MARK TWAIN

Dobrodružství Toma Sawyera

AUDIOKNIHY CZ · AUDIOKNIHYCZ.CZ

Mark Twain

Předmluva autora

Většina dobrodružství, která jsou v této knize zapsána, se skutečně stala; jedno nebo dvě z nich jsem zažil sám, zbytek pak hoši, kteří se mnou chodili do školy. Huck Finn je kreslen podle života; Tom Sawyer také, ale ne podle jedné osoby – je to spojení povahových rysů tří kluků, které jsem znal, a patří tedy do slohu kompozitního.

Zvláštní pověry, o nichž je tu zmínka, byly v době, kdy se příběh odehrává, tedy před třiceti nebo čtyřiceti lety, mezi dětmi a otroky na Západě běžné.

Ačkoli je moje kniha určena hlavně pro potěšení chlapců a děvčat, doufám, že se jí kvůli tomu nebudou vyhýbat ani muži a ženy, protože součástí mého záměru bylo pokusit se dospělým příjemně připomenout, čím kdysi byli sami, jak se cítili a mysleli a mluvili a do jakých zvláštních podniků se někdy pouštěli.

AUTOR.

HARTFORD, 1876.

Kapitola první

„Tome!“

Žádná odpověď.

„TOME!“

Žádná odpověď.

„Copak se s tím klukem zas děje? Ty, TOME!“

Žádná odpověď.

Stará paní si stáhla brýle a koukla přes ně po pokoji; pak si je zase posunula a koukla pod ně. Skrz ně se za tak malou věcí, jako je kluk, dívala málokdy, nebo nikdy; byl to její parádní pár, pýcha jejího srdce, a nosila je pro „parádu“, ne pro užitek – skrz dvě plotýnky od kamen by viděla úplně stejně. Chvilku vypadala zmateně, a pak řekla, ne zuřivě, ale přece dost nahlas, aby to slyšel nábytek:

„No počkej, jen tě chytím, já ti –“

Nedokončila, protože zrovna v tu chvíli se shýbala a koštětem šťouchala pod postelí a potřebovala dech, aby mohla ty šťouchy rozdělovat. Vyšťourala akorát kočku.

„V životě sem takovýho kluka neviděla!“

Došla ke dveřím, co byly otevřené, zůstala v nich stát a rozhlížela se po rajských keřích a durmanovém plevelu, co tvořil zahradu. Žádný Tom. Nadhodila hlas pod úhlem spočítaným na dálku a zavolala:

„Ty, TÓÓÓME!“

Za ní to lehce zašustilo a ona se otočila zrovna včas, aby zachytila malého kluka za volný záhyb kabátku a zarazila mu útěk.

„Á tady tě mám! Já na tu komoru měla myslet. Cos tam dělal?“

„Nic.“

„Nic! Koukni se na ty ruce. A koukni se na tu pusu. Co *je* to za svinstvo?“

„Já nevim, teto.“

„No tak já to vím. Je to džem – ano, to je ono. Čtyřicetkrát sem říkala, že jestli ten džem nenecháš na pokoji, tak ti stáhnu kůži. Podej mi ten prut.“

Prut se zavlnil ve vzduchu – nebezpečí bylo zoufalé –

„Jéminkote! Teto, koukni se za sebe!“

Stará paní se bleskem otočila a stáhla si sukně, aby je uchránila. Kluk vzal nohy na ramena, vyšplhal se po vysokém prkenném plotě a zmizel za ním.

Teta Polly tam chvíli stála překvapená, a pak se tiše dala do smíchu.

„Čert aby ho vzal, copak se já nikdy nic nenaučím? Kolikrát mi už tenhle kousek vyvedl, abych na něj byla připravená? Jenže starej blázen je ten největší blázen, co kdy byl. Starýho psa novým kouskům nenaučíš, jak se říká. Ale pane bože, on je nikdy nehraje dva dny stejně, a copak může člověk vědět, co přijde? Vypadá to, že přesně ví, jak dlouho mě smí zlobit, než mi dojde trpělivost, a ví, že když to na minutu zarazí, nebo mě rozesměje, je zas po všem a já už mu ani ťuknutí nedám. Nedělám svou povinnost u toho kluka, a to je svatá pravda, bůh to ví. Kdo šetří prut, kazí dítě, jak praví Písmo svatý. Já si k tomu kopím hříchy a trápení pro nás oba, to vím. On je plnej Starýho Dědka, ale pane na nebi! vždyť je to syn mý vlastní nebohý sestry, co odpočívá v zemi, a já na něj nějak nemám to srdce vzít řemen. Pokaždý, když mu to prominu, mě svědomí mučí tak, že si neporadím, a pokaždý, když ho praštím, mi to staré srdce div nepukne. No co, člověk ženou zrozený má krátký věk a plno trápení, jak praví Písmo, a já si myslím, že je to tak. Dneska vodpoledne mi uteče ze školy, a já ho zejtra budu muset nechat makat, abych ho potrestala. Je mordovsky těžký, dovopravdy ho nechat makat v sobotu, kdy mají všichni kluci volno, jenže

on práci nenávidí ze všeho nejvíc, a já *musím* u toho kluka aspoň *něco* z tý svý povinnosti udělat, nebo z toho dítěte udělám úplnou zkázu."

[Pozn. autora: v tamním nářečí jihozápadu výraz pro „odpoledne".]

Tom ze školy opravdu utekl a měl se krásně. Vrátil se domů tak taktak včas, aby pomohl Jimovi, malému černouškovi, nařezat dřevo na zítřek a naštípat třísky k večeři – aspoň tam byl včas, aby Jimovi vyprávěl svá dobrodružství, zatímco Jim udělal tři čtvrtiny práce. Tomův mladší bratr (vlastně nevlastní) Sid už měl svůj díl práce hotový (sbíral třísky), protože to byl tichý kluk a nevyznával žádné dobrodružné, povyku dělající způsoby.

Zatímco Tom večeřel a při každé příležitosti kradl cukr, teta Polly mu kladla otázky plné úskoků a velmi hluboké – chtěla ho totiž nachytat na nějakém usvědčujícím prozrazení. Jako mnoho jiných prostoduchých lidí byla její milovanou marnivostí víra, že má talent pro temnou a tajemnou diplomacii, a s oblibou si prohlížela své nejprůhlednější léčky jako divy nízké vychytralosti. Řekla:

„Tome, ve škole bylo pěkně teplo, co?"

„Jo, teto."

„Pořádně teplo, co?"

„Jo, teto."

„A nechtělo se ti jít se vykoupat, Tome?"

Tomem projelo lehké leknutí – záchvěv nepříjemného podezření. Prozkoumal tvář tety Polly, ale ta mu nic neřekla. Tak povídá:

„Ne, teto – no, moc ne."

Stará paní natáhla ruku, osahala Tomovi košili a řekla:

„Ale teď ti teplo není, že?" A lichotilo jí pomyšlení, že odhalila, že košile je suchá, aniž by někdo tušil, že právě to měla v hlavě. Jenže Tom i přesto věděl, odkud fouká vítr. A tak předešel to, co mohlo přijít dál:

„Někerý sme si napumpovali vodu na hlavu – mně ještě ani neuschla. Vidíš?"

Teta Polly se zlobila při pomyšlení, že jí tenhle kousek nepřímého důkazu unikl a že propásla tah. Pak ji napadlo něco nového:

„Tome, přece sis nemusel rozpárávat ten límec košile, co sem ti ho zašila, aby sis pumpoval vodu na hlavu, nebo jo? Rozepni si kabátek!“

Z Tomovy tváře se vytratilo tížení. Rozepnul si kabátek. Límec košile byl pevně zašitý.

„Hm! No tak jdi už. Byla sem si jistá, že ses ulejvl a šel se koupat. Ale odpouštím ti, Tome. Jsi takový popálený kocour, jak se říká – lepší, než vypadáš. *Tentokrát*.“

Napůl ji mrzelo, že jí její prozíravost nevyšla, napůl byla ráda, že Tom pro jednou klopýtl do poslušnosti.

Jenže Sidney řekl:

„No, mně se zdálo, že si mu ten límec šila bílou nití, a vono je to černý.“

„No ba, šila sem bílou! Tome!“

Jenže Tom na zbytek nečekal. Když vycházel ze dveří, ještě utrousil:

„Side, za tohle ti rozbiju hubu.“

Na bezpečném místě si Tom prohlédl dvě velké jehly zabodnuté do klop svého kabátku, ovinuté nití – na jedné bílá, na druhé černá. Řekl:

„Nikdá by si toho nevšimla, nebejt Sida. Čert aby to vzal! Vono to tak vopravdu je, jednou mi to šije bílou a jindá černou. Dyby se tak kerýkoli z nich držela, ale jak si to má člověk pamatovat. Ale sázím se, že Sida za to zřídím. To ho naučim!“

Vzorový kluk vesnice to nebyl. Vzorového kluka ale moc dobře znal – a nenáviděl ho.

Za ani ne dvě minuty, snad ještě dřív, zapomněl na všechny své starosti. Ne snad proto, že by pro něj byly o chlup méně těžké a trpké, než jsou pro muže jeho mužské, ale protože nový, mocný zájem je přemohl a vyhnal mu je na čas z hlavy – zrovna tak, jako lidé zapomínají na svá neštěstí v rozrušení z nového podniku. Tím novým zájmem byla cenná novinka v pískání, kterou si zrovna osvojil od jednoho čer-

nocha, a Tom hořel touhou procvičit si ji v klidu. Spočívala ve zvláštním, ptačímu podobném obratu, v jakémsi tekutém trylku, který se vyluzuje tak, že se jazyk v krátkých přestávkách uprostřed muziky dotýká patra – čtenář si asi vzpomene, jak se to dělá, jestli kdy byl kluk. Pílí a soustředěním si na to Tom brzy přišel a kráčel ulicí s pusou plnou harmonie a s duší plnou vděčnosti. Cítil se asi tak, jako se cítí hvězdář, který objevil novou planetu – přinejmenším co do silné, hluboké, nerozředěné radosti byla výhoda nepochybně na straně kluka, ne hvězdáře.

Letní večery byly dlouhé. Ještě se nestmívalo. Vtom Tom pískání zarazil. Před ním stál cizí – kluk o chlup větší než on. Nováček jakéhokoli věku a kteréhokoli pohlaví byl v tom chudém, oprýskaném maloměstečku St. Petersburg nevšední podívanou. A tenhle kluk byl i hezky oblečený – hezky oblečený ve všední den. To bylo prostě ohromující. Čepici měl parádní, modrý soukenný kabátek s těsně zapnutými knoflíky byl nový a elegantní, a kalhoty taky. Měl na nohou boty – a přitom byl teprve pátek. Měl dokonce i vázanku, pěkný kousek jasné stuhy. Dýchalo z něj něco městského, co Toma hryzlo až do útrob. Čím déle Tom na tu nádhernou zjevu zíral, tím výš ohrnoval nos nad jeho parádou a tím ošumělejší a ošumělejší se mu zdál být vlastní oblek. Ani jeden kluk nepromluvil. Jeden se pohnul – druhý taky, ale jen do strany, v kruhu; drželi se celou dobu tváří proti tváři a očima do očí. Nakonec Tom řekl:

„Já tě můžu zmlátit!“

„To bych rád viděl, jak zkusíš.“

„No a dovedu to.“

„Nedovedeš.“

„Dovedu.“

„Nedovedeš.“

„Dovedu.“

„Nedovedeš.“

„Dovedu!“

„Nedovedeš!“

Nepříjemná pauza. Pak Tom povídá:

„Jak se menuješ?“

„Do toho ti možná nic nejni.“

„No ale já už ti ukážu, že mi *do toho* bude.“

„No a čeho čekáš?“

„Jestli budeš moc kecat, uvidíš.“

„Moc – moc – *moc*. Tak co.“

„Ty si teda myslíš, že seš mordovsky chytrej, *co*? Mohl bych tě zmlátit jednou rukou za zády, kdybych chtěl.“

„No a čeho *to* teda neuděláš? Říkáš, že to dovedeš.“

„No a *udělám*, jestli si mě budeš dobírat.“

„Jo jo – celý rodiny sem už takhle slyšel mluvit.“

„Chytráku jeden! Ty si teď *myslíš*, že seš něco, *co*? Jéžiš, ten klobouk!“

„Ten klobouk si můžeš vyžehlit, jestli se ti nelíbí. Zkus mi ho srazit – a kdo ucukne před vyzváním, ten saje vejce.“

„Seš lhář!“

„Ty seš taky.“

„Seš lhář a rváč, a stejně se do mě nepustíš.“

„Jdi se vycpat!“

„Hele – jestli nám tu ještě moc natahuješ, tak ti o palici odrazím kámen.“

„Ale *jistě* že odrazíš.“

„No a *odrazím*.“

„No a čeho to teda *neudělášš*? Co to pořád *povídášš*, že to uděláš? Čeho to *neudělášš*? To proto, že se bojíš.“

„Já *se nebojim*.“

„Bojíš.“

„Nebojim.“

„Bojíš.“

Další pauza, další pokukování a kroužení kolem sebe. Za chvíli stáli rameno u ramene. Tom povídá:

„Ztrať se vocaď!“

„Ztrať se sám!“

„Nehnu se.“

„Já taky ne.“

A tak tam stáli, každý jednou nohou zapřený pod úhlem, oba cpali ze všech sil a zírali na sebe s nenávistí. Jenže ani jeden nemohl získat převahu. Když zápasili tak dlouho, až byli oba rozpálení a červení, s obezřetnou opatrností povolili tlak a Tom řekl:

„Seš zbabělec a jedno štěně. Pošlu na tebe staršího bráchu, von tě namlátí malíčkem, a já ho k tomu donutím.“

„Co je mi do tvýho staršího bráchy? Mám bráchu, co je větší než von – a co víc, von ho taky přehodí přes tenhle plot.“

[Oba bratři byli vymyšlení.]

„To je lež.“

„*Tvoje* řeči z toho pravdu neudělají.“

Tom palcem u nohy nakreslil v prachu čáru a řekl:

„Zkus přes to překročit, a já tě budu mlátit, dokaď budeš moct stát. Kdo ucukne před vyzváním, bude krást ovce.“

Nový kluk hned překročil a řekl:

„Tak, teď si říkal, že to uděláš – tak uvidíme, jak to teda uděláš.“

„Teď na mě netlač; dej si bacha.“

„No vždyť si *říkal*, že to uděláš – tak čeho to neuděláš?“

„Hergot! za dva centy to *udělám*.“

Nový kluk vytáhl z kapsy dvě široké měďáky a s posměškem je nastavil. Tom mu je srazil na zem. V mžiku už se oba kluci váleli a kutáleli v prachu, zaklesnutí do sebe jako koťata; a po minutu si rvali vlasy a šaty, bušili se do nosu a drápali, zasypali se prachem a slávou. Za chvíli ten zmatek nabyl tvaru a mlhou boje se vynořil Tom, usazený

rozkročmo na novém klukovi, jak do něj mlátí pěstmi. „Řekni dost!“ povídá.

Kluk se jen snažil vysmeknout. Plakal – hlavně vzteky.

„Řekni dost!“ – a mlácení pokračovalo.

Nakonec cizí ze sebe dusivě vypravil „Dost!“, Tom ho pustil a řekl:

„Tak, to tě naučí. Dej si příště bacha, s kým si zahráváš.“

Nový kluk odcházel, oprašoval si šaty, popotahoval a vzlykal, občas se ohlížel, vrtěl hlavou a vyhrožoval, co udělá Tomovi „až ho příště načapá“. Tom na to odpovídal posměchem, a vykročil pryč jako páv. Jakmile se k němu nový kluk otočil zády, zvedl kámen, mrštil ho a trefil Toma mezi lopatky, pak otočil ohon a utíkal jako antilopa. Tom se za zrádcem rozběhl až domů a tím zjistil, kde bydlí. Nějakou chvíli pak stál u brány a vyzýval nepřítele, aby vyšel ven, ale nepřítel na něj jen dělal škleby přes okno a vzpíral se. Nakonec se objevila matka nepřítele, nazvala Toma zlým, prostopášným, sprostým dítětem a poručila mu, ať se klidí. On tedy šel; ale povídal, že si na toho kluka „počká“.

Domů se vrátil pěkně pozdě tu noc, a když se opatrně vyšplhal oknem dovnitř, vlezl do léčky v osobě své tety; a když ta uviděla, v jakém stavu má šaty, její rozhodnost proměnit mu sobotní volno v robotu v okovech zatvrdla v neoblomnou skálu.

Kapitola druhá

Nastalo sobotní ráno a všechen letní svět byl zářivý a svěží, překypoval životem. V každém srdci zpívala píseň; a bylo-li srdce mladé, hudba se vylévala rty ven. V každé tváři byla veselost a v každém kroku pružnost. Trnovníky kvetly a vzduch byl plný vůně květů. Cardiff Hill, za vesnicí a nad ní, se zelenal porostem a ležel akorát tak daleko, aby vypadal jako Rozkošná země, snivá, plná klidu a lákavá.

Tom se objevil na chodníku s kyblíkem na vápno a s dlouhou násadou na štětce. Přelétl plot pohledem – a veškerá radost ho opustila a na duši mu padl hluboký zármutek. Třicet yardů prkenného plotu, devět stop vysokého. Život mu připadal dutý, a bytí jen břemeno. S povzdechem ponořil štětec a přejel jím po nejvyšším prkně; úkon zopakoval; udělal to ještě jednou; porovnal nicotný bílý pruh s nekonečným kontinentem nenabíleného plotu a zklamaně se posadil na okraj truhlíku se stromkem. Jim vyskočil ze vrat s plechovým vědrem a prozpěvoval „Buffalo Gals“. Nosit vodu od obecní pumpy pro Toma vždycky bylo nenáviděnou prací, ale teď mu to tak nepřipadalo. Vzpomněl si, že u pumpy bývá společnost. Bílí, mulatští i černošští kluci a holky tam vždycky čekají, až na ně dojde řada, odpočívají, mění si hračky, hádají se, perou se, dovádějí. A vzpomněl si, že i když je pumpa jen sto padesát yardů daleko, Jim se nikdy nevrátí s kyblíkem vody dřív než za hodinu – a i tak za ním obvykle musí někdo poslat. Tom povídá:

„Hele, Jime, já pro tu vodu doběhnu, jestli trochu pobílíš.“

Jim zavrtěl hlavou a řekl:

„Nemůžu, pán Tom. Stará paní mi povídala, že musim pro tu vodu a nemám se tu s nikým zdržovat. Prej vona ví, že pán Tom mě bude chtít k tomu bílení, a tak že si mám hledět svýho – vo to bílení se vona už sama postará."

„Ale co by sis z toho, co povídá, dělal, Jime. Takhle vona mluví vždycky. Dej mi kýbl – já pak budu zpátky za chvíli. Vona se to *vůbec* nedoví."

„Ale ne, já se toho netroufám, pán Tom. Stará paní by mi usekla hlavu. Dovopravdy by to udělala."

„*Ona*! Ta nikdá nikoho nezbije – akorát klepne přes hlavu náprstkem – a to si dovedu představit, kdopak by se toho bál. Vona strašně mluví, ale řeči nebolí – aspoň teda ne, dokaď nebrečí. Jime, dám ti jednu paličku. Dám ti bílou alabastrovou!"

Jim začal váhat.

„Bílou alabastrovou, Jime! A to je prima koule."

„Pane! To je mordovsky krásná palička, povídám! Ale pán Tom, já se stařý paní strašlivě bojím –"

„A navíc, jestli budeš, ukážu ti svůj zanícenej palec."

Jim byl taky jenom člověk – tomuhle lákadlu neodolal. Odložil kyblík, vzal si bílou alabastrovou a s pohlceným zájmem se naklonil k palci, zatímco se obvaz odvíjel. Za okamžik už letěl ulicí s kyblíkem a s brnící zadnicí, Tom bílil s vervou a teta Polly ustupovala z bojiště s pantoflem v ruce a s triumfem v oku.

Jenže Tomova energie nevydržela. Začal přemýšlet o zábavě, kterou měl na tenhle den naplánovanou, a jeho zármutky se znásobily. Brzy budou volní kluci rejdit kolem na všelijaké rozkošné výpravy a budou si z něj dělat ohromnou legraci, že musí makat – už jen při pomyšlení na to ho pálilo jako oheň. Vytáhl svůj světský majetek a prohlédl si ho – kousky hraček, kuličky a bordel; snad dost na to, aby si mohl koupit výměnu *práce*, ale ani zdaleka ne na to, aby si mohl koupit byť jen půl hodiny čisté svobody. A tak své skrovné prostředky vrátil do kapsy

a vzdal se myšlenky kluky koupit. V tomhle temném a beznadějném okamžiku ho prolétlo vnuknutí! Nic menšího než velkolepé, nádherné vnuknutí.

Vzal štětec a klidně se dal do práce. Za chvíli se vynořil Ben Rogers – zrovna ten kluk, ze všech kluků, jehož posměchu se Tom bál. Ben šel „podskočně" – dost důkazu, že má lehké srdce a vysoká očekávání. Jedl jablko a každou chvíli dlouze, melodicky zahalekal, načež následovalo hluboké ding-dong-dong, ding-dong-dong, protože dělal parník. Když se přibližoval, zpomalil, zabral prostředek ulice, nahnul se daleko na pravobok a těžkopádně, s pracnou pompou a slavností zatočil ke břehu – protože dělal Big Missouri a považoval se za loď s ponorem devět stop. Byl loď i kapitán i strojní zvonky dohromady, a tak si musel představovat, že stojí na své vlastní kapitánské palubě, dává rozkazy a sám je provádí:

„Stop ji, pane! Ting-a-ling-ling!" Setrvačnost skoro vyprchala a on se pomalu přitáhl k chodníku.

„Lodě zpět! Ting-a-ling-ling!" Ruce mu ztuhly přitažené k bokům.

„Zpětně na pravobok! Ting-a-ling-ling! Čou! č-čou-ou! Čou!" Pravá ruka mezitím popisovala vznešené kruhy – protože představovala čtyřicetistopé kolo.

„Zpětně na levobok! Ting-a-ling-ling! Čou-č-čou-čou!" Levá ruka začala popisovat kruhy.

„Stop pravobok! Ting-a-ling-ling! Stop levobok! Vpřed na pravoboku! Stop ji! Vnější ať se pomalu překlápí! Ting-a-ling-ling! Čou-ou-ou! Hoď to lano z přídě! *Hoď to*, honem! Ven s tím pérem – co to tam vyvádíš! Oběhni to lanem kolem toho pařezu! Pozor na ten můstek, pouštěj! Dost se strojem, pane! Ting-a-ling-ling! Š-š-š! Š-š-š! Š-š-š!" (zkoušel ventily tlakoměru).

Tom bílil dál – parníku si nevšiml. Ben chvilku zíral a pak povídá: „*Hej! Já! Ty* seš na suchu, co!"

Žádná odpověď. Tom si prohlédl svůj poslední tah s okem umělce, pak udělal štětcem další jemné přejetí a prohlédl si výsledek, jako předtím. Ben se mu postavil po bok. Tomovi slintala pusa po jablku, ale on se držel své práce. Ben povídá:

„Ahoj, chlapíku, musíš makat, co?“

Tom se otočil a řekl:

„Jéžiš, ty seš to, Bene! Já si nevšim.“

„Hele – já se du koupat, dovopravdy. Nechtěl bys taky? To by sis nejspíš radši *makal*, co? Jasně že jo!“

Tom si kluka chvilku prohlížel a povídá:

„Čemu říkáš makat?“

„No a *tohle* není makačka?“

Tom pokračoval v bílení a nedbale odpověděl:

„No, může to být makačka, může to taky nebejt. Já akorát vím, že to Tomu Sawyerovi sedne.“

„Ale ber si – ty mi *neříkej*, že se ti to *líbí*?“

Štětec se dál pohyboval.

„Jestli se mi to líbí? No a čeho by se mi to nelíbilo? Má snad kluk příležitost bílit plot kdy jindy?“

Tím to postavilo věc do nového světla. Ben přestal ukusovat jablko. Tom švihal štětcem vybraně sem a tam – ustupoval a hodnotil účinek – přidal tah tu i tam – zase si účinek kritizoval – Ben sledoval každý pohyb a byl čím dál víc zaujatý, čím dál pohlcenější. Za chvíli povídá:

„Hele, Tome, pusť *mě* na chvilku, ať bílím.“

Tom se zamyslel, byl na pokraji, že svolí; jenže si to rozmyslel:

„Ne – ne – to by snad ani nešlo, Bene. Víš, teta Polly je na tenhle plot strašně vybíravá – zrovna tady u ulice, víš – ale kdyby to byl zadní plot, bylo by mi to jedno, a *jí* taky. Jo, vona je na tenhle plot strašně vybíravá; musí se to udělat moc opatrně; já si myslím, že z tisíce kluků, snad dvou tisíc, by to jenom jeden dokázal udělat tak, jak se to má udělat.“

„Ne – jo doopravdy? Ale no tak – jenom mě nech zkusit. Trochinku – nechal bych tě *já*, kdybych byl tebou, Tome."

„Bene, rád bych, čestně na mou duši; ale teta Polly – no, Jim chtěl, a vona ho nenechala; Sid chtěl, a nenechala Sida. Teď koukni, jak sem na tom. Kdybys se do toho plotu pustil ty a něco se mu stalo –"

„Ále kecy, budu stejně vopatrnej. Teď mě nech zkusit. Hele – dám ti ohryzek svýho jablka."

„No tak – ne, Bene, radši ne. Já se bojím –"

„Dám ti *celý*!"

Tom vydal štětec s nechutí ve tváři, ale s hbitostí v srdci. A zatímco bývalý parník Big Missouri dřel a potil se na slunci, odpočívající umělec seděl na sudu ve stínu nedaleko, houpal nohama, žvýkal jablko a plánoval poražení dalších neviňátek. Materiálu nebyla nouze; kluci chodili kolem co chvíli; přišli se posmívat, zůstali bílit. Než se Ben uondal, Tom už vyměnil další příležitost Billymu Fisherovi za draka v dobrém stavu; a když vysílel Billy, zapojil se Johnny Miller za mrtvou krysu s provázkem na houpání – a tak dále a dále, hodinu za hodinou. A když přišlo polo odpoledne, z chudého, zbídačeného kluka ráno byl Tom doslova zavalený bohatstvím. Měl kromě věcí, co už byly zmíněné, dvanáct kuliček, kus brumle, kousek modrého skla z lahve, kterým se dalo dívat, cívkové dělo, klíč, co nic neodemkne, úlomek křídy, skleněnou zátku karafy, cínového vojáka, pár pulců, šest kapslí, kočičku o jednom oku, mosaznou klikou, obojek pro psa – ale bez psa – rukojeť nože, čtyři kusy pomerančové kůry a rozpadlé staré okenní zárubí.

Celou dobu měl pěkné, dobré, lenivé chvíle – společnosti habaděj – a plot měl na sobě tři vrstvy vápna! Kdyby mu nedošlo vápno, byl by zruinoval každého kluka ve vsi.

Tom si řekl, že svět není nakonec zas tak dutý. Objevil, aniž o tom věděl, velký zákon lidského jednání – totiž ten, že k tomu, aby muž nebo kluk zatoužil po věci, stačí jen učinit tu věc obtížně dosažitelnou.

Kdyby byl velký a moudrý filozof, jako pisatel této knihy, byl by teď pochopil, že Práce se skládá z toho, co člověk *musí* dělat, a Hra z toho, co člověk dělat nemusí. A to by mu pomohlo pochopit, proč je výroba umělých květin nebo šlapání na šlapacím mlýně práce, zatímco kouleníkuželek nebo lezení na Mont Blanc je jen zábava. V Anglii jsou bohatí pánové, kteří v létě dennodenně po dvacet nebo třicet mil řídí osobní dostavník se čtyřspřežím, protože je ta výsada stojí značné peníze; ale kdyby se jim za tu službu nabídla mzda, proměnila by se v práci a oni by se jí vzdali.

Kluk chvíli dumal nad podstatnou změnou, která nastala v jeho světském postavení, a pak zamířil k velitelství, aby podal hlášení.

Kapitola třetí

Tom se dostavil před tetu Polly, která seděla u otevřeného okna v příjemné zadní místnosti, jež byla ložnicí, snídaňovnou, jídelnou a knihovnou v jednom. Vlažný letní vzduch, odpočinkové ticho, vůně květin a ospalé bzučení včel vykonaly své, a ona nad svým pletením kývala hlavou – protože neměla jinou společnost než kočku, a ta jí spala v klíně. Brýle měla pro jistotu posunuté nahoru na šedivé vlasy. Myslela si, že Tom samozřejmě dávno utekl, a divila se, když ho viděla, jak se tak nebojácně znovu vystavuje její moci. Řekl: „Můžu si teď jít hrát, teto?“

„Cože, už? Kolik si toho udělal?“

„Je to celý hotový, teto.“

„Tome, nelži mi – to já nesnesu.“

„Nelžu, teto; vopravdu *je* to celý hotový.“

Teta Polly dávala takovému svědectví malou víru. Vyšla se podívat sama; a byla by se spokojila, kdyby se z Tomova tvrzení ukázalo pravdivých dvacet procent. Když našla celý plot nabílený, a nejen nabílený, ale důkladně natřený a přetřený, a dokonce i proužek vápna přidaný na zemi, její údiv byl skoro nepopsatelný. Řekla:

„No ne! S tím se nedá nic dělat, ty umíš makat, když si usmyslíš, Tome.“ A pak kompliment zředila dodatkem: „Ale usmyslíš si to mordovsky zřídka, musím říct. No, běž si hrát; ale koukej se vrátit tak někdy do týdne, nebo dostaneš na kůži.“

Byla tím velkolepým výkonem tak dojatá, že ho vzala do komory, vybrala vybrané jablko a předala mu ho spolu s povznášející přednáškou o přidané hodnotě a chuti, kterou pamlsek nabyde, když přijde bez

hříchu, prostřednictvím ctnostného úsilí. A zatímco uzavřela šťastným biblickým obratem, on „štípl“ koblihu.

Pak vyklouzl ven a uviděl Sida, jak zrovna začíná stoupat venkovním schodištěm, co vedlo do zadních pokojů v prvním patře. Hroudy byly po ruce a vzduch jich byl co nevidět plný. Řádily okolo Sida jako krupobití; a než mohla teta Polly sebrat své překvapené schopnosti a vyrazit na záchranu, šest nebo sedm hrud osobně dolehlo a Tom byl za plotem a pryč. Byla tam branka, ale obvykle měl na její použití příliš nahnáno. Duše mu teď byla v klidu, protože se se Sidem vyrovnal za to, jak upozornil na černou nit a dostal ho do průšvihu.

Tom obešel blok, zahnul do blátivé uličky, co vedla za kolnou tetiny krávy. Brzy se dostal mimo dosah dopadení a trestu a pospíchal na náves vsi, kde se dvě „vojenské“ roty kluků sešly k boji podle předchozí domluvy. Tom byl generálem jedné z těchto armád, Joe Harper (jeho nejlepší kamarád) generálem druhé. Tihle dva velcí velitelé se nesnižovali k tomu, aby bojovali osobně – to se lépe hodilo pro ještě menší drobotinu – ale seděli spolu na vyvýšenině a vedli bojové operace rozkazy předávanými pobočníky. Tomova armáda vybojovala po dlouhé a tvrdé bitvě velké vítězství. Pak byli sečteni mrtví, vyměněni zajatci, dohodnuty podmínky příští neshody a stanoven den pro nutnou bitvu; načež se armády seřadily, odpochodovaly a Tom se vydal sám domů.

Když procházel kolem domu, kde bydlel Jeff Thatcher, uviděl na zahradě novou dívku – rozkošné modrooké stvoření se žlutými vlasy spletenými do dvou dlouhých copů, v bílé letní sukénce a vyšívaných kalhotkách. Čerstvě korunovaný hrdina padl, aniž vystřelil ránu. Jistá Amy Lawrenceová zmizela z jeho srdce a nenechala za sebou ani vzpomínku. Myslel si, že ji miluje k šílenství; považoval svou vášeň za zbožnění; a hle, byla to jen chudinká pomíjivá náklonnost. Získával si ji celé měsíce; ona se mu přiznala sotva před týdnem; byl nejšťastnějším a nejpyšnějším klukem na světě celých sedm krátkých dní, a tady

v jediném okamžiku mu vymizela ze srdce jako nahodilá cizí návštěva, co má pobyt odbytý.

Zbožňoval tohoto nového anděla kradmým pohledem, dokud neuviděl, že si ho všimla; pak předstíral, že neví o její přítomnosti, a začal se „předvádět" všemožnými absurdními klučičími způsoby, aby si získal její obdiv. V té groteskní pošetilosti chvíli pokračoval; ale za chvíli, uprostřed nějakých nebezpečných gymnastických výkonů, úkosem pohlédl stranou a uviděl, že malá dívka míří k domu. Tom došel k plotu a opřel se o něj, zarmouceně, a doufal, že ještě chvíli pobude. Chvilku zaváhala na schodech a pak zamířila ke dveřím. Když dala nohu na práh, Tom těžce povzdychl. Ale tvář se mu okamžitě rozzářila, protože ta chvíli před svým zmizením přehodila přes plot violku.

Kluk oběhl kolem, zastavil se na stopu nebo dvě od kytky, pak si clonil oči rukou a začal se dívat po ulici, jako by v tom směru objevil něco zajímavého. Za chvíli zvedl stéblo a začal se je snažit vybalancovat na nose, se zakloněnou hlavou daleko dozadu; a jak se při svých pokusech pohyboval ze strany na stranu, kousek po kousku se přisunoval blíž a blíž k violce; nakonec na ní spočinula jeho bosá noha, ohebné prsty se kolem ní sevřely a on s pokladem odhopkal a zmizel za rohem. Ale jen na minutu – jen na tak dlouho, než si mohl kytku zapnout do kabátku, u srdce – nebo u žaludku, snad, protože v anatomii nebyl příliš kovaný a stejně nebyl přepjatý.

Teď se vrátil a pobíhal kolem plotu až do setmění, „předváděl se" jako předtím; ale dívka se už víckrát neukázala, i když se Tom trochu utěšoval nadějí, že mezitím stála u nějakého okna a jeho pozornosti si byla vědoma. Nakonec se neochotně odloudal domů, s chudou hlavou plnou vidin.

Po celou večeři měl náladu tak povznesenou, že se teta divila, „co to do toho dítěte vjelo". Dostal pořádnou výplatu za ty hroudy po Sidovi a zdálo se, že si z toho ani v nejmenším nic nedělá. Zkusil krást cukr tetě přímo pod nosem, a za to dostal přes klouby. Řekl:

„Teto, Sida nemlátíš, dyž si bere."

„No, Sid netrápí člověka jako ty. Byl bys v tom cukru pořád, dyby na tebe nedávala pozor."

Za chvíli odešla do kuchyně a Sid, šťastný ve své nedotknutelnosti, sáhl po misce s cukrem – takové vítězství nad Tomem, že to bylo div k nesnesení. Jenže Sidovi uklouzly prsty, miska upadla a rozbila se. Tom byl v extázi. V takové extázi, že si ovládl i jazyk a mlčel. Řekl si, že neřekne ani slovo, ani až přijde teta dovnitř, ale bude sedět úplně klidně, dokud se nezeptá, kdo to maléru způsobil; a pak to řekne a nebude na světě nic lepšího než vidět, jak ten vzorový miláček „to schytá". Byl tak nad okraj plný jásotu, že se stěží držel, když se stará paní vrátila a stála nad těmi střepy, metajíc blesky vzteku přes brýle. Řekl si: „Teď to přijde!" A hned nato se válel po podlaze! Mocná dlaň už byla zvednutá k další ráně, když Tom vykřikl:

„Počkej, počkej, proč mlátíš *mě*? – To rozbil Sid!"

Teta Polly se zarazila, zmatená, a Tom čekal uzdravující soucit. Ale když zase chytila řeč, jen řekla:

„Hm! No, co by sis vedle rány přišel, myslím. Určitě si zas provedl něco jiného opovážlivého, dyž sem nekoukala."

Pak ji svědomí hlodalo a toužila říct něco laskavého a milujícího; ale usoudila, že by se to vyložilo jako přiznání, že neměla pravdu, a to zakazovala kázeň. Tak mlčela a šla si po své práci s neklidným srdcem. Tom se v koutě trucoval a vyvyšoval svá hoře. Věděl, že v srdci před ním teta klečí na kolenou, a to vědomí ho zasmušile uspokojovalo. Nevydá žádné znamení, žádného si nevšimne. Věděl, že se na něj občas kradl toužebný pohled přes clonu slz, ale odmítal to uznat. Představoval si, jak leží smrtelně nemocný a teta se nad ním sklání a prosí o jedno malé slovo smíření, ale on otočí tvář ke zdi a zemře, aniž to slovo vysloví. Ach, jak by se jí pak asi vedlo? A představoval si, jak ho z řeky přinesou domů, mrtvého, s mokrými kudrnami a s unaveným srdcem v klidu. Jak se na něj vrhne, jak jí budou slzy padat jako déšť

a rty prosit Boha, aby jí vrátil chlapce, a že už ho nikdy, nikdy nebude trápit! Ale on tam bude ležet studený a bílý a nedá žádné znamení – chudinka malá trpitel, jehož žaly skončily. Tak nad sebou pracoval patosem těchto snů, že musel pořád polykat, tak se dusil; a oči mu plavaly v mžence vody, co přetekla, když mrkl, a stékala a kapala z konce nosu. A takovou rozkoší pro něj bylo tohle hýčkání jeho zármutků, že nemohl snést, aby je jakákoli světská veselost nebo jakákoli skřípějící radost rušila; byly příliš svaté na takový styk; a tak, když za chvíli vtančila jeho sestřenice Mary, celá živá radostí, že je zas doma po věčnosti dlouhé týdenní návštěvě na venkově, vstal a odebral se v oblacích a temnotě ven jedněmi dveřmi, zatímco ona vnesla píseň a slunce dveřmi druhými.

Zatoulal se daleko od obvyklých klučičích rejdišť a hledal pustá místa, co ladila s jeho duší. Dřevěný vor na řece ho vábil, a tak se posadil na jeho vnější okraj a pozoroval ponurou šířku proudu, přitom si přál, aby se mohl utopit, naráz a v bezvědomí, aniž by procházel tou nepříjemnou rutinou, kterou vymyslela příroda. Pak si vzpomněl na svou kytku. Vytáhl ji, pomačkanou a zvadlou, a to mu mohutně rozmnožilo jeho pochmurné blaho. Jestlipak by nad ním plakala, kdyby to věděla? Plakala by a přála si, aby měla právo vzít ho kolem krku a utěšit ho? Nebo by se chladně odvrátila jako celý ten dutý svět? Ten obraz přinesl takový nápor rozkošného utrpení, že si ho v hlavě přemílal pořád dokola a stavěl do nových a různých světel, až ho ošoupal do nitky. Nakonec s povzdechem vstal a odebral se v temnotě pryč.

Někde kolem půl desáté nebo desáté přišel opuštěnou ulicí k místu, kde bydlela Zbožňovaná Neznámá; chvilku se zastavil; ani zvuk na jeho naslouchající ucho nedolehl; svíčka vrhala matnou záři na záclonu okna v prvním patře. Byla snad tam ta svatá přítomnost? Vyšplhal se na plot, prokrádal se kradmo rostlinami, dokud nestál pod tím oknem; dlouho na ně vzhlížel, s dojetím; pak se pod ním položil na zem, naznak, s rukama sepjatýma na prsou a s nebohou zvadlou kytkou

v nich. A tak zemře – venku ve studeném světě, bez střechy nad svou bezdomovou hlavou, bez přátelské ruky, co by setřela smrtelné kapky z čela, bez milující tváře, co by se nad ním soucitně sklonila, až přijde veliký smrtelný zápas. A tak ho *ona* uvidí, až se podívá ven do veselého rána, a ach! upustí jednu malou slzu na jeho nebohou, bezduchou podobu, povzdechne jednou nad tím, že se mladý jasný život tak hrubě zahladil, tak předčasně skosil?

Okno se zdvihlo, nehudební hlas služky zprzňoval ten svatý klid a potopa vody promáčela ostatky natažené oběti!

Dusící se hrdina vyskočil s úlevným odfrknutím. Vzduchem to zasvištělo jako střela, přimíseno s mumláním nadávky, následoval zvuk tříštícího se skla a malá, neurčitá postava přeletěla plot a vystřelila do šera.

Nedlouho poté, když Tom, celý vysvlečený na spaní, prohlížel svůj promáčený oděv při světle lojové svíčky, Sid se probudil; ale jestli měl matnou myšlenku činit „zmínky s narážkami“, rozmyslel si to a mlčel, protože v Tomově oku bylo nebezpečí.

Tom se uložil bez přídavného trápení modlitbami a Sid si v hlavě to opomenutí poznamenal.

Kapitola čtvrtá

Slunce vyšlo nad klidný svět a sálalo dolů na pokojnou vesnici jako požehnání. Po snídani se teta Polly ujala rodinné pobožnosti: začalo to modlitbou vystavěnou od základů pevnými vrstvami biblických citátů, slepených tenkou maltou vlastního nápadu; a z jejího vrcholku pak podala přísnou kapitolu Mojžíšova zákona, jako ze Sinaje.

Pak si Tom, abych tak řekl, utáhl bedra a dal se do práce, aby se „naučil svý verše". Sid svou lekci uměl už před několika dny. Tom vložil všechny své síly do zapamatování pěti veršů a vybral si část z Kázání na hoře, protože kratší verše nenašel. Po půl hodině měl Tom o své lekci jen matnou obecnou představu, nic víc, protože mu mysl probíhala celým polem lidského myšlení a ruce měl zaneprázdněné rozptylujícími zábavami. Mary mu vzala knížku, aby ho vyslechla, a on se snažil prodrat se mlhou:

„Blahoslavení – ehm – ehm –"

„Chudí" –

„Jo – chudí; blahoslavení chudí – ehm – ehm –"

„Duchem –"

„Duchem; blahoslavení chudí duchem, neboť – oni – oni –"

„*Jejich* –"

„Neboť *jejich*. Blahoslavení chudí duchem, neboť jejich je království nebeské. Blahoslavení ti, kdo truchlí, neboť oni – oni –"

„Bu –"

„Neboť oni – ehm –"

„B, U, D –"

„Neboť oni B, U – jéžiš, nevim, co to je!“

„*Budou*!“

„Jéžiš, *budou*! neboť oni budou – neboť oni budou – ehm – ehm – budou truchlit – ehm – ehm – blahoslavení ti, kdo budou – ti, kdo – ehm – ti, kdo budou truchlit, neboť oni budou – ehm – budou *co*? Čeho mi to neřekneš, Mary? – čeho si tak zlá?“

„Jéžiš, Tome, ty chudinko tvrdohlavá, já tě nedobírám. To bych neudělala. Musíš jít a naučit se to znova. Nedej se odradit, Tome, ty to zvládneš – a jestli to zvládneš, dám ti něco strašně hezkýho. No tak, hodnej kluk.“

„Dobře! Co je to, Mary, pověz, co to je.“

„Co je ti po tom, Tome. Víš dobře, že dyž řeknu, že je to hezký, tak je to hezký.“

„Jo, to teda jo, Mary. Dobře, dám se do toho znova.“

A on „se do toho dal znova“ – a pod dvojím tlakem zvědavosti a vyhlídky na odměnu se do toho dal s takovým zápalem, že dosáhl zářivého úspěchu. Mary mu dala úplně nový „Barlowův“ nůž v hodnotě dvanácti a půl centu; a záchvěv blaha, co se mu rozlil po těle, jím zalomcoval až do kořenů. Je pravda, že nůž nic neřezal, ale byl to „pravý pravdivý“ Barlow, a v tom byla nepochopitelná vznešenost – i když kde přišli západní kluci na myšlenku, že by taková zbraň mohla být na jejich škodu padělána, to je úctyhodná záhada a nejspíš jí navždy zůstane. Tomovi se podařilo škrábat jím po příborníku a chystal se začít s komodou, když ho zavolali, ať se obleče do Nedělní školy.

Mary mu dala plechovou mísu s vodou a kus mýdla, a on vyšel za dveře a postavil mísu na malou lavičku, co tam byla; pak namočil mýdlo do vody a položil ho; vyhrnul si rukávy; opatrně vylil vodu na zem a pak vešel do kuchyně a začal si pilně utírat obličej do ručníku za dveřmi. Jenže Mary mu ručník sebrala a řekla:

„No, nestydíš se, Tome. Nesmíš bejt tak zlobivej. Voda ti neublíží.“

Tom byl trochu rozhozený. Mísu znovu naplnili vodou, a tentokrát nad ní chvilku stál a sbíral odhodlání; nabral velký nádech a začal. Když za chvíli vešel do kuchyně, s očima zavřenýma a s rukama tápajícíma po ručníku, čestné svědectví mýdlové pěny a vody mu kapalo z obličeje. Ale když se vynořil z ručníku, pořád to ještě nebylo uspokojivé, protože čisté území končilo prudce u brady a čelistí, jako maska; pod touto čarou a za ní se táhla temná plocha nezavlažené půdy, co se rozlévala dolů vepředu a dozadu kolem krku. Mary ho vzala do svých rukou, a když s ním byla hotová, byl to muž a bratr, bez rozdílu barvy pleti, a jeho promáčené vlasy byly úhledně učesané a jejich krátké kudrny upravené do jemného a symetrického celkového efektu. [Potají si ty kudrny s námahou a obtíží uhladil a vlasy si přitiskl těsně k hlavě, protože kudrny považoval za zženštilé a vlastní mu plnily život hořkostí.] Potom Mary vytáhla jeho oblek, který se dva roky nosil jen v neděli – říkalo se mu jednoduše jeho „druhý šaty“ – a z toho tedy víme, jak byla velká jeho šatní zásoba. Dívka ho „dala do pořádku“, když se oblékl: zapnula mu úhledný kabátek až po bradu, obrovský límec košile mu stáhla přes ramena, oprášila ho a korunovala ho strakatým slaměným kloboukem. Teď vypadal nesmírně vylepšený a nepohodlný. A byl plně tak nepohodlný, jak vypadal; neboť v celistvých šatech a čistotě byla jakási svázanost, co ho dřela. Doufal, že Mary zapomene na jeho boty, ale naděje byla zmařena; natřela je důkladně lojem, jak byl zvykem, a přinesla je. Rozzlobil se a řekl, že ho pořád nutí dělat všechno, co dělat nechce. Ale Mary přesvědčivě povídá:

„Prosím tě, Tome – no tak hodnej kluk.“

A tak si obul boty, ale bručel. Mary byla brzy hotová a všechny tři děti vyrazily do Nedělní školy – místa, které Tom nenáviděl celým srdcem; ale Sid a Mary ho měli rádi.

Nedělní vyučování trvalo od devíti do půl jedenácté; a pak následovala bohoslužba. Dvě z dětí vždycky dobrovolně zůstávaly i na kázání, a to třetí tam vždycky zůstalo taky – z pádnějších důvodů. Kostelní la-

vice s vysokými opěradly a bez polštářů pojaly asi tři sta osob; sám kostel byla jen malá, prostá stavbička, co měla místo věže na střeše cosi jako truhlík z borových prken. U dveří Tom udělal krok zpátky a oslovil nedělně ustrojeného kamaráda:

„Hele, Billy, máš žlutej lístek?“

„Jo.“

„Co za něj chceš?“

„Co nabídneš?“

„Kousek lékořice a jeden rybářský háček.“

„Ukaž.“

Tom to vystavil. Byli spokojeni a majetek změnil majitele. Pak Tom vyměnil pár bílých alabastrových kuliček za tři červené lístky a nějakou drobnost za pár modrých. Číhal pak na další kluky, jak přicházeli, a dalších deset nebo patnáct minut nakupoval lístky různých barev. Pak vešel do kostela s hejnem čistých a hlučných kluků a holek, zamířil ke svému místu a začal hádku s prvním klukem, co se namanul. Učitel, vážný starší muž, zasáhl; pak se na chvíli otočil zády a Tom tahal za vlasy kluka v další lavici, a když se ten kluk otočil, Tom byl zabraný do své knížky; za chvíli strčil do dalšího kluka špendlík, aby ho slyšel vykřiknout „au!“, a dostal od učitele nové napomenutí. Celá Tomova třída byla ze stejného těsta – neklidná, hlučná a nesnesitelná. Když přišlo na odříkávání lekcí, ani jeden z nich neznal své verše dokonale, vždycky je musel někdo napovídat. Přesto se tím prošoupali a každý dostal svou odměnu – malé modré lístky, každý s pasáží z Písma; každý modrý lístek byla odměna za dva verše z recitace. Deset modrých lístků se rovnalo jednomu červenému a dalo se za něj vyměnit; deset červených lístků se rovnalo jednomu žlutému; za deset žlutých lístků dával správce velmi prostě vázanou Bibli (v hodnotě čtyřiceti centů v těch lacinějších dobách). Kolik mých čtenářů by mělo pracovitost a vytrvalost, aby se naučili nazpaměť dva tisíce veršů, byť i za Doréovu Bibli? A přece Mary tímto způsobem získala dvě Bible – byla

to trpělivá práce dvou let – a kluk německého původu jich získal čtyři nebo pět. Ten jednou odrecitoval tři tisíce veršů bez přestávky; jenže zátěž na jeho rozumové schopnosti byla příliš velká a od toho dne nebyl o moc lepší než hlupák – pro školu to byla veliká pohroma, protože při velkých příležitostech, před hosty, správce (jak to Tom vyjádřil) vždycky toho kluka vytáhl, aby se „předvedl". Jen starší žáci se dokázali udržet při svých lístcích a držet se své nudné práce tak dlouho, aby dostali Bibli, a tak bylo předávání jedné z těchto cen vzácnou a pamětihodnou událostí; úspěšný žák byl ten den tak velký a nápadný, že se na místě každému žákovi rozhořelo srdce svěží ctižádostí, co často vydržela pár týdnů. Je možné, že Tomův rozumový žaludek po jedné z těch cen nikdy opravdu nehladověl, ale bez pochyby celá jeho bytost už dlouho toužila po slávě a lesku, co s ní přicházely.

Ve svůj čas se správce postavil před kazatelnu se zavřeným zpěvníkem v ruce a s ukazováčkem vsunutým mezi jeho listy, a vyzval k pozornosti. Když správce Nedělní školy pronáší svůj obvyklý krátký proslov, je zpěvník v ruce zrovna tak nutný jako nevyhnutelný notový list v ruce zpěváka, co stojí vpředu na pódiu a zpívá na koncertě sólo – i když proč, to je záhada: ani do zpěvníku, ani do notového listu totiž trpící nikdy nenahlédne. Tenhle správce byl štíhlý tvor pětatřiceti let, s pískově zbarvenou kozí bradkou a krátkými pískovými vlasy; nosil tuhý stojatý límec, jehož horní okraj mu sahal skoro až k uším a jehož ostré hroty se zahýbaly dopředu podél koutků úst – plot, co nutil přímý pohled vpřed a otočení celého těla, když se vyžadoval pohled stranou; bradu měl podepřenou širokou vázankou, jež byla stejně široká a dlouhá jako bankovka a měla třásňové konce; špičky bot měl ostře ohnuté nahoru, podle módy té doby, jako sanicové nožky – efekt trpělivě a pracně vyráběný mladými muži tím, že seděli po dlouhé hodiny se špičkami bot přitisknutými ke zdi. Pan Walters měl velmi vážnou tvář, srdce velmi upřímné a poctivé; a svaté věci a místa choval v takové úctě a tak je oddělil od věcí světských, že jeho hlas nedělní školy

nevědomky nabyl zvláštní intonaci, co ve všední den úplně chyběla. Začal takto:

„Tak, děti, chci, abyste všechny seděly tak rovně a hezky, jak jen umíte, a daly mi na minutu nebo dvě všechnu svou pozornost. Tak – takhle. Takhle mají hodné malé holčičky a chlapci dělat. Vidím jednu malou holčičku, co se dívá z okna – mám obavu, že si myslí, že jsem někde venku – snad někde v jednom z těch stromů mluvím k ptáčkům. [Pochvalné zahihňání.] Chci vám říct, jak mi dělá dobře vidět tolik jasných, čistých obličejíčků shromážděných na místě, jako je tohle, jak se učí dělat to, co je správné, a být dobré.“ A tak dále a tak dále. Není třeba zapisovat zbytek té řeči. Byla ze vzorku, který se neliší, a tak je nám všem známa.

Poslední třetina řeči byla narušena obnovenými bitkami a dalšími zábavami mezi některými ze zlobivých kluků a vrtěním a šeptáním, co se rozlévalo daleko široko, a dolehlo i na úpatí osamělých a nezlomných skal, jako byli Sid a Mary. Jenže teď najednou každý zvuk utichl spolu s odezněním hlasu pana Walterse, a závěr proslovu byl přijat výbuchem tichého vděku.

Dobrá část toho šeptání byla vyvolaná událostí, co byla víceméně vzácná – vstupem návštěv: právník Thatcher, doprovázený velmi vetchým a letitým mužem; pěkný, statný muž středního věku s železně šedivými vlasy; a důstojná dáma, co byla bezpochyby jeho ženou. Dáma vedla dítě. Tom byl neklidný a plný dření a reptání; zasažený svědomím také – nemohl snést oko Amy Lawrenceové, nemohl snášet její milující pohled. Ale když uviděl tuto malou nováčku, jeho duše byla v mžiku celá v plamenech blaha. V dalším okamžiku se „předváděl“ ze všech sil – dával facky klukům, tahal za vlasy, dělal škleby – jedním slovem, používal každé umění, co se mohlo dívce líbit a získat její potlesk. Jeho povznesení mělo jen jednu příměs – vzpomínku na jeho ponížení v zahradě toho anděla – a ten záznam v písku se rychle smýval pod vlnami štěstí, co se přes něj teď přelévaly.

Návštěvníkům bylo vyhrazeno nejčestnější místo, a jakmile pan Walters svou řeč dokončil, představil je škole. Z muže středního věku se vyklubal nesmírný velikán – nikdo menší než okresní soudce – jedním slovem nejvznešenější výtvor, co kdy tyhle děti spatřily – a divily se, z jakého je udělaný materiálu – a napůl ho chtěly slyšet zařvat a napůl se bály, že by mohl. Byl z Constantinople, dvanáct mil daleko – takže cestoval a viděl svět – tyhle vlastní oči se dívaly na okresní soudní budovu – o které se povídalo, že má plechovou střechu. Úcta, kterou tahle úvaha vzbudila, byla potvrzena působivým tichem a řadami vyvalených očí. Tohle byl veliký Soudce Thatcher, bratr jejich vlastního právníka. Jeff Thatcher okamžitě vykročil, aby byl se slavným mužem familiárně a škola mu to záviděla. Hudbou by mu v duši bylo slyšet to šeptání:

„Koukej na něj, Jime! Jde tamhle. Hele – koukej! Jde si s ním podat ruku – von si *s ním podává ruku*! U všech čertů, nechtěl bys bejt Jeff?“

Pan Walters se dal do „předvádění“ s všelijakým úředním shonem a činorodostí, dával rozkazy, vynášel rozsudky, zasílal pokyny sem, tam, všude, kde našel cíl. Knihovník se „předváděl“ – pobíhal sem a tam s rukama plnými knih a dělal pořádný povyk a hemžení, v němž si hmyzí autorita libuje. Mladé učitelky se „předváděly“ – sladce se skláněly nad žáky, které se před chvílí ještě pleskaly, varovně zdvihaly hezké prstíčky na zlobivé malé kluky a hodné láskyplně hladily. Mladí učitelé pánové se „předváděli“ malými pokáráními a jinými drobnými ukázkami autority a jemnou pozorností vůči kázni – a většina učitelů, obou pohlaví, si našla úkoly nahoře u knihovny, u kazatelny; a byly to úkoly, které musely být často udělané dvakrát nebo třikrát (se značně předstíranou mrzutostí). Malé holky se „předváděly“ různými způsoby a malí kluci se „předváděli“ s takovou pílí, že vzduch byl plný papírových kuliček a šumění popotahování. A nad tím vším seděl ten velký muž a usmíval se majestátní soudcovský úsměv po celém sále a hřál se ve slunci své vlastní velkoleposti – protože se „předváděl“ taky.

K úplnosti blaha pana Walterse chybělo jen jediné, a to příležitost předat Bibli jako cenu a vystavit zázračné dítě. Několik žáků mělo několik žlutých lístků, ale nikdo neměl dost – obešel hvězdné žáky a vyptával se. Byl by teď dal světy za to, kdyby měl zpátky toho německého kluka s rozumem v pořádku.

A teď, v tenhle okamžik, když naděje byla mrtvá, přišel Tom Sawyer s devíti žlutými lístky, devíti červenými lístky a deseti modrými a požádal o Bibli. Byl to blesk z čistého nebe. Walters z toho směru žádnou žádost nečekal nejbližších deset let. Ale nedalo se nic dělat – tady byly ověřené šeky a byly platné na své nominální hodnotě. Tom byl tedy povýšen na místo k soudci a ostatním vyvoleným a ta veliká novina byla ohlášena z velitelství. Bylo to nejomračující překvapení desetiletí, a tak hluboký byl ten dojem, že nového hrdinu vyzvedl do výšky toho soudce, a škola měla místo jednoho divu dva. Všechny kluky trávila závist – ale ti, kteří trpěli nejhořčí bolestí, byli ti, kdo pozdě poznali, že k té nenáviděné nádheře sami přispěli, když vyměnili lístky Tomovi za bohatství, co nahromadil z prodeje bílicích privilegií. Těmihle sebou pohrdali, že se stali oběťmi lstivého podvodu, úskočného hada v trávě.

Cena byla Tomovi předána s tolika výlevy, kolik jich správce dokázal za těch okolností vymáčknout; ale něco jim chybělo z toho pravého proudu, protože chudákovi instinkt napovídal, že je tu snad záhada, co se dennímu světlu dobře nevystaví; bylo prostě nesmyslné, aby tenhle kluk měl u sebe uskladněno dva tisíce snopů biblické moudrosti – tucet by napínal jeho kapacitu bez pochyb.

Amy Lawrenceová byla pyšná a šťastná a snažila se dát Tomovi najevo ve tváři, že to vidí – ale on se nepodíval. Divila se; pak byla jen o zrníčko znepokojená; pak přišlo a odešlo matné podezření – přišlo zas; sledovala; kradmý pohled jí řekl světy – a pak jí puklo srdce a byla žárlivá a rozzlobená a daly se jí do očí slzy a nenáviděla všechny. Toma ze všech nejvíc (myslela si).

Toma představili soudci; ale jazyk měl svázaný, dech mu stěží šel, srdce se mu třáslo – zčásti kvůli hrozné velikosti toho muže, hlavně ale proto, že to byl její rodič. Rád by byl padl na zem a klaněl se mu, kdyby to bylo potmě. Soudce položil Tomovi ruku na hlavu a nazval ho pěkným malým mužem a zeptal se ho, jak se jmenuje. Kluk zakoktal, zalapal po dechu a vydal to ze sebe:

„Tom."

„Ale ne, ne Tom – je to –"

„Thomas."

„Á, to je ono. Myslel jsem, že toho bude snad víc. To je velmi dobře. Ale máš ještě jedno jméno, troufám si říct, a ty mi ho povíš, že?"

„Řekni pánovi své druhé jméno, Thomasi," řekl Walters, „a řekni *pane*. Nesmíš zapomínat na způsoby."

„Thomas Sawyer – pane."

„Tak! To je hodný chlapec. Pěkný chlapec. Pěkný, mužný chlapec. Dva tisíce veršů je mnoho – velmi, velmi mnoho. A nikdy nebudeš litovat námahy, kterou sis dal, aby ses je naučil; neboť znalost má vyšší cenu než cokoli na světě; to je to, co dělá velké muže a dobré muže; i ty budeš jednoho dne velkým a dobrým mužem, Thomasi, a pak se podíváš zpátky a řekneš: Všechno vděčím těm vzácným příležitostem Nedělní školy ve svém chlapectví – všechno vděčím svým drahým učitelům, kteří mě učili učit se – všechno vděčím dobrému správci, který mě povzbuzoval, dohlížel na mne a dal mi krásnou Bibli – nádhernou, elegantní Bibli – abych si ji nechal a měl ji celou pro sebe, navždy – všechno vděčím správné výchově! To budeš říkat, Thomasi – a za ty dva tisíce veršů bys nevzal žádné peníze – ne, opravdu bys nevzal. A teď bys mi nepověděl ty a téhle paní něco z toho, co ses naučil – ne, vím, že bys to neudělal nerad – vždyť jsme pyšní na malé chlapce, kteří se učí. Jistě znáš jména všech dvanácti učedníků. Řekneš nám jména prvních dvou, co byli povoláni?"

Tom tahal za knoflíkovou dírku a tvářil se zahanbeně. Teď zrudl a sklopil oči. Panu Waltersovi se srdce propadlo. Řekl si, není možné, aby ten kluk odpověděl na nejjednodušší otázku – proč mu to Soudce *vůbec* dával? Přesto se cítil nucen promluvit a říci:

„Odpověz pánovi, Thomasi – neboj se."

Tom pořád váhal.

„No, já vím, že mi to povíš," řekla dáma. „Jména prvních dvou učedníků byla –"

„*David a Goliáš*!"

Spusťme nad zbytkem téhle scény milosrdnou oponu.

Kapitola pátá

Někdy kolem půl jedenácté se dal rozhoupat prasklý zvon malého kostela a za chvíli se lidé začali scházet na ranní kázání. Děti z Nedělní školy se rozestavěly po sále a obsadily lavice se svými rodiči, aby byly pod dohledem. Teta Polly přišla a Tom i Sid i Mary seděli s ní – Tom byl posazen k uličce, aby byl co nejdál od otevřeného okna a svůdných letních venkovních scén. Zástup se seřazoval uličkami: starý a potřebný poštmistr, který kdysi viděl lepší časy; starosta a jeho žena – protože tam měli starostu, mimo jiné zbytečné věci; smírčí soudce; vdova Douglasová, slušná, bystrá a čtyřicetiletá, štědrá duše dobrého srdce a dobrých poměrů, jejíž panský dům na kopci byl v městě jediný palác a nejpohostinnější a daleko nejštědřejší, co se slavností týče, čím se St. Petersburg mohl pochlubit; shrbený a ctihodný major a paní Wardovi; právník Riverson, nový vzácný host z dálky; dál kráska vesnice, následovaná četou mladých lamačů srdcí v tylovkách a stužkách; pak všichni mladí příručí z města v jednom houfu – stáli totiž ve vestibulu, cucali hlavice svých hůlek, obkružující stěna napomádovaných a hihňajících se obdivovatelů, dokud poslední dívka tím špalírem neproběhla; a nakonec přišel Vzorový Kluk, Willie Mufferson, pečující o svou matku tak starostlivě, jako by byla z broušeného skla. Vždycky přivedl matku do kostela a byl pýchou všech vdaných paniček. Všichni kluci ho nenáviděli, byl tak hodný. A navíc jim ho tak často „házeli pod nos“. Bílý kapesník mu, jako obvykle v neděli, trčel z kapsy vzadu – náhodou. Tom neměl kapesník žádný, a na kluky, kteří ho měli, hleděl jako na snoby.

Když bylo teď shromáždění plně v sestavě, zvon zazněl ještě jednou, aby varoval opozdilce a loudavce, a pak padlo na kostel slavnostní ticho, které jen chichotání a šeptání sboru na kůru rušilo. Sbor se po celou bohoslužbu vždycky chichotal a šeptal. Byl jednou jeden kostelní sbor, který nebyl špatně vychovaný, ale už jsem zapomněl, kde to bylo. Bylo to před mnoha a mnoha lety a stěží si na to vzpomínám, ale myslím, že to bylo v nějaké cizí zemi.

Kazatel oznámil chvalozpěv a přečetl ho s chutí ve zvláštním stylu, který byl v té části země velice obdivován. Jeho hlas začínal na středních výškách a vytrvale stoupal, až došel k určitému bodu, kde se se silným důrazem opřel do nejvyššího slova a pak se vrhl dolů jako z odrazového prkna:

Mám býti nes-en v nebe-sa,
na kvě-tin-ných *lehát-*
* kách lehce,*

Zatímco jiní bijí se o cenu
a plují *kr-vav-*
* ými mořemi?*

Byl považován za báječného předčitatele. Při kostelních „posezeních“ ho vždycky vyzývali, aby četl poezii; a když skončil, dámy zvedaly ruce a bezmocně je spouštěly do klína a „obracely“ oči a vrtěly hlavami, jakoby chtěly říct: „Slovy to nevyjádříte; je to příliš krásné, PŘÍLIŠ krásné pro tuhle smrtelnou zem.“

Když byl chvalozpěv dozpíván, ctihodný pan Sprague se proměnil v nástěnku a „oznámil“ zprávy o schůzích a spolcích a různých věcech, až se zdálo, že se ten seznam potáhne až do soudného dne – zvláštní zvyk, který se v Americe pořád ještě drží i ve městech, v téhle době přemíry novin. Často, čím méně je ospravedlnění tradičního zvyku, tím těžší je ho se zbavit.

A teď se kazatel modlil. Byla to pěkná, štědrá modlitba, co šla do podrobností: prosila za kostel a za malé děti kostela; za ostatní kostely vesnice; za vesnici samotnou; za okres; za stát; za úředníky státu; za Spojené státy; za kostely Spojených států; za Kongres; za prezidenta; za úředníky vlády; za chudé námořníky, zmítané bouřlivými moři; za utlačované miliony úpějící pod podpatkem evropských monarchií a orientálních despotismů; za ty, kdo mají světlo a radostnou zvěst, a přece nemají oči, aby viděli, ani uši, aby slyšeli; za pohany na dalekých mořských ostrovech; a uzavřela prosbou, aby slova, která se chystá kazatel pronést, nalezla milost a přízeň a byla jako sémě zaseté do úrodné půdy, přinášející ve svůj čas vděčnou žeň dobra. Amen.

Zašustily šaty a stojící shromáždění se posadilo. Kluk, jehož příběh tahle kniha vypráví, modlitbu nijak nevychutnával, jen ji vydržel – pokud vůbec tolik. Celou dobu byl neklidný; nevědomky si vedl v hlavě přehled podrobností modlitby – neposlouchal totiž, ale terén znal odedávna a kazatelovu obvyklou cestu po něm také – a když se vmísila drobná novinka, jeho ucho ji odhalilo a celá jeho bytost se bouřila; dodatky považoval za nečestné a lotrovské. Uprostřed modlitby přistála na opěradle lavice před ním moucha a trápila mu ducha tím, jak si klidně mnula ruce, objímala si hlavu předními končetinami a leštila si ji tak energicky, že se zdálo, že se skoro oddělí od těla a odhalí tenounkou nitku krku; drhla si křídla zadníma nohama a uhlazovala si je k tělu, jako by to byly šosy kabátu; procházela celou svou toaletou tak klidně, jako by věděla, že je dokonale v bezpečí. Což vlastně byla; neboť ačkoli Tomovy ruce svrběly, aby po ní popadly, netroufaly si – věřil, že by se jeho duše okamžitě zničila, kdyby něco takového během modlitby udělal. Jenže se závěrečnou větou se mu ruka začala kroutit a plížit vpřed; a v okamžiku, kdy „Amen“ bylo venku, byla moucha válečným zajatcem. Teta ten čin odhalila a přinutila ho mouchu pustit.

Kazatel oznámil svůj text a monotónně mumlal argumentaci, co byla tak nudná, že leckterá hlava brzy začala klimbat – a to byla argu-

mentace, co nakládala s bezmezným ohněm a sírou a ztenčovala předurčené vyvolené na houfík tak malý, že ho sotva stálo za to spasit. Tom počítal stránky kázání; po kostele vždycky věděl, kolik stránek jich bylo, ale málokdy věděl o té promluvě cokoli jiného. Nicméně tentokrát ho to na chvilku opravdu zaujalo. Kazatel vylíčil velkolepý a dojímavý obraz shromáždění světových zástupů v době tisíciletí, kdy si lev a beránek lehnou vedle sebe a malé dítě je povede. Jenže patos, poučení, mravní smysl toho velkolepého divadla pro kluka ztracené byly; myslel jen na to, jak nápadná bude hlavní postava před přihlížejícími národy; tvář se mu při té myšlence rozzářila a řekl si, že by si přál být tím dítětem, kdyby ten lev byl krotký.

Teď se zase propadl do utrpení, když se obnovila suchá argumentace. Za chvíli se mu vybavil poklad, co měl u sebe, a vytáhl ho. Byl to velký černý brouk s mohutnými kusadly – „štípan“, jak mu říkal. Byl v krabičce od perkusních kapslí. První, co brouk udělal, bylo, že ho chytil za prst. Následovalo přirozené cvrnknutí, brouk letěl do uličky a dopadl na záda a bolavý prst se dostal klukovi do pusy. Brouk tam ležel a bezmocně kopal nohama, nemohl se obrátit. Tom na něj zíral a toužil po něm; ale byl v bezpečí mimo jeho dosah. Jiní lidé, kteří se o kázání nezajímali, našli v brouku útěchu a dívali se na něj také. Za chvíli se po uličce loudal zatoulaný pudlík, smutný v srdci, lenivý letní měkkostí a klidem, unavený zajetím a toužící po změně. Zahlédl brouka; svěšený ocas se zdvihl a zavrtěl. Kořist si prohlédl; obešel ji kolem dokola; z bezpečné vzdálenosti ji ovoněl; obešel ji znovu; osmělil se a očichal ji zblízka; pak nadzdvihl pysk a jemně po ní chňapl, akorát ji minul; chňapl znova a znova; začal si tu zábavu užívat; usadil se na břiše s broukem mezi tlapami a pokračoval v experimentech; nakonec se unavil a pak zlhostejněl a myslí odběhl pryč. Hlava mu klesala a kousek po kousku se mu brada snižovala, až se dotkla nepřítele, který ji sevřel. Ozvalo se ostré zakňučení, pudl trhl hlavou a brouk odletěl pár yardů opodál a znovu dopadl na záda. Sousední diváci se otřásli

jemnou vnitřní radostí, několik obličejů zmizelo za vějíři a kapesníky, a Tom byl úplně šťastný. Pes vypadal pošetile a nejspíš se tak i cítil; jenže měl v srdci i uraženost a touhu po pomstě. A tak šel k broukovi a začal nový obezřetný útok; skákal po něm z každého bodu kruhu, dopadal předními tlapkami na palec od toho tvora, pokoušel se o ještě bližší chňapání zuby a trhal hlavou, až mu uši znovu zapleskaly. Jenže se po chvíli znovu unavil; zkusil se bavit mouchou, ale úlevu nenašel; sledoval mravence s nosem těsně u podlahy, a toho se brzy nabažil; zívl, povzdechl si, úplně zapomněl na brouka a sedl si na něj. Pak se ozvalo divoké zaskučení muk a pudl se rozlétl uličkou nahoru; skučení pokračovalo a tak i pes; přeběhl síň před oltářem; prolétl druhou uličkou; prolétl před dveřmi; vyřítil se zpáteční rovinkou; jeho muka s postupem rostla, až byl za chvíli jen vlněnou kometou, co se pohybovala po své oběžné dráze s leskem a rychlostí světla. Nakonec vyšinutý trpitel odbočil z kurzu a skočil svému pánovi do klína; ten ho vyhodil oknem a hlas nouze rychle ztenčel a zemřel v dálce.

V tu chvíli byl celý kostel rudý a dusil se potlačovaným smíchem, a kázání došlo k úplnému zarazení. Promluva se za chvíli obnovila, ale šla ochrnutě a kulhavě, všechna možnost působivosti byla v koncích; neboť i ty nejvážnější city byly neustále přijímány s dušeným výbuchem bezbožné veselosti, pod krytem nějakého vzdáleného opěradla lavice, jako by byl chudák farář řekl nějakou vzácně žertovnou věc. Pro celé shromáždění to byla upřímná úleva, když byla ta zkouška u konce a zazněla závěrečná benedikce.

Tom Sawyer šel domů docela veselý, přemýšlel, že na bohoslužbě přece jen je něco uspokojivého, když je v ní trochu rozmanitosti. Měl ale jednu kazící myšlenku; byl ochoten tolerovat, že si pes s jeho štípanem pohrál, ale neuznával za správné, že si ho s sebou odnesl.

Kapitola šestá

Pondělní ráno našlo Toma Sawyera v mizérii. Pondělní ráno ho tak nacházelo vždycky – protože s ním začínalo další pomalé týdenní utrpení ve škole. Obyčejně ten den začínal přáním, aby mezitím žádné volno nebylo, tak to pak hořkne návrat do zajetí a okovů.

Tom ležel a přemýšlel. Za chvíli ho napadlo, že by si přál být nemocný; to by pak mohl zůstat doma a nejít do školy. Byla to matná možnost. Prohledal si tělo. Žádná nemoc se nenašla, a tak pátral znova. Tentokrát se mu zdálo, že by mohl rozpoznat kolikovité příznaky, a začal je s nemalou nadějí povzbuzovat. Jenže ty brzy slábly, a za chvilku úplně zemřely. Dumal dál. Náhle něco objevil. Jeden z horních předních zubů měl volný. To byla výhra; už se chystal začít sténat jako „úvodník“, jak tomu říkal, když ho napadlo, že kdyby s tím argumentem před soud předstoupil, teta mu ten zub vytrhne a to by bolelo. Řekl si tedy, že si ten zub nechá prozatím v rezervě a bude hledat dál. Chvilku se nic nenabízelo, a pak si vzpomněl, že slyšel doktora vyprávět o jisté věci, co pacienta položila na dva nebo tři týdny a hrozila mu ztrátou prstu. A tak kluk horlivě vytáhl bolavý palec zpod prostěradla a nastavil ho k prohlídce. Jenže teď nevěděl nezbytné příznaky. Přece jen se mu to zdálo stát za pokus, a tak se dal do sténání s nemalou vervou.

Jenže Sid spal dál bez vědomí.

Tom zasténal hlasitěji a zdálo se mu, že začíná v tom palci cítit bolest.

Žádný výsledek od Sida.

Tom už lapal po dechu, jak se namáhal. Odpočinul si a pak se nafoukl a vyloudil řadu obdivuhodných zasténání.

Sid chrápal dál.

Tom byl podrážděný. Řekl: „Side, Side!“ a zatřásl jím. Tenhle postup zabral a Tom zase začal sténat. Sid zívl, protáhl se, pak se opřel o loket s odfrknutím a začal zírat na Toma. Tom pokračoval ve sténání. Sid řekl:

„Tome! Hele, Tome!“ [Žádná odpověď.] „Hele, Tome! TOME! Co je ti, Tome?“ A zatřásl jím a úzkostně mu hleděl do tváře.

Tom zasténal:

„Jéžiš, nedělej to, Side. Netřes se mnou.“

„Pročpak, co ti je, Tome? Musím zavolat tetičku.“

„Ne – nemusíš. Snad to brzy přejde. Nevolej nikoho.“

„Ale já musím! *Netřes* se tak, Tome, to je hrozné. Jak dlouho už jsi takhle?“

„Hodiny. Au! Jéžiš, nehýbej se tak, Side, zabiješ mě.“

„Tome, čemus mě nevzbudil dřív? Jéžiš, Tome, *nedělej to!* Z toho mi lezou nervy, dyž tě slyším. Tome, co je ti?“

„Všechno ti odpouštím, Side. [Zasténání.] Všechno, cos mi kdy udělal. Až budu pryč –“

„Jéžiš, Tome, ty neumíráš, že ne? Nedělej to, Tome – jéžiš, nedělej. Snad –“

„Všem odpouštím, Side. [Zasténání.] Řekni jim to, Side. A Side, dej moje okenní zárubí a mou kočku s jedním okem té nové holce, co přišla do města, a řekni jí –“

Jenže Sid už popadl šaty a byl pryč. Tom teď trpěl doopravdy, tak krásně mu fungovala představivost, a jeho sténání nabralo docela opravdový tón.

Sid letěl dolů po schodech a volal:

„Teto Polly, pojďte! Tom umírá!“

„Umírá!“

„Jo, teto. Nečekejte – pojďte honem!“

„Nesmysl! Nevěřím tomu!“

Ale přesto letěla nahoru po schodech, Sid a Mary jí v patách. A tvář jí také zbělela a ret se jí chvěl. Když došla k posteli, vydechla:

„Ty, Tome! Tome, copak je ti?“

„Jéžiš, tetičko, já jsem –“

„Copak je ti – copak ti je, dítě?“

„Jéžiš, tetičko, můj bolavej palec zešedivěl!“

Stará paní se zhroutila do židle a chvilku se smála, pak chvilku plakala, pak dělala obojí najednou. To ji zotavilo a řekla:

„Tome, cos mi to zpíval. Teď přestaň s tím nesmyslem a vylez z toho.“

Sténání ustalo a bolest z palce zmizela. Kluk se cítil trochu hloupě a řekl:

„Teto Polly, ono se mi *zdálo*, že zešedivěl, a bolelo to tak, že jsem si vůbec nevšímal zubu.“

„Zubu! Co je ti po zubu?“

„Jeden mám volnej a bolí mě dovopravdy hrozně.“

„No tak, no tak, nezačínej zas s tím sténáním. Otevři pusu. No – zub *máš* volný, ale neumřeš na to. Mary, podej mi hedvábnou nit a kus žhavýho uhlíku z kuchyně.“

Tom povídá:

„Jéžiš, prosím tě, tetičko, nevytrhávej mi ho. Už to vůbec nebolí. Ať se nehnu, jestli jo. Prosím, tetičko. Nechci zůstat doma a nejít do školy.“

„Jo, ty nechceš, viď? Takže celej tenhle poprask byl proto, že ses chtěl zůstat doma a jít chytat ryby? Tome, Tome, mám tě tak ráda, a ty, zdá se, zkoušíš všechno možný, jak mi tím svým nezbednictvím zlomit staré srdce.“ V tu chvíli už byly zubní nástroje připravené. Stará paní uvázala jeden konec hedvábné niti smyčkou pevně kolem Tomova zubu a druhý přivázala k rámu postele. Pak popadla žhavý uhlík

a náhle ho strčila skoro až klukovi do obličeje. Zub teď visel za nitku u postele.

Jenže všechna trápení přinášejí svou náhradu. Jak Tom po snídani kráčel do školy, záviděl mu každý kluk, co ho potkal, protože mezera v horní řadě zubů mu umožňovala plivat novým a obdivuhodným způsobem. Posbíral celý houfík kluků, co se o to vystoupení zajímali; a jeden, co si rozřízl prst a byl do té doby středem fascinace a pocty, se najednou ocitl bez stoupence a oloupený o svou slávu. Srdce měl těžké a s pohrdáním, co necítil, prohlásil, že plivat jako Tom Sawyer je nic; ale jiný kluk povídá: „Kyselé hrozny!“ a on se odloudal pryč jako zdemontovaný hrdina.

Zakrátko Tom narazil na dětského vyvrhele vesnice, Huckleberryho Finna, syna místního opilce. Huckleberryho srdečně nenáviděly a bály se ho všechny matky města, protože byl zahálčivý a bezzákonný a sprostý a zlý – a protože ho všechny jejich děti obdivovaly a libovaly si v jeho zakázané společnosti a přály si, aby si troufaly být jako on. Tom byl jako ostatní slušní kluci v tom, že Huckleberryho jeho křiklavý vyvrženecký stav záviděl, a měl přísně nakázáno si s ním nehrát. Takže si s ním hrál pokaždé, když dostal příležitost. Huckleberry byl vždycky oblečený v odloženém oblečení dospělých mužů a to oblečení bylo v trvalém květu a vlálo cáry. Klobouk byla obrovská zřícenina s širokým srpkem vysekaným z krempy; kabát, když ho měl, mu sahal skoro k patám a zadní knoflíky měl daleko dole na zádech; kalhoty mu držela jen jedna šle; sedák kalhot visel hluboko a nic v něm nebylo, roztřepené nohavice se vlekly v blátě, pokud nebyly vyhrnuté.

Huckleberry přicházel a odcházel ze své vlastní vůle. Spal za pěkného počasí na prazích a za mokrého v prázdných sudech; nemusel chodit do školy ani do kostela, ani nikoho nazývat pánem ani nikoho poslouchat; mohl si chodit chytat ryby nebo se koupat, kdy a kde chtěl, a zůstat tak dlouho, jak mu to vyhovovalo; nikdo mu nezakazoval se prát; mohl ponocovat tak dlouho, jak se mu zachtělo; byl vždyc-

ky první kluk, co šel na jaře naboso, a poslední, kdo se na podzim zase obul do kůže; nikdy se nemusel mýt ani si oblékat čisté šaty; uměl báječně klít. Jedním slovem všechno, co dělá život drahým, ten kluk měl. Tak si myslel každý otravovaný, svázaný, slušný kluk v St. Petersburgu.

Tom na toho romantického vyvrhele zavolal:

„Čau, Hucku!“

„Čau sám, a koukej, jak ti to padne.“

„Co to máš?“

„Mrtvou kočku.“

„Ukaž, Hucku. Páni, pěkně ztuhlá. Kdes ji vzal?“

„Koupil sem ji od jednoho kluka.“

„Co jsi za ni dal?“

„Dal sem modrej lístek a jeden měchýř, co sem vzal na jatkách.“

„Kdes vzal ten modrej lístek?“

„Koupil sem ho před čtrnácti dnama vod Bena Rogerse za obroučku.“

„Hele – a k čemu je dobrá mrtvá kočka, Hucku?“

„K čemu? Léčit s ní bradavice.“

„Ne! Vážně? Já znám něco lepšího.“

„Vsadím se, že ne. Co?“

„No, vodu z pařezu.“

„Vodu z pařezu! Za vodu z pařezu bych nedal ani fuk.“

„Nedal bys, jo? Zkoušels ji někdy?“

„Ne, nezkoušel. Ale Bob Tanner jo.“

„Kdo ti to řek?“

„No, von to řek Jeffovi Thatcherovi, Jeff to řek Johnnymu Bakerovi, Johnny to řek Jimovi Hollisovi, Jim to řek Benovi Rogersovi, Ben to řek nějakýmu černochovi a ten černoch to řek mně. Tak.“

„No a co z toho? Všichni budou lhát. Teda všichni krom toho černocha. Toho *neznám*. Ale v životě sem neviděl černocha, co by *nelhal*. Pah! Teď mi pověz, Hucku, jak to Bob Tanner dělal.“

„No, von vzal a strčil ruku do shnilýho pařezu, kde byla dešťová voda.“

„Ve dne?“

„Jistě.“

„Čelem k pařezu?“

„Jo. Aspoň myslim.“

„Řek něco?“

„Myslim, že neřek. Nevim.“

„Aha! Mluvit vo tom, že se budou léčit bradavice vodou z pařezu takovým zatraceně hloupým způsobem! Vždyť to nemůže k ničemu bejt. Musíš jít úplně sám, doprostřed lesa, kde víš, že je pařez s vodou, a přesně vo půlnoci se k tomu pařezu postavíš zády a strčíš do něj ruku a řekneš:

‚Ječmen zrno, ječmen zrno, kukuřičná slupko,
Voda z pařezu, voda z pařezu, spolkni tyhle bradavice,‘

a pak odejdeš honem, jedenáct kroků, s očima zavřenýma, pak se třikrát otočíš a jdeš domů a s nikým se nebavíš. Protože dyž promluvíš, kouzlo se zruší.“

„No, to zní jako dobrej způsob; ale takhle to Bob Tanner nedělal.“

„Ba ne, pane, můžeš se vsadit, že nedělal, poněvač von je nejbradavičnatější kluk v tomhle městě; a nebyla by na něm jediná, kdyby věděl, jak s vodou z pařezu zacházet. Takhle sem si z rukou sundal tisíce bradavic, Hucku. Hraju si s žábama tolik, že mám pořád spousty bradavic. Někdy je sundávám fazolí.“

„Jo, fazole je dobrá. To sem dělal.“

„Dělal? Jak to děláš ty?“

„Vezmeš a rozpůlíš fazoli, a říznul do bradavice tak, aby trochu tekla krev, a tu krev dáš na jeden kousek fazole a vezmeš a vykopeš díru a zahrabeš ji vo půlnoci na křižovatce v temnotě měsíce, a pak spálíš

zbytek fazole. Víš, ten kousek, co má krev, bude pořád táhnout a táhnout, snažit se přitáhnout k sobě ten druhej kousek, a tak to pomáhá té krvi vytáhnout bradavici, a za chvilku ta slezne."

„Jo, to je ono, Hucku – to je ono; ale když tu fazoli zahrabáváš, dyž řekneš ‚Dolů fazole, pryč bradavice; už mě nikdá netrap!' je to lepší. Tak to dělá Joe Harper a ten už byl skoro v Coonville a skoro všude. Ale hele – jak se to léčí s mrtvejma kočkama?"

„No, vezmeš svou kočku a vo půlnoci jdeš na hřbitov, dyž byl pohřbenej někdo špatnej; a vo půlnoci přijde čert, nebo třeba dva nebo tři, ale neuvidíš je, akorát uslyšíš něco jako vítr, nebo třeba slyšíš, jak mluví; a dyž už toho chlapa odvedou, hodíš svou kočku za nima a řekneš: ‚Čert za mrtvolou, kočka za čertem, bradavice za kočkou, mám s váma po všem!' To ti vezme *každou* bradavici."

„Zní to správně. Zkoušels to někdy, Hucku?"

„Ne, ale povídala mi to stará matka Hopkinsová."

„Tak to pak je. Protože povídaj, že je čarodejnice."

„Hele! Totiž, Tome, já *vím*, že je. Vočarovala taťku. Taťka to říká sám. Jednou šel a viděl, že ho vočarovává, tak vzal kámen, a kdyby neuhla, byl by ji trefil. No a tu samou noc spadl ze střechy kůlny, kde ležel vožralej, a zlomil si ruku."

„No to je hrůza. Jak poznal, že ho vočarovává?"

„Pane bože, taťka to pozná lehko. Taťka povídá, dyž na tebe pořád tak pevně kouká, tak tě čaruje. Zvlášť dyž mumlá. Protože dyž mumlají, tak říkaj Otčenáš pozpátku."

„Hele, Hucku, kdy to zkusíš s tou kočkou?"

„Dneska v noci. Myslim, že přídou pro starýho Hosse Williamse dneska v noci."

„Ale toho pohřbili v sobotu. Nedostali ho už v sobotu v noci?"

„Jéžiš, co to meleš! Jak by jejich kouzla fungovala dřív než vo půlnoci? – a *tehdy* už je neděle. V neděli se čerti po světě moc nepotloukají, aspoň myslim."

„To mě nenapadlo. To je pravda. Můžu s tebou?“

„Jasně – jestli se nebojíš.“

„Nebojím! To ani náhodou. Ty budeš mňoukat?“

„Jo – a ty mi zpátky mňoukni, až budeš moct. Posledně jsem kvůli tobě mňoukal, až po mně starej Hays začal házet kameny a řikal ‚Zatracená kočka!‘, a tak sem mu hodil cihlu do okna – ale ty to nikomu neříkej.“

„Neřeknu. Tu noc sem mňoukat nemohl, protože na mě tetička dávala pozor, ale tentokrát mňouknu. Hele – co je tohle?“

„Nic, akorát klíště.“

„Kdes ho vzal?“

„Venku v lese.“

„Co za něj chceš?“

„Nevim. Prodávat ho nechci.“

„Dobře. Je to beztak mordovsky malý klíště.“

„Pah, každej umí odbýt klíště, co mu nepatří. Já sem s nim spokojenej. Je to pro mě docela slušný klíště.“

„Pch, klíšťat je spousta. Mohl bych jich mít tisíc, kdybych chtěl.“

„No a čeho teda ne? Protože dobře víš, že neumíš. Myslim, že tohle je dost rané klíště. Je to první, co sem letos viděl.“

„Hele, Hucku – dám ti za něj svůj zub.“

„Ukaž.“

Tom vytáhl kousek papíru a opatrně ho rozbalil. Huckleberry na něj hleděl zasněně. Pokušení bylo velmi silné. Nakonec řekl:

„Je to pravej?“

Tom nadzdvihl ret a ukázal mezeru.

„No tak dobře,“ řekl Huckleberry, „platí.“

Tom uzavřel klíště do krabičky od perkusních kapslí, co nedávno byla vězením štípana, a kluci se rozešli, každý se cítil bohatší než předtím.

Když Tom došel k malé osamocené dřevěné školní budově, vstoupil dovnitř svižně, jako někdo, kdo přišel na čas s veškerou poctivou rychlostí. Pověsil klobouk na kolík a s věcnou hbitostí se vrhl na své místo. Učitel, trůnící vysoko ve svém velikém proutěném křesle, podřimoval, ukolébaný ospalým hučením studia. To přerušení ho probudilo.

„Thomasi Sawyere!“

Tom věděl, že když se jeho jméno vysloví celé, znamená to malér.

„Ano, pane!“

„Pojď sem. Tak, pane, proč jsi zase pozdě, jako obvykle?“

Tom se zrovna chystal utéct do lži, když uviděl dva dlouhé copy žlutých vlasů, visící dolů po zádech, které poznal elektrickou souhrou lásky; a vedle té postavy bylo *jediné volné místo* na dívčí straně školní místnosti. Okamžitě povídá:

„*Zastavil jsem se povídat si s Huckleberrym Finnem!*“

Učiteli se zastavil puls a bezmocně civěl. Hučení studia utichlo. Žáci se divili, jestli ten troufalý kluk neztratil rozum. Učitel řekl:

„Ty – tys udělal co?“

„Zastavil jsem se povídat si s Huckleberrym Finnem.“

Nedalo se v těch slovech splést.

„Thomasi Sawyere, tohle je nejomračující přiznání, co jsem kdy slyšel. Pouhá rákoska na tenhle přečin nestačí. Sundej si kabátek.“

Učitelova paže konala, dokud se neunavila, a zásoba prutů se znatelně ztenčila. Pak následoval rozkaz:

„Teď, pane, běž a sedni si k dívkám! A ať je ti to varováním.“

Chichot, co se rozvlnil po místnosti, zdánlivě kluka přivedl do rozpaků, ale ve skutečnosti ten výsledek způsobila spíš jeho zbožňující bázeň z té neznámé modly a strašlivá rozkoš, co ležela v jeho velkém štěstí. Posadil se na konec borové lavice a dívka se od něj s pohozením hlavy odsunula. Pokrkávání loktem, mrkání a šeptání se neslo místno-

stí, ale Tom seděl klidně, s rukama na dlouhé, nízké lavici před sebou, a zdálo se, že studuje svou knihu.

Postupně se pozornost od něj odvrátila a navyklé školní mumlání se nad otupělý vzduch zas povznášelo. Za chvíli začal kluk kradmo pokukovat po dívce. Všimla si toho, „ušklíbla se“ na něj a na minutu mu natočila zátylek. Když se opatrně znovu obrátila, ležela před ní broskev. Odstrčila ji. Tom ji jemně vrátil zpátky. Odstrčila ji znovu, ale s menší nevraživostí. Tom ji trpělivě vrátil na místo. Pak ji nechala být. Tom načmáral na svou tabulku: „Vem si ji, prosim – mám další.“ Dívka na slova pohlédla, ale nedala znamení. Teď začal kluk na tabulce něco kreslit, s prací ukrytou pod levou rukou. Chvíli dívka odmítala všimnout si; ale její lidská zvědavost se za chvíli začala projevovat sotva znatelnými znameními. Kluk pracoval dál, zdánlivě bez vědomí. Dívka se nějak nezávazně pokusila nahlédnout, ale kluk neprozradil, že si toho je vědomý. Nakonec se vzdala a váhavě zašeptala:

„Ukaž.“

Tom částečně odhalil ponurou karikaturu domu se dvěma štíty, z jehož komína stoupal vývrtkovitý kouř. Pak se dívčin zájem začal upínat k tomu dílu a na všechno ostatní zapomněla. Když to bylo hotové, chvíli hleděla, pak zašeptala:

„To je pěkné – nakresli pána.“

Umělec zasadil na předzahradě pána, co se podobal jeřábu. Mohl by překročit přes dům; ale dívka nebyla přepjatá kritička; byla s tím netvorem spokojená a zašeptala:

„To je krásný pán – teď nakresli, jak jdu já.“

Tom nakreslil přesýpací hodiny s úplňkem a slaměnými údy a vybavil roztažené prsty hrozivým vějířem. Dívka řekla:

„To je strašně pěkné – kdybych tak uměla kreslit.“

„To je lehký,“ zašeptal Tom, „já tě to naučim.“

„Jéé, naučíš? Kdy?“

„V poledne. Chodíš domů na oběd?“

„Zůstanu, jestli zůstaneš taky.“

„Dobře – platí. Jak se menuješ?“

„Becky Thatcherová. A ty? Jo, já vím. Thomas Sawyer.“

„Tak mi říkají, dyž mě mlátí. Dyž sem hodnej, sem Tom. Říkej mi Tome, jo?“

„Ano.“

Teď Tom začal čmárat něco na tabulku, slova před dívkou skrýval. Jenže tentokrát se neostýchala. Prosila, aby jí to ukázal. Tom řekl:

„Jéžiš, to nic není.“

„Je.“

„Není. Nechceš to vidět.“

„Chci, dovopravdy chci. Prosím tě, dej mi.“

„Řekneš to.“

„Neřeknu – doopravdy a doopravdy a dvojnásob doopravdy neřeknu.“

„Vůbec to nikomu neřekneš? Nikdy, jak dlouho budeš živa?“

„Ne, *nikomu* to neřeknu. Teď mi to dej.“

„Jéžiš, *ty* to vidět nechceš!“

„Teď, dyž se mnou takhle jednáš, to vidět *budu*.“ A položila svou malou ruku na jeho a následovala malá šarvátka, Tom předstíral, že se brání vážně, ale ruku pouštěl po stupních, až se objevila tato slova: „*Mám tě rád.*“

„Jéžiš, ty jeden zlobivče!“ A plácla ho zdravě přes ruku, ale přesto zrudla a vypadala potěšeně.

Zrovna v té chvíli kluk ucítil, jak se mu kolem ucha svírá pomalý osudný stisk a jak ho stále tahá nahoru. Takhle byl přenesen přes místnost a uložen na své vlastní místo pod paprskovou palbou chichotů z celé školy. Pak nad ním učitel stál několik hroznych okamžiků, a nakonec se bez jediného slova odebral ke svému trůnu. Jenže ačkoli Tomovi hořelo ucho, srdce měl jásavé.

Když se škola uklidnila, Tom se poctivě pokusil učit, ale ten vír v něm byl příliš veliký. Postupně se dostal na řadu ve třídě čtení a odbyl si to zpackaně; pak ve třídě zeměpisu a změnil jezera v hory, hory v řeky a řeky v světadíly, dokud nenastal zase chaos; pak v třídě pravopisu a byl „sražen dolů“ řadou úplně dětských slov, až přistál na konci a odevzdal cínovou medaili, kterou měsíce okázale nosil.

Kapitola sedmá

Čím víc se Tom snažil upnout mysl na knihu, tím víc mu myšlenky utíkaly. Nakonec to se vzdychnutím a zívnutím vzdal. Zdálo se mu, že poledním přestávka snad nikdy nepřijde. Vzduch byl úplně mrtvý. Nehnul se v něm ani dech. Byl to nejospalejší den z ospalých dnů. Tiché bzučení pětadvaceti studujících žáčků konejšilo duši jako kouzlo, co je v bzukotu včel. Daleko v planoucím slunci zvedal Cardiff Hill své měkké zelené svahy skrz chvějící se závoj horka, obarvený purpurem dálky; pár ptáků se vznášelo na líných křídlech vysoko v povětří; žádné jiné živé stvoření nebylo vidět, jen pár krav, a ty spaly. Tomovo srdce prahlo po svobodě, nebo alespoň po něčem zajímavém, co by zahnalo tu tesknou dobu. Ruka mu zabloudila do kapsy a tvář se mu rozzářila vděkem, který byl vlastně modlitba, i když to nevěděl. Pak kradmo vytáhl krabičku od perkusních kapslí. Vypustil klíště a položil ho na dlouhou plochou lavici. Živáček pravděpodobně v tu chvíli taky vzplanul vděkem, který se rovnal modlitbě, ale předčasně: sotva se vděčně rozběhl pryč, Tom ho špendlíkem obrátil stranou a donutil ho vyrazit novým směrem.

Tomův nejlepší kamarád seděl vedle a trpěl právě tak, jako před chvílí Tom, a najednou se o tohle rozptýlení hluboce a vděčně začal zajímat. Tenhle nejlepší kamarád byl Joe Harper. Oba chlapci byli po celý týden přísežní přátelé a v sobotu znepřátelení nepřátelé. Joe si vytáhl špendlík z klopy a začal zajatce taky trápit. Zábava rostla minutu od minuty. Zakrátko Tom řekl, že si navzájem překážejí a ani jeden z klíštěte nemá to pravé potěšení. Tak položil Joeovu břidlicovou ta-

bulku na lavici a nakreslil na ní čáru odshora dolů přesně prostředkem.

„Tak," povídá, „dokavad je na tvý straně, můžeš ho dráždit a já na něj nesahnu; ale jestli ho necháš utéct a dostane se na mou stranu, tak ho zas nech ty, dokavad ho udržim, aby nepřelez."

„Dobrý, jen do toho; nadhoď ho."

Klíště Tomovi za chvilku uteklo a překročilo rovník. Joe ho chvíli otravoval, a pak zas uteklo a přelezlo zpátky. Tahle výměna základen se stávala často. Zatímco jeden chlapec klíště obtěžoval se zaujatým zájmem, druhý se díval s neméně silným zájmem, dvě hlavy skloněné nad tabulkou, dvě duše mrtvé ke všemu ostatnímu. Nakonec se zdálo, že se štěstí usídlilo u Joea. Klíště zkoušelo tudy, tamtudy a onudy a bylo rozčilené a vylekané jako kluci sami, ale pokaždé, zrovna když mělo vítězství takřkajíc v hrsti a Tomovy prsty svrběly začít, Joeův špendlík mu obratně zkřížil cestu a klíště mu zůstalo. Nakonec to Tom už nevydržel. Pokušení bylo moc silné. Natáhl ruku a špendlíkem pomohl. Joe se v mžiku rozzuřil. Povídá:

„Tome, nech ho bejt."

„Já ho chci jenom trošku popostrčit, Joe."

„Ba ne, pane, to je nefér; nech ho bejt."

„Hergot, já ho moc dráždit nebudu."

„Nech ho bejt, povídám."

„Nenechám!"

„Necháš – je na mý straně čáry."

„Hele, Joe Harpere, čí je to klíště?"

„Mně je fuk, čí to klíště je – je na mý straně čáry a sahat na něj nebudeš."

„Jo, no já ti ale vsadim, že budu. Je to mý klíště a budu s ním dělat, co se mi hergot zlíbí, nebo chcípnu!"

Tomovi dopadla na ramena strašlivá rána a druhá, úplně stejná, dopadla Joeovi; a po celé dvě minuty lítal z obou kabátků prach a celá

škola si to užívala. Chlapci byli tak zaujatí, že si nevšimli ticha, které se do třídy před chvílí vkradlo, když pan učitel po špičkách došel až k nim a postavil se nad ně. Dost dlouho jejich divadlo pozoroval, než k němu přispěl svým číslem rozmanitosti.

Když se v poledne škola skončila, Tom bleskem letěl za Becky Thatcherovou a šeptal jí do ucha:

„Dej si čepec, dělej, že jdeš domů; a jak budeš u rohu, vyklouzni těm ostatním, zahni dolů tou uličkou a pojď zpátky. Já půjdu druhou stranou a udělám jim totéž."

Tak jeden odešel s jednou skupinou žáků, druhá se slila s jinou. Za chvíli se oba sešli na konci uličky, a když došli do školy, byla celá jen jejich. Pak si sedli vedle sebe, břidlicovou tabulku před sebou, Tom dal Becky vrchnář a držel její ruku ve své, vedl ji, a tak vznikl další úžasný dům. Když zájem o umění začal opadat, pustili se do řeči. Tom plaval v blaženosti. Povídá:

„Máš ráda krysy?"

„Ne! Nenávidim je!"

„No, já taky – *živý*. Myslim ale mrtvý, abys je mohla točit na provázku kolem hlavy."

„Ne, o krysy se moc nestarám, stejně. Co mám ráda, je žvýkačka."

„Jéé, to bych řekl! Kéž bych teď ňákou měl."

„Jo? Já mám. Nechám tě chvilku žvejkat, ale musíš mi ji vrátit."

To bylo přijatelné, tak si ji žvýkali po sobě a bezstarostným spokojením pokyvovali nohama o lavici.

„Byla si někdy v cirkuse?" povídá Tom.

„Ano, a táta mě tam někdy zas vezme, jestli budu hodná."

„Já byl v cirkuse třikrát, čtyřikrát – kolikrát. Kostel není na cirkus ani zblízka. V cirkuse se furt něco děje. Já budu v cirkuse klaun, až vyrostu."

„Jéé, opravdu! To bude krásný. Jsou tak milí, všichni fleknutí."

„Jo, to teda jsou. A dostávají strašný prachy – skoro dolar denně, povídá Ben Rogers. Hele, Becky, byla jsi někdy zasnoubená?“

„Co je to?“

„No, zasnoubená na manželství.“

„Ne.“

„Chtěla bys?“

„Snad jo. Já nevim. Jaký to je?“

„Jaký? No není to jako nic. Jen řekneš klukovi, že nikdy nebudeš mít žádnýho jinýho než jeho, nikdy nikdy nikdy, a pak se políbíte, a to je všecko. Může to kdokoliv.“

„Políbit? Proč se líbáte?“

„No, to, víš, to je, aby – no, oni to tak dycky dělají.“

„Všichni?“

„No, jo, všichni, co jsou do sebe zamilovaní. Pamatuješ si, co sem napsal na tabulku?“

„A-ano.“

„Co to bylo?“

„Já ti to neřeknu.“

„Mám ti to říct *já*?“

„A-ano – ale jindy.“

„Ne, teď.“

„Ne, ne teď – zítra.“

„Ale ne, *teď*. Prosím, Becky – já ti to zašeptám, zašeptám to tak lehoučce.“

Becky zaváhala a Tom bral mlčení jako souhlas, položil jí ruku kolem pasu a tak tiše jí ten příběh zašeptal, s ústy těsně u jejího ucha. A pak dodal:

„Teď to zašeptej ty mně – přesně to samý.“

Chvíli se bránila a pak řekla:

„Otoč hlavu stranou, abys neviděl, a já ti to řeknu. Ale nikdy to nesmíš nikomu říct – *viď*, Tome? Řekni, že neřekneš, *viď*?“

„Ne, opravdu, opravdu neřeknu. No tak, Becky."

Odvrátil tvář. Ona se nesměle naklonila, až jí dech rozčeřil jeho kudrny, a zašeptala: „Já – tě – mám – ráda!"

Pak odskočila a běhala kolem lavic a pultů, Tom za ní, a nakonec se schovala do rohu, s bílou zástěrkou přes obličej. Tom ji objal kolem krku a prosil:

„No, Becky, teď je po všem – po všem, akorát ten pusink. Z toho se neboj – to není vůbec nic. Prosím, Becky." A tahal ji za zástěrku a za ruce.

Po chvíli se vzdala a nechala ruce klesnout; její tvář, celá zrůžovělá tím zápasem, vyhlédla a podrobila se. Tom zlíbal ty rudé rty a řekl:

„Teď už je to všecko hotový, Becky. A dycky teď, víš, nikdy nesmíš mít ráda nikoho jinýho než mě, a nikdy si nesmíš nikoho vzít než mě, dycky nikdy a navěky. Chceš?"

„Ne, nikdy nebudu mít ráda nikoho jinýho než tebe, Tome, a nikdy si nevezmu nikoho jinýho než tebe – a ty si nikdy nesmíš vzít nikoho jinýho než mě."

„Jistě. Samozřejmě. To *patří* k tomu. A dycky, když jdeme do školy nebo jdeme domů, musíš jít se mnou, když se nikdo nedívá – a ty si vybereš mě a já si vyberu tebe na večírkách, protože tak se to dělá, když je člověk zasnoubenej."

„To je tak krásný. Ještě sem o tom nikdy neslyšela."

„Jéé, to je dycky veselý! Víš, já a Amy Lawrenceová –"

Ty velké oči Tomovi prozradily jeho chybu a zarazil se, zmatený.

„Ach, Tome! Takže já nejsem první, s kym si byl zasnoubenej!"

Dítě se dalo do pláče. Tom povídá:

„Jéé, neplač, Becky, mně na ní už vůbec nezáleží."

„Záleží, Tome – víš, že záleží."

Tom se jí snažil obejmout rukou kolem krku, ale ona ho odstrčila a otočila tvář ke zdi a plakala dál. Tom to zkusil znovu, s konejšivými slovy na jazyku, a byl zase odbyt. Pak se v něm vzepřela hrdost a od-

kráčel ven. Chvíli stál venku, neklidný a nesvůj, co chvíli pokukoval po dveřích a doufal, že se udobří a přijde ho hledat. Ale nepřišla. Pak mu začalo být bídně a bál se, že udělal chybu. Teď to byl tvrdý zápas, dát se do nového pokusu, ale přemohl se a šel dovnitř. Pořád tam stála v rohu, vzlykala, s obličejem ke zdi. Tomovo srdce ho udeřilo. Šel k ní a chvíli jen stál, přesně nevěděl, jak dál. Pak zaváhavě řekl:

„Becky, mně – mně na nikom jiným nezáleží než na tobě."

Žádná odpověď – jen vzlyky.

„Becky" – prosebně. „Becky, řekneš mi něco?"

Další vzlyky.

Tom vytáhl svůj největší klenot, mosazný knoflík z vrcholu krbového stojánku, a podsunul jí ho tak, aby ho viděla, a řekl:

„Prosím, Becky, nevezmeš si ho?"

Smetla ho na podlahu. Tom pak vypochodoval ze školy a přes kopce daleko pryč, aby se toho dne do školy už nevrátil. Za chvíli Becky začala tušit. Rozběhla se ke dveřím; nebyl v dohledu; letěla ke dvorku na hraní; nebyl tam. Pak zavolala:

„Tome! Pojď zpátky, Tome!"

Napjatě poslouchala, ale žádná odpověď. Neměla žádné druhy, jen ticho a samotu. Tak si sedla a znovu plakala a vyčítala si; a mezitím se žáci začali zase scházet, a ona musela svůj zármutek skrýt a utišit zlomené srdce a vzít na sebe kříž dlouhého, teskného, bolestného odpoledne, kdy mezi cizími lidmi kolem ní nebyl nikdo, s kým by sdílela svůj smutek.

Kapitola osmá

Tom se proplétal uličkami, až byl pěkně daleko od cesty žáků, co se vraceli, a pak upadl do zasmušilého klusu. Dvakrát nebo třikrát přebrodil malou „stružku“, kvůli obvyklé dětské pověře, že přes vodu nedovedou pronásledovatelé jít. Za půl hodiny mizel za Douglasovic vilou na vrcholu Cardiff Hillu a škola byla dole v údolí za ním sotva k rozeznání. Vešel do hustého lesa, prodral se bezcestím doprostřed a sedl si na mechový bod pod rozložitý dub. Nehnul se ani zefyr; mrtvé polední horko ztišilo i zpěv ptáků; příroda ležela v tranzu, který nerušil žádný zvuk, kromě občasného vzdáleného klepání datla, a to jen pronikavěji podtrhovalo všeobjímající ticho a pocit samoty. Chlapcova duše byla ponořena do melancholie; jeho city byly v šťastném souladu s okolím. Dlouho seděl s lokty na kolenou a bradou v dlaních a rozjímal. Zdálo se mu, že život je přinejlepším jen trápení, a víc než trochu záviděl Jimmymu Hodgesovi, který byl právě vysvobozen; muselo být moc poklidné, přemítal, ležet a dřímat a snít na věky věků, zatímco vítr šeptá stromy a hladí trávu a kytky nad hrobem, a nic nikdy netrápit a nic nikdy neželet. Kdyby jen měl čisté svědomí u Nedělní školy, mohl by jít klidně a mít to všecko za sebou. Teď k té holce. Co udělal? Nic. Myslel to nejlíp na světě a jednala s ním jako se psem – jako se psem. Jednoho dne jí to bude líto – snad až bude pozdě. Ach, kdyby jen mohl *dočasně* zemřít!

Jenže elastické mládežnické srdce se nedá dlouho stlačit do jediného omezeného tvaru. Tom se zakrátko bezděčně začal vracet k zájmům tohoto života. Co kdyby teď otočil záda a tajemně zmizel? Co

kdyby odešel – daleko, daleko pryč, do neznámých zemí za mořem – a nikdy se nevrátil! Jak by jí pak bylo! Teď se mu znovu vrátila myšlenka být klaunem, ale tentokrát jen aby ho naplnila odporem. Lehkomyslnost a žerty a flekaté trikoty byly urážkou, když se vlamovaly do duše povznesené do mlhavé vznešené říše romantiky. Ne, bude vojákem, a za dlouhá léta se vrátí válkou odřený a slavný. Ne – ještě líp, přidá se k Indiánům a bude lovit bizony a bude na válečné stezce po horských hřebenech a nekonečných pláních Dalekého Západu, a kdesi v budoucnu se vrátí jako velký náčelník, nabubřelý peřím, strašlivý válečnou malbou, a jednoho ospalého letního rána vrazí do Nedělní školy s krvi tuhnoucím válečným pokřikem a sžehne všem svým druhům oči neuhasitelnou závistí. Ale ne, bylo tu něco ještě vznešenějšího. Bude pirátem! To je ono! *Teď* mu budoucnost ležela před očima jasně, zářící nepředstavitelnou nádherou. Jak jeho jméno naplní svět a lidi při něm budou mrazit! Jak slavně bude brázdit tančící moře ve svém dlouhém, nízkém, černotrupém závodníku Duchu bouře, s příšernou vlajkou vlající na přídi! A na vrcholu své slávy, jak se najednou objeví ve staré vísce a vkráčí do kostela, zhnědlý větrem a sluncem, v černém sametovém kabátci a kalhotkách, s obrovskými vysokými botami, karmínovou šerpou, pasem naježeným jezdeckými pistolemi, zločinem rezavým šavlákem u boku, s plstěným kloboukem s vlajícími pery, s černou vlajkou rozvinutou, s lebkou a zkříženými hnáty, a uslyší s nadmutou extází šepot: „To je Tom Sawyer, pirát! – Černý mstitel španělských moří!“

Ano, bylo rozhodnuto; jeho dráha byla určena. Uteče z domova a začne. Vyrazí hned druhý den ráno. Musí se tedy teď začít chystat. Shromáždí své zdroje. Šel k ztrouchnivělému kmeni poblíž a začal pod jedním jeho koncem hrabat svým zavíracím nožem Barlow. Zakrátko narazil na dřevo, které znělo dutě. Položil tam ruku a slavnostně odříkal zaklínadlo:

„Co sem ještě nepřišlo, přijď! Co je tu, zůstaň tu!“

Pak odhrábl hlínu a odhalil borovou šindel. Vzal ji a odkryl pěknou malou pokladničku, které dno a stěny byly ze šindelů. V ní ležela kulička. Tomovo úžasnutí nemělo mezí! Poškrábal se na hlavě se zmateným výrazem a povídá:

„Tak to teda překoná všecko!“

Pak hodil kuličkou mrzutě pryč a stál a přemýšlel. Pravda byla, že tu selhala jedna z jeho pověr, kterou on a všichni jeho druzi vždy pokládali za neomylnou. Když zakopeš kuličku s určitými potřebnými zaklínadly a necháš ji na pokoji čtrnáct dní a pak otevřeš to místo zaklínadlem, které zrovna použil, uvidíš, že se tam mezitím shromáždily všechny kuličky, co jsi kdy ztratil, bez ohledu na to, jak daleko od sebe byly. Ale teď to opravdu a nepochybně selhalo. Celá Tomova stavba víry byla otřesena v samých základech. Mnohokrát slyšel, že se to podaří, ale nikdy, že by to selhalo. Nenapadlo ho, že to sám zkoušel několikrát a nikdy pak nenašel místa úkrytu. Chvíli nad tou věcí hloubal a nakonec rozhodl, že se do toho pletla nějaká čarodějnice a kouzlo zlomila. Myslel si, že se o tom ujistí; tak hledal, až našel malou písčitou plochu s drobnou nálevkovitou prohlubní v ní. Lehl si a přitiskl ústa k té prohlubni a volal –

„Mravenčí lvíčku, mravenčí lvíčku, řekni mi, co chci vědět! Mravenčí lvíčku, mravenčí lvíčku, řekni mi, co chci vědět!“

Písek se začal hýbat a za chviličku se na vteřinu objevil malý černý brouček a hned zas poděšeně frnkl pod zem.

„On to říct nesmí! Takže to *byla* čarodějnice. Já to věděl.“

Dobře věděl, že proti čarodějnicím je marné bojovat, a tak toho sklesle nechal. Ale napadlo ho, že by taky mohl mít tu kuličku, kterou právě zahodil, a tak šel a trpělivě ji hledal. Ale nenašel. Vrátil se tedy k pokladničce a pečlivě se postavil tak, jak stál, když tu kuličku zahodil; pak vytáhl z kapsy druhou kuličku a hodil ji stejným způsobem a říkal:

„Bratříčku, jdi najít svýho bratra!“

Pozoroval, kde se zastavila, šel tam a díval se. Jenže musela padnout moc blízko nebo moc daleko; tak to zkusil ještě dvakrát. Poslední opakování se povedlo. Obě kuličky ležely ne dál než stopu od sebe.

Zrovna v tu chvíli slabě zazněl zelenými průchody lesa zvuk hračkářské cínové trumpetky. Tom odhodil kabátek a kalhoty, z šle udělal opasek, odhrnul za ztrouchnivělým kmenem nějaké roští, čímž odhalil hrubý luk a šípy, latkový meč a cínovou trumpetku, a v okamžiku ty věci popadl a vyrazil pryč, bosý, s vlající košilí. Zakrátko se zastavil pod obrovským jilmem, troubnutím odpověděl a pak začal po špičkách obezřetně se vyhlížet sem a tam. Opatrně – pro imaginární družinu – řekl:

„Zadržte, mí veselí muži! Zůstaňte skryti, dokud nezatroubím."

Teď se objevil Joe Harper, oblečený stejně vzdušně a vyzbrojený stejně propracovaně jako Tom. Tom zavolal:

„Zadrž! Kdo sem přichází do Sherwoodského lesa bez mého průvodního listu?"

„Guy z Guisborne nepotřebuje žádný průvodní list od nikoho. Kdo jsi ty, co – co –"

„Opovažuje se mluvit takto," napověděl mu Tom – protože to říkali „podle knihy", zpaměti.

„Kdo jsi ty, co se opovažuje mluvit takto?"

„Já, nikdo jiný! Jsem Robin Hood, jak tvá bídná mršina brzy zví."

„Takže ty jsi vskutku ten slavný psanec? S radostí ti budu rozporovat tyto průsmyky veselého lesa. Měj se!"

Vzali si latkové meče, hodili ostatní krámy na zem, zaujali šermířský postoj, noha k noze, a dali se do vážného, opatrného souboje, „dva nahoru a dva dolů". Zakrátko Tom povídá:

„Když to máš, pusť se do toho pořádně!"

Tak se do toho „pustili pořádně", zadýchaní a zpocení prací. Za chvíli Tom zavolal:

„Padni! Padni! Proč nepadáš?"

„Nepadnu! Proč nepadneš ty? Dostáváš nejhorší nakládačku.“

„No ale to nic není. Já nemůžu padnout; v knížce to tak není. Knížka říká: ‚Pak jediným úderem zpoza ramene zabil ubohého Guye z Guisborne.‘ Máš se otočit a nechat mě trefit tě do zad.“

Autority se obcházet nedaly, tak se Joe otočil, dostal ránu a padl.

„Teď,“ povídá Joe, zvedaje se, „musíš nechat zabít *ty mě*. To je spravedlivý.“

„No, to nemůžu, v knížce to není.“

„No, to je mordovsky sprostý – to je všecko.“

„No, poslyš, Joe, můžeš být bratr Tuck nebo Much mlynářův syn a napráskat mi tyčí; nebo já budu šerif z Nottinghamu a ty budeš chvíli Robin Hood a zabiješ mě.“

To bylo uspokojivé, a tak se ta dobrodružství provedla. Pak byl Tom zase Robin Hood a byla mu zrádnou jeptiškou puštěna krev z opomíjené rány. A nakonec Joe, představující celý kmen plačících psanců, ho smutně vytáhl, podal mu luk do slábnoucích rukou, a Tom řekl: „Kam tenhle šíp padne, tam pochovejte ubohého Robina Hooda pod zelenou lípou.“ Pak šíp vystřelil, padl na zad a byl by zemřel, ale přistál na kopřivě a vymrštil se vzhůru moc vesele na mrtvolu.

Chlapci se oblékli, schovali výstroj a odcházeli, truchlíce, že už žádní psanci nejsou, a divíce se, co moderní civilizace smí tvrdit, že udělala jako náhradu za tu jejich ztrátu. Řekli, že by raději byli rok psanci v Sherwoodském lese než navždy prezidentem Spojených států.

Kapitola devátá

V půl desáté té noci šli Tom a Sid, jako vždy, do postele. Pomodlili se, a Sid brzy usnul. Tom ležel vzhůru a čekal v neklidné netrpělivosti. Když se mu zdálo, že už musí být skoro svítat, uslyšel bít hodiny deset! To bylo zoufalství. Byl by se házel a vrtěl, jak mu nervy žádaly, ale bál se, že vzbudí Sida. Tak ležel tiše a zíral do tmy. Všecko bylo pochmurně tiché. Zakrátko se z toho ticha začaly ozývat malé, sotva znatelné zvuky. Tikání hodin se začalo vtírat do pozornosti. Staré trámy začaly tajemně praskat. Schody slabě vrzaly. Zjevně se vzbudili duchové. Z komory tety Polly se ozývalo odměřené, přidušené chrápání. A ted začalo únavné cvrlikání cvrčka, kterého by žádný lidský důvtip nedovedl najít. Pak Toma rozechvělo přízračné tikání dřevokaza ve zdi u čela postele – znamenalo to, že něčí dny jsou sečteny. Pak se v noční vzduch zvedlo zavytí vzdáleného psa a odpovědělo mu slabší zavytí z ještě vzdálenější dálky. Tom byl v agónii. Nakonec byl spokojený, že čas skončil a začala věčnost; začal proti své vůli dřímat; hodiny odbily jedenáct, ale on to neslyšel. A pak se mu, mísíc se s jeho nedosněnými sny, ozvalo nejtesklivější kočičí mňoukání. Rušilo ho zvedání sousedního okna. Výkřik „Jdi pryč, ty čerte!“ a rachot prázdné láhve o zadní stěnu kolny na dříví tety Polly ho rázem probral, a za minutu byl oblečen a venku z okna a plazil se po střeše „přístavku“ po všech čtyřech. Opatrně dvakrát nebo třikrát „mňoukl“, jak lezl; pak skočil na střechu kolny na dříví a odtud na zem. Huckleberry Finn tam byl se svou mrtvou kočkou. Chlapci vyrazili a zmizeli v šeru. Po půlhodině se brodili vysokou trávou na hřbitově.

Byl to hřbitov starého západního typu. Byl na kopci, asi míli a půl od vesnice. Měl kolem potrhlý prkenný plot, který se místy nakláněl dovnitř a zbytek času ven, ale nikde nestál rovně. Trávu a plevel bujaře zarostly celý hřbitov. Všechny staré hroby se propadly, nikde nebyl ani jediný náhrobek; kulatě zakončená prkna rozežraná červotočem se nad hroby kymácela, hledala oporu a žádnou nenacházela. Kdysi na nich byla namalována „Blahé památce" toho či onoho, ale teď už se to na většině nedalo přečíst, i kdyby bylo světlo.

Slabý vítr sténal mezi stromy a Tom se bál, aby to nebyli duchové mrtvých, co si stěžují, že je někdo ruší. Chlapci mluvili málo a jen šeptem, protože doba a místo a všeobsažná slavnostnost a ticho jim tísnily duši. Našli ostrou novou hromádku, kterou hledali, a zalezli pod ochranu tří velkých jilmů, které rostly v chomáči několik stop od hrobu.

Pak v tichu čekali, co jim připadalo jako dlouhá doba. Houkání vzdálené sovy bylo jediným zvukem, který rušil mrtvé ticho. Tomovy myšlenky začaly tížit. Musí se dát do nějaké řeči. Tak zašeptal:

„Hucku, myslíš si, že mrtvý lidi maj rádi, že tu jsme?"

Huckleberry zašeptal:

„Já bych rád věděl. Je to tu *dost* slavnostní, co?"

„Vsadim se, že jo."

Nastala značná pauza, zatímco chlapci v duchu probírali tuhle věc. Pak Tom zašeptal:

„Poslyš, Hucku – myslíš, že nás Hoss Williams slyší, jak mluvíme?"

„No jistě, že slyší. Aspoň jeho duch jo."

Tom, po pauze:

„Měl sem říct pan Williams. Ale já nic špatnýho nemyslel. Všichni mu říkaj Hoss."

„Člověk nemůže moc opatrně mluvit vo těchhle mrtvejch lidech, Tome."

Tím byla řeč pokažena, a utichla znovu.

Za chvilku Tom popadl kamaráda za ruku a povídá:

„Pst!“

„Co je, Tome?“ A oba se k sobě přitiskli s bušícími srdci.

„Pst! Zas to je! Neslyšels to?“

„Já –“

„Tamhle! Teď to slyšíš.“

„Pane, Tome, oni jdou! Oni jdou, určitě. Co uděláme?“

„Já nevim. Myslíš, že nás uviděj?“

„Jéé, Tome, oni vidí ve tmě jako kočky. Kéž bych byl nešel.“

„Jéé, neboj se. Nemyslim, že nám ublíží. My nic špatnýho neděláme. Když budem úplně tiše, snad si nás vůbec nevšimnou.“

„Já se budu snažit, Tome, ale pane, celej se třesu.“

„Poslyš!“

Chlapci sklonili hlavy k sobě a sotva dýchali. Z opačného konce hřbitova se nesl tlumený zvuk hlasů.

„Podívej! Tamhle!“ šeptal Tom. „Co to je?“

„Je to ďábelskej oheň. Jéé, Tome, to je hrozný.“

Několik mlhavých postav se blížilo šerem, kývaly starou plechovou lucernou, která posypala zem nespočetnými malými jiskřičkami světla. Zakrátko Huckleberry s mrazením zašeptal:

„To sou doopravdy ďáblové. Tři! Ježíši, Tome, sme vyřízený! Umíš se modlit?“

„Zkusim to, ale ty se neboj. Oni nám neublíží. ‚Teď si lehám ke spánku, já–‘“

„Pst!“

„Co je, Hucku?“

„Oni sou *lidi*! Aspoň jeden z nich je. Jeden z těch hlasů je starýho Muffa Pottera.“

„Ne – to není, že ne?“

„Vsadim se, že vím. Nehýbej se ani nefrkni. Není dost chytrej, aby si nás všim. Opilej, jako dycky, nejspíš – zatracenej starej flákač!“

„Dobře, zůstanu tiše. Teď se zasekli. Nemůžou to najít. Teď zas jdou. Teď maj horko. Zas zima. Zas horko. Horoucí! Teď míří přesně. Hele, Hucku, taky poznávám další z těch hlasů; to je Indián Joe.“

„To jo – ten vraždivej míšenec! Já bych radši, aby to byli ďáblové, teda houby. Co asi dělaj?“

Teď šepot úplně umlkl, protože ti tři muži se dostali k hrobu a stáli pár stop od úkrytu chlapců.

„Tady to je,“ řekl třetí hlas; a jeho majitel zvedl lucernu a odhalil tvář mladého doktora Robinsona.

Potter a Indián Joe nesli nosítka s provazem a dvěma rýči na nich. Odhodili náklad a dali se do rozkopávání hrobu. Doktor postavil lucernu k čelu hrobu, přišel a sedl si zády k jednomu z jilmů. Byl tak blízko, že by se ho chlapci mohli dotknout.

„Pospěšte, chlapi!“ řekl tichým hlasem; „měsíc může každou chvíli vyjít.“

Zabručeli odpověď a kopali dál. Nějakou chvíli nebyl slyšet žádný zvuk kromě škrabání rýčů, co odhazovaly svůj náklad hlíny a štěrku. Bylo to velmi jednotvárné. Nakonec jeden z rýčů narazil s tupým dřevěným zvukem na rakev, a za další minutu nebo dvě ji muži vytáhli ven na zem. Rýči odpáčili víko, vytáhli tělo a hrubě ho pustili na zem. Měsíc vyplul zpoza mraků a odhalil bledý obličej. Připravili nosítka, položili na ně mrtvolu, přikryli dekou a provazem ji k nim přivázali. Potter vytáhl velký zavírací nůž, odřízl visící konec provazu a pak povídá:

„Teď je ta zatracená věc hotová, pane Doktore, a vyklopíš ještě pětku, nebo tu zůstane.“

„Tak je to!“ řekl Indián Joe.

„Co to má znamenat?“ řekl doktor. „Chtěli jste zaplatit předem, a já zaplatil.“

„Jo, a udělals víc než to,“ řekl Indián Joe, přistupuje k doktorovi, který teď stál. „Před pěti lety jsi mě jednou v noci vyhnal z kuchyně

svýho tatíka, když jsem si přišel požádat o něco k jídlu, a řekls, že tam nejsem s dobrými úmysly; a když jsem přísahal, že se ti to vrátím, kdyby to mělo trvat sto let, dal mě tvůj tatík zavřít jako tuláka. Myslels, že zapomenu? Ta indiánská krev v sobě není pro nic za nic. A teď *mám* tebe, a *vyrovnáš* to, víš!“

Teď držel pěst doktorovi v obličeji a vyhrožoval mu. Doktor náhle udeřil a toho rváče srazil na zem. Potter upustil nůž a vykřikl:

„Pozor, nemlať mýho parťáka!“ a hned se vrhl na doktora a oba se rvali ze všech sil, dupali trávu a kopali patami do země. Indián Joe vyskočil na nohy, oči mu plály vášní, zvedl Potterův nůž a plížil se, kočičí, přikrčený, kolem bojovníků dokola a hledal příležitost. Náhle se doktor vymanil, popadl těžké náhrobní prkno z Williamsova hrobu a srazil jím Pottera k zemi – a v tutéž vteřinu uviděl míšenec svou šanci a vrazil nůž až po jílec mladému muži do prsou. Zavrávoral a padl zčásti na Pottera, zalil ho svou krví, a v tomtéž okamžiku zahalila oblaka tu děsivou podívanou a dva vylekaní chlapci spěchali pryč do tmy.

Zakrátko, když měsíc znovu vykoukl, stál Indián Joe nad těmi dvěma těly a zahleděl se na ně. Doktor cosi nesrozumitelně mumlal, jednou nebo dvakrát dlouze zalapal po dechu a utichl. Míšenec zabrumlal:

„*Tenhle* účet je vyrovnanej – a čert tě vem.“

Pak tělo oloupil. Nato vložil smrtící nůž do Potterovy otevřené pravé ruky a sedl si na rozebranou rakev. Tři – čtyři – pět minut uplynulo a pak Potter začal se hýbat a sténat. Jeho ruka sevřela nůž; zvedl ho, pohlédl na něj a s otřesem ho nechal padnout. Pak se posadil, odstrčil od sebe tělo, hleděl na něj a potom se zmateně rozhlédl kolem sebe. Oči se mu setkaly s Joeovými.

„Pane, jak to? Joe?“ řekl.

„Je to špinavá věc,“ řekl Joe, aniž se pohnul. „Pročs to udělal?“

„Já! Já to nikdy neudělal!“

„Hele! Takhle mluvit si můžeš ušetřit.“

Potter se třásl a zbledl.

„Myslel jsem, že jsem vystřízlivěl. Neměl jsem dneska pít. Ale pořád to mám v hlavě – ještě hůř, než když jsme sem šli. Jsem úplně zmatený; skoro si z toho nic nepamatuju. Řekni, Joe – *poctivě*, teď, kamaráde starej – udělal jsem to? Joe, nikdy jsem to nechtěl – na mou duši a na mou čest, nikdy jsem to nechtěl, Joe. Řekni mi, jak to bylo, Joe. Jéé, to je hrozný – a tak mladý a nadějný.“

„No, prali ste se spolu, a on tě trefil tím prknem a tys padl plochej jak lať; a pak ses zvedl, celej vrávoral a motal se, popadls nůž a zabořils mu ho, přesně v tu chvíli, kdy ti vrazil druhou strašnou ránu – a tady si ležel, mrtvej jako špalek, až doteď.“

„Jéé, nevěděl jsem, co dělám. Chci v tuhle minutu umřít, jestli jsem to udělal. To všecko tou whisky a tím rozčilením, povídám. V životě jsem zbraň nepoužil, Joe. Rval jsem se, ale nikdy ne se zbraní. To všichni řeknou. Joe, neřekni to! Řekni, že to neřekneš, Joe – jsi takovej dobrej chlap. Dycky jsem tě měl rád, Joe, a zastával jsem se tě, taky. Nepamatuješ se? Ty to *neřekneš*, *viď*, Joe?“ A ubohý tvor padl na kolena před netečným vrahem a sepjal prosící ruce.

„Ne, dycky si se mnou jednal poctivě a férově, Muffe Pottere, a já se k tobě nezachovám jinak. Tak, teď, to je tak férový, jak může člověk říct.“

„Jéé, Joe, ty seš anděl. Budu ti za to žehnat do nejdelšího dne svýho života.“ A Potter se dal do pláče.

„No tak, no tak, dost už toho. Teď není čas na brečení. Ty uteč tam, a já půjdu tudy. Hejbej se, teď, a nenech za sebou stopy.“

Potter se dal do klusu, který se brzy zvýšil v běh. Míšenec stál a díval se za ním. Zabrumlal:

„Jestli je tak omráčenej tou ranou a opilej rumem, jak se zdál, tak si nůž nevzpomene, dokavad nedojde tak daleko, že bude mít strach se vracet na takový místo sám – zbabělec, kuřice!“

Za dvě nebo tři minuty byl zavražděný, dekou přikrytá mrtvola, rakev bez víka a otevřený hrob pod dohledem jen a jen měsíce. A ticho bylo zase úplné.

Kapitola desátá

Oba chlapci letěli dál a dál, k vísce, oněmělí hrůzou. Čas od času se úzkostlivě ohlíželi přes rameno, jako by se báli, že jsou pronásledováni. Každý pařez, který se jim nahnul do cesty, vypadal jako člověk a nepřítel, až se jim zatajil dech; a jak uháněli kolem několika chalup na okraji vísky, štěkot vzbouzejících se hlídacích psů jim jako by dával křídla.

„Jen aby se nám povedlo dostat se do starý koželužny, než padnem!“ šeptal Tom v krátkých tažení mezi nádechy. „Já už dlouho nevydržím.“

Huckleberryho tvrdé lapání po dechu bylo jedinou odpovědí a chlapci upřeli oči na cíl svých nadějí a vrhli se do práce, aby ho dosáhli. Blížili se k němu stálým tempem a nakonec, prsa na prsa, vrazili otevřenými dveřmi dovnitř a padli vděční a vyčerpaní do ochraňujícího stínu uvnitř. Zakrátko se jim tep zpomalil a Tom zašeptal:

„Hucku, co myslíš, co z toho bude?“

„Jestli doktor Robinson umře, bude z toho šibenice, povídám.“

„Myslíš doopravdy?“

„No *vim* to, Tome.“

Tom chvíli přemýšlel, pak řekl:

„Kdo to řekne? My?“

„O čem to mluvíš? Dejme tomu, že se něco stane a Indián Joe *nevisel*. No, dřív nebo pozdějc nás zabije, přesně tak jistě, jak tu ted ležíme.“

„Právě to sem si myslel i já, Hucku.“

„Jestli to má někdo říct, ať to řekne Muff Potter, jestli je dost blbej. Dost opilej dycky je."

Tom neřekl nic – přemýšlel dál. Zakrátko zašeptal:

„Hucku, Muff Potter to neví. Jak by to moh říct?"

„Proč to neví?"

„Protože zrovna dostal tu ránu, když to Indián Joe udělal. Myslíš, že moh něco vidět? Myslíš, že něco věděl?"

„Jemine, to je pravda, Tome!"

„A kromě toho, hele – třeba ho ta rána *zabila*!"

„Ne, to není pravděpodobný, Tome. Měl v sobě chlast; to sem viděl; a kromě toho, dycky ho má. Když je fotr nalitej, mohl bys ho mlátit kostelem po hlavě a nic s ním nehneš. Sám to říká. Tak je to stejný s Muffem Potterem, samozřejmě. Ale kdyby byl člověk střízlivej, povídám, ta rána by ho zabít mohla; nevim."

Po další přemýšlivé pauze Tom řekl:

„Hucku, seš si jistej, že vydržíš mlčet?"

„Tome, *musíme* mlčet. To víš. Ten indiánskej ďábel by nás utopil s neméně klidem, než jako pár koček, kdybysme vo tom cekli a oni ho nepověsili. Hele, Tome, pojď, si přísahnem jeden druhýmu – to musíme udělat – přísahnem si, že budem mlčet."

„Souhlasim. To je nejlepší věc. Chtěl bys držet ruku v ruce a přísahat, že –"

„Ale ne, to pro tohle nestačí. To je dobrý na malý nicotný věci – zvlášť s holkama, protože *vony* na tebe stejně kašlou a vyžvaní, když se naštvou – ale u takový velký věci jako tahle musí bejt psaní. A krev."

Celá Tomova bytost tenhle nápad schválila. Byl hluboký, temný a strašlivý; hodina, okolnosti, prostředí – všecko s ním ladilo. Zvedl ze země čistou borovou šindel, co ležela v měsíčním světle, vytáhl z kapsy úlomek „červené křídy", nachytal si na práci měsíc a bolestně naškrabal tyto řádky, přitom každý pomalý tah dolů zdůraznil tím, že si přitiskl jazyk mezi zuby, a tah vzhůru udělal lehčeji:

„Huck Finn a Tom Sawyer přísahaj že Budou mlčet vo Tomhle a přejou si že můžou Mrtvý padnout na místě jestli to kdy řeknou a Shnít.“

Huckleberry byl plný obdivu nad Tomovou zběhlostí v psaní a nad vznešeností jeho jazyka. Hned si vytáhl špendlík z klopy a chystal se bodnout do kůže, ale Tom povídá:

„Počkej! To nedělej. Špendlík je mosaznej. Mohla by na něm bejt měděnka.“

„Co je měděnka?“

„Je to jed. To je, co to je. Jen trochu toho polkni jednou – uvidíš.“

Tak Tom odvinul nit z jedné ze svých jehel, a každý chlapec si píchl bříško palce a vymáčkl kapku krve. Časem, po mnoha mačkáních, se Tomovi podařilo podepsat se iniciálami, přičemž místo pera použil bříško malíčku. Pak ukázal Huckleberrymu, jak udělat H a F, a přísaha byla kompletní. Šindel zakopali těsně u zdi s pochmurnými obřady a zaklínáními, a pouta, která svázala jejich jazyky, byla pokládána za uzamčená a klíč za zahozený.

Postava se teď kradmo plížila proraženým otvorem na druhém konci té zřícené budovy, ale oni si jí nevšimli.

„Tome,“ zašeptal Huckleberry, „to nás brání *vůbec* někdy říct – *navždycky*?“

„No jistě. Nezáleží na tom, *co* se stane, musíme mlčet. Padli bysme mrtví – to *víš*, ne?“

„Jo, to je nejspíš pravda.“

Ještě chvíli šeptali. Zakrátko venku – ani ne deset stop od nich – spustil pes dlouhé, pochmurné zavytí. Chlapci se k sobě náhle v agónii hrůzy přitiskli.

„Kterýho z nás myslí?“ zalapal po dechu Huckleberry.

„Nevim – mrkni škvírou. Rychle!“

„Ne, *ty*, Tome!“

„Já nemůžu – já to *nemůžu*, Hucku!“

„Prosim, Tome. Zas to je!“

„Jéé, pane, díky bohu!“ šeptal Tom. „Já ten hlas znám. Je to Bull Harbison.“*

[* Kdyby pan Harbison měl otroka jménem Bull, Tom by o něm mluvil jako o „Harbisonově Bullovi“, ale syn nebo pes toho jména byl „Bull Harbison“.]

„Jéé, to je dobře – říkám ti, Tome, byl sem k smrti vyděšený; vsadil bych cokoli, že to je *toulavej* pes.“

Pes zavyl znovu. Chlapcům zase sklesla srdce.

„Jéé, panečku! To není žádný Bull Harbison!“ zašeptal Huckleberry. „*Dělej*, Tome!“

Tom, celý se třesa strachem, povolil a přitiskl oko ke škvíře. Jeho šepot byl sotva slyšet, když řekl:

„Jéé, Hucku, *je to toulavej pes*!“

„Rychle, Tome, rychle! Koho myslí?“

„Hucku, musí myslet nás oba – jsme hned vedle sebe.“

„Jéé, Tome, tak sme vyřízený. Ani nejspíš není omylu v tom, kam *já* pudu. Byl sem tak zlej.“

„Hergot! To je z toho, že chodim za školu a dělám všecko, co se mi říká *ne*dělat. Mohl sem bejt hodnej, jako Sid, kdybych bejval chtěl – ale ne, nechtěl sem, samozřejmě. Ale jestli se tohle teď dostanu, přísahám, budu se jen *válet* v Nedělní škole!“ A Tom začal trochu smrkat.

„*Ty* zlej!“ a Huckleberry taky začal smrkat. „Zatracenej, Tome Sawyere, ty seš starej dobrej koláč, vedle toho, co jsem já. Jéé, *panebože*, panebože, panebože, kéž bych měl aspoň půl tvý šance.“

Tom se zalkl a zašeptal:

„Koukni, Hucku, koukni! Má k nám *záda*!“

Hucky se podíval, se srdcem plným radosti.

„No, to teda má, hergot! Měl je i předtim?“

„Jo, měl. Ale já, jako hlupák, mě to nikdy nenapadlo. Jéé, to je prima, víš. *Teď* koho může myslet?“

Vytí ustalo. Tom nastražil uši.

„Pst! Co je to?“ zašeptal.

„Zní to jako – jako čuníci chrochtají. Ne – někdo chrápe, Tome.“

„*Je* to tak! Kdepak to je, Hucku?“

„Myslim, že je to na tom druhým konci. Aspoň to tak zní. Fotr tam někdy spával, s čuníky, ale pane bože, ten když chrápe, tak jen zvedá věci. Kromě toho, povídám, do tohohle města se už asi nikdy nevrátí.“

Chlapcům znovu vzrostla v duších touha po dobrodružství.

„Hucku, troufneš si jít, když povedu já?“

„Dost nerad. Tome, co když je to Indián Joe!“

Tom se zarazil. Ale za chvíli se pokušení zase silně zvedlo a chlapci se dohodli to zkusit, s tím, že vezmou nohy na ramena, jestli chrápání ustane. Tak se po špičkách kradmo plížili dolů, jeden za druhým. Když byli jen pět kroků od chrápajícího, Tom šlápl na větvičku a ta se s ostrým prasknutím zlomila. Muž zasténal, trochu se zavrtěl a jeho tvář se dostala do měsíčního světla. Byl to Muff Potter. Chlapcům se zastavilo srdce, a jejich naděje taky, když se muž pohnul, ale strach jim teď přešel. Po špičkách vyšli ven, prolámaným bedněním, a zastavili se kousek dál, aby si vyměnili pár slov na rozloučenou. Zase se v nočním vzduchu zvedl ten dlouhý, pochmurný řev! Otočili se a uviděli toho divného psa, jak stojí pár stop od toho místa, kde ležel Potter, a dívá se *na* Pottera, s nosem nasměrovaným k nebi.

„Jéé, hergot, to je *on*!“ vykřikli oba chlapci jedním dechem.

„Hele, Tome – říkaj, že toulavej pes přišel vytí kolem domu Johnnyho Millera asi tak o půlnoci před nějakejma dvěma tejdnama; a lelek sedl na zábradlí a zpíval, zrovna ten samej večer; a tam dosud nikdo neumřel.“

„No, to vim. A dejme tomu, že neumře. Nespadla Gracie Millerová do kuchyňskýho ohně a nespálila se strašně hned tu příští sobotu?“

„Jo, ale ona *neumřela*. A co víc, zotavuje se, dokonce."

„Dobře, počkej a uvidíš. Je vyřízená, přesně tak jistě, jako je Muff Potter vyřízenej. To říkaj černoši, a oni vo těchhle věcech vědí všecko, Hucku."

Pak se rozešli, přemýšlejíce. Když se Tom vplížil oknem do své ložnice, noc skoro skončila. Svlékl se s nadměrnou opatrností a usnul s blahopřáním si, že nikdo neví o jeho výpravě. Nevěděl, že klidně chrápající Sid je vzhůru, a byl tak už hodinu.

Když se Tom probudil, byl Sid oblečený a pryč. Ve světle byl pozdní pohled, v atmosféře pozdní cítění. Lekl se. Proč ho nezavolali – pronásledovali, dokud nevstane, jako obvykle? Ta myšlenka ho naplnila zlými předtuchami. Za pět minut byl oblečen a dole, cítil se rozlámaný a ospalý. Rodina ještě seděla u stolu, ale snídani dokončili. Nebyl slyšet žádný výčitkový hlas; ale byly tam odvrácené oči; bylo tam ticho a slavnostní vzduch, který viníkovi mrazil srdce. Sedl si a snažil se tvářit vesele, ale šlo to z kopce; nevyvolalo to úsměv, žádnou odpověď, a on upadl do mlčení a nechal si klesnout srdce do hlubin.

Po snídani si ho teta vzala stranou, a Tom se skoro rozjasnil v naději, že dostane vejprask; ale nebylo tomu tak. Teta nad ním plakala a ptala se ho, jak jí mohl zlomit staré srdce; a nakonec mu řekla, ať jde a zkazí si život a přivede její šediny v smutku do hrobu, protože ona už se o něj víc snažit nemá sílu. To bylo horší než tisíc výprasků, a Tomovo srdce teď bolelo víc než tělo. Plakal, prosil o odpuštění, znovu a znovu sliboval, že se napraví, a pak byl propuštěn, s pocitem, že získal jen nedokonalé odpuštění a zavedl jen chatrnou důvěru.

Odešel z její přítomnosti příliš zoufalý, aby cítil nějakou pomstu vůči Sidovi; a tak Sidův rychlý ústup zadními vraty byl zbytečný. Loudal se do školy pochmurný a smutný a vzal si svůj výprask spolu s Joem Harperem za chození za školou včerejšího dne s podobou toho, jehož srdce je zaneprázdněno těžšími strastmi a úplně mrtvé k drobnostem. Pak se dovlekl do lavice, položil lokty na pult a čelisti do dlaní,

a hleděl na zeď kamenným zrakem utrpení, které dosáhlo meze a nemůže už dál. Loket mu tlačil o jakousi tvrdou věc. Po dlouhé době pomalu a smutně změnil polohu a tu věc se zavzdechnutím zvedl. Byla v papíru. Rozbalil ji. Následoval dlouhý, zdlouhavý, kolosální povzdech, a srdce mu puklo. Byl to jeho mosazný knoflík z krbového stojánku!

Tohle poslední pírko zlomilo hřbet velbloudovi.

Kapitola jedenáctá

Krátce před polednem byla celá víska náhle elektrizována tou příšernou zprávou. Žádný tehdy ještě nevysněný telegraf nebyl potřeba; příběh letěl z člověka na člověka, ze skupiny na skupinu, z domu do domu, skoro telegrafickou rychlostí. Pan učitel samozřejmě dal to odpoledne volno; město by si o něm myslelo divné věci, kdyby to neudělal.

Zakrvácený nůž byl nalezen poblíž zavražděného, a někdo ho poznal, že patří Muffu Potterovi – tak zněl příběh. A říkalo se, že nějaký pozdní občan narazil na Pottera, jak se v „stružce“ omývá, asi o jedné nebo druhé hodině ráno, a že Potter hned pelášil pryč – podezřelé okolnosti, zvláště to omývání, které u Pottera nebylo zvykem. Taky se říkalo, že město bylo pročesáno kvůli tomuhle „vrahovi“ (veřejnost není pomalá v třídění důkazů a v tom, aby dospěla k verdiktu), ale že se nenašel. Jezdci vyrazili všemi silnicemi na všechny strany, a šerif „byl přesvědčen“, že do noci bude dopaden.

Celé město se táhlo ke hřbitovu. Tomovo zlomené srdce zmizelo a on se připojil k průvodu, ne proto, že by tisíckrát raději nešel kamkoliv jinam, ale protože ho táhla strašlivá, nevysvětlitelná fascinace. Když došel na to děsivé místo, protáhl své malé tělo davem a uviděl tu pochmurnou podívanou. Zdálo se mu, že od chvíle, kdy tu byl naposled, uplynul věk. Někdo ho štípl do ruky. Otočil se a oči se mu setkaly s Huckleberryho. Pak oba hned pohlédli jinam a divili se, jestli si někdo nevšiml něčeho v jejich vzájemném pohledu. Ale všichni mluvili a sledovali tu příšernou podívanou před sebou.

„Chudák!“ „Chudák mladý!“ „Tohle má bejt poučení pro hrobové lupiče!“ „Muff Potter za to bude viset, až ho chytnou!“ Taková byla povaha řečí; a kazatel řekl: „Byl to soud; Jeho ruka je zde.“

Teď se Tom roztřásl od hlavy k patě; neboť jeho oko padlo na netečný obličej Indiána Joea. V tu chvíli se dav začal vlnit a tlačit a hlasy křičely: „To je on! To je on! On sám sem jde!“

„Kdo? Kdo?“ z dvaceti hlasů.

„Muff Potter!“

„Hele, zastavil se! – Pozor, otáčí se! Nenechte ho utéct!“

Lidé ve větvích stromů nad Tomovou hlavou říkali, že se nesnaží utéct – vypadal jen pochybně a zmateně.

„Pekelná drzost!“ řekl jeden kolemstojící; „chtěl asi přijít a tiše se podívat na svý dílo, povídám – nečekal žádnou společnost.“

Dav se teď rozestoupil a šerif pronikl středem, okázale vedl Pottera za ruku. Ubožákův obličej byl zbědovaný, a v očích měl strach, který na něm ležel. Když stanul před zavražděným, chvěl se jako při obrně, a dal si tvář do dlaní a propukl v pláč.

„Já jsem to neudělal, přátelé,“ vzlykal; „na mou čest a slovo, nikdy jsem to neudělal.“

„Kdo tě obvinil?“ křikl nějaký hlas.

Tenhle výstřel zřejmě trefil. Potter zvedl tvář a rozhlédl se kolem s tragickou beznadějí v očích. Uviděl Indiána Joea a zvolal:

„Jéé, Indiáne Joe, slíbils mi, že nikdy ne–“

„Je to tvůj nůž?“ a šerif mu ho strčil před obličej.

Potter by byl padl, kdyby ho nebyli zachytili a opatrně položili na zem. Pak povídá:

„Něco mi říkalo, že kdybych se nevrátil a nevzal–“ Zachvěl se; pak mávl bezvládnou rukou poraženým gestem a řekl: „Řekni jim to, Joe, řekni jim to – už to nemá smysl.“

Potom Huckleberry a Tom stáli oněmělí a hleděli a slyšeli, jak ten kamennosrdý lhář odvíjí svůj klidný výklad, a každou chvíli čekali, že

jasná obloha spustí Boží blesky na jeho hlavu, a divili se, jak dlouho se úder odkládá. A když skončil a stále stál živý a celý, jejich kolísavý popud porušit přísahu a zachránit život ubohému zrazenému vězni ochabl a vymizel, protože zřejmě tenhle ničema se zaprodal Satanovi, a bylo by osudné zasahovat do majetku takové moci.

„Proč jsi neodešel? Pročs sem chtěl přijít?“ povídal někdo.

„Nemohl jsem si pomoct – nemohl jsem si pomoct,“ sténal Potter. „Chtěl jsem utéct, ale zdálo se, že nemohu přijít nikam jinam než sem.“ A dal se znovu do vzlykání.

Indián Joe opakoval své prohlášení, stejně klidně, o pár minut později při ohledání, pod přísahou; a chlapci, vidouce, že blesky stále chybí, se utvrdili v přesvědčení, že se Joe zaprodal ďáblu. Byl pro ně teď tím nejzhoubněji zajímavým předmětem, na jaký kdy pohlédli, a nemohli odtrhnout fascinované oči od jeho tváře.

V duchu si předsevzali, že ho budou v noci sledovat, jakmile se naskytne příležitost, v naději, že zahlédnou jeho strašlivého pána.

Indián Joe pomohl zvednout tělo zavražděného a položit ho do vozu k odvezení; a chvějícím se davem probleskl šepot, že rána krvácela! Chlapci si mysleli, že tahle šťastná okolnost obrátí podezření správným směrem; ale byli zklamáni, protože víc než jeden vesničan poznamenal:

„Byl do něj ani tři stopy daleko, když se to stalo.“

Tomův strašlivý tajný stín a hryzající svědomí mu rušily spánek dobrý týden poté; a při snídani jednoho rána Sid řekl:

„Tome, ty se tak házíš a tolik mluvíš ze spaní, že mě půl času držíš vzhůru.“

Tom zbledl a sklopil oči.

„To je špatné znamení,“ řekla teta Polly vážně. „Co máš na mysli, Tome?“

„Nic. Nic, co bych věděl.“ Ale chlapcova ruka se třásla tak, že rozlil kávu.

„A takový nesmysly mluvíš," řekl Sid. „Včera v noci jsi říkal: ‚Je to krev, je to krev, to je, co to je!' To si opakoval pořád dokola. A říkals: ‚Nemuč mě tak – já to řeknu!' Řekneš *co*? Co to je, co řekneš?"

Tomovi se všecko točilo před očima. Nebylo možné říct, co by se ted bylo stalo, ale naštěstí tety Polly tvář přešla jiná starost a přišla Tomovi na pomoc, aniž to věděla. Řekla:

„Pch! To je ta hrozná vražda. Já o ní taky skoro každou noc sním. Někdy se mi zdá, že to sem udělala já."

Mary řekla, že na ni to působí hodně podobně. Sid vypadal spokojeně. Tom se dostal z její přítomnosti tak rychle, jak jen rozumně mohl, a potom si po celý týden stěžoval na bolení zubu a každou noc si uvazoval čelist. Nikdy nevěděl, že Sid v noci bděl, a často mu obvaz nenápadně rozvázal a pak se opíral o loket a hezkou chvíli naslouchal, a potom obvaz vrátil zas na místo. Tomovo duševní trápení postupně odezírávalo a bolení zubu se mu začalo zdát nudným, a odhodil ho. Jestli Sid z Tomova útržkovitého mumlání opravdu něco pochopil, nechával si to pro sebe.

Tomovi se zdálo, že jeho spolužáci nikdy neskončí s pořádáním ohledání nad mrtvými kočkami, a tím mu udržují jeho trápení stále v mysli. Sid si všiml, že Tom nikdy nebyl koronerem při žádném z těchto vyšetřování, i když to jindy býval jeho zvyk – vedl všecky nové podniky; všiml si taky, že Tom nikdy nedělal svědka – a to bylo divné; a Sid nepřehlédl ani skutečnost, že Tom projevoval výrazný odpor k těmto ohledáním a vyhýbal se jim, kdykoli mohl. Sid se divil, ale nic neřekl. Avšak i ohledání nakonec vyšla z módy a přestala Tomovi mučit svědomí.

Každý den nebo dva, během této doby zármutku, Tom hlídal příležitost a šel k malému zamřížovanému okýnku věznice a propašovával „vrahovi" takové drobné útěchy, jaké mohl získat. Vězení byla titěrná cihlová díra, která stála v bažině na okraji vísky, a hlídače pro ni neby-

lo třeba; vskutku, bývala málokdy obsazená. Tyto obětiny Tomovi značně ulehčovaly svědomí.

Vesničané měli velkou chuť pomazat Indiána Joea dehtem a péřím a provézt ho na kládě, za vykrádání hrobů, ale povaha toho muže byla tak hrozivá, že se nenašel nikdo, kdo by chtěl v té věci vzít vedení, a tak se to nechalo být. Při obou výpovědích při ohledání dával dobrý pozor začít rvačkou, aniž přiznal předcházející vykradení hrobu; proto se za nejmoudřejší pokládalo nezkoušet případ u soudu v současné době.

Kapitola dvanáctá

Jedním z důvodů, proč se Tomova mysl odpoutala od svých tajných strastí, bylo to, že si našla novou a vážnou věc, kterou se mohla zabývat. Becky Thatcherová přestala chodit do školy. Tom pár dní zápasil s hrdostí a snažil se ji „pustit z hlavy po větru“, ale nepodařilo se. Zjistil, že se v noci potuluje kolem domu jejího otce a cítí se moc mizerně. Byla nemocná. Co kdyby umřela! V té myšlence bylo zoufalství. Už se nezajímal o válku, dokonce ani o pirátství. Kouzlo života bylo pryč; nezbyla než zasmušilost. Odložil obruč i pálku; v nich už nebyla radost. Teta se trápila. Začala na něm zkoušet všechny možné léčivé prostředky. Patřila mezi lidi, kteří jsou zblázněni do patentních léků a všech novotářských metod na výrobu zdraví nebo jeho spravování. Byla v tomhle zarytou experimentátorkou. Když vyšlo něco nového v tomhle oboru, hned dostávala horečku, aby to vyzkoušela; ne na sobě, protože nikdy nestonala, ale na komkoli, koho měla po ruce. Byla předplatitelkou všech „Zdravotnických“ časopisů a frenologických šejdířů; a slavnostní nevědomost, kterou byly nafouklé, byla dechem pro její chřípí. Všechny „nesmysly“, co obsahovaly, o větrání, jak jít do postele, jak vstát, co jíst, co pít, kolik cvičit, v jakém rozpoložení mysli se udržovat a jaké oblečení nosit – to všechno bylo pro ni evangelium, a nikdy si nevšimla, že její zdravotnické časopisy v daném měsíci obvykle převracely všechno, co doporučovaly minulý měsíc. Byla prostosrdečná a poctivá, jako je dlouhý den, a tak byla snadnou obětí. Shromáždila své šejdířské časopisy a své šejdířské léky, a takhle vyzbrojená smrtí, vyjížděla, obrazně řečeno, na svém bledém koni,

a „peklo šlo za ní“. Nikdy ji však nenapadlo, že není andělem uzdravení a převtěleným balzámem Gileádu pro trpící sousedy.

Vodoléčba byla teď nová, a Tomův nízký stav byl pro ni pravým darem z nebes. Vytáhla ho ven za svítání každé ráno, postavila ho do kolny na dříví a potopila ho záplavou studené vody; pak ho vydrhla ručníkem jako pilníkem, a tak ho vzbudila; pak ho zabalila do mokrého prostěradla a strčila pod deky, dokud mu nevypotila duši načisto a „ty žluté skvrny v ní nevyšly skrz póry“ – jak říkal Tom.

Ale přese všecko tohle chlapec pořád víc a víc smutněl a bledl a klesal na mysli. Přidala horké lázně, sedací lázně, sprchové lázně a ponory. Chlapec zůstával pochmurný jako pohřební vůz. Začala vodě pomáhat skrovnou ovesnou dietou a hořčičnými obklady. Spočítala si jeho objem, jako by to byl džbán, a plnila ho každý den šejdířskými všelékárnami.

Tom se mezitím stal lhostejným k pronásledování. Tato fáze naplnila starou dámu hrůzou. Tuhle lhostejnost je potřeba za každou cenu zlomit. Teď poprvé zaslechla o přípravku Pain-killer. Hned si ho objednala plno. Ochutnala a byla naplněna vděčností. Byl to prostě oheň v tekuté podobě. Opustila vodoléčbu a všecko ostatní a vložila svou víru do Pain-killeru. Dala Tomovi čajovou lžičku a s nejhlubší úzkostí sledovala výsledek. Její starosti rázem polevily, duše se jí zas uklidnila; neboť „lhostejnost“ byla zlomena. Chlapec by nemohl projevit divočejší, upřímnější zájem, ani kdyby pod ním rozdělala oheň.

Tom cítil, že je čas se probrat; tenhle druh života mohl být ve svém zubožením stavu docela romantický, ale začínalo v něm být málo citu a moc rozptylující rozmanitosti. Tak přemýšlel o různých plánech na úlevu, a nakonec přišel na to, že bude předstírat, že má Pain-killer rád. Žádal ho tak často, že se stal otravou, a teta nakonec řekla, ať si poslouží sám a přestane ji otravovat. Kdyby to byl Sid, neměla by žádné pochybnosti, které by zkalily její radost; ale protože to byl Tom,

hlídala láhev tajně. Zjistila, že lék opravdu ubývá, ale nenapadlo ji, že chlapec jím napravuje zdraví pukliny v podlaze obývacího pokoje.

Jednoho dne byl Tom zrovna ve chvíli, kdy dávkoval štěrbinu, když přišla tetina žlutá kočka, předla, lačně po lžičce šilhala a prosila o ochutnávku. Tom povídá:

„Nežádej o to, jestli to nechceš, Petere."

Ale Peter dával najevo, že to vskutku chce.

„Radši si bys měl bejt jistej."

Peter si byl jistý.

„Teď jsi o to řekl, a já ti to dám, protože já nejsem žádnej lakomec; ale jestli zjistíš, že ti to nechutná, nesmíš svádět vinu na nikoho jinýho než sám na sebe."

Peter souhlasil. Tak mu Tom otevřel tlamu a nalil mu dolů Pain-killer. Peter vyskočil pár yardů do vzduchu, pak vydal válečný pokřik a vyrazil kolem dokola pokojem, nabourával se do nábytku, převracel květináče a dělal všeobecnou spoušť. Pak se postavil na zadní nohy a tancoval kolem v zuřivém požitku, hlavu přes rameno a hlasem oznamoval své neukojitelné štěstí. Pak zas vyrazil kolem domu a šířil chaos a zkázu ve své cestě. Teta Polly vešla právě včas, aby ho viděla provést pár dvojitých přemetů, vydat poslední mocné hurá a vyletět otevřeným oknem, nesouce s sebou i zbytek květináčů. Stará paní stála zkamenělá údivem, nahlížejíc přes brýle; Tom ležel na podlaze a umíral smíchem.

„Tome, co, pro boha, té kočce je?"

„Já nevim, teto," zalapal po dechu chlapec.

„No, nic takovýho sem ještě neviděla. Co ji donutilo takhle se chovat?"

„Opravdu nevim, teto Polly; kočky se dycky takhle chovají, když mají dobrej čas."

„Ale, opravdu?" V jejím tónu bylo něco, co Toma znepokojilo.

„No ano. Totiž, myslím, že jo."

„*Myslíš*?“

„No ano.“

Stará paní se shýbala, Tom to pozoroval, se zájmem zvýrazněným úzkostí. Pozdě odhalil její „směr“. Pod lemem postele byla vidět rukojeť zrádné čajové lžičky. Teta Polly ji vzala a zvedla do výše. Tom sebou cukl a sklopil oči. Teta Polly ho zvedla obvyklým chytákem – za ucho – a pořádně mu praštila do hlavy náprstkem.

„Takže, pane, proč ses chtěl k tomu ubohýmu němýmu zvířeti takhle chovat?“

„Udělal jsem to z lítosti k němu – protože neměl žádnou tetu.“

„Žádnou tetu! – ty hlupáku. Co to má s tím společnýho?“

„Hodně. Protože kdyby ji měl, byla by ho sama vypálila! Byla by mu upekla vnitřnosti stejně bez slitování, jako kdyby byl člověk!“

Teta Polly pocítila náhlý osten výčitky. Tohle stavělo věc do nového světla; co bylo krutostí ke kočce, *mohlo* být krutostí i ke chlapci. Začala změkčovat; bylo jí líto. Oči se jí trochu zarosily a položila Tomovi ruku na hlavu a tiše řekla:

„Myslela jsem to k dobrýmu, Tome. A Tome, *prospělo* ti to.“

Tom se jí podíval do tváře právě tak znatelně, že mu skrz vážnost prozářil záblesk.

„Já vím, že si to myslela k dobrýmu, tetičko, a já taky s Peterem. *Prospělo* mu to taky. Nikdy jsem ho neviděl se takhle rozpohybovat od–“

„Jo, běž, Tome, než mě znovu rozzlobíš. A zkus, jestli nebudeš, pro jednou, hodnej kluk, a nemusíš brát další léky.“

Tom dorazil do školy před časem. Všimli si, že se tahle divná věc poslední dobou děje každý den. A teď, jako obvykle poslední dobou, se potuloval kolem brány školního dvora, místo aby si hrál s kamarády. Byl nemocný, říkal, a vypadal tak. Snažil se tvářit, že se dívá kamkoli, jen ne tam, kam se opravdu dívá – dolů po silnici. Zakrátko se v dohledu objevil Jeff Thatcher a Tomova tvář se rozzářila; chvíli se díval

a pak se smutně odvrátil. Když Jeff přišel, Tom ho oslovil; a opatrně „zaváděl“ řeč, aby mohl něco říct o Becky, ale lehkomyslný mladík návnadu nikdy neviděl. Tom pozoroval a pozoroval, doufal pokaždé, když se objevilo poskakující šatečkami kráčící děvče, a pokaždé nenáviděl jeho majitelku, jakmile zjistil, že to není ta pravá. Nakonec šatečky přestaly přicházet, a on beznadějně klesl do mrzutosti; vešel do prázdné školy a sedl si, aby trpěl. Pak brankou prošly ještě jedny šaty, a Tomovo srdce udělalo veliký skok. V příští chvíli byl venku a „dělal“ si to jako Indián; řval, smál se, honil kluky, přeskakoval plot s rizikem života a údů, dělal přemety, stál na hlavě – prováděl všecky hrdinské kousky, co dokázal vymyslet, a mezitím kradmým okem sledoval, jestli si toho Becky Thatcherová všímá. Ale ona se zdála být nevědoma toho všeho; nikdy se nepodívala. Je možné, že si neuvědomila, že on tam je? Své výkony přenesl do její bezprostřední blízkosti; přišel s válečným pokřikem, popadl klukovi čepici, hodil ji na střechu školy, prorazil skupinu kluků, povalil je na všechny strany, sám se rozplácl pod Beckiným nosem, skoro ji srazil – a ona se otočila s nosem vzhůru a on slyšel, jak říká: „Chm! Někteří lidi si myslí, že jsou strašně chytří – pořád se předvádějí!“

Tomovi hořely tváře. Sebral se a odloudal se pryč, zdrcený a zdeptaný.

Kapitola třináctá

Tom teď měl jasno. Byl pochmurný a zoufalý. Byl to opuštěný chlapec, bez přátel, říkal si; nikdo ho neměl rád; až zjistí, k čemu ho dohnali, snad jim to bude líto; snažil se dělat dobře a vycházet, ale nenechali ho; když je nic nespokojí, než aby ho byli zbavili, ať je to tak; a ať mu dávají *vinu* za následky – proč ne? Jaké právo stěžovat si má ten, kdo nemá přátel? Ano, dohnali ho k tomu konečně: povede život zločinu. Není jiné volby.

Mezitím byl daleko dole v Meadow Lane, a zvonek, aby se škola „začala", slabě zacinkal v jeho uchu. Teď vzlykl při pomyšlení, že už nikdy, nikdy neuslyší ten starý známý zvuk – bylo to moc těžké, ale bylo mu to vnuceno; jelikož byl vyhnán do chladného světa, musí se podrobit – ale odpouští jim. Pak přišly vzlyky hustě a rychle.

Zrovna v tuhle chvíli potkal svého duševního druha, příseţného kamaráda, Joea Harpera – tvrdých očí a zjevně s velkým a pochmurným úmyslem v srdci. Vskutku zde byly „dvě duše s jedinou myšlenkou". Tom, otíraje si oči rukávem, začal brečet něco o rozhodnutí uniknout tvrdému zacházení a nedostatku soucitu doma tím, že se vydá bloudit po širém světě a nikdy se nevrátí; a skončil s nadějí, že na něj Joe nezapomene.

Ale ukázalo se, že právě tahle žádost byla to, co Joe chtěl položit Tomovi, a přišel ho hledat kvůli tomu. Matka ho zbila za vypití smetany, kterou ani neochutnal a o které nic nevěděl; bylo jasné, že ho má dost a chce, aby šel; když se tak cítí, nezbývá mu než poddat se; doufal, že

bude šťastná a nikdy nebude litovat, že vyhnala svého ubohého chlapce do bezcitného světa, aby trpěl a umřel.

Jak oba chlapci truchlivě kráčeli pryč, uzavřeli novou úmluvu, že budou stát při sobě a budou bratry a nikdy se nerozdělí, dokud je smrt nezbaví jejich strastí. Pak začali tvořit plány. Joe byl pro to být poustevníkem a živit se kůrkami v odlehlé jeskyni a jednoho dne umřít zimou, nouzí a žalem; ale po Tomově vyslechnutí uznal, že život zločinu má své nepřehlédnutelné výhody, a tak souhlasil, že bude pirátem.

Tři míle pod St. Petersburgem, v místě, kde řeka Mississippi byla trošku přes míli široká, byl dlouhý, úzký, zalesněný ostrov s mělkou pískovou lavicí u jeho horního konce, a ten se k společné schůzce dobře hodil. Nebyl obydlený; ležel daleko k druhému břehu, naproti hustému a skoro úplně neosídlenému lesu. Tak byl vybrán Jacksonův ostrov. Kdo měli být obětí jejich pirátství, byla věc, která je nenapadla. Pak vyhledali Huckleberryho Finna, a ten se k nim okamžitě přidal, protože všechny kariéry mu byly jedno; byl lhostejný. Rozešli se, aby se sešli na osamělém místě na břehu řeky dvě míle nad vískou v oblíbenou hodinu – kterou byla půlnoc. Byla tam malá vorová plť, kterou měli v úmyslu zabrat. Každý měl přinést háčky a šňůry a takové zásoby, jaké mohl ukradnout v nejtemnějším a nejtajemnějším stylu – jak se na psance sluší. A před koncem odpoledne se jim všem podařilo užít si sladké slávy toho, že rozšířili zprávu, že brzy město „něco uslyší“. Všichni, kdo tuhle mlhavou narážku dostali, byli upozorněni, ať „drží jazyk za zuby a čekají“.

Kolem půlnoci Tom dorazil s uvařenou šunkou a pár drobnostmi, a zastavil se v hustém porostu na malém útesu nad místem schůzky. Byly hvězdy a bylo velmi tiché. Mohutná řeka ležela jako oceán v klidu. Tom chvíli naslouchal, ale žádný zvuk nerušil to ticho. Pak dal nízké, zřetelné hvízdnutí. Odpovědělo mu z pod útesu. Tom hvízdl ještě dva-

krát; tyto signály byly stejným způsobem odpověděny. Pak opatrný hlas řekl:

„Kdo tam jde?“

„Tom Sawyer, Černý mstitel španělských moří. Jmenujte svá jména.“

„Huck Finn Rudoruký a Joe Harper Hrůza moří.“ Tyto tituly dodal Tom z oblíbené literatury.

„Dobře. Dejte heslo.“

Dva drsné šepoty doručily současně stejné strašlivé slovo přemítající noci:

„*Krev*!“

Pak Tom shodil šunku z útesu dolů a spustil se za ní, přičemž si trochu odřel kůži i oděv. Pod útesem u břehu byla pohodlná lehká cesta, ale postrádala výhody obtížnosti a nebezpečí, které si pirát tak cení.

Hrůza moří přinesla slaninovou plec a málem se vyčerpala tím, že ji sem dostal. Finn Rudoruký ukradl pánev a množství napůl schnutého listového tabáku, a taky přinesl pár kukuřičných klasů na dýmky. Ale žádný z pirátů nekouřil ani nežvýkal kromě něho. Černý mstitel španělských moří řekl, že by nikdy nevyrazili bez ohně. To byla moudrá myšlenka; sirky tehdy skoro nebyly známy. Uviděli oheň doutnající na velkém voru asi sto yardů proti proudu a šli se tam potají obsloužit kouskem. Udělali z toho impozantní dobrodružství, co chvíli říkali „Pst!“, zastavovali se s prstem na rtech, pohybovali se s rukama na pomyslných dýkových jílcích; a pochmurným šepotem dávali rozkazy, že jestli „nepřítel“ hne, „ať mu vrazí po jílec“, protože „mrtví mluvit nebudou“. Dobře věděli, že voraři jsou všichni dole ve vísce a doplňují zásoby nebo pijou; ale to nebyla výmluva pro to, aby celou věc prováděli nepiraticky.

Odrazili od břehu, Tom velel, Huck byl u zadního vesla a Joe u předního. Tom stál uprostřed plti, s nachmuřenou tváří a složenými

rukama, a tichým, přísným šepotem vydával rozkazy:

„Luff, a zaveď ji proti větru!“

„Rozkaz, pane!“

„Udržuj kurs, udržuj-uj-uj-uj!“

„Udržuju, pane!“

„Odpadni o bod!“

„Odpadám, pane!“

Jak chlapci pevně a monotónně hnali plť doprostřed řeky, bylo bez pochyby jasné, že tyhle rozkazy jsou dávány jen „pro styl“ a nic konkrétního neznamenají.

„Jakou plachtou pluje?“

„Hlavní plachty, košové plachty a kosatka, pane.“

„Rozviňte královské plachty! Nahoru na stěžeň, vy tam, půl tuctu – přední horní košovou plachtu! Čile, teď!“

„Rozkaz, pane!“

„Vytřeste hlavní bramovou plachtu! Lana a otěže! *Teď*, mé srdce!“

„Rozkaz, pane!“

„Kormidlo na závětří – ostře doleva! Buďte připraveni ji zachytit, až přijde! Doleva, doleva! *Teď*, chlapi! Z celé síly! Udržuj-uj-uj-uj!“

„Udržuju, pane!“

Plť vyplula za polovinu řeky; chlapci jí nasměrovali hlavu rovně a pak položili vesla. Řeka nebyla vysoká, takže proud nebyl o moc víc než dvě nebo tři míle za hodinu. Během následujících tří čtvrtí hodiny bylo stěží slovo pronešeno. Teď plť plula před vzdáleným městem. Dvě nebo tři blikající světla ukazovala, kde leží, pokojně spíc za mlhavým obrovským rozprostřením hvězdami posetých vod, nevědomé té strašlivé události, která se dála. Černý mstitel stál se složenými rukama, „díval se naposled“ na scénu svých bývalých radostí a pozdějších strastí, a přál si, aby ho „ona“ mohla teď vidět, venku na divokém moři, čelícího nebezpečí a smrti s nebojácným srdcem, kráčejícího vstříc svému osudu s chmurným úsměvem na rtech. Byla to jen malá fanta-

zií, aby odstranil Jacksonův ostrov za dohled vísky, a tak se „díval naposled“ se zlomeným a spokojeným srdcem. Ostatní piráti se taky dívali naposled; a všichni se dívali tak dlouho, že je proud div neodnesl ze směru ostrova. Ale nebezpečí objevili včas a podařilo se jim ho odvrátit. Asi ve dvě hodiny ráno plť najela na pískovou lavici dvě stě yardů nad horním koncem ostrova, a oni se brodili sem a tam, až vylodili svůj náklad. Součástí majetku malé plti byla stará plachta, a tu rozprostřeli nad výklenkem v houští jako stan pro ochranu zásob; ale sami chtěli spát pod širou oblohou, když bude dobré počasí, jak se na psance sluší.

Rozdělali oheň u boku velké klády asi dvacet nebo třicet kroků v temných hlubinách lesa, a pak si uvařili trochu slaniny v pánvi k večeři a snědli půlku zásoby kukuřičného chleba, co si přinesli. Zdálo se jim to jako nádherná zábava, hodovat tak divoce a svobodně v panenském lese neprozkoumaného a neobydleného ostrova, daleko od lidských obydlí, a říkali, že se nikdy nevrátí do civilizace. Šlehající oheň jim osvětloval tváře a vrhal rudou záři na pilířovité kmeny jejich lesního chrámu a na lesklé listí a girlandové liány.

Když byl poslední křupavý plátek slaniny snědený a poslední porce kukuřičného chleba spořádaná, chlapci se natáhli na trávu, naplnění spokojeností. Mohli si najít chladnější místo, ale neodepřeli si tak romantickou věc, jako je pekoucí ohniště.

„*Není* to prima?“ řekl Joe.

„Je to *bomba*!“ řekl Tom. „Co by řekli kluci, kdyby nás viděli?“

„Řekli? No, umírali by za to tu bejt – co, Hucky!“

„Povídám,“ řekl Huckleberry; „každopádně mi to vyhovuje. Nechci nic lepšího než tohle. Já se obyčejně nenaprdnu dosyta – a tady za mnou nemůžou lidi dotírat a mordovat mě.“

„To je přesně život pro mě,“ řekl Tom. „Nemusíš ráno vstávat, nemusíš chodit do školy, umejvat se a dělat všecky ty zatracený hloupos-

ti. Vidíš, pirát nemusí dělat *nic*, Joe, když je na břehu, ale poustevník se musí dost modlit, a stejně nemá žádnou legraci, takhle sám."

„Jo, to je pravda," řekl Joe, „ale moc jsem o tom nepřemejšlel, víš. Teď, když jsem to vyzkoušel, mám radši bejt pirátem."

„Víš," řekl Tom, „na poustevníky dnes lidi tolik nedají, jako dávali kdysi, ale pirát je dycky vážený. A poustevník musí spát na nejtvrdším místě, co najde, a dát si pytlovinu a popel na hlavu, a stát v dešti, a–"

„Proč si dává pytlovinu a popel na hlavu?" zeptal se Huck.

„Já nevim. Ale *musej* to dělat. Poustevníci to dycky dělají. Musel bys to dělat, kdybys byl poustevník."

„Hergot, nebyl bych," řekl Huck.

„No, a co bys dělal?"

„Já nevim. Ale tohle bych nedělal."

„No ale, Hucku, *musel* bys. Jak bys to obešel?"

„No, prostě bych to nestrpěl. Utekl bych."

„Utekl! No ty bys byl pěknej flink poustevník. Byla bys ostuda."

Rudoruký neodpověděl, byl zaneprázdněn lépe. Dokončil vydlabání kukuřičného klasu, teď k němu připojil stvolek plevele, naplnil ho tabákem a tiskl do něj uhlík a vyfukoval oblak voňavého kouře – byl v plném květu přepychového blaha. Ostatní piráti mu tuhle majestátní neřest záviděli a v duchu si předsevzali, že si ji brzy osvojí. Zakrátko Huck povídá:

„Co musí piráti dělat?"

Tom povídá:

„Jéé, maj náramnej čas – berou lodě a pálí je a dostávaj peníze a zakopávaj je na strašných místech na svým ostrově, kde strašidla a všelicos je hlídaj, a zabíjejí každýho na lodi – nutí je chodit po prkně."

„A vezou ženský na ostrov," řekl Joe; „ženský nezabíjejí."

„Ne," přitakal Tom, „ženský nezabíjejí – jsou příliš urození. A ty ženský jsou vždycky krásný, taky."

„A nenosí ty nejbombastičtější šaty! Jéé! Všechno zlato, stříbro a dyjamanty," řekl Joe s nadšením.

„Kdo?" povídá Huck.

„No, piráti."

Huck si posmutněle prohlédl svůj oděv.

„Myslim, že na piráta nejsem oblečenej, jak se patří," povídá s lítostivým pathosem v hlase; „ale jiný než tyhle nemám."

Ale ostatní chlapci mu řekli, že pěkné šaty přijdou dost rychle, až začnou se svými dobrodružstvími. Dali mu najevo, že jeho ubohé hadry na začátek postačí, i když je u bohatých pirátů zvykem začínat s pořádnou garderobou.

Jejich řeč postupně zmlkala a ospalost se počala vkrádat na víčka těch malých plavčíků. Rudorukému vypadla dýmka z prstů, a spal spánkem beze svědomí a unavených. Hrůza moří a Černý mstitel španělských moří měli s usínáním větší potíže. Pomodlili se v duchu, a vleže, protože tu nebyl nikdo s autoritou, kdo by je donutil poklknout a odříkat nahlas; ve skutečnosti měli chuť se nemodlit vůbec, ale báli se zajít tak daleko, aby na sebe nepřivolali náhlý a zvláštní blesk z nebe. Pak najednou dosáhli hrany spánku a vznášeli se nad ní – ale přišel vetřelec, kterého nešlo „zahnat". Bylo to svědomí. Začali pociťovat mlhavý strach, že udělali špatně, když utekli; a potom pomysleli na ukradené maso, a pak přišlo pravé mučení. Snažili se to odargumentovat tím, že svědomí připomínali, že si přisvojili sladkosti a jablka tucetkrát; ale svědomí nebylo možné utišit takovými tenkými výmluvami; nakonec se jim zdálo, že se nedá obejít tvrdohlavý fakt, že brát sladkosti bylo jen „sťouchnutí", zatímco brát slaninu a šunky a takové cennosti bylo prostě kradení – a proti tomu je přikázání v Bibli. Tak si v duchu předsevzali, že pokud zůstanou v tomhle oboru, nebude už jejich pirátství poskvrněno zločinem krádeže. Pak jim svědomí dalo chvilku klid, a tihle podivně nedůslední piráti pokojně usnuli.

Kapitola čtrnáctá

Když se Tom ráno probudil, divil se, kde je. Posadil se, protřel si oči a rozhlédl se. Pak pochopil. Byl chladný šedý úsvit a bylo v hlubokém všeobjímajícím klidu a tichu lesa lahodné cítění odpočinku a míru. Nehnul se list; nevnikl žádný zvuk do rozjímání velké Přírody. Krůpěje rosy stály na listech a trávě. Bílá vrstva popela pokrývala oheň a tenký modrý dech kouře stoupal rovně do vzduchu. Joe a Huck ještě spali.

Teď, daleko v lese, zavolal pták; jiný odpověděl; zakrátko bylo slyšet klepání datla. Postupně se chladná matná šeď rána zbělala, a zrovna tak postupně se zvuky množily a život se projevoval. Zázrak Přírody, jak setřásá spánek a jde do práce, se odvíjel před přemítajícím chlapcem. Malý zelený červík se plazil po orosené listu, čas od času zvedal dvě třetiny těla do vzduchu a „čichal kolem“, pak zas pokračoval dál – protože měřil, říkal Tom; a když se červík přibližoval k němu, dobrovolně, seděl tiše jako kámen, s nadějemi, co stoupaly a klesaly, podle toho, jestli to stvoření stále šlo k němu, nebo se zdálo nakloněno jít jinam; a když konečně rozvažovalo bolestnou chvíli se zahnutým tělem ve vzduchu a pak rozhodně dolů na Tomovu nohu a začalo cestu přes něj, celé jeho srdce se zaradovalo – protože to znamenalo, že bude mít nový oblek – bez stínu pochyby bombastickou pirátskou uniformu. Teď se odkudsi objevil průvod mravenců, a šel za svou prací; jeden statečně bojoval dál s mrtvým pavoukem pětkrát větším než sám, a vlekl ho rovně po kmeni stromu nahoru. Hnědě skvrnitá sluněčko sedmitečné vylezlo do závratné výše stébla trávy, a Tom se k němu sklonil blízko a řekl: „Berušenko, berušenko, leť domů, tvůj dům hoří,

tvé děti jsou samy," a ona zvedla křídla a odletěla to vyřídit – což chlapce nepřekvapilo, protože dávno věděl, že tento hmyz je důvěřivý ohledně požárů, a vícekrát si zahrál na jeho prostotu. Pak přišel chrobák, statečně svíraje svou kuličku, a Tom se toho stvoření dotkl, aby ho viděl, jak si tiskne nohy k tělu a předstírá, že je mrtvý. Ptáci se ted hodně rozdováděli. Drozd kočičí, severní posměváček, si sedl na strom nad Tomovou hlavou a v radostném vytržení předvedl své napodobeniny sousedů; pak slétl pronikavý sojčí křik, záblesk modrého plamene, a sedl si na větvičku skoro na dosah chlapcovy ruky, naklonil hlavu na stranu a hleděl na cizince se spalující zvědavostí; šedá veverka a velký druh „lišky" přibelhaly, usedajíce ve chvílích, aby chlapce prozkoumaly a na ně brblaly, protože divoká zvířata nejspíš nikdy předtím neviděla lidské bytosti a stěží věděla, jestli se bát, nebo ne. Celá Příroda byla teď úplně vzhůru a hýbala se; dlouhá kopí slunečního svitu pronikala hustým listím daleko a blízko, a pár motýlů se vznášelo do scény.

Tom vzbudil ostatní piráty a všichni s pokřikem vyrazili, a za minutu nebo dvě byli svlečení a honili se a převraceli jeden přes druhého v mělké průzračné vodě bílé pískové lavice. Netoužili po malé vísce, co spala v dálce za majestátním vodním prostorem. Toulavý proud nebo mírné stoupnutí řeky jim odneslo plť, ale to je jen potěšilo, protože její odchod byl jako spálení mostu mezi nimi a civilizací.

Vrátili se do tábora báječně osvěžení, radostní a hladoví jako vlci; a brzy opět vzplanul táborový oheň. Huck objevil pramen čisté studené vody poblíž, a chlapci udělali šálky z širokých listů dubu nebo ořechovce a cítili, že voda, osladená takovým lesním půvabem, bude pořádnou náhradou za kávu. Zatímco Joe krájel slaninu na snídani, Tom a Huck ho požádali, ať chvíli počká; došli k slibnému koutu na břehu a hodili tam udice; skoro okamžitě přišla odměna. Joe neměl čas se stát netrpělivým, než se vrátili s pěknými okouny, pár slunečnicemi a malým sumečkem – zásob dost pro celou rodinu. Smažili rybu se

slaninou a byli ohromeni; protože ryba nikdy předtím nechutnala tak lahodně. Nevěděli, že čím rychleji je sladkovodní ryba na ohni po chycení, tím lepší je; a málo přemýšleli o tom, jakou omáčku dělá spaní pod širou oblohou, cvičení pod širou oblohou, koupání a velká dávka hladu.

Po snídani leželi po stínu, zatímco Huck kouřil, a pak se vydali lesem na průzkumnou výpravu. Vesele kráčeli po tlejících kládách, skrz zapletený podrost, mezi slavnými vládci lesa, obvěšenými od korun k zemi splývavou výzdobou vinných keřů. Tu a tam přišli na útulné kouty vystlané trávou a ozdobené květinami.

Nalezli spoustu věcí, kterými byli potěšeni, ale nic, co by je ohromilo. Zjistili, že ostrov je asi tři míle dlouhý a čtvrt míle široký, a že břeh, kterému leží nejblíž, je od něho oddělen jen úzkým průlivem sotva dvě stě yardů širokým. Koupali se asi každou hodinu, takže byla skoro polovina odpoledne, než se vrátili do tábora. Byli moc hladoví, aby se zastavili rybařit, ale pochutnali si na studené šunce, a pak se vrhli do stínu, aby si povídali. Řeč se ale brzy začala vléci a pak utichla. Ticho, slavnostnost, co v lesích přemítala, a pocit samoty začaly působit na náladu chlapců. Dali se do myšlení. Jakási neurčitá touha se do nich vkradla. Zakrátko dostala mlhavou podobu – byl to pučící stesk po domově. Dokonce i Finn Rudoruký snil o svých prazích a prázdných sudech. Všichni se ale za svou slabost styděli, a nikdo nebyl dost odvážný, aby svou myšlenku vyslovil.

Chlapci si už nějakou dobu tupě uvědomovali v dálce zvláštní zvuk, zrovna tak, jako si člověk někdy uvědomuje tikání hodin, kterého si zřetelně nevšímá. Teď se ale ten tajemný zvuk stával výraznější a vynucoval si rozeznání. Chlapci se vzrušili, pohlédli jeden na druhého, a pak každý zaujal naslouchající postoj. Nastalo dlouhé ticho, hluboké a neporušené; pak se z dálky sneslo hluboké, dusivé dunění.

„Co to je?“ zvolal Joe, pod dechem.

„Já se divím,“ řekl Tom šeptem.

„To není hrom," řekl Huckleberry zděšeným tónem, „protože hrom –"

„Pst!" povídá Tom. „Poslouchej – nemluv."

Čekali dobu, která se zdála věkem, a pak zas stejné tlumené dunění rušilo slavnostní ticho.

„Pojďme se podívat."

Vyskočili na nohy a chvátali ke břehu směrem k městu. Rozhrnuli křoviny na břehu a vyhlédli přes vodu. Malý parní přívozní loďka byla asi míli pod vískou, plynula s proudem. Její široká paluba se zdála přeplněná lidmi. Bylo tam mnoho šífů, které vesla, nebo plynuly s proudem v blízkosti přívozní loďky, ale chlapci nemohli určit, co ti muži v nich dělají. Zakrátko mocný výtrysk bílého kouře vybuchl z boku přívozní loďky, a jak se rozšiřoval a stoupal líným oblakem, totéž tlumené tepání zvuku se zas donesloo naslouchajícím.

„Teď to vim!" zvolal Tom; „někdo se utopil!"

„To je ono!" řekl Huck; „udělali to loni v létě, když se utopil Bill Turner; stříleli nad vodou z kanonu a to ho donutí vyplavat nahoru. Jo, a berou bochníky chleba a dávaj do nich živý stříbro a nechaj je plavat, a kde je někdo utopenej, tak tam ten chleba plave a zastaví se."

„Jo, slyšel jsem o tom," řekl Joe. „Divím se, co to toho chleba donutí dělat."

„Jéé, není to ani tak ten chleba," řekl Tom; „myslim, že je to hlavně to, co nad ním *říkaj*, než ho pustí."

„Jenže oni nad ním nic neříkaj," řekl Huck. „Já je viděl, a neříkaj."

„Hm, to je divný," řekl Tom. „Ale snad to říkaj v duchu. *Samozřejmě* to říkaj. To by každej mohl vědět."

Ostatní chlapci souhlasili, že na tom, co Tom řekl, je rozum, protože od neznalé hroudy chleba, nepoučené zaklínadlem, nelze očekávat, že bude jednat moc inteligentně, když je poslána na úkol takové závažnosti.

„Hergot, kéž bych tam byl, teď," řekl Joe.

„Já taky," řekl Huck. „Dal bych kopy, abych věděl, kdo to je."

Chlapci dál naslouchali a sledovali. Zakrátko mu bleskla hlavou odhalující myšlenka, a Tom zvolal:

„Chlapi, já vim, kdo se utopil – jsme to my!"

Byli hrdinové v mžiku. Zde byl nádherný triumf; byli pohřešováni; byli oplakáváni; srdce se nad nimi lámala; slzy byly roněny; vzbuzovaly se obviňující vzpomínky na nelaskavost vůči těm ubohým ztraceným chlapcům a marné lítosti a výčitky se oddávaly; a nejlépe ze všeho, nebožtíci byli hovorem celého města a závistí všech chlapců, pokud šlo o tuto oslňující proslulost. To bylo pěkné. Stálo za to být pirátem, nakonec.

Jak se smrkalo, přívozní loďka se vrátila ke svému obvyklému povolání a šífy zmizely. Piráti se vrátili do tábora. Byli nadšení marnivostí nad svou novou velikostí a nad slavnými potížemi, které způsobovali. Chytili ryby, uvařili večeři a snědli ji, a pak se dali hádat, co si víska o nich myslí a říká; a obrazy, které kreslili o veřejném zoufalství nad nimi, byly z jejich hlediska uspokojivé na pohled. Ale když je noční stíny obklíčily, postupně přestali mluvit a seděli hledíc do ohně, s myslí očividně bloudící jinde. Vzrušení bylo teď pryč, a Tom a Joe nedokázali potlačit myšlenky na jisté osoby doma, které si tenhle krásný žert neužívaly tak jako oni. Přišly obavy; stali se znepokojenými a nešťastnými; unikl jeden nebo dva povzdech, bezděčně. Zakrátko se Joe nesměle odvážil s okolkem, jak by se ostatní mohli dívat na návrat do civilizace – ne hned teď, ale –

Tom ho zdrtil posměchem! Huck, zatím ještě nerozhodnutý, se připojil k Tomovi, a kolísavý se rychle „vysvětlil" a byl rád, že z šlamastyky vyvázl s co nejmenší nákazou kuřeckým steskem po domově, co mu lpěl na šatech. Vzpoura byla pro ten okamžik účinně uložena k spánku.

Jak noc houstla, Huck začal pokyvovat hlavou, a zakrátko chrápat. Pak Joe. Tom ležel na lokti, nehybně, nějakou dobu, pozorně oba sle-

doval. Nakonec se opatrně zvedl, na kolena, a šel hledat mezi travou a blikajícími odrazy, co vrhal táborový oheň. Zvedl a prohlédl několik velkých polovicí tenké bílé kůry javoru planetovitého, a nakonec vybral dvě, které se mu zdály vhodné. Pak poklekl u ohně a bolestně na každou něco napsal svou „červenou křídou“; jednu srolil a strčil do kapsy kabátku, a druhou dal do Joeova klobouku a přesunul klobouk kousek od majitele. A do klobouku taky vložil jisté školácké poklady skoro nedocenitelné hodnoty – mezi nimi kus křídy, kaučukový míček, tři rybářské háčky a jednu z těch kuliček známých jako „opravdový krystal“. Pak se po špičkách opatrně plížil mezi stromy, až cítil, že je mimo dosah sluchu, a hned se dal do pořádného běhu směrem k pískové lavici.

Kapitola patnáctá

O několik minut později byl Tom v mělké vodě lavice, brodil se směrem k illinoiskému břehu. Než mu voda dosáhla do pasu, byl v půli cesty; proud teď víc brodění nedovolil, a tak se sebevědomě pustil doplavat zbylých sto yardů. Plaval šikmo proti proudu, ale přesto byl stržen dolů rychleji, než čekal. Nakonec však dosáhl břehu, plul podél něj, až našel nízké místo, a vytáhl se ven. Sáhl si na kapsu kabátku, zjistil, že kousek kůry je v bezpečí, a pak zamířil lesem, při břehu, s oděvem, ze kterého stékala voda. Krátce před desátou vyšel na otevřené místo proti vísce a uviděl přívozní loďku, jak leží ve stínu stromů a vysokého břehu. Všechno bylo tiché pod mrkavými hvězdami. Plížil se dolů po břehu, s očima jako pochodně, vklouzl do vody, odplaval tři nebo čtyři tempa a vylezl do šífu, který sloužil jako „záchranný člun“ na zádi lodě. Lehl si pod lavičky a čekal, zadýchaný.

Zakrátko prasklý zvonec zacinkal a hlas vydal rozkaz „odvázat“. Za minutu nebo dvě hlava šífu stála vysoko proti vlnobití lodi a plavba začala. Tom cítil radost ze svého úspěchu, protože věděl, že je to poslední cesta lodi pro tu noc. Po dlouhých dvanácti nebo patnácti minutách se kola zastavila, Tom vyklouzl přes bok a doplaval ve smrákání ke břehu, přistál padesát yardů po proudu, mimo dosah případných opozdilců.

Letěl pustými uličkami a brzy se našel u zadního plotu tetiny zahrady. Přelezl, přiblížil se k „přístavku“ a nahlédl oknem do obývacího pokoje, protože tam hořelo světlo. Tam seděli teta Polly, Sid, Mary a matka Joea Harpera, nahromadění spolu, povídali si. Byli u postele,

a postel byla mezi nimi a dveřmi. Tom šel ke dveřím a začal tiše zvedat kličku; pak jemně zatlačil a dveře povolily o škvírku; pokračoval v opatrném tlačení, chvěl se pokaždé, když zaskřípaly, až usoudil, že by se mohl protáhnout na kolenou; tak prostrčil hlavu a začal, obezřetně.

„Čím to, že ta svíčka tak kouří?“ řekla teta Polly. Tom pospíšil. „No, tyhle dveře jsou, podle mě, otevřené. No ale samozřejmě jsou. Teď je plno divných věcí. Jdi, zavři je, Side.“

Tom zmizel pod postelí právě včas. Chvíli ležel a „nabíral dech“, pak se připlížil tam, kde se mohl skoro dotknout tetiny nohy.

„Ale jak jsem říkala,“ řekla teta Polly, „on *nebyl* zlej, abych tak řekla – jen vylomenej, zlobivej. Jen prostě hravej a vrtkavej, víš. Nebyl zodpovědnější než hříbě. *On* nikdy nic špatnýho nechtěl, a byl to ten nejhodnější kluk, kerej kdy byl“ – a dala se do pláče.

„Zrovna tak to bylo s mým Joem – dycky plnej lotrovin a vždycky vymejšlel nějakou neplechu, ale byl tak nesobeckej a tak hodnej, jak jen moh – a pane bože, pomyslet, že jsem ho zbila za to, že vzal tu smetanu, aniž bych si vzpomněla, že jsem ji sama vylila, že byla kyselá, a já už ho v tomhle světě nikdy neuvidim, nikdy, nikdy, nikdy, ubohýho utýranýho chlapce!“ A paní Harperová vzlykala, jako by se jí srdce mělo rozlomit.

„Doufám, že je Tomovi lépe, tam kde je,“ řekl Sid, „ale kdyby byl v některejch věcech trochu lepší–“

„*Side*!“ Tom pocítil záblesk stařenčina oka, i když ho neviděl. „Ani slovo proti mýmu Tomovi, teď, když je pryč! Pán Bůh se o *něho* postará – nestarej se *ty*, pane! Jéé, paní Harperová, já nevim, jak se s tím mám vyrovnat! Já nevim, jak ho mám pustit! Byl mi takovou útěchou, i když to starý srdce div nevyrval ze mě.“

„Pán dal a Pán vzal – pochváleno budiž jméno Páně! Ale je to tak těžký – jéé, je to tak těžký! Zrovna poslední sobotu můj Joe vyhodil tu žabku petardu zrovna pod mým nosem, a já ho srazila. Jak málo jsem

tehdá věděla, jak brzo – jéé, kdyby to bylo udělat znovu, obejmula bych ho a žehnala mu za to."

„Jo, jo, jo, já vim, jak se cítíte, paní Harperová, já vim přesně, jak se cítíte. Ne dál než včera v poledne můj Tom vzal a nacpal kočku plnou Pain-killeru, a myslela jsem, že ten tvor rozmetá dům. A Bůh mi odpustí, praštila jsem Tomovi náprstkem po hlavě, chudák kluk, chudák mrtvej kluk. Ale on je už mimo všechny svý strasti. A poslední slova, co jsem od něho slyšela, byla výčitka –"

Ale tahle vzpomínka byla pro starou paní moc, a úplně se zhroutila. Tom se taky teď smrkal – a víc z lítosti sám nad sebou, než nad kýmkoli jiným. Slyšel Mary plakat a čas od času za něj dodat laskavé slovo. Začal mít o sobě ušlechtilejší názor, než kdy předtím. Přesto byl dost dojat tetiným zármutkem, aby toužil vyběhnout zpod postele a zavalit ji radostí – a divadelní nádhera té věci silně oslovovala jeho povahu – ale odolal a ležel tiše.

Dál naslouchal a z útržků dohromady posbíral, že se nejdřív předpokládalo, že se chlapci utopili při koupání; pak byla pohřešována malá plť; potom jistí chlapci řekli, že pohřešovaní hoši slibovali, že víska brzy „něco uslyší"; moudré hlavy „daly tohle a támhleto dohromady" a rozhodly, že se chlapci vydali na té plti a objeví se v nejbližším městě po proudu, zakrátko; ale k polednu byla plť nalezena, uvázla u missourijského břehu nějakých pět nebo šest mil pod vískou – a tehdy naděje zhasla; museli se utopit, protože hlad by je byl do večera, ne-li dřív, dohnal domů. Věřilo se, že hledání těl bylo marné jen proto, že k utopení muselo dojít uprostřed řečiště, protože chlapci, dobří plavci, by jinak doplavali na břeh. Byla středa v noci. Jestliže těla nebudou do neděle nalezena, vzdá se vší naděje a toho rána se budou kázat pohřební řeči. Tom se zachvěl.

Paní Harperová vzlykavě popřála dobrou noc a otočila se k odchodu. Pak se vzájemným hnutím obě osiřelé ženy vrhly jedna druhé do náručí a dobře, útěšně si poplakaly, a potom se rozešly. Teta Polly byla

při přání dobré noci Sidovi a Mary jemná daleko nad svůj zvyk. Sid trochu zafrkal a Mary odešla s pláčem ze srdce.

Teta Polly poklekla a modlila se za Toma tak dojímavě, tak prosebně a s takovou nezměrnou láskou ve slovech a ve starém chvějícím se hlase, že se už dávno topil v slzách, než skončila.

Musel ležet dlouho tiše i po tom, co šla do postele, protože co chvíli vydávala zlomená povzdechnutí, neklidně se vrtěla a převracela. Ale konečně ztichla, jen trochu sténala ve spánku. Teď chlapec vylezl, pozvolna se zvedl u postele, zastínil svíčkové světlo rukou a stál a hleděl na ni. Srdce mu bylo plné lítosti nad ní. Vytáhl svůj svitek z javorové kůry a položil ho ke svíčce. Ale něco mu přišlo na mysl a otálel přemýšleje. Tvář se mu rozzářila šťastným řešením myšlenky; rychle strčil kůru do kapsy. Pak se sklonil a políbil vybledlé rty, a hned se potají vytratil, přičemž za sebou zaklapl dveře.

Prošel si cestou zpět k přívozu, nenašel tam nikoho na volno a směle vkročil na palubu lodi, protože věděl, že je bez obyvatel kromě hlídače, který se vždycky uložil a spal jako kamenný obraz. Odvázal šíf na zádi, vklouzl do něj a brzy opatrně vesloval proti proudu. Když se dostal míli nad vísku, začal šikmo přes řeku a vrhl se udatně do práce. Trefil přistávací místo na druhé straně dovedně, protože mu to bylo známé dílo. Lákalo ho šíf zabrat s odůvodněním, že by mohl být považován za loď, a proto za legitimní kořist piráta, ale věděl, že se po něm bude pořádně pátrat, a to by mohlo skončit odhalením. Tak vystoupil na břeh a vešel do lesa.

Sedl si a dlouho odpočíval, přičemž se mučil, aby zůstal vzhůru, a potom se opatrně vydal po poslední rovince domů. Noc se chýlila ke konci. Byl už jasný den, než se ocitl zrovna naproti pískové lavici ostrova. Zas odpočíval, dokud slunce dobře nevyšlo a nezlatilo velkou řeku svou nádherou, a pak se vrhl do proudu. Chvíli nato se zastavil, mokrý jako myš, na prahu tábora a slyšel, jak Joe povídá:

„Ne, Tom je ryzí, Hucku, a vrátí se. Nedezertuje. Ví, že by to byla ostuda pro piráta, a Tom je na takový věci moc hrdej. Má něco za lubem. Teď, co asi?“

„No, ty věci jsou stejně naše, nejsou?“

„Skoro, ale ještě ne, Hucku. V tom psaní stojí, že jsou, jestli nebude zpátky na snídani.“

„Což bude!“ zvolal Tom s pěkným dramatickým účinkem, slavnostně vstoupiv do tábora.

Zakrátko byla přichystána bohatá snídaně se slaninou a rybou, a jak se do ní chlapci dali, Tom líčil (a zdobil) svá dobrodružství. Když byl příběh u konce, byla to marnivá a chlubivá skupina hrdinů. Pak se Tom schoval do stinného kouta a spal do poledne, a ostatní piráti se připravili rybařit a prozkoumávat.

Kapitola šestnáctá

Po obědě vyrazila celá parta hledat želví vajíčka na písčině. Chodili dokola a strkali klacky do písku, a když našli měkké místo, klekli si a vyhrabali to rukama. Někdy vybrali padesát nebo šedesát vajíček z jedné díry. Byly to dokonale kulaté bílé věci, trošku menší než vlašský ořech. Měli ten večer slavnou hostinu smažených vajíček, a další v pátek ráno.

Po snídani vyrazili s pokřikem a tancem na písčinu a honili se dokola, odhazujíce šaty, až byli nazí, a pak dál v hře, daleko nahoru v mělké vodě písčiny, proti silnému proudu, který jim čas od času podrazil nohy a zábavu výrazně zvyšoval. A co chvíli se shýbli ve skupince a dlaněmi si stříkali vodu do obličejů, přičemž se k sobě postupně přibližovali, s odvrácenými tvářemi, aby se vyhnuli dusivým sprškám, a nakonec se chytili a zápasili, až nejlepší muž potopil souseda, a pak všichni šli pod vodu v spleti bílých nohou a paží a vyplavali nahoru, foukali, prskali, smáli se a lapali po dechu najednou.

Když byli dobře vyčerpáni, vyběhli ven a rozvalili se na suchém horkém písku, leželi tam a zahrabali se do něj, a zakrátko vyrazili zas pro vodu a prodělali původní představení ještě jednou. Nakonec je napadlo, že jejich nahá kůže představuje tělové „trikoty“ dost dobře; tak nakreslili v písku kruh a měli cirkus – se třemi klauny v něm, protože nikdo nechtěl sousedovi ten nejhrdější post přenechat.

Pak si vzali kuličky a hráli „kostkování“, „ringtaw“ a „keeps“, až tahle zábava zestárla. Potom si Joe a Huck zaplavali ještě jednou, ale Tom se neodvážil, protože zjistil, že při kopnutí kalhoty ze sebe vykopl

i svůj řetěz chřestíkových chřestítek z kotníku, a divil se, jak dlouho unikal křeči bez ochrany tohoto tajemného kouzla. Neodvážil se zas, dokud ho nenašel, a tou dobou byli ostatní chlapci unavení a připravení odpočívat. Postupně se rozešli, propadli „trudnomyslnosti“ a dali se do toužebného pohledu přes širou řeku tam, kde víska dřímala v slunci. Tom zjistil, že si v písku velkým palcem napsal „BECKY“; vyškrábal to a byl na sebe rozzlobený kvůli své slabosti. Ale napsal to zas, přesto; nemohl si pomoci. Vymazal to ještě jednou a pak se dostal mimo pokušení tím, že nahnal ostatní chlapce k sobě a připojil se k nim.

Ale Joeova nálada upadla skoro za hranici vzkříšení. Měl takový stesk po domově, že sotva snášel to utrpení. Slzy ležely blízko povrchu. Huck byl taky melancholický. Tom byl sklesly také, ale snažil se to nedávat najevo. Měl tajemství, které nebyl ještě připraven říct, ale jestli tahle vzpurná sklíčenost nebude brzy zlomena, bude ho muset vyklopit. Řekl s velkou dávkou veselosti:

„Vsadim se, že na tomhle ostrově byli už dřív piráti, kluci. Prozkoumáme ho znovu. Někde tu schovali poklady. Jak byste se cítili, kdybyste narazili na ztrouchnivělou truhlu plnou zlata a stříbra – co?“

Ale vzbudilo to jen slabé nadšení, které bez odpovědi vybledlo. Tom vyzkoušel ještě jednu nebo dvě lákání; ale ta taky zklamala. Byla to odrazující práce. Joe seděl, strkal klackem do písku a vypadal moc chmurně. Nakonec řekl:

„Jéé, chlapi, nechme to. Chci jít domů. Je to tak samotný.“

„Jéé ne, Joe, bude ti líp zakrátko,“ řekl Tom. „Jen si vzpomeň na ty ryby, co tu jsou.“

„Rybaření mi je fuk. Chci jít domů.“

„Ale Joe, nikde jinde není takový místo na plavání.“

„Plavání je k ničemu. Nějak jaksi mi to nic neříká, když nikdo neříká, že nesmim do vody. Mám v úmyslu jít domů.“

„Jéé, pch! Mimino! Chceš vidět maminku, povídám.“

„Jo, *chci* vidět mámu – a ty bys taky chtěl, kdybys ji měl. Nejsem o nic víc mimino než ty.“ A Joe trochu smrkal.

„No, necháme tu uplakánka jít domů za mámou, viď, Hucku? Chudinka – chce vidět mámu? A taky uvidí. Tobě se tu líbí, viď, Hucku? My zůstaneme, viď?“

Huck řekl: „J-ano“ – bez srdce v tom.

„V životě s tebou nebudu mluvit, dokud budu žít,“ řekl Joe, zvedajíc se. „Tak!“ A pochmurně odkráčel a začal se oblékat.

„Koho to zajímá!“ řekl Tom. „Nikdo tě nechce. Běž domů a dej se vysmát. Jéé, ty seš pěknej pirát. Huck a já nejsme uplakánci. My zůstaneme, viď, Hucku? Ať jde, jestli chce. Myslím, že se bez něj obejdem, snad.“

Ale Tom byl přesto neklidný a zděsil se, když Joe mrzutě pokračoval v oblékání. A pak bylo nepříjemné vidět, jak Huck tak toužebně pozoruje Joeovy přípravy a drží tak zlověstné mlčení. Zakrátko se Joe bez slova rozloučení dal do brodění směrem k illinoiskému břehu. Tomovi začalo klesat srdce. Pohlédl na Hucka. Huck ten pohled nesnesl a sklopil oči. Pak řekl:

„Chci jít taky, Tome. Už to tu bylo tak samotný, a teď to bude horší. Pojďme taky, Tome.“

„Ne! Můžete jít všichni, jestli chcete. Já mám v úmyslu zůstat.“

„Tome, radši pudu.“

„No, běž – kdo ti brání.“

Huck začal zvedat rozházené šaty. Řekl:

„Tome, kéž bys šel taky. Rozmysli si to. Počkáme na tebe, až budem u břehu.“

„No, počkáte si pěkně dlouho, to je všecko.“

Huck smutně odcházel pryč, a Tom za ním stál a díval se, se silnou touhou v srdci podvolit se hrdosti a jít s nimi. Doufal, že se chlapci zastaví, ale brodili se dál pomalu. Tomu najednou došlo, že je to teď vel-

mi osamělé a tiché. Udělal poslední zápas s hrdostí, a pak za svými druhy vyrazil, křiče:

„Počkejte! Počkejte! Chci vám něco říct!“

Zakrátko se zastavili a otočili se. Když došel tam, kde byli, začal odvíjet své tajemství, a oni mrzutě poslouchali, až nakonec uviděli „pointu“, kterou mířil, a pak spustili válečný pokřik souhlasu a řekli, že je to „nádherné!“ a řekli, že kdyby jim to byl řekl hned, nebyli by vůbec odcházeli. Udělal věrohodnou výmluvu; ale jeho skutečný důvod byl strach, že ani tajemství je u něho nedlouho neudrží, a tak si ho chtěl ponechat jako poslední lákadlo.

Chlapci vesele šli zpět a dali se znovu do svých zábav s chutí, celou dobu si povídali o Tomově ohromném plánu a obdivovali jeho genialitu. Po jemné večeři z vajíček a ryb Tom řekl, že se chce teď naučit kouřit. Joe tu myšlenku zachytil a řekl, že by to taky rád zkusil. Tak Huck udělal dýmky a naplnil je. Tihle nováčci nikdy předtím nekouřili nic jiného než doutníky z vinného keře, které „pálily“ na jazyku, a stejně nebyly považovány za mužské.

Teď se natáhli na lokty a začali potahovat, opatrně a s mírnou důvěrou. Kouř měl nepříjemnou chuť a trochu jim bylo nevolno, ale Tom povídá:

„No, je to úplně snadný! Kdybych tohle byl věděl, byl bych se učil už dávno.“

„Já taky,“ řekl Joe. „To je nic.“

„Mnohokrát sem se díval na lidi, jak kouří, a myslel sem si, jéé, kéž bych to dovedl; ale nikdy mě nenapadlo, že bych moh,“ řekl Tom.

„To je přesně moje zkušenost, co, Hucku? Slyšel si mě říkat zrovna tohle – viď, Hucku? Nechám to na Huckovi, jestli jsem to neříkal.“

„Jo – kolikrát,“ řekl Huck.

„No, já taky,“ řekl Tom; „jéé, stokrát. Jednou dole u jatek. Pamatuješ, Hucku? Byl tam Bob Tanner, a Johnny Miller a Jeff Thatcher, když jsem to říkal. Pamatuješ, Hucku, že sem to říkal?“

„Jo, to je pravda," řekl Huck. „To bylo ten den, co jsem ztratil bílou alabastrovou kuličku. Ne, den předtím."

„Vidíš – říkal jsem ti to," řekl Tom. „Huck si to pamatuje."

„Myslim, že bych celej den tuhle dýmku kouřil," řekl Joe. „Není mi špatně."

„Ani mně ne," řekl Tom. „Mohl bych ji celej den kouřit. Ale vsadil bych se, že Jeff Thatcher by nemohl."

„Jeff Thatcher! No, ten by se složil hned ze dvou šluků. Ať to zkusí jednou. *Uvidí*!"

„Vsadil bych se, že jo. A Johnny Miller – kéž bych viděl, jak Johnny Miller se do toho dá jednou."

„Jéé, to teda!" řekl Joe. „No, vsadil bych se, že by Johnny Miller nedokázal tohle o nic víc než nic. Jen jedno čichnutí a *bude po něm*."

„Opravdu, Joe. Hele – kéž by nás teď kluci viděli."

„Já taky."

„Hele – kluci, nic o tom neříkejte, a někdy, až budou nablízku, přijdu k tobě a řeknu: ‚Joe, máš dýmku? Chci se zakouřit.' A ty řekneš, jako by nic, jako by to byla ničemnost, řekneš: ‚Jo, mám svou *starou* dýmku, a ještě jednu, ale můj *tabák* není moc dobrej.' A já řeknu: ‚To je v pořádku, pokud je dost *silnej*.' A pak vytáhneš dýmky a zapálíme si, jako nic, a pak uvidíš, jak koukají!"

„Hergot, to bude bomba, Tome! Kéž by to bylo *teď*!"

„Já taky! A až jim řekneme, že jsme se učili, když jsme byli na pirátství, nebudou si přát, aby bývali šli s námi?"

„Jéé, povídám! *Vsadil bych se*, že jo!"

Tak řeč utíkala. Ale zakrátko začala vléknout a stávat se útržkovitou. Ticha se rozšiřovala; vyplivování se úžasně zvětšilo. Každý pór uvnitř chlapeckých tváří se stal tryskající fontánou; sotva stačili vyčerpávat ty sklepy pod jazykem, aby zabránili zatopení; malá přelití dolů do hrdla se stávala navzdory vší jejich snaze, a po každém následovala náhlá dávení. Oba chlapci teď vypadali moc bledě a mizerně.

Joeovi vypadla dýmka z bezvládných prstů. Tomova za ní. Obě fontány tryskaly ze všech sil a obě pumpy pracovaly z plné síly. Joe slabě povídá:

„Já ztratil svůj nůž. Myslim, že radši pudu a najdu ho."

Tom řekl, se třesoucími se rty a vrávoravým projevem:

„Pomůžu ti. Jdi tam a já se budu dívat kolem pramene. Ne, nemusíš jít, Hucku – my ho najdeme."

Tak si Huck sedl zas a čekal hodinu. Pak mu bylo samotno a šel najít kamarády. Byli daleko od sebe v lese, oba moc bledí, oba tvrdě spali. Ale něco mu řeklo, že jestli měli nějaký problém, zbavili se ho.

Při večeři ten večer nebyli hovorní. Měli pokorný vzhled, a když si Huck po jídle připravoval dýmku a chystal se připravit jim jejich, řekli ne, že se necítí moc dobře – něco, co jedli při obědě, jim nedělá dobře.

Kolem půlnoci se Joe probudil a chlapce zavolal. Ve vzduchu byla přemítavá tíha, která věstila něco. Chlapci se stulili dohromady a vyhledali přátelskou společnost ohně, i když tupě mrtvé horko bezvětrné atmosféry bylo dusivé. Seděli tiše, soustředění a čekající. Slavnostní ticho pokračovalo. Mimo světlo ohně vše pohltila temnota tmy. Zakrátko přišla chvějivá záře, která mlhavě odhalila listí na chvíli a pak zmizela. Potom přišla další, trochu silnější. Pak další. Pak slabý sten přišel vzdychaje skrz větve lesa a chlapci cítili prchavý dech na tvářích a chvěli se při představě, že Duch Noci přešel. Nastala pauza. Teď podivný záblesk proměnil noc v den a ukázal každé stébélko trávy, zřetelně a rozlišeně, co rostlo kolem jejich nohou. A ukázal i tři bílé, polekané tváře. Hluboké burácení hromu se valilo a válelo po nebesích a ztratilo se v temných burácení v dálce. Náraz chladného vzduchu přešel, šeptal všemi listy a rozsypával popel ohně široko do okolí. Další zuřivý záblesk osvětlil les a okamžitý třesk za ním se zdál roztrhnout koruny stromů právě nad hlavami chlapců. Přitiskli se k sobě

hrůzou v hustém šeru, které následovalo. Pár velkých dešťových kapek začalo bubnovat na listí.

„Rychle! Kluci, do stanu!“ zvolal Tom.

Vyrazili, zakopávali o kořeny a mezi lianami ve tmě, žádní dva nelítali stejným směrem. Zuřivá vichřice řvala stromy a vše rozezvučela, jak šla. Jeden oslepující záblesk následoval za druhým, a jedna rána ohlušujícího hromu za druhou. A teď začalo lít a stoupající hurikán ho hnal v plachtách po zemi. Chlapci na sebe volali, ale řvoucí vítr a dunivé hromové nápory jejich hlasy úplně přehlušovaly. Avšak jeden po druhém se nakonec dovlekli dovnitř a ukryli se pod stan, promrzlí, vyděšení a stékající vodou; ale mít v neštěstí společnost se zdálo něco, zač být vděčný. Nemohli mluvit, stará plachta tak zuřivě pleskala, i kdyby jim ostatní zvuky mluvit dovolily. Bouře se zvedala výš a výš, a zakrátko se plachta utrhla ze svých upevnění a odletěla s nárazem pryč. Chlapci se chytili za ruce a utekli, s mnoha pády a pohmožděninami, do úkrytu velkého dubu, který stál na břehu řeky. Teď byla bitva nejvyšší. Pod ustavičným požárem blesků, které plály na nebi, stálo všechno dole v ostře řezané bezstínové zřetelnosti: ohýbající se stromy, vzdouvající se řeka, bílá pěnou, hnané spršky pěnových vloček, nejasné obrysy vysokých útesů na druhé straně, zahlédnuté skrz plující mrak a šikmý závoj deště. Co chvíli nějaký obří strom se boji vzdal a s rachotem padal mladším porostem; a neutuchající dunění hromu teď přicházelo v uši rvoucích explozivních výbuších, ostrých a prudkých, a nevýslovně děsivých. Bouře vrcholila jedinečným úsilím, které se zdálo nejspíš roztrhat ostrov na kusy, spálit ho, utopit ho až do korun stromů, odfouknout ho a ohlušit v něm každé stvoření, všechno v jednom a stejném okamžiku. Byla to divoká noc pro bezdomé mladé hlavy být venku.

Ale konečně byla bitva u konce, a síly ustupovaly s slabšími a slabšími hrozbami a brblání, a mír znovu nastoupil svou vládu. Chlapci se vrátili do tábora, dost zahanbení; ale zjistili, že je přece jen zač být

vděčný, protože velký javor planetovitý, úkryt jejich lůžek, byl teď troska, zasažená blesky, a oni pod ním nebyli, když ta katastrofa přišla.

Vše v táboře bylo promočené, táborový oheň také; protože byli jen nedbalí hoši, jak jejich generace, a neudělali žádné opatření proti dešti. Zde byla látka k zoufalství, protože byli promočení skrz naskrz a prochladlí. Byli výmluvní ve svém zoufalství; ale zakrátko objevili, že se oheň zažral tak hluboko pod tu velikou kládu, u které byl rozdělán (kde se křivila vzhůru a oddělovala se od země), že dlaň nebo tak uniklo zvlhčení; tak trpělivě pracovali, až s úlomky a kůrou nasbíranou ze spodních stran chráněných klád přemluvili oheň, aby zas hořel. Pak nahromadili obrovské suché větve, až měli řvoucí pec, a byli zas s radostným srdcem. Osušili svou uvařenou šunku a měli hostinu, a potom seděli u ohně a rozšiřovali a oslavovali své půlnoční dobrodružství až do rána, protože nikde kolem nebylo suché místo, kde by se dalo spát.

Jak začalo slunce vkrádat se k chlapcům, ospalost na ně padla a šli ven na písčinu a lehli si spát. Zakrátko je slunce vypálilo, a smutně se dali do přípravy snídaně. Po jídle byli rezaví a strnulí v kloubech, a trochu po domově stesku se jim zas rozmohlo. Tom znamení viděl a pustil se do povzbuzování pirátů, jak jen dovedl. Ale nestáli o kuličky, cirkus, plavání, o nic. Připomněl jim impozantní tajemství a vyvolal paprsek rozveselení. Pokud trvalo, zaujal je novým nápadem. Totiž přestat být na chvíli piráty a stát se pro změnu Indiány. Myšlenka je zaujala; tak netrvalo dlouho, než se svlékli a černým blátem se zpruhovali od hlavy k patě jako zebry – všichni samozřejmě náčelníci – a potom se vrhli lesem napadnout anglickou osadu.

Zakrátko se rozdělili do tří znepřátelených kmenů a vrhli se jeden na druhého ze zálohy se strašlivými válečnými pokřiky, a zabíjeli se a skalpovali po tisících. Byl to krvavý den. V důsledku toho byl nesmírně uspokojivý.

Shromáždili se v táboře ke večeři, hladoví a šťastní; ale teď vznikla potíž – nepřátelští Indiáni nemohli spolu lámat chleba pohostinnosti, aniž nejprve uzavřeli mír, a to bylo prostě nemožné bez vykouření dýmky míru. O žádném jiném postupu nikdy neslyšeli. Dva z divochů si málem přáli, aby zůstali piráty. Ale nebylo jinak; tak s takovou veselostí, jakou mohli sebrat, zavolali po dýmce a dávali si šluky, jak kolovala, podle řádných obřadů.

A hle, byli rádi, že vstoupili do divošství, protože získali něco; zjistili, že teď mohou trochu kouřit, aniž by museli chodit hledat ztracený nůž; nebylo jim špatně natolik, aby jim bylo opravdu nepříjemně. Nebylo pravděpodobné, že by tenhle vysoký příslib promrhali pro nedostatek úsilí. Ne, cvičili se opatrně po večeři, s docela dobrým úspěchem, a tak strávili jásavý večer. Byli pyšnější a šťastnější na své nové získání, než by byli na skalpování a stažení Šesti národů. Necháme je kouřit, povídat si a chlubit se, protože pro ně teď nemáme další využití.

Kapitola sedmnáctá

Jenže v městečku tu tichou sobotu odpoledne nikdo veselý nebyl. Harperovy a rodina Tety Polly se nořily do smutku, s velkým žalem a spoustou slz. Vesnicí vládl neobvyklý klid, i když obyčejně bývala klidná dost na to, aby to člověku stačilo. Vesničané si šli po svém s nepřítomnou tváří a mluvili málo; zato často vzdychali. Sobotní volno se dětem zdálo jako břemeno. Do her neměly srdce a postupně je nechaly být.

Odpoledne se Becky Thatcherová potloukala kolem opuštěného školního dvora, cítila se moc smutná. Ale útěchu tam žádnou nenašla. Sama pro sebe si povídala:

„Jéje, kdybych tak zase měla ten mosazný knoflík z kamnového stojanu! Teď na něho nemám vůbec nic na památku.“ A spolkla malinký vzlyk.

Za chvilku se zastavila a řekla si:

„Zrovna tady to bylo. Jéje, kdybych to mohla udělat znova, tak bych to neřekla – za nic na světě bych to neřekla. Ale on je teď pryč; já ho už nikdy, nikdy, nikdy neuvidím.“

Při téhle myšlence se jí srdce sevřelo a odloudala se dál, slzy jí tekly po tvářích. Pak kolem šla pěkná skupinka kluků a holek – Tomových a Joeových kamarádů ze her – zastavili se u plaňkového plotu a tlumeným hlasem si povídali, jak Tom tenkrát udělal to a to, když ho viděli naposled, a jak Joe řekl tu a tu maličkost (teď, jak lehce viděli, těžce těhotnou strašlivou věštbou!) – a každý vypravěč ukazoval přesné místo, kde ztracení kluci tenkrát stáli, a pak dodával něco jako „a já stál tak-

hle – zrovna tak, jak teď stojím, a jako kdybys ty byl on – byl jsem u něho co by kamenem dohodil – a on se takhle usmál – a mnou něco projelo, víš – takovýho strašnýho, no – a já tenkrát samozřejmě nemyslel, co to znamená, ale teď to vidím!"

Pak se strhla hádka, kdo viděl ty mrtvé kluky naposled živé, a mnozí se o to smutné prvenství hlásili a předkládali důkazy, se kterými si každý svědek víc či míň pohrál; a když se nakonec rozhodlo, kdo ty zesnulé *skutečně* viděl naposled a prohodil s nimi poslední slova, ti šťastlivci na sebe vzali jakousi posvátnou důležitost a ostatní na ně zírali a záviděli jim. Jeden ubohý kluk, který neměl žádnou jinou slávu nabídnout, řekl s dost zřetelnou pýchou nad tou vzpomínkou:

„No, Tom Sawyer mě jednou zrubal."

Jenže ta nabídka na slávu propadla. Většina kluků to mohla říct, a tím to prvenství moc zlevnělo. Skupinka se odloudala pryč a tlumenými hlasy dál vzpomínala na ztracené hrdiny.

Druhý den ráno, když skončila Nedělní škola, se zvon rozezvučel ne obvyklým vyzváněním, ale smutečním umíráčkem. Byla to tichounká neděle a ten truchlivý zvuk se hodil k zádumčivému ztišení, které leželo na přírodě. Vesničané se začali scházet, chvilku se zdrželi v předsíni a šeptem si vyprávěli o tom smutném neštěstí. Ale uvnitř kostela se nešeptalo; ticho tam rušilo jen pohřební šustění šatů, jak si ženy sedaly na místa. Nikdo si nepamatoval, že by byl ten malý kostel kdy předtím tak plný. Nakonec nastala vyčkávající přestávka, očekávavé němé ticho, a pak vešla Teta Polly, za ní Sid a Mary a za nimi Harperovi, všichni v hluboké černi, a celé shromáždění – i starý kazatel – zbožně povstalo a stálo, dokud se truchlící neusadili v první lavici. Pak zavládlo další společné ticho, tu a tam přerušené tlumenými vzlyky, a kazatel rozepjal ruce a modlil se. Zazpívali dojemnou píseň a potom přišel text: „Já jsem vzkříšení i život."

Jak se bohoslužba vinula dál, duchovní maloval tak dojemné obrázky půvabů, roztomilých způsobů a vzácných nadějí, které ty ztracené

hochy provázely, že každá duše v kostele, mysleli, že v nich poznává tyhle obrázky, pocítila bodnutí, když si vzpomněla, jak si na nich byla doposud umíněně slepá, a jak si na těch ubohých klucích všímala jenom chyb a kazů. Kazatel vyprávěl i mnohou dojemnou příhodu z života těch zesnulých, která dokládala jejich milou, štědrou povahu, a lidé teď lehce viděli, jak byly ty příhody vznešené a krásné, a vzpomínali s žalem, že v okamžiku, kdy se to dělo, se jim to zdály jako sprostá uličnictví, co by si zasloužila řádnou nakládačku. Shromáždění bylo dojaté víc a víc, jak ten dojemný příběh pokračoval, až se nakonec celá společnost sesypala a připojila se k truchlícím ve sboru úzkostných vzlyků, i sám kazatel se dal přemoci citem a plakal na kazatelně.

Na kůru to zašustilo, nikdo si toho nevšiml; za okamžik dveře kostela zavrzaly; kazatel pozdvihl zalité oči z kapesníku, a strnul! Nejdřív jeden pár očí, pak druhý sledovaly ty jeho, a potom skoro jedním popudem shromáždění vstalo a zíralo, jak tři mrtví kluci kráčejí uličkou, Tom v čele, Joe za ním a Huck, ta trosková hromádka ovislých hadrů, se krčil ovčím krokem vzadu! Schovali se na nepoužívaném kůru a poslouchali kázání na vlastním pohřbu!

Teta Polly, Mary a Harperovi se vrhli na své navrácené, zasypali je polibky a chrlili ze sebe díkůvzdání, kdežto ubohý Huck tam stál v rozpacích a nevěděl přesně, co má dělat nebo kam se před tolika nevítanými pohledy schovat. Zakolísal a chystal se zmizet, ale Tom ho popadl a řekl:

„Teto Polly, to není fér. Taky někdo musí mít radost, že vidí Hucka."

„A taky že má. Já mám radost, že ho vidím, ubožáka, co nemá maminku!" A ty láskyplné starosti, kterými ho Teta Polly obsypala, byly to jediné, co ho dokázalo přivést ještě do větších rozpaků, než ve kterých byl předtím.

Najednou kazatel zařval, co měl v hrdle hlasu: „Chvalte Pána, od něhož plyne všechno požehnání – a *zpívejte*! – a dejte do toho celé

srdce!“

A oni to udělali. Starý Sto se vzedmul v triumfálním výbuchu, a zatímco otřásal krovy, Tom Sawyer pirát se rozhlížel po závidějících nedorostcích kolem a v srdci si doznal, že tohle je nejhrdější chvíle jeho života.

Když to „oblafnuté“ shromáždění proudilo ven, říkali, že by byli skoro ochotní nechat se znova udělat k smíchu, jen aby ještě jednou slyšeli Starého Sto takhle zazpívat.

Tom toho dne dostal víc žduchanců a polibků – podle toho, jak Tetě Polly vrtalo v hlavě – než si za celý rok vysloužil; a sotva věděl, co z toho víc vyjadřuje vděčnost Pánu Bohu a lásku k němu samému.

Kapitola osmnáctá

To bylo Tomovo velké tajemství – ten plán, vrátit se domů s pirátskými bratry a jít na vlastní pohřeb. V sobotu za soumraku připluli na kládě k missourskému břehu, přistáli pět šest mil pod vesnicí; vyspali se v lesích na kraji města skoro až do rozednění, pak se proplížili zadními uličkami a dospali si zbytek v kůru kostela mezi chaosem vyřazených lavic.

V pondělí ráno u snídaně byly Teta Polly a Mary na Toma velice milé a velice pozorné k jeho přáním. Řeči bylo neobvykle hodně. Během ní Teta Polly řekla:

„No tak, nepovídám, že to nebyl pěkný fór, Tome, nechat nás všecky celý tejden trápit, abyste si vy kluci mohli užít – ale škoda, že jsi mohl bejt tak tvrdýho srdce a nechat trpět mě. Když ses mohl na kládě dostat na vlastní funus, mohl ses dostat i tak, aby ses mi dal ňák znát, že nejseš mrtvej, že jsi jenom utek."

„No jo, to jsi mohl udělat, Tome," řekla Mary; „a já věřím, že bys to byl i udělal, kdybys na to byl pomyslel."

„Udělal bys to, Tome?" řekla Teta Polly a tvář se jí tklivě rozsvítila. „Pověz, no, udělal bys to, kdybys na to pomyslel?"

„Já – no, nevim. Všecko by to bylo pokazilo."

„Tome, doufala jsem, že mě máš tak rád," řekla Teta Polly tónem tak ublíženým, že se kluk celý zavrtěl. „Něco by to bylo znamenalo, kdyby ses byl staral aspoň tolik, abys na to *pomyslel*, i když bys to *nebyl udělal*."

„No teto," přimlouvala se Mary; „to není žádná špatnost; to je jen Tomova zbrklost – on se vždycky tak honí, že nikdy na nic nemyslí."

„Tím hůř. Sid by na to byl pomyslel. A Sid by byl taky přišel a *udělal* by to. Tome, až se jednoho dne ohlídneš, až bude pozdě, budeš si přát, žes mě měl o maličko víc rád tenkrát, kdy by tě to tak málo stálo."

„Teto, ty přece víš, že tě mám rád," řekl Tom.

„Vědělo by se to líp, kdybys podle toho jednal."

„Teď bych si přál, abych na to byl pomyslel," řekl Tom kajícně; „ale zdál se mi stejně o tobě sen. To je taky něco, ne?"

„Není to moc – i kočka tolik zvládne – ale je to lepší než nic. Cos měl za sen?"

„No, ve středu v noci se mi zdálo, že sedíš támhle u postele a Sid sedí u bedny na dříví a Mary vedle něho."

„No tak jo, tak jsme seděli. Tak sedíme vždycky. Ráda slyším, že se tvý sny takhle zajímají o nás."

„A zdálo se mi, že tu byla matka Joea Harpera."

„Vždyť ona tu byla! Zdálo se ti ještě něco?"

„Jo, spousta věcí. Ale je to teď takový mlhavý."

„No tak zkus si vzpomenout – nejde to?"

„Nějak se mi zdá, že vítr – vítr fouknul do – do – "

„Mysli víc, Tome! Vítr *něco* fouknul. No tak!"

„Mám to! Mám to! Fouknul do svíčky!"

„Smiluj se nad náma! Pokračuj, Tome – jen pokračuj!"

„A zdá se mi, žes řekla: ‚No podívejme, já věřím, že ty dveře –'"

„Pokračuj, Tome!"

„Nech mě chvilku přemejšlet – jen chvilku. Á – jo – řeklas, že věříš, že jsou dveře otevřený."

„Jako že tady sedím, tak jsem to řekla! Řekla jsem to, Mary! Jen pokračuj!"

„A pak – a pak – no, nebudu si tím jistej, ale zdá se mi, jako bys donutila Sida, aby šel a – a – "

„No? No? Co jsem ho donutila udělat, Tome? Co jsem ho donutila udělat?“

„Donutila jsi ho – ty – aha, donutilas ho, aby je zavřel.“

„No pro pána krále! V životě jsem nic takovýho neslyšela! Mně už *nikdo* nepovídej, že ve snech nic není. Serena Harperová se o tom doví dřív, než budu o hodinu starší. To bych chtěla vidět, jak se z *tohohle* dostane s těma svýma blbostma vo pověrách. Pokračuj, Tome!“

„Jo, teď se mi to všecko rozjasňuje jak den. Pak jsi řekla, že nejsem *zlej*, jen uličnickej a ztřeštěnej, a že za sebe nemůžu víc než – než – já myslím, že hříbě, nebo tak něco.“

„Tak jsem to řekla! No pane bože! Pokračuj, Tome!“

„A pak jsi začala plakat.“

„Tak jsem začala. Tak jsem začala. Ani ne poprvý. A pak –“

„Pak paní Harperová začala plakat a říkala, že Joe byl zrovna takovej, a že si přeje, aby ho nebyla seřezala za to, že vzal smetanu, když sama tu smetanu vylila –“

„Tome! Byl na tobě Duch svatej! Prorokoval jsi – to jsi dělal! Panebože, pokračuj, Tome!“

„Pak Sid řekl – řekl –“

„Já myslím, že jsem nic neřekl,“ řekl Sid.

„Řekl, Side,“ řekla Mary.

„Zavřete klapačky a nechte Toma mluvit! Co řek, Tome?“

„Řek – *myslím*, že řek, že doufá, že jsem na tom líp, kde teď jsem, než jsem byl dřív, ale že kdybych byl občas lepší –“

„*Vidíš*, slyšels to! To byla jeho vlastní slova!“

„A ty jsi mu to zavřela.“

„Taky že jo! Musel tam bejt anděl. *Byl* tam někde anděl!“

„A paní Harperová vyprávěla, jak ji Joe strašil petardou, a tys vyprávěla vo Petrovi a tom lektvaru proti bolení –“

„Jak jsem živa!“

„A pak byla velká řeč o tom, že budou dávat na řece bagry, aby nás hledali, a vo nedělním funuse, a pak jste se ty a stará paní Harperová vobjaly a plakaly jste, a ona šla."

„Zrovna tak to bylo! Zrovna tak to bylo, tak jistě, jako že tu sedím. Tome, ani kdybys byl viděl, nemohl jsi to vyprávět líp! A pak co? Pokračuj, Tome!"

„Pak jsem si myslel, že ses za mě modlila – a já tě viděl a slyšel každý tvý slovo. A šla jsi do postele, a mně bylo tak smutno, že jsem vzal a napsal na kus kůry z platanu: ‚Nejsme mrtvý – jen jsme utekli dělat piráty', a položil to na stůl ke svíčce; a pak ses tak dobře vyjímala, jak jsi tam ležela a spala, že jsem se naklonil a políbil tě na ústa."

„Tys to udělal, Tome, *tys* to udělal?! Já ti za tohle všecko odpouštím!" A sevřela toho kluka do drtivého objetí, až se v něm cítil jako nejprovinilejší padouch ze všech.

„Bylo to moc hezký, i když to byl jenom – sen," pronesl Sid tak akorát slyšitelně, aby to bylo slyšet.

„Zavři zobák, Side! Člověk ve snu dělá to stejný, co by dělal v bdělém stavu. Tumáš jablko Milum, co jsem ti schovávala, Tome, kdybys někdy přišel zpátky – a teď šup do školy. Děkuju dobrotivému Bohu a Otci nás všech, že jsem tě dostala zpátky, dlouho trpícímu a milosrdnému k těm, kdo v něho věří a jeho slovo zachovávají, i když Pánbůh ví, že si toho nezasloužím, ale kdyby jen hodní dostávali jeho požehnání a měli jeho ruku, aby jim pomáhala přes drsný místa, bylo by nás tu málo, co by se tu smálo nebo kdy vstoupilo do jeho odpočinku, až přijde dlouhá noc. Jděte, Side, Mary, Tome – uberte se – zdržujete mě dost dlouho."

Děti odešly do školy a stará paní šla za paní Harperovou, aby přemohla její věcnost Tomovým zázračným snem. Sid měl víc rozumu, než aby nahlas vyslovil myšlenku, co měl v hlavě, když vyšel z domu. Byla taková: „Dost řídký – takhle dlouhej sen, a bez jediný chyby!"

Jakým hrdinou se teď Tom stal! Nešel pryč poskakováním a tancem, ale pohyboval se důstojným krokem, jak se slušelo na piráta, který cítil, že na něm spočívá veřejný zrak. A spočíval; snažil se dělat, že nevidí ty pohledy a neslyší ty poznámky, co padaly, když šel kolem, ale byly mu jídlem a pitím. Menší kluci se mu táhli u pat, pyšní, že je vidět v jeho společnosti a že je on strpí, jako by byl bubeníkem v čele průvodu nebo slonem vedoucím zvěřinec do města. Kluci jeho vlastní velikosti se tvářili, jako by vůbec nevěděli, že byl pryč; ale přesto je stravovala závist. Byli by dali cokoliv za tu jeho osmahlou slunečnou kůži a za tu jeho zářivou slavnost; a Tom by se nebyl ani s jedním, ani s druhým rozloučil ani za cirkus.

Ve škole si děti z něho a z Joea udělaly takovou věc a dávaly jim očima tak výmluvně najevo obdiv, že se ti dva hrdinové záhy stali nesnesitelně „nafoukanými“. Začali vyprávět svá dobrodružství hladovým posluchačům – ale *jen* začali; nebyla to věc, která by u takových představivostí jako byly jejich mohla kdy skončit. A nakonec, když vytáhli dýmky a šli si pohodně kolem a šlukovali, dosáhli vrcholu slávy.

Tom se rozhodl, že se teď bez Becky Thatcherové obejde. Sláva mu stačila. Bude žít pro slávu. Když je teď slavný, možná se bude ona chtít „udobřit“. No, ať si; ona uvidí, že on umí být lhostejný tak jako lidé druzí. Vzápětí se objevila. Tom se tvářil, že ji nevidí. Odešel pryč a připojil se ke skupince kluků a holek a začal se bavit. Hned si všiml, že ona pobíhá sem a tam s uzardělou tváří a tančícíma očima, dělá, že honí spolužáky, a vřískla smíchy, kdykoli někoho chytí; ale všiml si taky, že chytala vždycky v jeho blízkosti a že se při tom pokaždé obrátila jeho směrem s vědomým pohledem. To uspokojilo veškerou tu zlotřilou ješitnost, co v něm byla; a tak místo aby ho to získalo, jen ho to „povzneslo“ a víc se snažil nedat najevo, že ví, že je nablízku. Záhy se honění vzdala a bezradně pochodovala kolem, jednou dvakrát si povzdechla a kradmo a toužebně hodila okem po Tomovi. Pak si všimla, že Tom teď mluví zvlášť s Amy Lawrenceovou víc než s kýmkoli ji-

ným. Ucítila ostré bodnutí a hned ji vyvedlo z míry a znepokojilo. Pokusila se odejít, ale nohy ji zradily a odnesly ji ke skupince. Řekla jedné holce skoro u Tomova lokte – s falešnou veselostí:

„Ale ale, Mary Austinová! ty ničemo, pročpak jsi nepřišla do Nedělní školy?“

„Já jsem přišla – tys mě neviděla?“

„Kdepak, nikde! Vážně? Kde jsi seděla?“

„Ve třídě slečny Petersové, kam vždycky chodím. *Já* jsem viděla tebe.“

„Vážně? To je ale divný, že jsem tě neviděla. Chtěla jsem ti povídat o pikniku.“

„Jéé, to bude paráda. Kdo ho pořádá?“

„Máma mi dovolí jeden udělat.“

„Jé, prima; doufám, že *mě* nechá jít.“

„No jistě, nechá. Ten piknik je pro mě. Nechá přijít každýho, koho chci já, a já chci tebe.“

„To je moc hezký. Kdy to má bejt?“

„Někdy. Asi tak o prázdninách.“

„Jé, to bude legrace! Budeš mít všecky kluky a holky?“

„Ano, každýho, kdo je mi kamarád – nebo kdo chce bejt“; a kradmo hodila okem po Tomovi, ale on dál mluvil s Amy Lawrenceovou o strašné bouři na ostrově, a jak blesk roztříštil ten velikánský platan „na úplný třísky“, zrovna když on „stál tři stopy od něho“.

„Jé, můžu přijít?“ řekla Grace Millerová.

„Jo.“

„A já?“ řekla Sally Rogersová.

„Jo.“

„A já taky?“ řekla Susy Harperová. „A Joe?“

„Jo.“

A tak dál, s radostným tleskáním, až o pozvání prosila celá skupinka kromě Toma a Amy. Pak se Tom chladně otočil, pořád mluvil dál,

a Amy odvedl s sebou. Becky se roztřásly rty a slzy jí vhrkly do očí; schovala tyhle znaky za nucenou veselostí a mluvila dál, ale život z toho pikniku vyprchal, a stejně tak ze všeho ostatního; co nejdřív se dostala stranou, schovala se a dala si to, čemu její pohlaví říká „pořádně se vyplakat“. Pak seděla zasmušilá, se zraněnou pýchou, dokud nezazvonil zvonek. Teď se vzpružila, pohled měla mstivý, zatřásla copánky a řekla si, že ona ví, co *ona* udělá.

O přestávce Tom pokračoval ve flirtování s Amy s jásavou samolibostí. A pořád se poflakoval sem tam, aby Becky našel a mučil ji tím představením. Nakonec ji objevil, jenže v tu chvíli mu rtuť spadla dolů. Seděla usazená na lavičce za školou, dívala se do obrázkové knížky s Alfredem Templem – a byli tak zabraní, hlavy nad knihou tak blízko u sebe, že se zdálo, jako by si na světě nebyli vědomí ničeho jiného. Tomovi se žárlivostí rozpálily žíly do ruda. Začal se nenávidět za to, že zahodil tu šanci na usmíření, kterou mu Becky nabízela. Nadával si do bláznů a do všech ošklivých jmen, co ho napadly. Chtěl se rozplakat vzteky. Amy šťastně štěbetala vedle něho, jak kráčeli, protože jí srdce zpívalo, ale Tomův jazyk přestal fungovat. Neslyšel, co Amy říká, a kdykoli vyčkávavě umlkla, zmohl se jenom na nemotorné přitakání, které bylo tak často nemístné jako příležité. Pořád se stahoval dozadu za školu, znovu a znovu, aby si vypaloval oči na tu nenáviděnou podívanou. Nemohl si pomoct. A šílelo ho, že vidí – jak si myslel, že vidí – že Becky Thatcherová ani jednou netuší, že on vůbec existuje. Ale ona viděla, jak ne; a věděla, že svůj boj vyhrává, a byla ráda, že vidí jeho trpět tak, jak trpěla ona.

Amyino šťastné štěbetání se stalo nesnesitelným. Tom naznačoval věci, které musí vyřídit; věci, které se musí udělat; a čas prchá. Ale marně – ta holka štěbetala dál. Tom si myslel: „Aby jí nohy upadly, cožpak se jí nikdy nezbavím?“ Nakonec musel ty věci jít vyřídit – a ona nevinně řekla, že bude „nablízku“, až škola skončí. A on utíkal pryč a nenáviděl ji za to.

„Kterejkoli jinej kluk!“ myslel si Tom a skřípal zuby. „Kterejkoli kluk v celým městě, jen ne ten saintlouiskej hejsek, co si myslí, že se parádně obléká a že je ze šlechty! Jo, dobrá, zrubal jsem tě ten první den, cos uviděl tohle město, pane, a zrubu tě zase! Jen počkej, až tě chytím ven! Já tě vezmu a –“

A vykonal pohyby, jako kdyby mlátil nějakého vymyšleného kluka – mlel pěstmi vzduch, kopal, štípal. „Á, tak si to děláš, jo? Řveš dost, jo? Tak, tohle si pamatuj!“ A tak byla ta vymyšlená řežba dovedena k jeho uspokojení.

V poledne Tom utekl domů. Svědomí už dál nesneslo Amyinu vděčnou blaženost a jeho žárlivost už dál nesnesla to druhé trápení. Becky zase pokračovala v prohlížení obrázků s Alfredem, ale jak se minuty vlekly a žádný Tom nepřicházel, aby trpěl, její triumf se začal mračit a ztrácela zájem; následovala vážnost a nepřítomnost ducha, a pak melancholie; dvakrát třikrát zbystřila ucho při kroku, ale byla to planá naděje; žádný Tom nešel. Nakonec byla úplně nešťastná a přála si, aby to tak daleko nezašla. Když ubohý Alfred, který viděl, že ji ztrácí, nevěděl jak, pořád vykřikoval: „Jéminkote, podívej na tenhle, ten je bezvadnej!“, ona konečně ztratila trpělivost a řekla: „Ále, neotravuj mě! Mně na nich nezáleží!“ a propukla v pláč, vstala a odešla.

Alfred šel vedle ní a chystal se ji utěšovat, ale ona řekla:

„Jdi pryč a nech mě být, cožpak nemůžeš! Nenávidím tě!“

Tak se kluk zarazil a divil se, co že to mohl udělat – vždyť řekla, že se bude dívat na obrázky celou poledí pauzu – a ona šla dál a plakala. Pak se Alfred zahloubán odebral do opuštěné školy. Byl ponížený a rozzlobený. Snadno uhodl pravdu – ta holka si z něho udělala jen nástroj, aby si na Tomu Sawyerovi vylila zlost. Zdaleka nenáviděl Toma méně, když ho tohle napadlo. Přál si, aby existoval nějaký způsob, jak dostat toho kluka do problémů bez velkého rizika pro sebe. Padl mu do oka Tomův slabikář. Tady byla jeho šance. S vděkem ho otevřel na lekci na odpoledne a nalil na stránku inkoust.

Becky zrovna v tu chvíli oknem za ním zahlédla, co udělal, a šla dál, aniž by se prozradila. Teď se vydala domů s tím, že najde Toma a řekne mu to; Tom bude vděčný a jejich potíže budou zahlazeny. Ale než ušla půl cesty domů, změnila názor. Vrátila se jí vzpomínka, jak s ní Tom nakládal, když mluvila o svém pikniku, a pálila ji a plnila ji studem. Rozhodla se, že nechá nabít za ten pokažený slabikář jeho, a navrch že ho bude nenávidět navěky.

Kapitola devatenáctá

Tom dorazil domů v ponuré náladě a první, co mu teta řekla, mu ukázalo, že se se svými starostmi přinesl na nepříznivý trh:

„Tome, chce se mi tě zaživa seřezat!“

„Teto, co jsem udělal?“

„No, udělal jsi dost. Jdu zrovna za Serenou Harperovou jako stará blázinka, čekám, že ji přesvědčím o všech těch nesmyslech ohledně toho snu, a ejhle, voni ty zjistili od Joea, že jsi byl tady a slyšel všecku tu řeč, co jsme tu noc měli. Tome, já nevím, co se má stát z kluka, kterej se takhle chová. Je mi tak zle u srdce, když pomyslím, žes mohl nechat jít k Sereně Harperové ze sebe udělat takovou blázinku a slovem ses neozval.“

Tahle věc měla novou podobu. Jeho ranní bystrost se Tomovi předtím zdála jako dobrý fór, a moc vynalézavý. Teď to vypadalo jen podle a mizerně. Svěsil hlavu a chvilku nevěděl, co říct. Pak řekl:

„Teto, kdybych to byl neudělal – ale já jsem nemyslel.“

„Jo, dítě, ty nikdy nemyslíš. Nikdy nemyslíš na nic jinýho než na vlastní sobectví. Mohlo tě napadnout, abys přešel celou tu dálku z Jacksonova ostrova v noci, abys se nám smál do neštěstí, a mohlo tě napadnout, abys mě vobafnul tou lží o snu; ale nikdy tě nenapadlo, aby ses nad náma smiloval a ušetřil nás tý trápení.“

„Teto, teď vím, že to bylo podlý, ale já jsem nechtěl bejt podlej. Čestně, nechtěl. A kromě toho, já jsem tu noc nepřišel, abych se vám smál.“

„Tak pročpak jsi tedy přišel?“

„Chtěl jsem ti říct, aby ses netrápila, že jsme se neutopili."

„Tome, Tome, byla bych na světě nejvděčnější duše, kdybych mohla věřit, že jsi někdy měl tak dobrou myšlenku, ale ty víš, že nikdy – a já to vím, Tome."

„Opravdu a doopravdy jsem měl, teto – jestli ne, ať se nehnu."

„Ach Tome, nelži – nedělej to. Jenom to stokrát zhoršíš."

„Není to lež, teto; je to pravda. Chtěl jsem ti ušetřit zármutek – to bylo všecko, proč jsem přišel."

„Dala bych celej svět za to, abych tomu mohla věřit – to by přikrylo spoustu hříchů, Tome. Byla bych skoro ráda, žes utek a choval se tak nehezky. Ale je to nerozumný; protože, pročpak jsi mi to tedy neřekl, dítě?"

„No, víš, když se začalo mluvit o pohřbu, mě hned napadla ta myšlenka, že se vrátíme a schováme se v kostele, a nějak jsem to nemohl pokazit. Tak jsem si tu kůru vrátil do kapsy a mlčel."

„Jakou kůru?"

„Tu kůru, co jsem na ni napsal, že jsme jeli dělat piráty. Teď bych si přál, aby ses byla probudila, když jsem tě políbil – přál bych si, teto."

Tvrdé rysy tetiny tváře povolily a v očích se jí znenadání objevila něha.

„*Políbils* mě, Tome?"

„No ano, políbil."

„Jseš si jist, žes to udělal, Tome?"

„No ano, udělal, teto – docela jistě."

„Proč jsi mě políbil, Tome?"

„Protože jsem tě měl tolik rád, a ty jsi tam ležela a sténala, a mně bylo tak smutno."

Ta slova zněla jako pravda. Stará paní nedokázala skrýt v hlase chvění, když řekla:

„Polib mě znova, Tome! – a honem šup do školy, a neotravuj mě víc."

Jakmile byl pryč, běžela ke skříni a vytáhla tu trosku kabátku, ve kterém Tom chodil dělat piráta. Pak se zastavila, s ním v ruce, a řekla si:

„Ne, netroufám si. Chudák kluk, hádám, že si vo tom vylhal – ale je to požehnaná, požehnaná lež, taková útěcha z ní přichází. Doufám, že Pán – já *vím*, že mu to Pán odpustí, protože to v něm bylo takový dobrý srdce, tohle říct. Ale nechci zjistit, že to byla lež. Nebudu se dívat."

Kabátek odložila a chvíli u něho zamyšleně stála. Dvakrát natáhla ruku, aby ho zase vzala, a dvakrát se zdržela. Ještě jednou se odvážila a tentokrát se posílila myšlenkou: „Je to dobrá lež – je to dobrá lež – nedovolím si tím trápit." Tak hledala v kapse kabátku. O chvíli později četla Tomův kousek kůry přes plynoucí slzy a říkala si: „Dokázala bych mu teď odpustit, i kdyby spáchal milión hříchů!"

Kapitola dvacátá

Bylo něco v chování Tety Polly, když Toma políbila, co odvanulo pryč jeho malomyslnost a udělalo z něho zase lehké, šťastné stvoření. Vydal se do školy a měl to štěstí, že narazil na Becky Thatcherovou na horním konci Louční ulice. Jeho nálada vždycky určovala jeho chování. Bez chvilky zaváhání k ní běžel a řekl:

„Choval jsem se k tobě dneska strašně hnusně, Becky, a tak mě to mrzí. Neudělám to už nikdy, ani jednou, dokud budu živ – prosím tě, udobříme se, jo?“

Dívka se zastavila a pohrdavě se mu podívala do tváře:

„Ráda vám poděkuju, pane Thomasi Sawyere, kdybyste se o sebe staral *sám*. Já už s tebou nikdy mluvit nebudu.“

Pohodila hlavou a šla dál. Tom byl tak omráčený, že neměl ani tolik duchapřítomnosti, aby stačil říct „Co mi na tom záleží, slečno Chytrá?“, než ta chvíle minula. A tak neřekl nic. Ale pořádně se rozzuřil, to ano. Odkráčel na školní dvůr a přál si, aby byla kluk, a představoval si, jak by ji zrubal, kdyby byla. Vzápětí na ni narazil a prohodil kolem ní uštěpačnou poznámku. Ona mu jednu uštěpačnou vrátila a hněvná roztržka byla úplná. Zdálo se Becky v její vzteklé rozhořčenosti, že nemůže čekat, až „se začne vyučovat“, tak byla netrpělivá, aby viděla Toma nabít za ten pokažený slabikář. Jestli ji ještě lehce lákalo prozradit Alfreda Templea, tak Tomův uštěpačný výpad to zahnal nadobro.

Chudák holka, nevěděla, jak rychle se blíží k vlastním problémům. Učitel, pan Dobbins, dosáhl středního věku s nenaplněným ctižádosti-

vým snem. Nejmilejší přání jeho srdce bylo stát se doktorem, ale chudoba mu usoudila, že nemůže být nic víc než učitel na vesnici. Každý den si vytahoval ze stolu jakousi tajemnou knihu a nořil se do ní v časech, kdy se žádná třída nehlásila. Tu knihu měl zamčenou pod zámkem. Ve škole nebyl kluk ani holka, kdo by neumíral touhou aspoň zahlédnout, co v ní je, ale šance nikdy nepřišla. Každý kluk a každá holka měli svoji teorii o povaze té knihy; žádné dvě teorie nebyly stejné a nebyl způsob, jak se dostat k faktům. A teď, když Becky procházela kolem stolu, který stál blízko dveří, všimla si, že klíč je v zámku! Byla to vzácná chvíle. Rozhlédla se; byla sama a v příští vteřině měla knihu v rukou. Titulní strana – *Anatomie* profesora kohosi – jí nic neřekla, a tak začala obracet listy. Narazila hned na krásně rytou a barevnou předsádku – lidská postava, naprosto nahá. V tu chvíli padl na stránku stín a Tom Sawyer vešel dveřmi a zahlédl ten obrázek. Becky lapla po knize, aby ji zavřela, a měla smůlu – obrázek roztrhla do půlky napůl. Vrazila svazek do stolu, otočila klíčem a propukla v pláč studem a zoufalstvím.

„Tome Sawyere, jsi ten nejpodlejší, co může bejt, připlížit se k někomu a koukat se, na co se dívá."

„Jak jsem moh vědět, že se na něco koukáš?"

„Měl by ses stydět, Tome Sawyere; ty víš, že na mě budeš žalovat, a jéminkote, co já budu dělat, co budu dělat! Dostanu nabito, a já jsem ve škole ještě nikdy nabito nedostala."

Pak dupla malou nožkou a řekla:

„*No*, buď si tak podlej, jak chceš! Já vím o něčem, co se stane. Jen počkej a uvidíš! Hnusnej, hnusnej, hnusnej!" – a vyřítila se z domu s novým výbuchem pláče.

Tom zůstal stát, trochu zaskočený tímhle útokem. Záhy si řekl:

„To je divný druh bláznivý holky! Nikdy nedostala nabito ve škole! Chachá! Co je nabití! To je zrovna holčičí – jsou tak citlivý na kůži a mají tak slepičí srdce. No, samozřejmě nebudu starýmu Dobbinsovi

žalovat na tuhle hloupou holku, protože existujou jiný způsoby, jak jí to oplatit, co nejsou tak podlý; ale co z toho? Starej Dobbins se bude ptát, kdo roztrh jeho knihu. Nikdo mu neodpoví. Pak udělá to, co dělá vždycky – zeptá se nejdřív jednoho, pak druhýho, a když dojde k té správný holce, pozná to i bez prozrazení. Holčičí ksichty je samy prozradí. Nemají v sobě páteř. Dostane nabito. No, je to pro Becky Thatcherovou tak trochu úzký, protože z toho není cesta ven." Tom o věci chvilku ještě uvažoval a pak dodal: „A jo – ona by taky ráda viděla mě v zrovna takový bryndě – ať se v ní vypotí!"

Tom se připojil k houfu dovádějících žáků venku. Za chvíli dorazil učitel a „začalo vyučování". Tom neměl velký zájem o studium. Pokaždé, když kradmo kouknul na holčičí stranu místnosti, trápila ho Beckyina tvář. Všechno uvážené, nechtěl ji litovat, a přesto to byl pořádný boj, aby si s tím pomohl. Nedokázal v sobě vyvolat jásot, který by si zasloužil to jméno. Záhy přišlo odhalení slabikáře a Tom byl na nějakou chvíli docela zaplněný vlastními záležitostmi. Becky se probrala ze své letargie zoufalství a projevila dobrý zájem o dění. Nečekala, že se Tom může dostat ze své bryndy popíráním, že si inkoust na knihu vylil sám; a měla pravdu. Popírání jen zdánlivě zhoršilo věc Tomovi. Becky si myslela, že z toho bude mít radost, a snažila si namluvit, že z toho má radost, ale zjistila, že si tím není jistá. Když došlo na nejhorší, měla impuls vstát a vyzradit Alfreda Templea, ale potlačila to a přinutila se zůstat zticha – protože, říkala si, „on vyzradí mě za ten obrázek jistojistě. Neřeknu ani slovo, ani kdybych mu měla zachránit život!"

Tom si odnesl nabití a vrátil se na své místo, ani zdaleka se zlomeným srdcem, protože mu došlo, že možná si ten inkoust na slabikář vylil sám při nějakém dovádění – popíral to z formality a protože to tak bylo zvykem, a držel se popírání ze zásady.

Celá hodina ubíhala, učitel seděl, pokyvoval na svém trůnu, vzduch byl ospalý bzukotem studia. Záhy se pan Dobbins narovnal, zazíval, pak odemkl stůl a sáhl po knize, ale zdálo se, že neví, jestli ji vzít ven,

nebo ji nechat. Většina žáků lenivě zdvihla pohled, ale dva z nich sledovali jeho pohyby soustředěnýma očima. Pan Dobbins si knihu chvíli roztržitě prohlížel, pak ji vzal ven a usadil se v křesle, aby si četl! Tom hodil okem po Becky. Viděl, jak štvaný a bezmocný králík vypadá tak, jak vypadala ona, s puškou namířenou k hlavě. Hned zapomněl na jejich hádku. Rychle – něco se musí udělat! A rychle, blesk! Ale ta naléhavost samotné nouze ochromila jeho vynalézavost. Dobrá! – měl nápad! Rozběhne se a popadne knihu, vyskočí ven dveřmi a odletí. Ale jeho rozhodnost se na okamžíček zachvěla a šance byla ztracená – učitel otevřel knihu. Kéž by Tom tu promrhanou příležitost měl zpátky! Pozdě. Pro Becky už není pomoci, řekl si. V další chvíli se učitel otočil tváří ke škole. Všechny oči klesly pod jeho pohledem. Bylo v něm něco, co naháněl strach i nevinnému. Zavládlo ticho, při kterém by člověk napočítal do deseti – učitel sbíral hněv. Pak promluvil: „Kdo roztrhl tuhle knihu?“

Nebylo slyšet ani hlásek. Člověk by slyšel padnout špendlík. Ticho pokračovalo; učitel propátrával tvář za tváří, hledal známky viny.

„Benjamine Rogersi, roztrhl jsi tuhle knihu?“

Zapření. Další pauza.

„Josephe Harpere, ty?“

Další zapření. Tomův neklid se stával stále intenzivnější pod pomalým mučením toho dění. Učitel přejížděl pohledem po řadách kluků – chvíli uvažoval, pak se obrátil k holkám:

„Amy Lawrenceová?“

Zavrtění hlavou.

„Gracie Millerová?“

Totéž znamení.

„Susan Harperová, udělala jsi to ty?“

Další ne. Další holka v řadě byla Becky Thatcherová. Tom se třásl od hlavy k patě vzrušením a tím vědomím beznaděje situace.

„Rebeko Thatcherová“ [Tom na její tvář pohlédl – byla bílá hrůzou] – „roztrhla jsi – ne, podívej se mi do tváře“ [její ruce se zvedly v prosbě] – „roztrhla jsi tu knihu?“

Myšlenka proletěla Tomovou hlavou jako blesk. Vyskočil na nohy a zařval – „Já jsem to udělal!“

Škola na tu neuvěřitelnou hloupost zírala v úžasu. Tom chvíli stál, aby posbíral své rozházené schopnosti; a když vykročil kupředu k přijetí svého trestu, překvapení, vděčnost, zbožňování, které z očí ubohé Becky zasvítily, se mu zdály dostatečnou odměnou za sto nabití. Inspirován nádherou vlastního činu, přijal bez hlesu to nejnemilosrdnější zbičování, jaké kdy pan Dobbins uštědřil; a lhostejně přijal i tu dodatečnou krutost, totiž příkaz zůstat dvě hodiny po škole – neboť věděl, kdo na něho venku vydrží čekat, až to jeho zajetí skončí, a nebude ten táhlý čas počítat ani jako ztracený.

Tom šel toho večera do postele a plánoval pomstu na Alfredovi Templeovi; neboť se studem a kajícností mu Becky řekla všechno, nezapomněla ani na vlastní zradu; ale i to toužení po pomstě muselo brzy ustoupit potěšnějším myšlenkám, a nakonec usnul, zatímco mu v uších ještě snově doznívala poslední Beckyina slova –

„Tome, jak jsi *mohl* být tak vznešený!“

Kapitola dvacátá první

Blížily se prázdniny. Učitel, odjakživa přísný, se stal přísnějším a náročnějším než kdy jindy, protože chtěl, aby se škola na den „zkoušky“ ukázala v dobrém světle. Jeho prut a jeho ferule byly teď málokdy nečinné – aspoň mezi menšími žáky. Jen ti největší kluci a slečny osmnácti a dvaceti let unikali bičování. A nabití pana Dobbinse bývalo pořádně energické; neboť přestože pod parukou nosil dokonale holou a lesklou hlavu, dosáhl teprve středního věku a svaly mu neslábly ani v nejmenším. Jak se ten velký den blížil, všechna tyranie, co v něm byla, vylézala na povrch; zdálo se, že má mstivé potěšení z toho, že trestá sebemenší provinění. Důsledek byl, že menší kluci trávili dny ve strachu a utrpení a noci ve plánování pomsty. Nevynechávali ani jedinou příležitost udělat učiteli nějakou lotrovinu. Jenže on byl stále před nimi. Odplata, která následovala po každém mstivém úspěchu, byla tak drtivá a majestátní, že kluci z pole vždycky odtáhli hodně potlučeni. Nakonec se spikli a vymysleli plán, který sliboval oslnivé vítězství. Zasvětili do něj syna písmomalíře, pověděli mu plán a poprosili o pomoc. Měl své vlastní důvody k nadšení, neboť učitel bydlel u jeho rodiny a dal tomu klukovi dost důvodů, aby ho nenáviděl. Učitelova žena měla za pár dní odjet na venkov a nic nemělo stát v cestě plánu; učitel se vždycky na velké příležitosti připravoval tím, že se slušně opíjel, a syn písmomalíře říkal, že až se dominie dovede do náležitého stavu večer před zkouškou, on „ten kousek zařídí“, zatímco učitel bude v křesle podřimovat; pak ho nechá vzbudit v pravý čas a honem odvést do školy.

Když přišel ten zajímavý den, osmá hodina večer, škola byla brilantně osvětlena a ozdobena věnci a girlandami z listí a květin. Učitel seděl trůnící ve svém velkém křesle na vyvýšeném pódiu, s tabulí za zády. Vypadal poměrně rozjařeně. Tři řady lavic na každé straně a šest řad před ním zaplňovali vážení muži města a rodiče žáků. Po jeho levici, za řadami občanů, bylo prostorné dočasné pódium, na kterém seděli žáci, kteří měli vystoupit ve večerním programu; řady malých kluků, umytých a oblečených do nesnesitelného stavu nepohody; řady dlouhánských velkých kluků; sněhové závěje holek a slečen oděných v batistu a mušelínu, nápadně vědomé si svých holých paží, prastarých babiččiných cetek, kousků růžových a modrých stuh a květin ve vlasech. Zbytek domu zaplňovali žáci, kteří se nijak nezúčastňovali.

Zahájení začalo. Úplně malý kluk vstal a ostýchavě odrecitoval „Těžko byste čekali, že chlapec mého věku bude veřejně mluvit na pódiu“, atd. – doprovázel to bolestně přesnými a křečovitými gesty, které by použil nějaký stroj – za předpokladu, že by ten stroj byl trošičku pokažený. Prošel to ale šťastně, i když se krutě bál, a sklidil pěkný potlesk, když udělal svou nastudovanou úklonu a odešel.

Malá rozpačitá holčička zašišlala „Měla Mařenka ovečku“, atd., předvedla pukrle vyvolávající soucit, dostala svou dávku potlesku a sedla si zrudlá a šťastná.

Tom Sawyer vystoupil kupředu s nafoukanou sebejistotou a vrhl se do neuhasitelné a nezničitelné řeči „Dejte mi svobodu, nebo mi dejte smrt“, se vznešenou fúrií a šíleným gestikulováním, a uprostřed se zasekl. Zmocnila se ho příšerná tréma, nohy se mu pod sebou třásly a bylo mu, jako by se měl zalknout. Pravda, měl zřejmý soucit sálu, ale měl také ticho sálu, a to bylo horší než soucit. Učitel se zamračil, a to zpečetilo pohromu. Tom chvíli zápasil a pak odstoupil, úplně poražen. Byl slabý pokus o potlesk, ale brzy zemřel.

Následovala „Chlapec stál na hořící palubě“; a také „Když Asyrský táhl“, a jiné deklamační klenoty. Pak byla čtení a soutěž v hláskování.

Hubená latinská třída recitovala s úspěchem. Teď přišel na řadu hlavní bod večera – původní „úvahy“ mladých slečen. Každá postupně vystoupila na okraj pódia, odkašlala si, zvedla rukopis (uvázaný jemnou stužkou) a pokračovala ve čtení s úporně pracnou pozorností k „výrazu“ a interpunkci. Témata byla stejná, jako kterými se při podobných příležitostech blýskaly jejich matky před nimi, jejich babičky a nepochybně všechny jejich předky v ženské linii až k dobám křížových výprav. „Přátelství“ bylo jedno; „Vzpomínky na jiné dny“; „Náboženství v dějinách“; „Země snů“; „Výhody vzdělanosti“; „Formy politického zřízení srovnávány a protikladněny“; „Melancholie“; „Dětská láska“; „Toužby srdce“, atd., atd.

Převládajícím rysem těchto úvah byla hýčkaná a mazlená melancholie; dalším byl rozmařilý a bohatý úlet „krásného slohu“; dalším byla sklonost přitahovat za uši zvlášť ceněná slova a výrazy, až byla úplně odrbaná; a zvláštností, která je nápadně značkovala a kazila, bylo zarputilé a nesnesitelné kázání, které vrtělo svým zmrzačeným ocasem na konci každé jedné. Ať bylo téma jakékoli, mozek-lámající úsilí bylo vynaloženo, aby se zkroutilo do nějakého toho či jiného aspektu, nad kterým by morální a nábožensky uvažující mysl mohla rozjímat s poučením. Očividná neupřímnost těchto kázání nestačila k vymýcení té módy ze škol a nestačí k tomu ani dnes; a snad nikdy nestačí, dokud bude svět stát. V celé naší zemi není škola, kde by mladé slečny necítily povinnost zakončit svou úvahu kázáním; a zjistíte, že kázání té nejlehkomyslnější a nejméně nábožné holky ve škole je vždycky nejdelší a nejnelítostněji zbožné. Ale dost už o tom. Prostá pravda bývá nepolevitelná.

Vraťme se k „zkoušce“. První úvahou, která se četla, byla úvaha s názvem „Je tohle, tedy, život?“ Čtenář snad snese úryvek z ní:

„V běžných cestách života s jakými rozkošnými pocity hledí mladická mysl vpřed k nějaké očekávané slavnostní scéně! Fantazie je zaneprázdněna skicováním růžově laděných obrazů radosti. V představě

sladkobolná ctitelka módy spatřuje sebe mezi slavnostním davem, ‚pozorována všemi pozorovateli'. Její půvabná postava, oděná ve sněhobílém hávu, se víří labyrinty veselého tance; její oko je nejjasnější, její krok je nejlehčí v tom veselém shromáždění.

V takovýchto rozkošných představách čas rychle plyne a nastává vítaná hodina jejího vstupu do Elysejského světa, o němž měla tak zářivé sny. Jak pohádkově se jí všechno zdá v jejím okouzleném vidění! Každá nová scéna je půvabnější než ta předchozí. Ale po chvíli zjišťuje, že pod touto krásnou vnějškostí je všechno marnost; lichocení, které kdysi okouzlilo její duši, jí nyní drsně skřípe v uchu; taneční sál ztratil své kouzlo; a s podlomeným zdravím a zahořklým srdcem se odvrací s přesvědčením, že pozemské radosti nemohou uspokojit touhy duše!"

A tak dále, a tak dál. Během čtení se čas od času ozýval šum uspokojení, provázený šeptanými výkřiky „Jak sladké!" „Jak výmluvné!" „Tak pravdivé!" atd., a když ta věc skončila zvláště sužujícím kázáním, byl potlesk nadšený.

Pak povstala štíhlá melancholická dívka, jejíž tvář měla tu „zajímavou" bledost, co pochází z prášků a špatného trávení, a přečetla „báseň". Dvě sloky z ní stačí:

MISSOURSKÁ DÍVKA SE LOUČÍ S ALABAMOU

Alabamo, sbohem! Mám tě ráda z hloubi hrudi!
Jen na krátko se teď loučím s tebou!
Smutné, smutné myšlenky mi srdce budí,
žhavá vzpomínka se tiskne za oblohou!
Vždyť bloudila jsem tvými květnatými hvozdy;
Toulala se a četla u Tallapoosy proudu;
Naslouchala Tallassee hřmícím hvozdům,
Na Coosa břehu Aurory v soudu.

A nestydím se nést svou přetékavou hruď,
ni rdíti se, když oči slz jsou plné;

Vždyť neloučím se s cizí krajinou tu,
Ni cizincům já tiše vzdechů vzdám své.
Zde přijetí a domov mé byly v tomto státě,
Jehož údolí teď opouštím – a jehož věže blednou mi,
A chladné musí být mé oči, srdce i têtе,
Když, drahá Alabamo! Chladné se stanou k tobě.

Jen málokdo tam věděl, co znamená „*têtе*“, ale báseň i tak byla docela uspokojivá.

Dále nastoupila snědá, černooká, černovlasá mladá slečna, která učinila působivou pauzu, nasadila tragický výraz a začala číst odměřeným, slavnostním tónem:

VIDĚNÍ

Temná a bouřlivá byla noc. Kolem trůnu v nebesích se nezachvěla jediná hvězda; ale hluboké hřmění těžkého hromu neustále chvělo ucho; zatímco hrůzostrašný blesk hýřil v hněvné náladě skrze oblačné komnaty nebes, zdálo se, že pohrdá mocí, kterou jeho hrůza podrobila slavný Franklin! I bouřlivé větry jednomyslně vyšly ze svých tajuplných domovů a zuřily, jako by chtěly svou pomocí umocnit divokost té scény.

V takový čas, tak temný, tak dřímavý, mi po lidském soucitu vzdychala sama duše; ale místo toho,

„Má nejdražší přítelkyně, má rádkyně, má utěšitelka a průvodkyně –
Má radost v žalu, mé druhé blaho v radosti,“ přišla ke mně.

Pohybovala se jako jedno z těch zářivých bytostí, které si v slunných stezkách edenu fantazie malují romantičtí a mladí, královna krásy, nezdobená ničím než svou vlastní transcendentní líbezností. Tak lehký byl její krok, že nevydával ani zvuku, a kdyby nebylo magického chvění, které zprostředkovával její příjemný dotek jako jiné nenáročné

krásy, byla by nepozorovaně – nehledána – uplynula. Zvláštní smutek spočíval na jejích rysech, jako ledové slzy na rouchu prosince, když ukazovala na soupeřící živly venku a vybídla mě, abych pozoroval ty dvě bytosti předvedené.

Tahle noční můra zaplnila nějakých deset stránek rukopisu a vyvrcholila kázáním tak zničujícím pro všechny naděje nepresbyteriánů, že vzala první cenu. Tahle úvaha byla pokládána za úplně nejkrásnější dílo večera. Starosta vesnice, při předávání ceny její autorce, pronesl vřelý proslov, ve kterém řekl, že to je zdaleka to „nejvýmluvnější", co kdy slyšel, a že by na to mohl být pyšný i sám Daniel Webster.

Dá se mimochodem poznamenat, že počet úvah, ve kterých bylo slovo „překrásný" přehnaně mazlené a lidská zkušenost označována jako „stránka života", byl na obvyklém průměru.

Teď učitel, rozjařen skoro na pokraj dobráckosti, odstrčil křeslo, otočil se zády k publiku a začal na tabuli kreslit mapu Ameriky, aby na ní procvičil zeměpisnou třídu. Ale s nejistou rukou se mu to nedařilo a sálem proběhlo potlačené pochichtávání. Věděl, co je ve věci, a dal se do nápravy. Smazával čáry a dělal je znovu; ale jen je víc deformoval, a chichotání zesilovalo. Teď se do práce vrhl veškerou pozornost, jako by byl odhodlán nenechat se tím veselím zahanbit. Cítil, že se na něho upírají všechny oči; představoval si, že se mu daří, a přesto chichotání pokračovalo; dokonce zřetelně sílilo. A oprávněně. Nad ním byla půda, proražená poklopem nad jeho hlavou; a tím poklopem sestupovala dolů kočka, zavěšená za boky na provazu; měla kolem hlavy a čelistí uvázaný hadr, aby nemohla mňoukat; jak pomalu klesala, vykroutila se nahoru a drápala do provazu, pak houpala dolů a drápala do nehmatatelného vzduchu. Chichotání stoupalo výš a výš – kočka byla šest coulů od zabrané učitelovy hlavy – níž, níž, trochu níž, a zoufalými drápky popadla jeho paruku, přilnula k ní, a kočka byla okamžitě vytažena nahoru do podkroví i s trofejí stále v držení! A jak jen zářilo světlo z učitelovy holé hlavy – neboť syn písmomalíře mu ji *pozlatil*!

To rozpustilo shromáždění. Kluci byli pomstěni. Prázdniny přišly.

[Pozn. autora: Vzorové „úvahy“ citované v této kapitole jsou převzaty beze změny ze svazku s názvem „Próza a poezie od západní dámy“ – ale jsou přesně a dokonale po vzoru školaček, a proto jsou mnohem šťastnější než jakékoli pouhé imitace.]

Kapitola dvacátá druhá

Tom vstoupil do nového řádu Kadetů Umírněnosti, přitahován okázalým charakterem jejich „regálií“. Slíbil, že se bude zdržovat kouření, žvýkání tabáku a klení, dokud zůstane členem. A hned zjistil novou věc – totiž že slib něco nedělat je nejjistější způsob, jak člověka donutit, aby právě tu věc chtěl udělat. Tom se brzy ocitl mučen touhou pít a klít; touha vzrostla tak intenzivní, že nic kromě naděje, že se bude moct ukázat ve své červené šerpě, mu nebránilo z řádu vystoupit. Blížil se Čtvrtý červenec; ale on tu naději vzdal – vzdal ji ještě dřív, než své okovy nosil čtyřicet osm hodin – a upnul svou naději ke starému soudci Frazerovi, smírčímu soudci, který byl zřejmě na smrtelném loži, a který by měl velký veřejný pohřeb, neboť zastával tak vysokou funkci. Tři dny byl Tom hluboce znepokojen soudcovým stavem a hladověl po novinkách o něm. Někdy jeho naděje stoupaly vysoko – tak vysoko, že se odvážil vytáhnout svá regália a zkoušet si je před zrcadlem. Ale soudce měl krajně skličující způsob kolísání. Nakonec byl prohlášen za zotavujícího se – a potom za rekonvalescenta. Tom byl znechucen; a cítil se i ukřivděný. Hned podal rezignaci – a tu noc soudce dostal recidivu a zemřel. Tom se rozhodl, že takovému člověku už nikdy neuvěří.

Pohřeb byl krásná věc. Kadeti pochodovali ve stylu, co měl bývalého člena ubít závistí. Tom byl zase svobodný kluk – a to něco bylo. Ted mohl pít a klít – ale ke svému překvapení zjistil, že nechce. Prostá skutečnost, že by mohl, to chtění odvanula, a tak i to kouzlo.

Tom záhy s údivem zjistil, že jeho vysněné prázdniny mu začínají tak trochu padat ztuha na ruce.

Pokusil se o deník – ale za tři dny se nic nestalo, a tak se ho vzdal.

První ze všech negerských minstrelských představení přijelo do města a udělalo senzaci. Tom a Joe Harper si dali dohromady kapelu umělců a byli dva dny šťastní.

I ten Slavný Čtvrtý byl v jistém smyslu propadák, protože lilo jako z konve, nemohl se konat průvod, a největší muž na světě (jak Tom předpokládal), pan Benton, skutečný senátor Spojených států, se ukázal jako drtivé zklamání – protože nebyl dvacet pět stop vysoký, ba ani v blízkosti toho.

Přijel cirkus. Kluci si pak tři dny hráli na cirkus ve stanech z rozstřihaných koberců – vstupné, tři špendlíky pro kluky, dva pro holky – a pak byl cirkus taky opuštěn.

Přijel frenolog a magnetizér – a zase odjeli a nechali vesnici nudnější a smutnější než kdy předtím.

Byly tam i jakési klučičí a holčičí schůzky, ale bylo jich tak málo a byly tak rozkošné, že z té bolestné prázdnoty mezi nimi se bolela ještě o to víc.

Becky Thatcherová odjela ke svým rodičům do Constantinoplu, aby s nimi strávila prázdniny – takže v životě nebylo žádné světlé stránky nikde.

Strašné tajemství o vraždě bylo chronickým trápením. Byl to vysloveně rakovinný vřed svou trvalostí a bolestí.

Pak přišly spalničky.

Dva dlouhé týdny ležel Tom jako vězeň, mrtvý pro svět i jeho dění. Byl velmi nemocný, nic ho nezajímalo. Když konečně vstal na nohy a slabě se vlekl městečkem, nad vším a nad každým tvorem byla ta tklivá změna. Konalo se „probuzení“ a všichni „dostali náboženství“, nejen dospělí, ale i kluci a holky. Tom se potuloval, doufal proti vší naději, že spatří aspoň jednu požehnaně hříšnou tvář, ale všude ho pot-

kalo zklamání. Našel Joea Harpera studovat Nový zákon a smutně se odvrátil od té sklíčující podívané. Vyhledal Bena Rogerse, a našel ho navštěvovat chudé s košíkem traktátů. Pátral po Jimovi Hollisovi, který mu dával na vědomí vzácné požehnání jeho nedávných spalniček jako varování. Každý kluk, kterého potkal, přidal na jeho sklíčenost další tunu; a když v zoufalství letěl pro útočiště nakonec na prsa Huckleberryho Finna a byl přijat biblickým citátem, srdce mu puklo, odplížil se domů a do postele s vědomím, že on sám ze všech ve městě je ztracen, navěky věků.

A tu noc přišla strašlivá bouřka s hnaným deštěm, hrůzostrašnými hromovými ranami a oslepujícími plátny blesků. Zabalil si hlavu do pokrývek a čekal v hrůze napětí na svůj osud; neboť neměl ani stín pochyb, že ta veškerá vřava je kvůli němu. Věřil, že vyčerpal shovívavost mocností nahoře do krajnosti vytrvalosti, a tohle že je výsledek. Jemu samému by se bylo mohlo zdát jako plýtvání okázalostí a municí střílet brouka baterií dělostřelby, ale nezdálo se mu nic nepatřičného na tom, že se spustila taková nákladná bouřka, aby pod takovou havětí, jako byl on, vytrhla trávník zpod nohou.

Zanedlouho bouřka vyčerpala sama sebe a zemřela, aniž dosáhla svého cíle. První Tomův impuls byl děkovat a napravit se. Druhý byl počkat – protože dalších bouřek už nemusí být.

Druhý den byli doktoři zpátky; Tom měl recidivu. Tři týdny, které tentokrát strávil na zádech, mu připadaly jako celý věk. Když konečně vyšel ven, sotva byl vděčen, že byl ušetřen, když si vzpomněl, jak opuštěný je jeho stav, jak bez společnosti a jak zoufalý. Vláčel se bezcílně ulicí a našel Jima Hollise, jak dělá soudce v dětském soudu, co soudí kočku pro vraždu, v přítomnosti její oběti, ptáka. Našel Joea Harpera a Hucka Finna za jednou uličkou jíst ukradený meloun. Chudáci kluci! Oni – jako Tom – trpěli recidivou.

Kapitola dvacátá třetí

Konečně se ospalá atmosféra pohnula – a to pořádně: u soudu začal proces s vrahem. Hned se to stalo pohlcujícím tématem řečí ve vesnici. Tom se tomu nemohl vyhnout. Každá zmínka o vraždě vysílala do jeho srdce chvění, protože rozrušené svědomí a strach ho téměř přesvědčovaly, že ty poznámky se mu podávají jako „sondy“; neviděl, jak by mohl být podezírán, že o té vraždě něco ví, ale přesto nebyl schopen se v záplavě těch klepů cítit v pohodě. Měl neustále studený mráz po zádech. Vzal si Hucka na jedno osamělé místo, aby si s ním promluvili. Byla by to jistá úleva, uvolnit jazyk aspoň na chvíli; podělit se o břemeno trápení s dalším trpícím. A navíc, chtěl se ujistit, že Huck zůstal mlčenlivý.

„Hucku, řekl jsi někdy někomu o – tom?“

„O čem?“

„Ty víš o čem.“

„Jéjda – samozřejmě že ne.“

„Ani slovo?“

„Ani slovíčko, přisámbůh. Pročpak se ptáš?“

„No, bál jsem se.“

„Hele, Tome Sawyere, nebyli bysme ani dva dny živí, kdyby se to zjistilo. *To* víš.“

Tom se cítil pohodněji. Po pauze:

„Hucku, nemohl by tě nikdo přinutit, abys to řek, co?“

„Přinutit mě to říct? No, kdybych chtěl, aby mě ten míšenec ďábel utopil, tak by mě mohli donutit. Jinak ne.“

„No, tak je to v pořádku. Myslím, že jsme v bezpečí, dokud budem držet hubu. Ale pojď, přísahejme znova. Je to jistější.“

„Já jsem pro.“

Tak znova přísahali hrůznými obřady.

„Co se povídá kolem, Hucku? Já už toho slyšel moc.“

„Co se povídá? No, je to pořád jenom Muff Potter, Muff Potter, Muff Potter. Mě z toho pořád polejvá pot, až se chci někam schovat.“

„Takhle to kolem mě chodí taky. Hádám, že je s ním konec. Nelituješ ho někdy?“

„Skoro pořád – skoro pořád. Je to budižkničemu; ale přitom nikdy nikomu neublížil. Trošku chytá ryby, aby měl peníze na chlast – a dost se poflakuje; ale pánbůh, to děláme všichni – aspoň většina z nás – kazatelé a tak. Ale je takovej hodnej – jednou mi dal půlku ryby, když nestačila pro dva; a kolikrát se mě tak jakoby zastal, když jsem měl smůlu.“

„No, mně spravoval draky, Hucku, a navazoval háčky na vlasec. Chtěl bych, abysme ho odtamtud dostali ven.“

„Jo, Tome, jenže nemůžeme ho dostat ven. A i kdyby jo, nic by to nespravilo; chytili by ho zas.“

„Jo – chytili. Ale nesnáším, jak ho tak zatracují, když *tohle* nikdy neudělal.“

„Já taky, Tome. Panebože, slyšel jsem, jak říkají, že je to nejzakrvavenější zlotřilec v týhle zemi a divějí se, že nebyl pověšen dávno.“

„Jo, takhle mluví, pořád. Slyšel jsem, že kdyby se dostal na svobodu, tak by ho lynčovali.“

„A taky by to udělali.“

Kluci měli dlouhou řeč, ale malou útěchu jim přinesla. Jak se blížilo šero, zjistili, že se potloukají kolem izolovaného malého vězení, snad s nejasnou nadějí, že se stane něco, co by jejich potíže odstranilo. Ale nic se nestalo; zdálo se, že se o toho nešťastného vězně nezajímají žádní andělé ani víly.

Kluci udělali to, co dělali už mnohokrát předtím – šli k mříži cely a dali Potterovi trochu tabáku a sirek. Byl v přízemí a nikde nebyla stráž.

Jeho vděčnost za jejich dárky vždycky bodala do jejich svědomí – tentokrát bodla hlouběji než kdy předtím. Cítili se zbabělí a zrádní na nejvyšší míru, když Potter řekl:

„Byli jste na mě moc hodní, hoši – lepší než kdokoli jiný v tomhle městě. A já na to nezapomínám, nezapomínám. Často si říkám, říkám si: ‚Spravoval jsem všem klukům draky a jejich věci, ukazoval jim, kde jsou dobrý místa na rybolov, a kamarádil jsem s nima, jak jsem moh, a teď na starýho Muffa, když je v průšvihu, všichni zapomněli; jenže Tom ne, a Huck ne – *ty* na něho nezapomínají,‘ říkám si, ‚a já nezapomínám na ně.‘ No, kluci, udělal jsem strašnou věc – byl jsem v tu chvíli opilej a šílenej – jen tím si to vysvětluju – a teď za to musím viset, a je to tak správně. Správně a *nejlepší*, hádám – doufám, že jo. No, nebudem o tom mluvit. Nechci, aby vám bylo *vám* zle; vy jste byli mí přátelé. Ale chci říct tohle: *vy* se nikdy neopíjejte – a nikdy sem nepřijdete. Postavte se trochu dál na západ – tak – to je ono; je to pořádná útěcha vidět přátelský tváře, když je člověk v takový bryndě, a sem jiný nechodí než vaše. Dobrý přátelský tváře – dobrý přátelský tváře. Zvedněte se jeden druhýmu na záda a nechte mě se jich dotknout. To je ono. Podejme si ruce – vaše projdou mřížema, ale moje jsou moc velký. Malý ručičky a slabý – ale pomohly Muffu Potterovi hodně, a pomohly by mu víc, kdyby mohly.“

Tom šel domů nešťastný, a jeho sny tu noc byly plné hrůz. Druhý den a den po něm se potloukal kolem soudní síně, přitahován skoro neodolatelným popudem jít dovnitř, ale nutil se zůstat venku. Huck prodělával to stejné. Pečlivě se jeden druhému vyhýbali. Každý se čas od času zatoulal pryč, ale ta stejná ponurá fascinace je vždycky brzy přivedla zpátky. Tom nastražil uši, kdykoli se z soudní síně vybatolil nějaký zevloun, ale pokaždé slyšel skličující zprávy – léčka se kolem

ubohého Pottera stahovala čím dál neúprosněji. Na konci druhého dne se po vesnici říkalo, že svědectví Indiána Joea stojí pevně a neotřesené, a že není nejmenších pochyb, jaký bude verdikt poroty.

Tom byl ten večer venku dlouho a do postele se dostal oknem. Byl v obrovském vzrušení. Trvalo hodiny, než usnul. Celá vesnice se druhý den ráno nahrnula k soudnímu domu, neboť tohle měl být ten velký den. V zaplněném publiku bylo zhruba stejně mužů jako žen. Po dlouhém čekání vstoupila porota a usedla na svá místa; krátce nato byl přiveden Potter, bledý a zmučený, bázlivý a bez naděje, v okovech, a usazen tak, aby na něho mohly zírat všechny zvědavé oči; neméně nápadný byl Indián Joe, lhostejný jako vždycky. Nastala další pauza, pak dorazil soudce a šerif ohlásil zahájení soudu. Následovalo obvyklé šeptání mezi právníky a shromažďování papírů. Tyhle maličkosti a doprovodné prodlevy vytvořily atmosféru přípravy, která byla stejně působivá jako fascinující.

Teď byl zavolán svědek, který vypověděl, že potkal Muffa Pottera, jak se v potoce myje, v časnou ranní hodinu toho dne, kdy byla vražda objevena, a že se Potter hned odplížil. Po dalších otázkách řekl žalobce:

„Vezměte si svědka."

Vězeň na okamžik zvedl oči, ale zase je sklopil, když jeho vlastní obhájce řekl:

„Nemám žádné otázky."

Další svědek dokázal nalezení nože poblíž mrtvoly. Žalobce řekl:

„Vezměte si svědka."

„Nemám žádné otázky," odpověděl Potterův obhájce.

Třetí svědek odpřisáhl, že nůž často viděl v Potterově držení.

„Vezměte si svědka."

Potterův obhájce ho odmítl vyslechnout. Tváře v publiku začaly dávat najevo zlost. Má snad ten advokát v úmyslu zahodit život svého klienta bez jediné snahy?

Několik svědků vypovědělo o Potterově provinilém chování, když byl odveden na místo vraždy. Všichni se směli vzdálit ze svědecké lavice, aniž by byli křížově vyslechnuti.

Každá jednotlivost z usvědčujících okolností, které se toho rána na hřbitově přihodily – a všichni přítomní si ho tak dobře pamatovali – byla vyvedena na světlo věrohodnými svědky, ale žádný z nich nebyl Potterovým obhájcem křížově vyslechnut. Zmatek a nespokojenost v sále se projevila mručením a vyvolala napomenutí od soudcovského křesla. Nyní žalobce řekl:

„Přísahou občanů, jejichž prosté slovo je nad podezření, jsme tento strašlivý zločin, nad jakoukoli pochybnost, přirazili nešťastnému vězni za lavicí. Zde uzavíráme svůj případ."

Z Pottera unikl sten a on si zakryl tvář rukama a jemně kolébal tělem sem a tam, zatímco v soudní síni vládlo bolestivé ticho. Mnoho mužů bylo dojato, a soucit mnoha žen se dosvědčil slzami. Obhájce povstal a řekl:

„Vaše ctihodnosti, v našich poznámkách na začátku tohoto procesu jsme naznačili záměr dokázat, že náš klient vykonal tento strašlivý čin pod vlivem slepého a nezodpovědného deliria způsobeného pitím. Změnili jsme názor. Tuto obhajobu nebudeme předkládat." [Pak k zapisovateli:] „Zavolejte Thomase Sawyera!"

V každé tváři v sále se probudil zmatený úžas, nevyjímaje ani Pottera. Všechny oči se s divícím se zájmem upřely na Toma, jak vstal a zaujal místo na svědecké lavici. Chlapec vypadal dost divoce, protože se škaredě bál. Byla mu složena přísaha.

„Thomasi Sawyere, kde jsi byl sedmnáctého června kolem půlnoci?"

Tom hodil okem po železné tváři Indiána Joea a jazyk mu selhal. Publikum poslouchalo bez dechu, ale slova odmítala přijít. Po několika okamžicích se ale chlapec trochu vzpamatoval a podařilo se mu do hlasu vlít tolik síly, aby ho polovina sálu slyšela:

„Na hřbitově!"

„Trošku hlasitěji, prosím. Nebuď se bát. Byl jsi –“

„Na hřbitově.“

Po tváři Indiána Joea se mihl pohrdavý úsměv.

„Byl jsi někde v blízkosti hrobu Horse Williamse?“

„Ano, pane.“

„Mluv nahlas – jen o trochu hlasitěji. Jak blízko?“

„Tak blízko, jako jsem teď k vám.“

„Byl jsi schovaný, nebo ne?“

„Byl jsem schovaný.“

„Kde?“

„Za jilmy, co jsou na kraji hrobu.“

Indián Joe sotva znatelně sebou trhl.

„Byl s tebou někdo?“

„Ano, pane. Šel jsem tam s –“

„Počkej – počkej chvíli. Nejmenuj svého druha. Předvedeme ho v pravý čas. Nesli jste tam s sebou něco?“

Tom zaváhal a vypadal zmateně.

„Řekni to, chlapče – neboj se. Pravda je vždycky úctyhodná. Co jste tam nesli?“

„Jenom – jenom – mrtvou kočku.“

Prošla sálem vlna smíchu, kterou soud zarazil.

„Kostru té kočky předvedeme. Teď, chlapče, nám pověz všechno, co se stalo – pověz to po svém – nic nevynechej a neboj se.“

Tom začal – nejdřív váhavě, ale jak se do tématu rozehřál, slova mu plynula čím dál snadněji; za chvíli ustal každý zvuk kromě jeho hlasu; každé oko se na něho upíralo; s rozevřenými rty a zatajeným dechem na jeho slovech viselo celé publikum, nedbaje času, uchvácené strašidelnou fascinací toho příběhu. Napětí nahromaděných citů dosáhlo vrcholu, když chlapec řekl:

„– a jak doktor houpl prknem a Muff Potter padl, Indián Joe skočil s tím nožem a –“

Prásk! Rychle jako blesk se míšenec vrhl k oknu, prodral se vším, kdo mu stál v cestě, a byl pryč!

Kapitola dvacátá čtvrtá

Tom byl zase zářivým hrdinou – mazlíčkem starých, závistí mladých. Jeho jméno se dostalo dokonce do nesmrtelného tisku, neboť vesnický plátek ho vyvelebil. Byli i tací, kteří věřili, že jednoho dne bude prezidentem – pokud ovšem unikne oběšení.

Jako obvykle vzal vrtkavý nerozumný svět Muffa Pottera na prsa a hýčkal ho stejně rozmařile, jako ho předtím urážel. Ale to chování je ke cti světa; proto to není dobré kritizovat.

Tomovy dny byly dny nádhery a jásotu; ale jeho noci byly údobím hrůzy. Indián Joe pronikal všemi jeho sny, vždy s osudem v oku. Žádné pokušení skoro nedokázalo chlapce donutit, aby po setmění vyšel ven. Chudák Huck byl na tom stejně se svojí ubohostí a hrůzou, neboť Tom pověděl celý příběh advokátovi tu noc před velkým dnem procesu, a Huck se nesmírně bál, že by jeho díl v té věci mohl prosáknout, i přesto, že útěk Indiána Joea mu ušetřil utrpení svědčit u soudu. Ubohý chlapík sice vymohl na advokátovi slib mlčení, ale co z toho? Když mučené svědomí Toma dohnalo k tomu, že se v noci vypravil k advokátovi domů a vymohl příšerný příběh z úst, které byly zapečetěny nejtemnějšími a nejstrašlivějšími přísahami, Huckova víra v lidské pokolení byla téměř vyhlazena.

Ve dne Potterova vděčnost Toma těšila, že promluvil; v noci si přál, aby byl býval měl jazyk zavřený.

Polovinu času se Tom bál, že Indiána Joea nikdy nedostanou; druhou polovinu se bál, že ano. Byl si jistý, že nikdy nenadechne bezpečný dech, dokud ten muž nebude mrtev a dokud nespatří mrtvolu.

Byly vypsány odměny, země byla pročesaná, ale po Indiánu Joeovi ani stopa. Jeden z těch vševědoucích a úctu vzbuzujících divů, detektiv, přijel ze St. Louis, čmuchal okolo, kroutil hlavou, tvářil se moudře a dosáhl toho ohromujícího úspěchu, kterého členové tohoto cechu obvykle dosahují. Totiž, „nalezl stopu“. Jenže stopu za vraždu pověsit nemůžeš, a tak když ten detektiv skončil a jel domů, Tom se cítil zrovna tak nejistě jako předtím.

Pomalé dny se vlekly dál, a každý s sebou odnesl trochu zlehčený náklad bázně.

Kapitola dvacátá pátá

V životě každého správně stavěného kluka přijde chvíle, kdy ho popadne zuřivá touha jít někam a kopat po ukrytém pokladu. Tahle touha napadla Toma znenadání jednoho dne. Vyrazil hledat Joea Harpera, ale úspěchem to neskončilo. Pak hledal Bena Rogerse; ten šel na ryby. Vzápětí narazil na Hucka Finna Rudoručího. Huck bude stačit. Tom ho vzal na soukromé místo a důvěrně mu věc otevřel. Huck byl ochotný. Huck byl vždycky ochotný dát ruku ke každému podniku, který slibovat zábavu a nevyžadoval žádný kapitál, protože měl obtížně nadbytečného toho druhu času, který není peníze. „Kde budem kopat?“ řekl Huck.

„Jo, skoro kdekoli.“

„Cože, von je schovanej všude kolem?“

„Ne, to vůbec není. Je schovanej na úplně určitejch místech, Hucku – někdy na vostrovech, někdy ve ztrouchnivělejch truhlách pod koncem větve nějakýho starýho mrtvýho stromu, přesně tam, kam padá v půlnoci stín; ale většinou pod podlahou ve strašidelnejch domech.“

„Kdo ho tam schovává?“

„No přece lupiči – kdo jinej? Správcové Nedělní školy?“

„Já nevím. Kdyby byl můj, tak bych ho neschovával; já bych ho utratil a užil si to.“

„To bych já taky. Jenže lupiči tak nedělají. Vždycky ho schovají a tam ho nechají.“

„Nejdou si pro něho?“

„Ne, oni si myslej, že si pro něho půjdou, ale většinou zapomenou značky, nebo pak umřou. Tak jako tak tam leží dlouho a reziví; a nakonec někdo najde takovej starej žlutej papír, co povídá, jak najít značky – papír, kterej je potřeba luštit tak tejden, protože je většinou samý znaky a hieroglyfy."

„Hyre – jaký?"

„Hieroglyfy – obrázky a tak, víš, co se zdají nic neznamenat."

„Máš jeden z těch papírů, Tome?"

„Ne."

„No tak jak chceš najít ty značky?"

„Já nechci žádný značky. Oni to vždycky zakopou pod strašidelnejm domem, nebo na vostrově, nebo pod mrtvým stromem, co má jednu větev vyčnívat. No, Jacksonův ostrov jsme trochu zkusili, můžeme ho zkusit zase; a pak je tam starej strašidelnej dům u Lihovarnický vodnice, a je tam spousta mrtvolistejch stromů – nekonečně moc."

„Je pod každým?"

„Co to povídáš! Ne!"

„Tak jak chceš vědět, pro kterej se vydat?"

„Pro všechny!"

„Jéjda, Tome, to zabere celý léto."

„No a co z toho? Představ si, že najdeš mosaznej hrnec se stovkou dolarů v něm, všechen zrezivělej a šedivej, nebo ztrouchnivělou truhlu plnou diamantů. Co ty na to?"

Huckovi se rozzářily oči.

„To by bylo prima. Prima dost pro mě. Dej mi těch sto dolarů a žádný diamanty nechci."

„No dobře. Ale sázím se, že já na diamanty nebudu házet flintu do žita. Některý stojí dvacet dolarů kus – nejsou skoro žádný, co by nestály tři čtvrťáky nebo dolar."

„Nee! Vážně?"

„Jistojistě – každej ti to řekne. Nikdys žádnej neviděl, Hucku?"

„Ne, pokud si vzpomínám.“

„No, králové jich mají fůry.“

„Hele, žádný krále neznám, Tome.“

„Hádám, že neznáš. Ale kdybys jel do Evropy, viděl bys jich spoustu, jak hopkají.“

„Hopkají?“

„Hopkají? – ba ne! Ne!“

„No, tak proč jsi říkal, že *to* dělají?“

„Jéjda, já jen chtěl říct, že *bys je viděl* – ne hopkat, samozřejmě – pročpak by hopkali? – ale myslel jsem, že bys je prostě *viděl* – roztroušený kolem, víš, tak nějak všeobecně. Jako toho starýho hrbatýho Richarda.“

„Richarda? Jak se dál jmenoval?“

„Nemá žádný další jméno. Králové mají jen křestní.“

„Ne?“

„Prostě nemají.“

„Hele, když se jim to líbí, Tome, dobrá; ale já nechci bejt král a mít jenom křestní, jako negr. Ale pověz – kde chceš kopat nejdřív?“

„Jo, no, nevím. Co kdybysme vzali ten starej mrtvolistej strom na vrcholku kopce na druhý straně Lihovarnický vodnice?“

„Souhlasím.“

Tak si vzali chromý krumpáč a lopatu a vydali se na svůj tří-mílový pochod. Dorazili horcí a udýchaní a vrhli se do stínu nedalekého jilmu, aby si odpočinuli a dali si šluk.

„Mám to tu rád,“ řekl Tom.

„Já taky.“

„Hele, Hucku, jestli tu najdem poklad, co uděláš se svým podílem?“

„No, budu mít koláč a sklenici sody každej den, a půjdu do každýho cirkusu, co přijede. Sázím, že si užiju parádu.“

„A nic si neuchováš?“

„Uchovat? Nač?“

„No, abys měl z čeho žít, časem.“

„Jéjda, to k ničemu není. Fotr by se do tohohle města zas jednou vrátil a vrazil by do toho pracky, kdybych nespěchal, a to ti povídám, že by to vybral pěkně rychle. Co uděláš se svým ty, Tome?“

„Já si koupím novej buben a opravdovský meč a červenou kravatu a buldočka a vožením se.“

„Vožením?!“

„To si piš.“

„Tome – ty – ale ty nejseš při smyslech.“

„Počkej – uvidíš.“

„No, to je ta nejbláznivější věc, co bys moh udělat. Podívej na fotra a moji mámu. Rvačky! Rvali se furt. Já si dobře pamatuju.“

„Nic to není. Ta holka, co si vezmu, se rvát nebude.“

„Tome, hádám, že jsou všechny stejný. Všechny s člověkem zametou. Teď bys o tom měl ještě chvíli přemejšlet. Povídám ti, přemejšlej. Jak se ta holka jmenuje?“

„Není to vůbec holka – je to *dívka*.“

„To je snad to samý; někdo říká holka, někdo říká dívka – obojí je asi dobře. Tak jak se jmenuje, Tome?“

„Řeknu ti to jindy – teď ne.“

„Dobrá – to stačí. Jenom když se vožeň, tak budu ještě osamělejší než předtím.“

„Nebudeš. Přijdeš a budeš bydlet se mnou. A teď šup z toho a půjdem kopat.“

Pracovali a potili se půl hodiny. Žádný výsledek. Dřeli další půlhodinu. Pořád žádný výsledek. Huck řekl:

„Opravdu to zakopávají tak hluboko?“

„Někdy – ne vždycky. Zpravidla ne. Hádám, že jsme nenašli to pravý místo.“

Tak si vybrali nové místo a začali znova. Práce šla trochu ztuha, ale přesto postupovali. Dřeli chvíli potichu. Nakonec se Huck opřel o lo-

patu, rukávem si otřel krůpěje z čela a řekl:

„Kam půjdem kopat dál, až skončíme s touhle?“

„Myslím, že vezmem ten starý strom tamhle na Cardiff Hillu za vdovinou chalupou.“

„To bude asi dobrej. Ale neseber nám to vdova, Tome? Je to na jejím pozemku.“

„*Ona* nám to seber! Ať to zkusí. Kdokoli najde jeden z těch schovaných pokladů, patří jemu. Nezáleží, čí je to pozemek.“

To bylo uspokojivé. Práce pokračovala. Za chvíli řekl Huck:

„Krucinál, musíme být zase na špatným místě. Co myslíš?“

„Je to moc divný, Hucku. Nerozumím tomu. Někdy se do toho vloží čarodějnice. Hádám, že to je dost možná ten náš problém teď.“

„Blbost! Čarodějnice ve dne nemají moc.“

„No, to je pravda. To mě nenapadlo. Áá, já už vím, co to je! Jsme pěkní blázni! Musíš zjistit, kam padá stín větve o půlnoci, a tam se kope!“

„Krucinál, tak jsme promrhali všechnu tu práci pro nic. Hergot, musíme se sem vrátit v noci. Je to strašná dálka. Můžeš utéct?“

„To si piš. A musíme to udělat dneska večer, protože jestli někdo uvidí ty jámy, hned pozná, co tu je, a vyrazí po tom.“

„No, přijdu večer a zamňoukám.“

„Dobře. Schovejme nářadí do keřů.“

Kluci tam ten večer v určenou chvíli byli. Seděli ve stínu a čekali. Bylo to osamělé místo a hodina, kterou staré tradice činily slavnostní. Duchové šeptali v šelestících listech, strašidla číhala v kalných koutech, hluboké vyjekávání ohaře se neslo z dálky, sova odpovídala svým hrobovým tónem. Ta slavnostnost kluky utlumila a mluvili málo. Zanedlouho usoudili, že nastala dvanáctá; označili, kam padá stín, a začali kopat. Jejich naděje začínala stoupat. Jejich zájem se zvětšoval a jejich píle držela krok. Jáma se prohlubovala a prohlubovala, ale pokaždé, když se jejich srdce rozbušila, slyšíc, jak krumpáč narazil na

něco pevného, utrpěli jen nové zklamání. Byl to jen kámen nebo kus hroudy. Konečně Tom řekl:

„K ničemu to není, Hucku, zase jsme na špatným místě."

„No ale *nemůžeme* bejt na špatným. Zaznamenali jsme ten stín na puntík."

„Vím to, ale je tu ještě jedna věc."

„Jaká?"

„No, jen jsme hádali čas. Lehko to mohlo bejt moc pozdě nebo moc brzo."

Huck upustil lopatu.

„To je ono," řekl. „To je ten pravej problém. Musíme to vzdát. Nikdy nevíme ten správnej čas, a kromě toho, tohle je moc hrozný, bejt tady v tuhle hodinu v noci, s čarodějnicema a duchama poletujícíma kolem. Mám pořád pocit, že je něco za mnou; a bojím se obrátit, protože možná jsou nějací přede mnou a jen čekají na šanci. Čim dál mi tu jde mráz po zádech, co jsem přišel."

„No, mně taky, dost, Hucku. Oni skoro vždycky přihodí k pokladu i mrtvolu, když ho zakopávají pod stromem, aby ho hlídala."

„Pane bože!"

„Jo, dělají to. Vždycky jsem to slyšel."

„Tome, nerad se potuluju tam, kde jsou mrtví. Člověk se s nima vždycky dostane do pěkný bryndy, jistojistě."

„Já taky nerad do nich píchám. Co kdyby tenhle tu najednou vystrčil lebku a něco řek!"

„Tome, přestaň! Je to strašný."

„Vždyť je. Hucku, necítím se tu ani trošku dobře."

„Řekni, Tome, pojďme to tu vzdát a zkusme to jinde."

„Dobře, hádám, že lepší."

„Co to bude?"

Tom chvíli uvažoval; a pak řekl:

„Ten strašidelnej dům. To je ono!"

„Krucinál, nemám rád strašidelný domy, Tome. Jsou pekelně horší než mrtví. Mrtví by mohli mluvit, snad, ale neklouzají si tě obchází v rubáši, když jsi nepozornej, a neštulkají ti najednou přes rameno a necvakají zubama, jako to dělá duch. To bych nesnesl, Tome – nikdo by to nesnesl."

„Jo, ale Hucku, duchové se potulujou jen v noci. Nebudou nám bránit kopat tam ve dne."

„No, to je pravda. Ale víš moc dobře, že lidi se k tomu strašidelnýmu domu nepřibližujou ve dne ani v noci."

„No, to je většinou proto, že se neradi chodí tam, kde někoho zavraždili – ale u toho domu nebylo nikdy nic vidět kromě v noci – jenom pár modrých světel klouzajících kolem oken – žádné pravidelný duchové."

„No, kde vidíš jedno z těch modrých světýlek blikat, Tome, tak si můžeš bejt jistej, že je blízko za ním duch. To dává rozum. Protože víš, že je žádnej jinej než duchové nepoužívají."

„Jo, to je pravda. Ale stejně nechodí ve dne, tak proč bysme se bát měli?"

„No dobře. Zkusíme ten strašidelnej dům, když to říkáš – ale je to podle mě hazard."

Teď už sestupovali z kopce dolů. Dole v měsícem zalité kotlině stál „strašidelný" dům, úplně izolovaný, dávno zmizelé ploty, bujný plevel dusil i prahy, komín se rozpadl v trosky, okna prázdná, roh střechy propadlý. Kluci se chvíli dívali, napolo očekávali, že uvidí modré světélko přelétnout kolem okna; pak si tichým hlasem, jak se slušelo v hodinu a za okolností, odbočili daleko doprava, aby strašidelnému domu udělali široký oblouk, a vzali to domů lesem, který zdobil zadní stranu Cardiff Hillu.

Kapitola dvacátá šestá

Kolem poledne druhého dne kluci dorazili k mrtvému stromu; přišli pro nářadí. Tom byl netrpělivý jít ke strašidelnému domu; Huck byl taky, přibližně – ale najednou řekl:

„Hele, Tome, víš, jakej je dneska den?“

Tom si v hlavě odpočítal dny v týdnu a pak rychle zdvihl oči s poleknutým pohledem –

„Pane bože! To mě ani nenapadlo, Hucku!“

„No, mě taky ne, jenže najednou mi to vlítlo do hlavy, že je pátek.“

„Krucinál, člověk nemůže bejt opatrnej dost, Hucku. Mohli jsme se dostat do pěkný bryndy, jít po takový věci v pátek.“

„*Mohli*! Spíš bychom se do ní *dostali*! Jsou dny, co jsou šťastný, snad, ale pátek ne.“

„To ví i každej hlupák. Hádám, že *tys* nebyl první, kdo to zjistil, Hucku.“

„No, nikdy jsem neříkal, že jo. A pátek není všecko. Měl jsem minulou noc hnusnej sen – zdálo se mi o krysách.“

„Ne! Jistý znamení neštěstí. Prali se?“

„Ne.“

„No, to je dobrý, Hucku. Když se nepraly, znamená to jenom, že neštěstí je někde kolem, víš. Musíme jen bejt pořádně bystrý a vyhnout se mu. Dneska to vzdáme a budem si hrát. Znáš Robina Hooda, Hucku?“

„Ne. Kdo je Robin Hood?“

„No, byl jeden z největších mužů, co kdy byli v Anglii – a nejlepší. Byl loupežník."

„Páni, kdybych tak byl loupežník. Koho vokrádal?"

„Jen šerify a biskupy a bohatý lidi a krále a takový. Ale chudý nikdy netrápil. Měl je rád. Vždycky se s nima rozdělil napolovic, přesně a férově."

„Ha, to musel bejt skvělej chlap."

„Sázím, že byl, Hucku. Páni, byl to nejvznešenější chlap, co kdy žil. Takovejch chlapů dneska není, to ti povídám. Zmlátil by každýho chlapa v Anglii s jednou rukou svázanou za zádama; a svým tisovým lukem by trefil desetník na milu a půl pokaždý."

„Co je to *tisový* luk?"

„Nevím. Nějakej luk, přece. A kdyby ten desetník jenom tref po kraji, sed si a plakal – a klel. Ale budem si hrát na Robina Hooda – je to prima zábava. Já tě to naučím."

„Souhlasím."

Tak si celé odpoledne hráli na Robina Hooda, občas pohlédli toužebně dolů na strašidelný dům a prohodili poznámku o zítřejších vyhlídkách a možnostech tam. Jak slunce začínalo klesat na západě, vzali to domů napříč dlouhými stíny stromů a brzy se ponořili do lesů Cardiff Hillu, kde zmizeli z dohledu.

V sobotu, krátce po poledni, byli kluci zase u mrtvého stromu. Dali si šluk a popovídali ve stínu a pak kousek pokopali ve své poslední jámě – ne s velkou nadějí, ale jen proto, že Tom řekl, že je spousta případů, kdy lidé vzdali poklad šest coulů před ním, a pak přišel někdo jiný a jedním bodnutím lopaty ho obrátil. Tentokrát to ale propadlo, a tak si kluci hodili nářadí přes rameno a šli pryč s pocitem, že si s osudem nezahráli, ale splnili všechny požadavky, které náleží k lovu pokladů.

Když dorazili ke strašidelnému domu, bylo tam cosi tak podivného a strašidelného v tom mrtvém tichu, které tam vládlo pod pražícím

sluncem, a cosi tak skličujícího v té opuštěnosti a pustotě místa, že se na chvíli báli vejít dovnitř. Pak se připlížili k dveřím a chvějivě nakoukli dovnitř. Spatřili zarostlou místnost bez podlahy, bez omítky, prastaré ohniště, prázdná okna, zřícené schody; a tu, tam i všude visely roztrhané a opuštěné pavučiny. Zanedlouho vešli dovnitř, tiše, s rozbušenými srdci, mluvili šeptem, uši nastražené, aby zachytily nejmenší zvuk, svaly napjaté a připravené k okamžitému ústupu.

Za chvilku jim obeznámenost zmírnila strach a dali tomu místu kritické a zaujaté prohlédnutí, trošku obdivovali vlastní smělost a divili se jí také. Pak chtěli nahoru. Tohle bylo tak trochu jako přerušit si ústup, ale začali se vzájemně vyzývat, a jediný výsledek mohl být – odhodili nářadí do kouta a vylezli nahoru. Nahoře byly stejné znaky rozpadu. V jednom koutě našli komoru, která slibovala tajemství, ale slib byl podvod – nic v ní nebylo. Odvaha jim teď stoupla a mohli ji dobře zvládat. Chystali se jít dolů a začít pracovat, když –

„Pšš!“ řekl Tom.

„Co je to?“ zašeptal Huck, zbledlý úlekem.

„Pšš!… Tamhle!… Slyšíš to?“

„Ano!… Jéminkote! Utíkejme!“

„Zůstaň zticha! Nehýbej se! Jdou přímo ke dveřím.“

Kluci se natáhli na podlahu, oči přitiskli k dírám po sucích v prknech, a leželi a čekali v utrpení strachu.

„Zastavili se… Ne – jdou dál… Tady jsou. Nešeptej ani slovo, Hucku. Pane bože, přál bych si bejt odtud pryč!“

Dovnitř vstoupili dva muži. Každý kluk si pomyslel: „Tamhle je ten starej hluchoněmej Španěl, co se tu po městě poslední dobou párkrát pohyboval – toho druhýho jsem ještě nikdy neviděl.“

„Ten druhý“ byl otrhaný neudržovaný tvor, s ničím zrovna příjemným v tváři. Španěl byl zahalený do serape; měl husté bílé licousy; dlouhé bílé vlasy mu plynuly zpod sombréra, nosil zelené brejle. Když vešli, „ten druhý“ mluvil tlumeným hlasem; posadili se na zem, čelem

ke dveřím, zády ke stěně, a mluvčí pokračoval. Jeho způsob byl méně ostražitý a slova zřetelnější, jak postupoval:

„Ne," řekl, „promyslel jsem to a nelíbí se mi to. Je to nebezpečný."

„Nebezpečný!" zavrčel „hluchoněmý" Španěl – k obrovskému úžasu kluků. „Baba!"

Ten hlas kluky nechal zalapat po dechu a zachvět se. Byl to hlas Indiána Joea! Chvíli bylo ticho. Pak Joe řekl:

„Co je nebezpečnější než ta fuška nahoře u řeky – a nic se z toho nestalo."

„To je něco jinýho. Je to daleko po řece, a žádnej dům kolem. Nikdy se nedoví, že jsme to zkoušeli, pokud se nám to nepovede."

„No, co je nebezpečnější než přijít sem ve dne! – každej, kdo nás uvidí, bude mít podezření."

„To vím. Ale po tý zpackaný fušce nebylo jiný místo tak po ruce. Chci pryč z téhle chatrče. Chtěl jsem už včera, jenže nemělo cenu zkoušet se odtud hnout, s těma zpropadenejma klukama, co si hrajou támhle na kopci přímo na dohled."

„Ti zpropadení kluci" se při téhle poznámce znovu zachvěli a mysleli si, jaké je štěstí, že si vzpomněli, že je pátek, a rozhodli se den počkat. V srdci si přáli, aby byli počkali rok.

Oba muži vytáhli jídlo a dali si oběd. Po dlouhém zamyšleném tichu Indián Joe řekl:

„Hele, chlapče – vrať se zpátky nahoru po řece, kam patříš. Čekej tam, dokud se ti neozvu. Já riskuju a vlítnu do tohohle města ještě jednou – podívat se. Tu ‚nebezpečnou' fušku provedem, až se tam trochu rozhlídnu a vidím, že to vypadá na dobrej čas. Pak hurá do Texasu! Vezmem roha spolu!"

To bylo uspokojivé. Oba muži brzy začali zívat a Indián Joe řekl:

„Padám spát. Je tvoje řada hlídat."

Stočil se do plevele a brzy začal chrápat. Jeho druh ho jednou dvakrát pohnul, až ztichl. Vzápětí začal pokyvovat sám hlídač; hlava mu

klesala níž a níž, oba muži začali chrápat.

Kluci se dlouze a vděčně nadechli. Tom zašeptal:

„Teď je naše šance – pojď!“

Huck řekl:

„Nemůžu – umřel bych, kdyby se probudili.“

Tom naléhal – Huck se zdráhal. Konečně Tom vstal pomalu a tiše a vydal se sám. Ale první krok, který udělal, vymáčkl z té prohnilé podlahy tak hrozné zavrzání, že se skoro mrtvý strachem zhroutil zpátky. Druhý pokus už neudělal. Kluci tam leželi a počítali vlekoucí se okamžiky, až se jim zdálo, že čas musí být u konce a věčnost že šediví; a pak byli vděční, když si všimli, že se slunce konečně kloní k západu.

Teď přestalo jedno chrápání. Indián Joe se posadil, rozhlédl se – zachmuřeně se usmál na svého druha, jehož hlava klesala na kolena – šťouchl do něho nohou a řekl:

„Hele! *Ty* jseš mi hlídač! Ale dobře, nic se nestalo.“

„Páni! Spal jsem?“

„No, trošku, trošku. Je skoro čas se hnout, kámo. Co uděláme s tou troškou lupu, co nám zbyla?“

„Nevím – nechme ji tu jako vždycky, hádám. Nemá cenu ji brát pryč, než vyrazíme na jih. Šest set padesát ve stříbře je co nést.“

„No – dobře – nic to neudělá přijít sem ještě jednou.“

„Ne – ale řeknu ti, přijdeme v noci, jak jsme to dělali dřív – je to lepší.“

„Jo; ale podívej; může to trvat dost dlouho, než budu mít správnou příležitost na tu fušku; můžou se stát nehody; není to tady na moc dobrým místě; prostě to řádně zahrabem – a hluboko.“

„Dobrý nápad,“ řekl druh, přešel místností, klekl si, nadzvedl jeden ze zadních krbových kamenů a vytáhl pytel, který příjemně zacinkal. Odebral z něho dvacet nebo třicet dolarů pro sebe a stejně tolik pro Indiána Joea, pak pytel podal tomu druhému, který teď klečel v rohu a kopal svým loveckým nožem.

Kluci v mžiku zapomněli na všechny své strachy, všechny své strasti. S chtivýma očima sledovali každý pohyb. Štěstí! – ta nádhera byla nad veškerou představivost! Šest set dolarů byly peníze dost na to, aby zbohatlo půl tuctu kluků! Tady byl lov pokladů za nejšťastnějších okolností – nebude žádná otravná nejistota, kde kopat. Každou chvíli se mezi sebou šťouchli loktem – výmluvné šťouchance, snadno pochopitelné, protože prostě znamenaly – „Jéminkote, nejsi *teď* rád, že jsme tady?“

Joeův nůž narazil na něco.

„Hele!“ řekl.

„Co je to?“ řekl jeho druh.

„Napůl shnilý prkno – ne, je to krabice, myslím. Tak – chytni to a uvidíme, k čemu to tu je. To nevadí, prorazil jsem díru.“

Strčil tam ruku a vytáhl ji –

„Člověče, to jsou peníze!“

Oba muži zkoumali hrst mincí. Byly zlaté. Kluci nahoře byli stejně vzrušení jako oni, a stejně nadšení.

Joeův druh řekl:

„Rychle to vybereme. V koutku na druhé straně krbu je starej rezavej krumpáč v plevelu – před chvílí jsem ho tam viděl.“

Běžel pro něj a přinesl klučičí krumpáč a lopatu. Indián Joe vzal krumpáč, kriticky si ho prohlédl, zavrtěl hlavou, zamumlal si něco pro sebe a pak ho začal používat. Krabice byla brzy vykopaná. Nebyla moc velká; byla okovaná železem a bývala kdysi hodně silná, než ji pomalé roky poškodily. Muži nějakou chvíli v blaženém tichu rozjímali nad pokladem.

„Kámo, jsou tu tisíce dolarů,“ řekl Indián Joe.

„Vždycky se povídalo, že Murrelova banda tu jedno léto bývala,“ poznamenal cizinec.

„Vím to,“ řekl Indián Joe; „a vypadá to na ni, řekl bych.“

„Teď už nebudeš muset dělat tu fušku.“

Míšenec se zamračil. Řekl:

„Ty mě neznáš. Aspoň neznáš všechno o tý věci. Není to *jenom* loupež – je to *pomsta*!“ a v očích se mu rozžehlo zlotřilé světlo. „Budu potřebovat tvou pomoc. Až to bude hotový – pak do Texasu. Jdi domů k Nance a svejm dětem a stůj připravenej, až se mi ozveš.“

„No – jak říkáš; co uděláme s tímhle – zakopeme to zase?“

„Ano. [Rozkošná radost nahoře.] *Ne*! Při velkém Sachemovi, ne! [Hluboké zoufalství nahoře.] Málem jsem zapomněl. Na tom krumpáči byla čerstvá hlína! [Klukům se v tu chvíli udělalo zle strachem.] Co tu krumpáč a lopata dělá? Co ta čerstvá hlína na nich? Kdo je sem přinesl – a kam se poděli? Slyšels někoho? – viděls někoho? Cože! Zakopat to zas a nechat je přijít a vidět tu porušenou zem? To zrovna – to zrovna. Vezmem to do mýho doupěte.“

„Jistě! To mě mohlo napadnout dřív. Myslíš Číslo jedna?“

„Ne – Číslo dvě – pod křížem. To druhý místo je špatný – moc obyčejný.“

„Dobře. Je skoro dost tma, abysme vyrazili.“

Indián Joe vstal a chodil od okna k oknu a opatrně nakukoval ven. Záhy řekl:

„Kdo sem moh přinýst to nářadí? Nejsou nahoře?“

Klukům zmizel dech. Indián Joe položil ruku na nůž, chvíli nerozhodně zaváhal a pak se obrátil ke schodišti. Kluci pomysleli na tu komoru, ale sily jim docházely. Kroky vrzaly po schodech nahoru – nesnesitelná tíseň situace probudila u hochů srazenou odhodlanost – chystali se skočit do komory, když se ozvalo zapraštění prohnilých trámů a Indián Joe přistál na zemi mezi zříceninami zbořeného schodiště. Zvedl se a klel, a jeho druh řekl:

„No, co máš z toho všeho? Jestli tam někdo je a jsou nahoře, ať tam *zůstanou* – komu na tom záleží? Jestli chtějí teď skočit dolů a dostat se do průšvihu, kdo se brání? Za patnáct minut bude tma – a pak ať nás následují, jestli chtějí. Mně to nevadí. Podle mýho, kdokoli ty věci sem

hodil, nás zahlíd a vzal nás za duchy nebo ďábly nebo něco. Sázím, že ještě utíkají."

Joe nějakou chvíli bručel; pak s přítelem souhlasil, že to zbylé denní světlo by měli šetřit na přípravu věcí k odchodu. Krátce nato vyklouzli z domu v houstnoucím soumraku a vyrazili k řece se svou vzácnou krabicí.

Tom a Huck vstali, slabí, ale ohromně se ulevilo, a hleděli za nimi škvírami mezi klády domu. Následovat? To ne. Byli spokojení, že se zase dostali na zem bez zlomených vazů, a vzali to po cestě do města přes kopec. Moc toho nenamluvili. Byli příliš pohlceni nenávistí k sobě – nenávistí k té smůle, co je přinutila vzít tam rýč a krumpáč. Nebýt toho, Indián Joe by nikdy nebyl pojal podezření. Byl by schoval to stříbro se zlatem, aby tam čekalo, dokud nebude jeho „pomsta" uspokojena, a pak by měl tu smůlu zjistit, že ty peníze zmizely. Trpká, trpká smůla, že ty nástroje tam byly vůbec přineseny!

Rozhodli se, že budou dávat pozor na toho Španěla, až přijde do města slídit po příležitostech k jeho mstivé fušce, a pak ho sledovat k „Číslu dvě", ať je kdekoli. A pak Toma napadla hrozná myšlenka.

„Pomsta? Co když myslí *nás*, Hucku!"

„Jéminkote, nemluv o tom!" řekl Huck a skoro omdlel.

Mluvili o tom pořád a jak vcházeli do města, dohodli se věřit, že možná myslí někoho jiného – aspoň že snad může myslet aspoň jen Toma, protože jedině Tom svědčil.

Byla to pro Toma hodně malá útěcha být v nebezpečí sám! Společnost by byla hmatatelným zlepšením, myslel si.

Kapitola dvacátá sedmá

To dobrodružství toho dne Tomovy sny tu noc pořádně trápilo. Čtyřikrát měl ruce na tom bohatém pokladu a čtyřikrát se mu v prstech rozpustil v nic, jak ho opouštěl spánek a bdělost mu vracela tvrdou skutečnost jeho neštěstí. Jak ležel brzy ráno a vzpomínal na příhody svého velkého dobrodružství, všiml si, že vypadaly podivně utlumeně a daleko – skoro jako kdyby se byly staly v jiném světě, nebo v dávno uplynulém čase. Pak ho napadlo, že samotné to velké dobrodružství muselo být sen! Byl tu jeden velmi silný argument pro tuhle myšlenku – totiž že množství mincí, které viděl, bylo moc obrovské, aby bylo skutečné. Nikdy předtím neviděl více než padesát dolarů najednou pohromadě, a byl jako všichni kluci jeho věku a postavení – představoval si, že všechny ty zmínky o „stovkách" a „tisících" jsou jen fantazijní formy řeči, a že žádné takové sumy ve světě skutečně neexistují. Nikdy ani na okamžik nepředpokládal, že by se tak velká suma jako sto dolarů dala v hotových penězích najít v něčím vlastnictví. Kdyby se jeho představy o schovaných pokladech daly rozpitvat, zjistilo by se, že se skládají z hrstky skutečných desetníků a bušlu neurčitých, nádherných, neuchopitelných dolarů.

Ale příhody jeho dobrodružství se mu v hlavě ostřily a jasněly, jak si je převaloval, a tak brzy začal naklánět k dojmu, že to nakonec nemusel být sen. Tuhle nejistotu musí smést. Chvatně si dá snídani a půjde najít Hucka.

Huck seděl na okraji plochého člunu, lhostejně houpal nohama ve vodě a vypadal velmi melancholicky. Tom se rozhodl nechat Hucka

přivést na to téma. Pokud to neudělá, bude dobrodružství dokázáno, že to byl jenom sen.

„Nazdar, Hucku!“

„Nazdar.“

Chvíli ticho.

„Tome, kdybysme byli zatracený nářadí nechali u mrtvýho stromu, byli jsme měli ty peníze. Jéminkote, není to strašný!“

„*Tak to nebyl sen*, nebyl to sen! Nějak si přeju, aby byl. Čert mě vem, jestli si nepřeju, Hucku.“

„Co nebyl sen?“

„No ta včerejší věc. Napolo jsem myslel, že byla.“

„Sen! Kdyby ty schody nebyly spadly, viděl bys, jakej to byl sen! Měl jsem toho dneska v noci, snů, že – s tím Španělem s klapkou na voku, co po mně šel po celou noc – ať shnije!“

„Ne, ne – ať neshnije. *Najít* ho! Vysledovat ty peníze!“

„Tome, nikdy ho nenajdem. Člověk má jenom jednu šanci na takový balík – a ta je ztracená. Mě by stejně třásla kolena, kdybych ho uviděl.“

„No, mě taky; ale rád bych ho stejně uviděl – a vysledoval k jeho Číslu dvě.“

„Číslo dvě – jo, to je ono. Přemýšlel jsem o tom. Ale nic z toho nevydrbu. Co myslíš, že to je?“

„Já nevim. Je to moc hluboký. Hele, Hucku – snad je to číslo domu!“

„Pane bože!… Ne, Tome, to nebude ono. Jestli jo, tak to není v tomhle zapadákově. Žádný čísla tu nemají.“

„No, to je pravda. Nech mě chvíli přemejšlet. Tady – je to číslo pokoje – v hostinci, víš!“

„Áá, to je fígl! Jsou tu jenom dva hostince. Rychle to zjistíme.“

„Zůstaň tu, Hucku, dokud nepřijdu.“

Tom byl hned pryč. Nestál o Huckovu společnost na veřejných místech. Byl pryč půl hodiny. Zjistil, že v lepším hostinci je Dvojka dlouho obsazena mladým právníkem, a stále tam je. V tom méně okázalém

byla Dvojka záhada. Mladý syn hostinského řekl, že je pořád zamčená, a nikdy nikoho neviděl dovnitř jít nebo ven kromě v noci; neznal zvláštní důvod, proč to tak je; měl trochu zvědavosti, ale slabou; z té záhady si udělal zábavu, představoval si, že ten pokoj je „strašidelnej“; všiml si, že tam včera večer bylo světlo.

„Takhle jsem to zjistil, Hucku. Myslím, že tohle je ta Dvojka, co hledáme.“

„Myslím, že jo, Tome. A co teď uděláš?“

„Nech mě přemejšlet.“

Tom dlouho přemýšlel. Pak řekl:

„Řeknu ti to. Zadní dveře té Dvojky jsou ty, co vedou do té úzký, těsný uličky mezi hostincem a tou starou šupárnou cihlového krámu. Teď ty si sežeň všechny klíče od dveří, co najdeš, a já štípnu všechny tetiny, a první tmavou noc půjdem tam a vyzkoušíme je. A dávej pozor, hlídej si Indiána Joea, protože říkal, že vlítne do města a bude slídit po šanci dostat svou pomstu. Jestli ho uvidíš, prostě ho sleduj; a jestli nejde k té Dvojce, tak to není to místo.“

„Jéminkote, nechci ho sledovat sám!“

„Vždyť to bude noc, jistotně. On tě možná nikdy neuvidí – a i kdyby jo, snad nic nenapadne.“

„No, jestli bude pořádně tma, hádám, že ho vysleduju. Nevim – nevim. Zkusím to.“

„Já ho sleduju určitě, jestli bude tma, Hucku. Páni, moh zjistit, že si pomstu neopatří, a jít rovnou po těch penězích.“

„Jo, Tome, jo. Vysleduju ho; vysleduju, bodejť by ne!“

„No teď *mluvíš*! Nikdy nezaslábni, Hucku, a já taky ne.“

Kapitola dvacátá osmá

Tu noc byli Tom a Huck připraveni na své dobrodružství. Potloukali se v okolí hostince až do devíti, jeden hlídal zpovzdálí uličku a druhý vchod. Nikdo do uličky nevešel ani z ní nevyšel; nikdo, kdo by připomínal toho Španěla, do hostince nevešel ani nevyšel. Zdálo se, že noc bude jasná; Tom se tedy vydal domů s tím, že pokud přijde pořádná tma, Huck má přijít a „zamňoukat“, načež se Tom vyplíží ven a zkusí klíče. Jenže noc zůstala jasná, a tak Huck kolem dvanácté svou hlídku zabalil a odebral se spát do prázdného cukrového sudu.

V úterý měli kluci stejnou smůlu. Stejně tak ve středu. Ale čtvrteční noc slibovala líp. Tom se včas vyplížil ven s tetinou starou plechovou lucernou a s velkým ručníkem, aby ji jím zabalil. Lucernu schoval do Huckova cukrového sudu a hlídka začala. Hodinu před půlnocí hostinec zavřel a jeho světla – jediná v okolí – pohasla. Žádný Španěl se neukázal. Nikdo nevešel do uličky, nikdo z ní nevyšel. Všechno bylo příznivé. Vládla černočerná tma, dokonalé ticho rušilo jen občasné zabručení vzdáleného hromu.

Tom vzal lucernu, zapálil ji v sudu, pevně ji zabalil do ručníku, a oba dobrodruzi se v příšeří tiše kradli k hostinci. Huck stál na stráži a Tom se poslepu vydal do uličky. A pak nastala doba úzkostného čekání, které Huckovi leželo na duši jako hora. Začal si přát, aby zahlédl aspoň záblesk z lucerny – polekal by se ho, ale aspoň by věděl, že Tom je ještě naživu. Zdálo se mu, že od chvíle, co Tom zmizel, uplynuly hodiny. Určitě omdlel; možná je mrtvý; možná mu puklo srdce hrůzou a napětím. V té tísni se Huck přistihl, že se k uličce blíží čím dál víc;

bál se všelijakých hroznych věcí a každou chvíli čekal, že se stane nějaká katastrofa, která mu vyrazí dech. Moc dechu k vyražení neměl, protože se zdálo, že ho umí nabírat jen po náprstcích, a při takovém tlukotu srdce by se mu to srdce brzy upracovalo k smrti. Najednou se zablýsklo světlo a Tom se kolem něj prohnal jako vítr: „Utíkej!“ povídá; „utíkej, o život!“

Nemusel to opakovat; jednou stačilo; Huck už dělal třicet nebo čtyřicet mil za hodinu, než zaznělo opakování. Kluci se nezastavili, dokud nedoběhli k boudě opuštěných jatek na dolním konci vesnice. Zrovna když vběhli pod její střechu, přišla bouře a spustil se lijavec. Jakmile Tom popadl dech, povídá:

„Hucku, bylo to hrozný! Vzal sem dva klíče, co nejvopatrnějc to šlo, ale dělaly takovej randál, že sem skoro nemoh dejchat, jak sem byl vyděšenej. A ani se nechtěly v zámku votočit. No, vůbec jsem si toho nevšímal, chytil sem za kliku, a dveře bác, otevřený! Vono to nebylo zamčený! Skočil sem dovnitř, shodil ten ručník, a – *hergot blesk ať do mě uhodí!*“

„Co! – cos viděl, Tome?“

„Hucku, málem sem šláp Indián Joeovi na ruku!“

„Nééé!“

„Jo! Ležel tam, tvrdě spal na podlaze, s tou svou starou klapkou na voku a rukama rozhozenýma.“

„Jemine, cos udělal? Probudil se?“

„Ne, ani sebou nehnul. Vopilej, řek bych. Chytil sem ten ručník a letěl!“

„Mě by ten ručník vůbec nenapadlo, to bych se vsadil!“

„Mě jo. Teta by mi vobyvatelně vostala, kdybych ho ztratil.“

„Řekni, Tome, viděls tu bednu?“

„Hucku, neměl sem čas se rozkoukat. Neviděl sem bednu, neviděl sem kříž. Neviděl sem nic než flašku a plechovej hrnek na podlaze

u Indián Joea; jo, viděl sem taky dva sudy a hromadu dalších flašek v tý místnosti. Teď vidíš, co je s tou strašidelnou místností za vobjev?“

„Jak to?“

„No že v ní straší whisky! Třeba mají strašidelnou místnost *všechny* ty Hostince Střídmosti, viď, Hucku?“

„Inu, snad jo. Kdoby si to pomyslel? Ale ty, Tome, teď je pořádně dobrá chvíle sebrat tu bednu, dyž je Indián Joe vopilej.“

„To jo, to je! Zkus to ty!“

Huck se otřásl.

„No ne – snad ne.“

„A snad já taky ne, Hucku. Jedna flaška vedle Indián Joea nestačí. Dyby byly tři, byl by vopilej dost a já bych do toho šel.“

Nastala dlouhá odmlka na rozmyšlenou, a pak Tom řekl:

„Koukni, Hucku, nebudem to zkoušet dřív, než budem najisto vědět, že tam Indián Joe neni. Je to moc strašidelný. Teď – dyž budem hlídat každou noc, určitě ho jednou uvidíme vodejít, a pak tu bednu grábnem rychlej než blesk.“

„No, souhlasim. Budu hlídat celou noc, a budu to dělat každou noc, dyž ty budeš dělat tu druhou část práce.“

„Dobře, budu. Všechno, co musíš udělat, je dojít Hooperovou ulicí jeden blok a zamňoukat – a dyž budu spát, hoď kaménky do okna a to mě vzbudí.“

„Platí, dobrý jako řípa!“

„No a Hucku, bouřka přešla, pudu domů. Za pár hodin začne svítat. Vrátíš se a budeš hlídat, ne?“

„Řek sem že jo, Tome, tak jo. Budu v tom hostinci strašit každou noc po celej rok! Budu spát přes den a hlídat přes noc.“

„Dobře. A kam se půjdeš vyspat?“

„Na seno k Benu Rogersovi. Nechá mě tam, a jeho tátův negr, strejc Jake, taky. Nosím strejcovi Jakeovi vodu, kdykoli chce, a kdykoli ho požádám, dá mi něco malýho k jídlu, jestli má co ušetřit. To je moc hod-

nej negr, Tome. Má mě rád, protože se nikdy nedělám, že sem něco víc než von. Někdy sem si sed a jed *s* ním. Ale to říkat nemusíš. Když má člověk hroznej hlad, dělá věci, který by jinak dělat nechtěl pořád."

„No, dyž tě přes den nebudu potřebovat, nechám tě spát. Nebudu ti otravovat. Jak uvidíš, že se v noci něco děje, přiskoč a zamňoukej."

Kapitola dvacátá devátá

První, co Tom v pátek ráno slyšel, byla radostná novina – rodina soudce Thatchera se včera večer vrátila do města. Indián Joe i poklad se v tu chvíli propadli do druhořadé důležitosti a hlavní místo v klukově zájmu zaujala Becky. Potkal se s ní a vyčerpávajícím způsobem si užili parádu hraním „na schovávanou“ a „na vlčí máku“ s houfem spolužáků. Den se završil a korunoval zvlášť uspokojivě: Becky vymámila na matce, aby na druhý den určila dávno slíbený a dávno odkládaný piknik, a matka svolila. Dívčina radost neznala mezí; a Tomova nebyla o nic umírněnější. Pozvánky letěly ještě před západem slunce a vzápětí byla veškerá mládež vsi stržena do horečky příprav a slastného očekávání. Tomovo vzrušení ho udrželo vzhůru až do dost pozdní hodiny a měl pěknou naději, že uslyší Huckovo „mňau“ a že druhý den ohromí Becky a výletníky svým pokladem; jenže zklamání ho nemine. Toho večera žádný signál nepřišel.

Konečně nastalo ráno a kolem desáté nebo jedenácté hodiny se u soudce Thatchera sešla veselá a rozpustilá společnost a všechno bylo nachystáno k vyražení. Nebylo zvykem, aby starší lidé svou přítomností kazili pikniky. Děti byly považovány za dost bezpečné pod křídly několika osmnáctiletých mladých dam a několika třiadvacetiletých či kolem toho mladých pánů. Pro tu příležitost byl najat starý parní přívoz; brzy pak vesele hlučící houf táhl hlavní ulicí obtížen košíky s proviantem. Sid byl nemocný a musel o tu zábavu přijít; Mary zůstala doma, aby mu dělala společnost. Poslední, co paní Thatcherová Becky řekla, bylo:

„Dnes se vrátíte pozdě. Snad by bylo lepší, kdybys přespala u některé z dívek, co bydlí blízko přístaviště, dítě."

„Tak zůstanu u Susy Harperové, maminko."

„Dobře. A dávej pozor, chovej se slušně a nikomu nedělej potíže."

Jak si tak pak vykračovali, Tom povídá Becky:

„Ty – víš co uděláme? Místo abysme šli k Joe Harperovi, vyšplháme rovnou nahoru na kopec a stavíme se u vdovy Douglasové. Bude mít zmrzlinu! Má ji skoro každej den – fůry zmrzliny. A hrozně se bude těšit, že nás uvidí."

„Jéé, to bude legrace!"

Pak se Becky na chvilku zamyslela a řekla:

„Ale co na to řekne maminka?"

„Jak se to doví?"

Děvčátko tu myšlenku v hlavě převracelo sem a tam, až neochotně řeklo:

„Myslím, že je to špatně – ale –"

„Ale ale, nesmysl! Tvoje máma to nebude vědět, tak co je na tom? Vona chce jen, abys byla v bezpečí; a vsadím se, že by řekla, abys tam šla, dyby si na to vzpomněla. Vím to jistě!"

Vdovina skvělá pohostinnost byla lákavá návnada. Ta a Tomovo přesvědčování brzy zvítězily. Rozhodlo se tedy, že o večerním programu nikomu neřeknou. Zanedlouho Tomovi blesklo hlavou, že snad právě dnes v noci přijde Huck a dá signál. Ta myšlenka mu z očekávání dost sebrala. Přesto se nedokázal té zábavy u vdovy Douglasové vzdát. A proč by ji taky zahazoval, uvažoval – včera v noci signál nepřišel, tak proč by měl spíš přijít dnes? Jistá zábava večera převážila nad nejistým pokladem; a klučicky se rozhodl, že se podvolí silnějšímu puzení a už po zbytek dne si na bednu s penězi ani nevzpomene.

Tři míle pod městem přívoz zastavil u ústí zalesněné rokle a přivázal se. Houf se rozlil na břeh a brzy lesní dálky a skalnaté výšiny zdaleka široka rozléhaly výkřiky a smíchem. Všechny různé způsoby, jak se

zpotit a unavit, přišly na řadu, a časem se poutníci trousili zpátky do ležení s poctivými apetity, a pak začalo plenění pochoutek. Po hostině nastal občerstvující čas odpočinku a klábosení ve stínu rozložitých dubů. Konečně někdo zavolal:

„Kdo je nachystanej do jeskyně?“

Všichni byli. Opatřily se svazky svíček a ihned nastal všeobecný úprk vzhůru po kopci. Ústí jeskyně bylo na stráni – otvor ve tvaru písmene A. Jeho mohutné dubové dveře stály nezatarasené. Uvnitř byl malý sál, chladný jako ledovna, obložený od přírody tvrdým vápencem, který se perlil studeným potem. Bylo romantické a tajemné stát tu v hlubokém příšeří a dívat se ven do zeleného údolí zalitého sluncem. Ale působivost té chvíle rychle vyprchala a dovádění začalo znova. Ve chvíli, kdy se zapálila svíčka, nastala všeobecná rvačka o jejího majitele; následoval zápas a hrdinná obrana, ale svíčka byla brzy sražena k zemi nebo sfouknuta, a pak se ozval veselý jekot smíchu a nová honička. Jenže všechno má konec. Konečně se průvod vydal po strmém sestupu hlavní chodby, mihotavá řada světel mdle odhalovala vysoké kamenné stěny skoro až k místu, kde se spojovaly šedesát stop nad hlavami. Hlavní chodba nebyla širší než osm nebo deset stop. Každých pár kroků z ní na obě strany odbočovaly další vysoké a ještě užší pukliny – McDougalova jeskyně totiž nebyla nic jiného než ohromný labyrint křivolakých chodeb, které se do sebe splétaly a zase se rozbíhaly a nikam nevedly. Říkalo se, že člověk by mohl bloudit dny a noci v jejím spletitém chuchvalci rozsedlin a propastí, a konce té jeskyně by nikdy nenašel; a že by mohl sestupovat a sestupovat, pořád níž a níž do nitra země, a bylo by to pořád stejné – labyrint pod labyrintem a žádný konec. Nikdo tu jeskyni „neznal“. To bylo nemožné. Většina mladých mužů znala její část a nebylo zvykem pouštět se moc za tuto známou část. Tom Sawyer znal z té jeskyně tolik co kdokoli jiný.

Průvod postupoval hlavní chodbou asi tři čtvrtě míle, a pak začaly skupinky a dvojice odbočovat do postranních chodeb, letět po těch pochmurných koridorech a navzájem se překvapovat na místech, kde se koridory zase scházely. Skupiny se dokázaly navzájem minout na dobu půl hodiny, aniž by vykročily za „známou“ půdu.

Konečně se jedna skupina za druhou začala trousit zpět k ústí jeskyně, uřícené, rozjařené, od hlavy k patě pomazané lojem ze svíček, umazané hlínou a dočista nadšené úspěchem dne. Pak s údivem zjistili, že si vůbec nehlídali čas a že se blíží noc. Zvonec kapitána parníku už půl hodiny vyzváněl. Takový závěr denních dobrodružství byl ovšem romantický, a tedy uspokojivý. Když přívoz se svým divokým nákladem vyplul do proudu, nikdo kromě kapitána lodi nedbal ani o halíř na ztracený čas.

Huck už byl na své hlídce, když světla přívozu kmitla kolem přístaviště. Žádný hluk z paluby neslyšel, protože mladí lidé byli ztlumení a tiší, jak lidé obvykle bývají, když jsou unavení k smrti. Divil se, co je to za loď a proč nezastavila u přístaviště – a pak ji vypustil z hlavy a soustředil pozornost na svůj úkol. Noc se zatahovala a tmavla. Odbilo deset, hluk vozů ustal, roztroušená světla začala pohasínat, zbývající chodci na ulicích zmizeli, ves se uložila ke spánku a nechala svého malého hlídače o samotě s tichem a strašidly. Odbilo jedenáct a světla v hostinci zhasla; teď byla tma všude. Huck čekal, jak se mu zdálo, nekonečně dlouho, ale nic se nedělo. Jeho víra slábla. Má to vůbec cenu? Má to *opravdu* cenu? Proč to nezabalit a nejít spát?

K sluchu mu dolehl zvuk. V jednom okamžiku byl samá pozornost. Dveře do uličky se tiše zavřely. Skočil ke rohu cihlového skladu. Vzápětí ho dva muži míjeli těsně, a jeden měl, jak se zdálo, něco pod paží. To musí být ta bedna! Odnášejí tedy ten poklad. Proč volat Toma teď? Bylo by to absurdní – chlapi s bednou utečou a víckrát se nenajdou. Ne, bude se jim držet v patách a půjde za nimi; za ochranu před odhalením se spolehne na tmu. S tímto rozhodnutím Huck vystoupil

a klouzal za muži, kočičím krokem, bosý, nechával je jen tak daleko, aby nebyli neviditelní.

Postupovali tři bloky Nábřežní ulicí, pak zahnuli vlevo do příčné uličky. Pak šli pořád rovně, až došli ke stezce vedoucí nahoru po Cardiff Hillu; tou se dali. Prošli bez zaváhání kolem starého Velšanova domu v polovině kopce a šplhali dál. Dobře, pomyslel si Huck, zakopou to ve starém lomu. Jenže oni se u lomu nezastavili. Šli dál, vzhůru k vrcholu. Vrazili na úzkou pěšinu mezi vysokými keři škumpy a hned se ztratili v šeru. Huck se teď přiblížil a zkrátil vzdálenost, protože ho stejně neuvidí. Chvíli klusal; pak zpomalil, bál se, že se moc blíží; popošel kousek, pak se úplně zastavil; naslouchal; žádný zvuk; žádný, jen zdálo se mu, že slyší tlukot vlastního srdce. Z kopce doléhalo houkání sovy – zlověstný zvuk! Ale žádné kroky. Nebesa, je snad všechno ztraceno? Chystal se vyrazit na okřídlených nohách, když si čtyři stopy od něj kdosi odkašlal! Huckovi vyskočilo srdce až do krku, ale on je zase polkl; a pak tam stál, třásl se, jako by ho najednou chytil tucet zimnic naráz, a byl tak slabý, že si myslel, že určitě spadne na zem. Věděl, kde je. Věděl, že je pět kroků od schůdků přes plot do vdoviných pozemků. Jen ať to tu zakopou, pomyslel si; nebude těžké to najít.

Pak se ozval hlas – velmi tichý – Indián Joeův:

„Zatracená ženská, snad má návštěvu – ještě jsou tam světla, ačkoli je pozdě."

„Já žádný nevidím."

To byl ten cizincův hlas – cizince ze strašidelného domu. Smrtelný chlad Huckovi projel srdcem – takže *tohle* je ta „pomsta"! První myšlenka byla, že uletí. Pak si vzpomněl, že vdova Douglasová byla k němu nejednou dobrá, a tihle chlapi ji možná jdou zavraždit. Přál si, aby měl odvahu ji varovat; ale věděl, že si to netroufne – mohli by přijít a chytit ho. Všechno tohle a ještě víc mu prolétlo hlavou v tom okamžiku, co uplynul mezi cizincovou poznámkou a tou další Indián Joeovou – která zněla –

„Protože ti překáží ten keř. Takhle – teď – teď to vidíš, ne?“

„Jo. No, *je* tam návštěva, řekl bych. Radši to vzdáme.“

„Vzdát to, a já teď odcházím z téhle země navždy! Vzdát to a třeba už nikdy jinou šanci nemít. Říkám ti znova, jak jsem ti řek už dřív, mně nejde o její lup – ten si můžeš nechat. Jenže její muž byl na mě hrubej – mnohokrát byl na mě hrubej – a hlavně to byl ten smírčí soudce, co mě zavřel za tuláctví. A to není všechno. To není ani miliontina! Nechal mě *zbičovat*! – zbičovat před věznicí jako negra! – a celé město na to koukalo! *Zbičovat*! – rozumíš? Využil mojí situace a umřel. Ale vybiju si to na *ní*.“

„Jen ji nezabíjej! To nedělej!“

„Zabít? Kdo mluvil o zabíjení? *Jeho* bych zabil, kdyby tu byl; ale ne ji. Když se chceš mstít na ženské, nezabíjíš ji – blbost! Jdeš jí po kráse. Rozřízneš jí nosní dírky – nasekneš jí uši jako svini!“

„Prokrista, to je –“

„Nech si svůj názor pro sebe! Bude to pro tebe nejbezpečnější. Přivážu ji k posteli. Jestli vykrvácí, je to moje vina? Nebudu plakat, až se to stane. Příteli, pomůžeš mi v téhle věci – kvůli *mně* – proto jsi tady – já bych to sám nedokázal. Jestli couvneš, zabiju tě. Rozumíš tomu? A jestli budu muset zabít tebe, zabiju i ji – a pak myslím, že se nikdo nikdy moc nedoví, kdo tohle udělal.“

„No, jestli to musí být, pusťme se do toho. Čím dřív, tím líp – já se celej třesu.“

„Udělat to *teď*? A návštěva uvnitř? Poslyš – začínám tě podezírat, jak to tak slyším. Ne – počkáme, až světla zhasnou – není kam spěchat.“

Huck cítil, že nastane ticho – věc ještě hroznější než jakékoli vražedné řeči; proto zadržel dech a opatrně couvl; nohu položil pečlivě a pevně, poté co se vyvážil na jedné noze v povážlivé pozici a málem spadl, nejdřív na jednu stranu, pak na druhou. Udělal další krok zpátky, se stejnou obezřelostí a stejným rizikem; pak další a další a – pod

nohou mu praskla větvička! Dech se mu zarazil a on naslouchal. Žádný zvuk – ticho bylo dokonalé. Jeho vděčnost neznala mezí. Teď se otočil na místě, mezi stěnami škumpových keřů – otáčel se tak opatrně, jako by byl loď – a pak kráčel rychle, ale obezřetně dál. Když vynořil u lomu, cítil se v bezpečí, a tak vzal nohy na ramena a letěl. Dolů, dolů se řítil, až doběhl k Velšanovi. Zabouchal na dveře, a za chviličku se z oken vyklonily hlavy starého muže a jeho dvou statných synů.

„Co je to tam za randál? Kdo buší? Co chceš?“

„Pusťte mě dovnitř – rychle! Všechno řeknu.“

„Ale copak, kdo jsi?“

„Huckleberry Finn – rychle, pusťte mě dovnitř!“

„Huckleberry Finn, no vida! To není jméno, které by otevíralo mnoho dveří, řekl bych! Ale pusťte ho, hoši, a uvidíme, co se stalo.“

„Prosím, nikomu neříkejte, že jsem to řekl já,“ byla první Huckova slova, když se dostal dovnitř. „Prosím, neříkejte – byl bych zabit, určitě – ale vdova byla ke mně někdy dobrá, a já to chci říct – *řeknu* to, když mi slíbíte, že nikdy nepovíte, že jsem to byl já.“

„U Jiřího, *má* co povídat, jinak by se takhle nechoval!“ zvolal starý muž; „ven s tím, hochu, a tady nikdo nikdy neřekne, kdo to byl.“

Za tři minuty byli starý muž a jeho synové, dobře ozbrojeni, nahoře na kopci a zrovna po špičkách vcházeli na škumpovou pěšinu, zbraně v rukou. Huck s nimi dál nešel. Schoval se za velký balvan a začal naslouchat. Nastalo táhlé, úzkostné ticho, a pak najednou vybuchla střelba a výkřik.

Huck nečekal na podrobnosti. Vyskočil a letěl z kopce, jak nejrychleji ho nohy nesly.

Kapitola třicátá

Jakmile se v nedělní ráno objevilo první tušení úsvitu, Huck se poslepu došoural na kopec a tiše zaklepal na dveře starého Velšana. Domácí spali, ale ten spánek byl nastavený jako kohoutek pušky, kvůli vzrušující příhodě z minulé noci. Z okna přišel výkřik:

„Kdo je tam?“

Huck ustrašeným hlasem tiše odpověděl:

„Prosím, pusťte mě dovnitř! To jsem jen já, Huck Finn!“

„To je jméno, co otevírá tyhle dveře dnem i nocí, chlapče! – a vítej!“

Byla to zvláštní slova pro uši chlapce-tuláka a nejmilejší, jaká kdy slyšel. Nemohl si vzpomenout, že by poslední z nich bylo kdy v jeho případě vyřčeno. Dveře se rychle odemkly a on vstoupil. Huckovi nabídli sedadlo a starý muž se svou dvojicí vysokých synů se rychle oblékli.

„Teď, hochu, doufám, že máš pořádný hlad, protože snídaně bude hotová, jak slunce vyjde, a bude to pořádně horká snídaně – o to si neboj! Já i hoši jsme doufali, že se tu včera večer ukážeš a zůstaneš.“

„Hrozně sem se bál,“ povídá Huck, „a utek jsem. Vzal sem roha, dyž začaly bouchat pistole, a nezastavil sem tři míle. Teď sem přišel, protože sem chtěl vědět, jak to dopadlo, víte; a přišel sem před svítáním, protože sem nechtěl potkat ty ďábly, i kdyby byli po smrti.“

„Chudáku malá, vypadáš, jako bys měl zlou noc – ale je tu pro tebe postel, až se nasnídáš. Ne, nejsou po smrti, chlapče – nám samotným to dost mrzí. Víme, kam na ně rovnou šáhnout, podle tvého popisu; takže jsme se po špičkách plížili, až jsme byli patnáct stop od nich – ta

škumpová pěšina byla tmavá jako sklep – a zrovna tehdy jsem cítil, že budu kejchat. Nejpodlejší smůla! Snažil jsem se to zadržet, ale marně – muselo to přijít, a přišlo! Byl jsem v čele s pistolí nahoře, a když to kýchnutí vyrazilo, ti ničemové sebou začali šustit, aby se dostali z pěšiny, zavolal jsem: ‚Pal, hoši!' a vypálil do toho místa, kde to šustilo. A chlapci taky. Jenže byli pryč jako šídlo, ti darebáci, a my za nimi, dolů skrz lesy. Řekl bych, že jsme je ani neškrábli. Při útěku každý vystřelil, ale jejich kulky prosvištěly kolem a nám neublížily. Jakmile jsme ztratili zvuk jejich kroků, přestali jsme pronásledovat a šli dolů vzburcovat strážníky. Dali dohromady posilu a šli hlídat břehy řeky, a jakmile se rozední, šerif a parta prohledají lesy. Mí hoši budou za chvíli s nimi. Rád bych měl aspoň nějaký popis těch ničemů – pomohlo by to hodně. Ale ty jsi asi ve tmě neviděl, jak vypadali, chlapče?"

„Ale ano; viděl sem je dole ve městě a šel sem za nima."

„Výborně! Popiš mi je – popiš mi je, hochu!"

„Jeden je ten starej hluchoněmej Španěl, co se tu párkrát motal, a ten druhej je takovej hnusnej, otrhanej –"

„To stačí, chlapče, ty muže známe! Jednou jsme na ně narazili v lese za vdovou, a oni se vytratili. Běžte, hoši, a řekněte šerifovi – snídani si dejte zítra ráno!"

Velšanovi synové ihned odešli. Když opouštěli pokoj, Huck vyskočil a zvolal:

„Prosím, neříkejte *nikomu*, že sem je udal já! Prosím!"

„Když to říkáš, Hucku, dobře, ale měl bys mít slávu za to, cos udělal."

„Jéé ne, ne! Prosím, neříkejte to!"

Když mladí muži odešli, starý Velšan řekl:

„Oni to nepovědí – a já ne. Ale proč nechceš, aby se to vědělo?"

Huck to nechtěl vysvětlit víc, než že už toho o jednom z těch chlapů ví moc a nechtěl by, aby ten chlap věděl, že on o něm cokoli ví – byl by zabit, určitě.

Stařík znovu slíbil mlčenlivost a řekl:

„Jak to, že jsi za těmihle lidmi šel, hochu? Vypadali podezřele?“

Huck mlčel, zatímco formuloval náležitě opatrnou odpověď. Pak řekl:

„Víte, jsem tak trochu neřád – aspoň to všichni říkají a já proti tomu nemám nic – a někdy nemůžu moc spát, jak nad tím přemejšlím a snažim se vymyslet novej způsob života. Tak to bylo včera v noci. Nemoh sem spát, tak sem šel kolem půlnoci po ulici, zas to v hlavě převracel, a dyž sem dorazil k tomu starýmu rozvrzanýmu cihlovýmu skladu u Hostince Střídmosti, opřel sem se o zeď, abych si eště trochu popřemejšlel. No, zrovna tudy jde těch dvou chlápků, těsně kolem mě, a něco maj pod paží, a myslel sem si, že to ukradli. Jeden kouřil a druhej chtěl voheň; tak se zastavili zrovna přede mnou a doutníky jim rozsvítily tváře a já viděl, že ten velkej je ten hluchoněmej Španěl, podle bílejch licousů a tý klapky na voku, a ten druhej je takovej zrezivělej, otrhanej ďábel.“

„Viděl jsi ty hadry ve světle doutníků?“

To Hucka na chvíli zarazilo. Pak řekl:

„No, nevim – ale nějak se mi zdá, že jo.“

„Pak šli dál, a ty jsi –“

„Šel sem za nima – ano. To bylo to. Chtěl sem vidět, co se děje – tak se plížili. Dohnal sem je ke schůdkům u vdovy a stál sem ve tmě a slyšel toho otrhanýho prosit o tu vdovu, a Španěla přísahat, že jí zřídí ksicht, jak sem vám i vašim dvěma –“

„Cože! Ten *hluchoněmý* to všechno řekl?“

Huck udělal další strašnou chybu! Snažil se ze všech sil zabránit staříkovi, aby získal sebemenší náznak, kdo by ten Španěl mohl být, a přesto se zdálo, že se mu jazyk zapřisáhl dostat ho do průšvihu bez ohledu na všechno, co mohl dělat. Několikrát se pokusil vymotat z té šlamastyky, ale starcovo oko bylo na něm a on dělal přehmat za přehmatem. Konečně Velšan řekl:

„Hochu, neboj se mě. Nezkřivil bych ti vlas na hlavě za nic na světě. Ne – chránil bych tě – chránil bych tě. Tenhle Španěl není hluchoněmý; to ti uklouzlo, aniž jsi chtěl; to teď nezakryješ. Víš o tom Španělovi něco, co chceš nechat skryté. Důvěřuj mi – řekni mi, co to je, a důvěřuj mi – já tě nezradím."

Huck se chvíli zahleděl do stařík ových poctivých očí, pak se naklonil a zašeptal mu do ucha:

„Ono to *není* žádnej Španěl – je to Indián Joe!"

Velšan málem vyskočil ze židle. Za chvíli řekl:

„Teď je to jasné. Když jsi mluvil o nasekávání uší a rozřezávání nosů, soudil jsem, že to je tvoje vlastní okrasa, protože bílí lidi takhle pomstu neberou. Ale Indián! To je něco úplně jiného."

Při snídani řeči pokračovaly a stařík v jejich průběhu řekl, že poslední, co s hochy udělali, než šli spát, bylo, že vzali lucernu a prohlédli schůdky i jejich okolí po stopách krve. Žádné nenašli, ale zabavili objemný balík –

„Čeho?"

Kdyby ta slova byla blesky, nemohla by vyskočit s omračující náhlostí z Huckových zbělelých rtů. Oči měl teď vytřeštěné, dech se zastavil – čekal na odpověď. Velšan sebou trhl – zírá v odpověď – tři vteřiny – pět – deset – pak odvětil:

„Lupičského nářadí. Proč, co *je* s tebou?"

Huck klesl zpátky, těžce, ale tiše oddechující, hluboce, nevýslovně vděčný. Velšan si ho prohlížel vážně, zvědavě – a brzy řekl:

„Ano, lupičské nářadí. To, zdá se, se ti dost ulevilo. Ale cos myslel, že najdeme? Co jsi *ty* čekal?"

Huck byl v úzkých – zkoumavé oko bylo na něm – dal by nevímco za materiál na věrohodnou odpověď – nic ho nenapadlo – zkoumavé oko se zavrtávalo hloub a hloub – nabídla se nesmyslná odpověď – nebyl čas ji vážit, a tak ji na blind pronesl – chabě:

„Třeba knížky z Nedělní školy."

Chudák Huck byl příliš skleslý, aby se usmál, ale starý muž se zasmál hlasitě a vesele, roztřepal si podrobnosti své anatomie od hlavy k patě a zakončil tím, že takový smích je penězi v kapse, protože srazí doktorský účet jako nic. Pak dodal:

„Chudáku chlapče, jsi bledý a zdeptaný – vůbec není ti dobře – nic divného, že jsi trochu rozhozený a mimo. Ale z toho se dostaneš. Odpočinek a spánek tě postaví na nohy, doufám."

Hucka štvalo, že byl takový hlupák a prozradil tak podezřelé vzrušení, protože jakmile uslyšel ty řeči u vdoviných schůdků, upustil od myšlenky, že balík přinesený z hostince je ten poklad. Pouze si však myslel, že to není poklad – nevěděl to jistě; a tak zpráva o zabaveném balíku byla na jeho sebeovládání příliš. Ale v celku byl rád, že se ta epizodka stala, protože teď věděl mimo veškerou pochybnost, že *tenhle* balík není *ten* balík, a tak byl v duchu klidný a nadmíru pohodlný. Dokonce všechno teď, jak se zdálo, plulo přesně tím správným směrem; poklad musí být ještě v Dvojce, muže toho dne chytí a zavřou, a on s Tomem si bude moci chytit zlato dnes v noci bez obtíží a bez obav z vyrušení.

Zrovna když byla snídaně hotová, ozvalo se zaklepání. Huck skočil do úkrytu, protože neměl chuť být i jen vzdáleně spojován s nedávnou událostí. Velšan vpustil několik dam a pánů, mezi nimi vdovu Douglasovou, a všiml si, že skupinky občanů stoupají do kopce – zírat na ty schůdky. Zpráva se tedy roznesla. Velšan musel vyprávět noční příhodu návštěvníkům. Vdovina vděčnost za její zachování zněla hlasitě.

„Ani slovo o tom, paní. Je tu jiný, komu jste vděčná víc, než mně a mým hochům, snad, ale on mi nedovoluje jeho jméno prozradit. Nebyli bychom tam, nebýt jeho."

Tohle samozřejmě vzbudilo zvědavost tak obrovskou, že téměř zastínila hlavní věc – ale Velšan nechal tu zvědavost nahlodávat útroby svých návštěvníků a jejich prostřednictvím být přenesena do celého

města, protože se se svým tajemstvím odmítl rozloučit. Když se dozvěděli všechno ostatní, vdova řekla:

„Usnula jsem při čtení v posteli a prospala jsem všechen ten hluk. Proč jste mě nepřišli vzbudit?“

„Soudili jsme, že to nestojí za to. Ti chlapi se už asi nevrátí – neměli nářadí, s kterým by pracovali, a k čemu vás vzbudit a vyděsit k smrti? Mí tři černoši hlídali u vašeho domu po zbytek noci. Zrovna se vrátili.“

Přišli další návštěvníci, a příběh se musel vyprávět a převyprávět ještě pár hodin.

Nedělní škola o školních prázdninách nebyla, ale všichni byli brzy v kostele. O vzrušující události se dost rozmluvilo. Přišla zpráva, že po těch dvou ničemech dosud není ani stopy. Když bylo kázání u konce, žena soudce Thatchera se v davu v uličce přiřadila k paní Harperové a řekla:

„Hodlá moje Becky prospat celý den? Čekala jsem jen, že bude unavená k smrti.“

„Vaše Becky?“

„Ano,“ s polekaným pohledem – „nezůstala u vás v noci?“

„Ale ne.“

Paní Thatcherová zbledla a klesla do lavice, zrovna když kolem procházela Teta Polly, čile si povídající s přítelkyní. Teta Polly řekla:

„Dobré jitro, paní Thatcherová. Dobré jitro, paní Harperová. Mně se ztratil kluk. Řekla bych, že můj Tom u vás v noci přespal – u jedné z vás. A teď se bojí přijít do kostela. Já si s ním musím pořídit.“

Paní Thatcherová slabě zavrtěla hlavou a zbledla ještě víc.

„U nás nebyl,“ řekla paní Harperová a začínala vypadat znepokojeně. Teta Polly ve tváři zřetelně znejistěla.

„Joe Harpere, viděl jsi dnes ráno mého Toma?“

„Ne, paní.“

„Kdy jsi ho viděl naposled?“

Joe se snažil vzpomenout, ale nebyl si jistý, že by to dokázal. Lidé přestali vycházet z kostela. Šeptem se nesly dohady a každou tvář sevřel neblahý neklid. Děti byly úzkostně vyptávány, i mladí učitelé. Všichni říkali, že si nevšimli, zda Tom a Becky byli na přívozu při cestě domů; bylo tma; nikoho nenapadlo se ptát, zda někdo chybí. Jeden mladík konečně vyhrkl obavu, že jsou pořád v té jeskyni! Paní Thatcherová omdlela. Teta Polly se dala do pláče a lomila rukama.

Poplach se nesl od úst k ústům, od skupinky ke skupince, od ulice k ulici, a za pět minut zvony divoce bušily a celé město bylo vzhůru! Příhoda z Cardiff Hillu v tu chvíli upadla v nicotu, lupiči byli zapomenuti, koně osedláni, čluny obsazeny, přívoz rozkázán vyplout, a dřív, než byla hrůza půl hodiny stará, dvě stě mužů se valilo po silnici a po řece ke jeskyni.

Celé to dlouhé odpoledne se zdála ves pustá a mrtvá. Mnoho žen navštívilo Tetu Polly a paní Thatcherovou a pokusilo se je utěšit. Plakaly s nimi, a to bylo ještě lepší než slova. Celou tu úmornou noc město čekalo na zprávy; ale když konečně úsvit přišel, jediné slovo, které dorazilo, bylo: „Pošlete víc svíček – a jídlo.“ Paní Thatcherová byla téměř šílená; a Teta Polly také. Soudce Thatcher posílal z jeskyně vzkazy naděje a povzbuzení, ale skutečné útěchy nenesly.

Starý Velšan přišel domů k svítání, pokapaný voskem ze svíček, umazaný hlínou a téměř na pokraji sil. Našel Hucka ještě v posteli, která pro něj byla připravena, a v blouznění horečkou. Lékaři byli všichni u jeskyně, a tak nemocného převzala vdova Douglasová. Řekla, že u něj udělá, co bude moci, protože ať je dobrý, špatný, nebo lhostejný, patří Pánu, a nic, co patří Pánu, se nemá zanedbávat. Velšan řekl, že Huck má v sobě dobré stránky, a vdova na to:

„Na to se můžete spolehnout. To je Pánovo znamení. Nikdy ho neopomíjí. Nikdy. Dává je někam na každé stvoření, které vyjde z jeho rukou.“

Časně dopoledne se do vsi začaly trousit skupinky vyčerpaných mužů, ale ti nejsilnější z občanů dál pátrali. Všechno, co se dalo zjistit, bylo, že se prohledávají ty nejvzdálenější kouty jeskyně, které předtím nikdy navštíveny nebyly; že každý roh a každá puklina budou pročeseny; že kamkoli se člověk v bludišti chodeb vydal, byla v dálce k vidění světla kmitající sem a tam, a výkřiky a výstřely z pistolí posílaly duté ozvěny do uší po těch temných chodbách. Na jednom místě, daleko od úseku obvykle procházeného výletníky, byla na skalní stěně nalezena jména „BECKY & TOM“, vykouřená kouřem svíčky, a hned u ruky kousek stuhy pomazaný tukem. Paní Thatcherová stuhu poznala a plakala nad ní. Řekla, že to bude poslední památka, kterou po svém dítěti bude mít; a že žádný jiný pozůstatek by jí nikdy nemohl být tak drahý, protože tenhle se nejpozději rozloučil s živým tělem, než přišla ta hrozná smrt. Někdo říkal, že tu a tam v jeskyni se zableskne vzdálený bod světla, pak se ozve velkolepý výkřik a desítka mužů se žene s houkáním po dunivé chodbě – a pak vždycky následovalo nevolnostné zklamání; nebyly to děti; bylo to jen světlo některého pátrače.

Tři hrozné dny a noci vlekly svou únavnou hodinu, a ves klesla do beznadějné otupělosti. Nikdo neměl srdce k ničemu. Náhodné odhalení, teprve učiněné, že majitel Hostince Střídmosti si na pokojích přechovává kořalku, sotva zavlnilo veřejným pulsem, byť by to byla věc ohromná. Ve chvíli jasnějšího vědomí Huck chabě navedl řeč k hostincům a nakonec se zeptal – matně se třesa toho nejhoršího – zda bylo od té doby, co leží, v Hostinci Střídmosti něco objeveno.

„Ano,“ řekla vdova.

Huck se v posteli vymrštil, s divokýma očima:

„Co? Co to bylo?“

„Kořalka! – a místo bylo zavřeno. Lehni si, dítě – jaký jsi mi dal otřes!“

„Jen mi řekněte jednu věc – jenom jednu – prosím! Byl to Tom Sawyer, kdo to objevil?“

Vdova se dala do pláče. „Pst, pst, dítě, pst! Už jsem ti říkala, že *nesmíš* mluvit. Jsi hodně, hodně nemocný!“

Takže nenašli nic než kořalku; kdyby to bylo zlato, nastal by povyk. Takže poklad byl navždy ztracen – navždy ztracen! Ale nad čím mohla ona plakat? Zvláštní, že plakala.

Tyto myšlenky si proklestily matnou cestu Huckovou myslí, a pod tíhou únavy, kterou mu způsobovaly, usnul. Vdova si pro sebe řekla:

„Tak – usnul, chudák troska. Tom Sawyer to objevil! Škoda, že nemůže někdo objevit Toma Sawyera! Ach, moc jich už nezbylo, co by měli naděje dost, nebo síly dost, aby pátrali dál.“

Kapitola třicátá první

Vraťme se k Tomově a Beckyně účasti na pikniku. Potulovali se s ostatními po mdlých chodbách a prohlíželi známé divy jeskyně – divy pokřtěné dost nadnesenými jmény, jako „Salón“, „Katedrála“, „Aladinův palác“ a tak dále. Zakrátko se rozjelo dovádění na schovávanou a Tom a Becky se do něj pustili s vervou, dokud se je úsilí nezačalo trochu unavovat; pak se dali klikatou chodbou a drželi svíčky nahoře a četli zmotanou pavučinu jmen, dat, poštovních adres a mott, kterými kamenné stěny byly ozdobeny (freskami z kouře svíček). Jak si tak brouzdali a povídali, sotva si všimli, že se teď nacházejí v části jeskyně, jejíž stěny nejsou polepené. Vykouřili pod jedním převisem svá jména a popošli dál. Zakrátko přišli k místu, kde malý potůček vody, přetékající přes římsu a nesoucí s sebou vápencový sediment, během táhlých věků utvořil krajkovou a nabíranou Niagaru v třpytivém a nehynoucím kameni. Tom protáhl své malé tělo za ni, aby ji Becky k její radosti osvítil. Zjistil, že zakrývá jakési strmé přírodní schody uzavřené mezi úzkými stěnami, a v tu chvíli ho uchopila ctižádost být objevitelem.

Becky se na jeho zavolání ozvala, udělali kouřovou značku pro pozdější orientaci a vydali se za svým záměrem. Klikatili se sem a tam, hluboko dolů do tajemných útrob jeskyně, udělali další značku a odbočili za novinkami, o kterých by mohli vyprávět hornímu světu. Na jednom místě našli prostornou dutinu, z jejíhož stropu visela řada třpytivých krápníků dlouhých a tlustých jako mužova noha; obešli ji dokolečka, žasli a obdivovali ji, a brzy ji opustili jedním z četných prů-

chodů, které do ní ústily. To je zakrátko přivedlo k okouzlujícímu pramenu, jehož nádrž byla pokryta mrazivým krystalickým dílem; byl uprostřed dutiny, jejíž stěny podpíralo mnoho fantastických pilířů, které vznikly spojením velikých krápníků a stalagmitů dohromady, výsledek neutuchajícího kapání vody po staletí. Pod stropem se tiskly obrovské chuchvalce netopýrů, tisíce v jedné hroudě; světla ty tvory vyrušila a oni se spustili ve stovkách, pištěli a zběsile útočili na svíčky. Tom znal jejich zvyky a nebezpečí takového počínání. Chytil Becky za ruku a hnal ji do první chodby, která se naskytla; a to právě včas, neboť netopýr srazil Becky křídlem svíčku, zrovna když vycházela z dutiny. Netopýři pronásledovali děti pořádný kus; ale uprchlíci se vrhali do každé nové chodby, která se naskytla, až se těch nebezpečných tvorů konečně zbavili. Tom brzy objevil podzemní jezero, které své mdlé délky táhlo do dálky, až se jeho tvar ztrácel ve stínech. Chtěl prozkoumat jeho břehy, ale usoudil, že bude nejlépe nejdřív si sednout a chvíli si odpočinout. Teď poprvé položilo hluboké ticho toho místa vlhkou ruku na duše dětí. Becky řekla:

„Hele, nevšimla jsem si toho, ale zdá se, že je to strašně dávno, co jsem slyšela někoho z ostatních."

„Když se nad tím zamyslím, Becky, jsme daleko pod nimi – a nevim, jak daleko na sever, jih, nebo na východ, nebo kterýmkoli směrem. Tady bysme je neslyšeli."

Becky znejistěla.

„Jak dlouho už sme tu, Tome? Měli bysme se radši vracet."

„Jo, snad jo. Snad bysme měli."

„Najdeš cestu, Tome? Mně je to tu samý zamotaný spletitý krouhání."

„Řek bych, že bych ji našel – ale ti netopýři. Kdyby nám sfoukli svíčky, byla by to hrozná šlamastyka. Zkusíme jinudy, abysme tudy nemuseli."

„Dobře. Ale doufám, že nezabloudíme. Bylo by to tak hrozný!“ a dívka se otřásla při pomyšlení na ty hrozné možnosti.

Vydali se chodbou a šli jí mlčky kus cesty, a pokaždé mrkli do nového otvoru, zda jim něco na jeho vzhledu nebude povědomé; ale všechny byly cizí. Pokaždé, když Tom provedl prohlídku, Becky mu zírala do tváře, zda najde povzbudivé znamení, a on vesele říkal:

„Jéé, to je dobrý. Tahle to není, ale budem u ní hned!“

Jenže s každým neúspěchem byl stále méně a méně nadějný, a brzy začal odbočovat do rozbíhajících se chodeb úplně nazdařbůh, v zoufalé naději, že najde tu, kterou hledal. Pořád říkal, že je to „dobrý“, ale v srdci cítil tak olověnou hrůzu, že slova ztratila znění, jako by říkal „Všechno je ztraceno!“ Becky se k němu tiskla v úzkosti strachu a snažila se potlačit slzy, ale ony přicházely. Konečně řekla:

„Jéé, Tome, netopýrů si už nevšímej, pojďme radši tudy zpátky! Zdá se, že se nám daří pořád hůř a hůř.“

„Poslouchej!“ povídá on.

Hluboké ticho; ticho tak hluboké, že i jejich dechy byly v tom tichu nápadné. Tom vykřikl. Volání se odrazilo echem po prázdných chodbách a v dálce zemřelo ve slabém zvuku, který připomínal zavlnění posměšného smíchu.

„Jéé, nedělej to znovu, Tome, je to tak hrozný,“ povídá Becky.

„Je to hrozný, ale radši, Becky; třeba nás uslyší, víš,“ a vykřikl znovu.

To „třeba“ bylo ještě chladnější hrůzou než ten přízračný smích, tak otevřeně přiznávalo hynoucí naději. Děti stály tiše a naslouchaly; ale výsledku nebylo. Tom se v tu chvíli otočil zpět po svých stopách a přidal do kroku. Netrvalo to dlouho a jistá nerozhodnost v jeho způsobu odhalila Becky další strašný fakt – nedokázal najít cestu zpátky!

„Jéé, Tome, tys neudělal značky!“

„Becky, byl sem takovej blbec! Takovej blbec! Nenapadlo mě, že bysme se chtěli vrátit! Ne – nemůžu najít cestu. Všechno je to zamotaný.“

„Tome, Tome, zabloudili sme! Zabloudili sme! Nikdy se z tohohle hroznýho místa nedostaneme! Jéé, *proč* jsme vůbec vopustili ty ostatní!“

Klesla k zemi a propukla v tak zběsilý pláč, že se Tom zděsil myšlenky, že snad zemře, nebo přijde o rozum. Posadil se vedle ní a objal ji; ona ponořila tvář do jeho hrudi, přitiskla se k němu, vylila mu své hrůzy, své marné výčitky, a vzdálené ozvěny je všechny proměnily v posměšný smích. Tom ji prosil, aby zas pookřála, a ona řekla, že nemůže. Dal se do obviňování a vyhubování sám sobě, že ji dostal do téhle bídné situace; to mělo lepší účinek. Řekla, že se pokusí znovu doufat, že vstane a půjde, kam ji povede, jen když takhle nebude už mluvit. On přece nenese vinu o nic větší než ona, řekla.

Tak se zase vydali dál – bezcílně – jen tak nazdařbůh – jediné, co mohli dělat, bylo pohybovat se, pořád se pohybovat. Chvíli dělala naděje, že se vzpamatovává – ne proto, že by k tomu měla důvod, nýbrž jen proto, že její povahou je vzpamatovat se, dokud ji věk a familiárnost s neúspěchem nezbaví vzpruhy.

Zakrátko Tom vzal Beckyinu svíčku a sfoukl ji. Ta úspornost znamenala tolik! Slova nebylo třeba. Becky to pochopila, a její naděje opět zemřela. Věděla, že Tom má v kapsách celou svíčku a tři nebo čtyři kusy – a přesto musí šetřit.

Zakrátko začala vyžadovat svá práva únava; děti se snažily jí nedbat, protože bylo strašné pomyslet si na to, že si sednou, když se čas stal tak drahým – pohybovat se v nějakém směru, v jakémkoli směru, byl aspoň pokrok a mohl přinést ovoce; ale sednout si znamenalo pozvat smrt a zkrátit její pronásledování.

Nakonec Beckyiny slabé údy ji odmítly nést dál. Sedla si. Tom si odpočinul s ní, a mluvili o domově, o přátelích tam, o pohodlných postelích a především o světle! Becky plakala a Tom se snažil vymyslet nějaký způsob, jak ji utěšit, ale všechna jeho povzbuzení byla použitím ošoupaná a zněla jako sarkasmy. Únava doléhala na Becky tak těžce, že

upadla v spánek. Tom byl vděčný. Seděl a díval se jí do napjaté tváře a viděl, jak se pod vlivem příjemných snů vyhlazuje a stává přirozenou; a zakrátko se jí na rtech svítal úsměv a tam zůstal. Pokojná tvář odrážela trochu pokoje a hojení do jeho vlastního ducha, a myšlenky se mu zatoulaly k dávným časům a snovým vzpomínkám. Zatímco byl hluboko v úvahách, Becky se probudila s drobným lehkým zasmáním – ale úsměv jí umřel na rtech a následovalo zasténání.

„Jéé, *jak* jsem jen mohla spát! Kéž bych se nikdy, nikdy neprobudila! Ne! Ne, Tome, ne! Nedívej se tak! Už to neřeknu."

„Jsem rád, žes spala, Becky; teď si odpočineš, a cestu ven najdeme."

„Můžem to zkusit, Tome; ale viděla jsem ve snu takovou krásnou krajinu. Myslím, že tam směřujem."

„Snad ne, snad ne. Hlavu vzhůru, Becky, a jde se dál."

Vstali a bloudili dál, ruku v ruce a beznadějně. Pokusili se odhadnout, jak dlouho už v jeskyni jsou, ale věděli jen, že se jim to zdá jako dny a týdny, a přitom bylo zřejmé, že to nemůže být pravda, protože svíčky dosud nedohořely. Dlouho poté – neuměli říct, jak dlouho – Tom řekl, že musí jít tiše a poslouchat, kde kape voda – musí najít pramen. Brzy jeden našli, a Tom řekl, že je čas si zase odpočinout. Oba byli krutě unaveni, ale Becky řekla, že by snad mohla jít kousek dál. Byla překvapená, když slyšela Toma nesouhlasit. Nerozuměla tomu. Sedli si, a Tom si svíčku připevnil kouskem hlíny ke stěně před nimi. Hlava byla brzy plná myšlenek; chvíli se nemluvilo. Pak Becky prolomila mlčení:

„Tome, mám takovej hlad!"

Tom vytáhl něco z kapsy.

„Pamatuješ si tohle?" řekl.

Becky se téměř usmála.

„To je náš svatební koláč, Tome."

„Jo – kéž by byl velkej jako sud, protože to je všechno, co máme."

„Ušetřila jsem to z pikniku, abychom si o něm snili, Tome, jako dělají dospělí lidé se svatebním koláčem – jenže z toho bude naše –“

Nedokončila větu. Tom koláč rozdělil a Becky s dobrou chutí jedla, zatímco Tom okusoval svou půlku. Studené vody na dokončení hostiny bylo dost. Zakrátko Becky navrhla, aby šli dál. Tom chvíli mlčel. Pak řekl:

„Becky, uneseš, dyž ti něco řeknu?“

Becky zbledla, ale myslela, že unese.

„Teda, Becky, musíme zůstat tady, kde je voda k pití. Ten malej kousek je naše poslední svíčka!“

Becky se dala do slz a bědování. Tom dělal, co mohl, aby ji utěšil, ale s malým účinkem. Nakonec Becky řekla:

„Tome!“

„Co, Becky?“

„Budou nás postrádat a budou nás hledat!“

„Jo, budou! Určitě budou!“

„Třeba nás hledají už teď, Tome.“

„No, řek bych, že snad hledají. Doufám, že jo.“

„Kdy by nás postrádali, Tome?“

„Když se vrátí k lodi, snad.“

„Tome, tehdy už mohla být tma – všimli by si, že sme nepřišli?“

„Nevim. Ale aspoň tvoje matka by tě postrádala, jakmile se vrátí domů.“

Vylekaný pohled v Becky tváři přivedl Toma k rozumu a on viděl, že se dopustil chyby. Becky neměla jít toho večera domů! Děti ztichly a zamyslely se. Za chvíli nový výbuch pláče od Becky Tomovi ukázal, že věc, kterou měl v hlavě, zasáhla i tu její – že totiž nedělní ráno může být napůl pryč, než paní Thatcherová zjistí, že Becky není u paní Harperové.

Děti upřely oči na svůj kousíček svíčky a dívaly se, jak pomalu a nemilosrdně taje; viděly, jak nakonec stojí sám půlpalcový knot; viděly,

jak se slabý plamen zvedá a klesá, šplhá po tenkém sloupci kouře, chvíli se zdrží na jeho vrcholu, a pak – vládla hrůza naprosté tmy!

Jak dlouho poté to bylo, než si Becky pomalu uvědomila, že pláče v Tomově náručí, žádný z nich neuměl říct. Všechno, co věděli, bylo, že po tom, co se zdálo velikým úsekem času, oba se probudili z mrtvolného spánku a znovu začali trpět. Tom řekl, že snad už je neděle – nebo pondělí. Snažil se Becky rozmluvit, ale její žal byl příliš těžký, všechny její naděje byly pryč. Tom řekl, že už dávno musejí být postrádáni, a bezpochyby pátrání probíhá. Zavolá, a snad někdo přijde. Zkusil to; ale ve tmě zněly vzdálené ozvěny tak odporně, že to již nezkoušel.

Hodiny plynuly a hlad přišel vězně znovu trápit. Z Tomovy poloviny koláče zbývala část; rozdělili ji a snědli. Jenže zdáli se být hladovější než předtím. Ten chudý sousto jen podnítilo chuť.

Zakrátko Tom povídá:

„PST! Slyšelas to?“

Oba zadrželi dech a naslouchali. Byl tam zvuk jako nejslabší, vzdálený výkřik. Tom okamžitě odpověděl, vzal Becky za ruku a začali se poslepu plížit chodbou tím směrem. Zakrátko naslouchal znovu; znovu bylo slyšet zvuk, a zdánlivě trochu bližší.

„To jsou voni!“ řekl Tom; „jdou pro nás! Pojď, Becky – teď je všechno v pořádku!“

Radost vězňů byla téměř zdrcující. Jejich rychlost však byla pomalá, protože se tu dost často vyskytovaly pasti, před kterými se muselo mít na pozoru. Zakrátko k jedné došli a museli zastavit. Mohla být tři stopy hluboká, mohla být sto – každopádně se nedala přejít. Tom si lehl na břicho a sáhl dolů tak daleko, jak mohl. Žádné dno. Musí zůstat tady a čekat, až přijdou pátrači. Naslouchali; zjevně se vzdálené výkřiky vzdalovaly! okamžik či dva, a byly pryč úplně. Jaká srdcervoucí bída! Tom hulákal, až ochraptěl, ale marně. Mluvil k Becky nadějně; ale uplynul věk úzkostného čekání a žádné zvuky už se neozvaly.

Děti se poslepu dopotácely zpátky k pramenu. Únavný čas se vlekl; znovu usnuly a probudily se vyhladovělé a žalem skolené. Tom věřil, že teď už musí být úterý.

Teď ho napadla myšlenka. Nedaleko tu byly nějaké boční chodby. Bylo by lepší prozkoumat některé z nich, než snášet tíhu toho těžkého času v nečinnosti. Vytáhl z kapsy šňůru od draka, přivázal ji k výstupku a oni s Becky vyrazili, Tom v čele, odvíjeje šňůru, jak se poslepu plížil dál. Po dvaceti krocích skončila chodba v „srázu". Tom si klekl, nahmatal pod sebou, a pak sáhl co nejdál za roh, kam dosáhl rukama; snažil se natáhnout ještě trochu dál doprava, a v tu chvíli, ne víc než dvacet yardů od něj, se zpoza skály objevila lidská ruka držící svíčku! Tom vydal radostný výkřik, a za tou rukou okamžitě následovalo tělo, kterému patřila – Indián Joeovo! Tom byl ochromen; nemohl se hnout. V příštím okamžiku byl obrovsky potěšen, když viděl, jak „Španěl" bere nohy na ramena a mizí z dohledu. Tom se divil, že Joe nepoznal jeho hlas a nepřišel ho zabít za to, že proti němu svědčil u soudu. Ale ozvěny mu musely hlas změnit. Bezpochyby to tak bylo, usoudil. Tomovi strach ochromil každý sval v těle. Řekl si, že má-li ještě sílu dostat se zpátky k prameni, zůstane tam a nic ho nesvede riskovat další setkání s Indián Joem. Dával si pozor, aby Becky nic neřekl o tom, co viděl. Řekl jí, že vykřikl jen „pro štěstí".

Jenže hlad a bída se v dlouhém běhu povznášejí nad strachy. Další únavné čekání u pramene a další dlouhý spánek přinesly změny. Děti se probudily mučeny zuřivým hladem. Tom věřil, že teď musí být středa nebo čtvrtek, nebo dokonce pátek či sobota, a že pátrání bylo vzdáno. Navrhl prozkoumat další chodbu. Cítil se ochoten riskovat setkání s Indián Joem i všechny jiné hrůzy. Jenže Becky byla hrozně slabá. Upadla do mdlé apatie a nedala se probudit. Řekla, že zůstane teď tam, kde je, a zemře – nebude to dlouho trvat. Řekla Tomovi, aby šel se šňůrou od draka a prozkoumal, chce-li; ale prosila ho, aby se každou

chvíli vrátil a promluvil s ní; a dala si od něj slíbit, že až přijde ta hrozná chvíle, zůstane u ní a bude ji držet za ruku, dokud nebude po všem.

Tom ji políbil, s dušením v krku, a předstíral, že si je jist tím, že najde pátrače nebo cestu z jeskyně; pak vzal šňůru od draka a vydal se poslepu po čtyřech jednou z chodeb, zdeptán hladem a nemocen předtuchami přicházející zkázy.

Kapitola třicátá druhá

Nadešlo úterní odpoledne a dohořelo do soumraku. Ves St. Petersburg stále truchlila. Ztracené děti nebyly nalezeny. Byly za ně slouženy veřejné modlitby a mnoho a mnoho modliteb soukromých, v nichž byla celé srdce prosícího; ale přesto nepřicházely z jeskyně žádné dobré zprávy. Většina pátračů svou výpravu vzdala a vrátila se ke svým denním povinnostem, s tím, že je zřejmé, že děti nemohou být nikdy nalezeny. Paní Thatcherová byla velmi nemocná a hodně času blouznila. Lidé říkali, že srdcelomné je slyšet, jak volá své dítě, zvedá hlavu a celou minutu v kuse naslouchá, a pak ji zas unaveně se zasténáním položí dolů. Teta Polly se propadla do ustálené melancholie a šediny jí téměř zbělely docela. Ves ulehla v úterní večer ke spánku smutná a opuštěná.

Kdesi uprostřed noci vybuchl ze vsi divoký zvuk zvonů, a v okamžiku se ulice zaplnily rozšílených poloobličených lidí, kteří volali: „Všichni ven! všichni ven! Jsou nalezeny! Jsou nalezeny!“ K rámusu se přidaly plechové pánve a rohy, obyvatelstvo se shromáždilo do houfu a hnalo se k řece, potkalo děti přijíždějící v otevřeném kočáru, který táhli jásající občané, obklopilo kočár, přidalo se k jeho domácímu pochodu a nádherně se valilo hlavní ulicí za řevem huzá za huzou!

Ves byla osvětlena; nikdo už nešel spát; byla to největší noc, jakou to malé město kdy zažilo. Během první půlhodiny procházel domem soudce Thatchera průvod vesničanů, zachvacoval zachráněné a líbal je, tiskl ruku paní Thatcherové, snažili se promluvit, ale nemohli – a odcházeli zaplavujíce všude slzami.

Štěstí Tety Polly bylo úplné, a štěstí paní Thatcherové téměř. Bude úplné, jakmile posel vyslaný s velikou zprávou k jeskyni donese slovo jejímu muži. Tom ležel na pohovce s dychtivým sluchačstvem kolem sebe a vyprávěl historii svého báječného dobrodružství a vkládal do něj mnohá úderná doplnění, aby ho ozdobil; a zakončil popisem toho, jak Becky opustil a vydal se na průzkum; jak sledoval dvě chodby tak daleko, kam dosahovala jeho šňůra od draka; jak sledoval třetí až po úplné roztažení šňůry a chystal se obrátit, když zahlédl vzdálenou tečku, která vypadala jako denní světlo; upustil šňůru a poslepu k ní šel, prostrčil hlavu a ramena malou dírou a uviděl, jak se valí široká Mississippi!

A kdyby to bývalo mělo být v noci, nebyl by tu tečku denního světla uviděl a tu chodbu by už víckrát nebyl prozkoumával! Vyprávěl, jak se vrátil pro Becky a oznámil jí tu dobrou zprávu, a jak mu řekla, aby ji takovýma hloupostma netrápil, protože je unavená, ví, že umře, a chce. Popisoval, jak s ní lopotil a přesvědčil ji; jak málem umřela radostí, když se poslepu dostala tam, kde skutečně viděla modrou tečku denního světla; jak se protlačil dírou ven, a pak jí pomohl ven; jak tam seděli a plakali štěstím; jak kolem jeli nějací muži v loďce a Tom na ně zavolal a vyprávěl jim svou situaci a jejich vyhladovělý stav; jak mu muži zprvu tomu divokému příběhu nevěřili, „protože," řekli, „jste pět mil po proudu dole od údolí, v němž je jeskyně" – pak je vzali na palubu, odveslovali k jednomu domu, dali jim večeři, nechali je odpočívat ještě dvě nebo tři hodiny po setmění a pak je přivezli domů.

Před svítáním soudce Thatcher a hrstka pátračů s ním byli v jeskyni vystopováni podle špagátů, které za sebou nechali, a byla jim sdělena ta velká novina.

Tři dny a noci lopocení a hladu v jeskyni se nedaly ze sebe hned setřást, jak Tom a Becky brzy zjistili. Celou středu i čtvrtek byli upoutáni na lůžko, a zdálo se, že jsou pořád unavenější a vysílenější. Tom se trochu rozchodil ve čtvrtek, v pátek byl ve městě a v sobotu byl skoro

zas celý jako dřív; ale Becky nevyšla ze svého pokoje až do neděle, a to vypadala, jako by prošla vysilující nemocí.

Tom se dozvěděl o Huckově nemoci a v pátek ho šel navštívit, ale do ložnice nebyl vpuštěn; ani v sobotu nebo v neděli. Od té doby byl vpouštěn denně, ale byl varován, aby se o svém dobrodružství mlčky a aby neuváděl žádná vzrušující témata. Vdova Douglasová zůstávala u toho, aby viděla, že poslouchá. Doma se Tom dozvěděl o příhodě z Cardiff Hillu; také že tělo „otrhance" bylo nakonec nalezeno v řece u přívozu; snad se utopil, když se snažil utéct.

Asi čtrnáct dní po Tomově vysvobození z jeskyně se vydal navštívit Hucka, který teď byl už dost silný na to, aby vyslechl vzrušené vyprávění, a Tom nějaké takové měl, které, jak si myslel, bude Hucka zajímat. Dům soudce Thatchera byl Tomovi po cestě, a zastavil se, aby viděl Becky. Soudce a několik přátel ho zavedli k řeči, a někdo se ho ironicky zeptal, zda by znovu nerad šel do jeskyně. Tom řekl, že by snad šel. Soudce povídá:

„No, jsou i jiní jako ty, Tome, o tom nepochybuji. Ale postarali jsme se o to. Nikdo už v té jeskyni nezabloudí."

„A proč?"

„Protože jsem před čtrnácti dny dal její velké dveře obložit kotlovým plechem a trojnásobně zamknout – a klíče mám já."

Tom zbělel jako prostěradlo.

„Co je ti, chlapče! Běž, někdo! Přineste sklenici vody!"

Vodu přinesli a chrstli Tomovi do tváře.

„Á, teď jsi v pořádku. Co se ti stalo, Tome?"

„Jéé, pane soudce, Indián Joe je v tej jeskyni!"

Kapitola třicátá třetí

V několika minutách se zpráva rozšířila, a tucet člunů naložených muži bylo na cestě k McDougalově jeskyni, a brzy za nimi vyrazil přívoz s plnou palubou pasažérů. Tom Sawyer byl v člunu, který vezl soudce Thatchera.

Když se dveře jeskyně odemkly, naskytl se v tlumeném šeru místa smutný pohled. Indián Joe ležel natažený na zemi, mrtvý, s tváří těsně u škvíry dveří, jako by jeho prahnoucí oči byly do posledního okamžiku upřeny na světlo a radost svobodného světa venku. Toma to dojalo, protože z vlastní zkušenosti věděl, jak tenhle ubožák trpěl. Jeho soucit se pohnul, ale přesto cítil hojnou úlevu a bezpečí teď, které mu v míře, kterou předtím plně neocenil, odhalilo, jak obrovská tíha hrůzy na něm ležela od toho dne, kdy pozvedl hlas proti tomu krvežíznivému psanci.

Indián Joeův bowie nůž ležel nedaleko, čepel zlomená vedví. Veliký základový trám dveří byl pracně otesán a prosekán, úmornou dřinou; marnou prací, bylo to taky, protože původní skála tvořila mimo něj práh, a na tom tvrdošíjném materiálu nůž žádný účinek nezanechal; jediná škoda, která vznikla, byla na samotném noži. Jenže i kdyby tam nebylo kamenné překážky, byla by ta práce stejně marná, neboť i kdyby byl trám vyřezán úplně, Indián Joe by své tělo pod dveře protlačit nedokázal, a on to věděl. Takže to místo osekával jen proto, aby něco dělal – aby ukrátil ten únavný čas – aby zaměstnal své zmučené schopnosti. Normálně se dalo v puklinách tohoto vestibulu najít půl tuctu kousků svíček, které tu zanechali výletníci; teď tam ale nebyla

žádná. Vězeň je vyhledal a snědl. Taky se mu podařilo chytit pár netopýrů, a ty také snědl, a nechal jen jejich drápky. Ten nebohý nešťastník zemřel hladem. Na jednom nedalekém místě vyrůstal pomalu po věky z podlahy stalagmit, budovaný kapáním vody z krápníku nad ním. Vězeň stalagmit urazil, a na jeho pařízek položil kámen, do něhož vyhloubil mělkou prohlubeň, aby zachytila drahocennou kapku, která padala každé tři minuty s truchlivou pravidelností tiknutí hodin – polévková lžíce za čtyřiadvacet hodin. Ta kapka padala, když pyramidy byly nové; když padla Trója; když byly položeny základy Říma; když byl Kristus ukřižován; když Dobyvatel stvořil britskou říši; když Kolumbus vyplul; když masakr v Lexingtonu byl „čerstvá zpráva".

Padá i teď; a bude padat ještě, až všechno tohle zapadne pod podvečer dějin a soumrak tradice a bude pohlceno v husté noci zapomnění. Má všechno účel a poslání? Padala tato kapka trpělivě po pět tisíc let, aby byla připravena na potřebu tohoto prchavého lidského hmyzu? A má splnit další důležitý úkol ještě za deset tisíc let? Nezáleží na tom. Je to dávno a dávno, co ten nešťastný míšenec vydlabal kámen, aby chytal ty nedocenitelné kapky, ale dodnes výletník zírá nejdéle na ten dojemný kámen a tu pomalu kanoucí vodu, když přichází spatřit divy McDougalovy jeskyně. Indián Joeův pohár stojí první v seznamu zázraků jeskyně; ani „Aladinův palác" mu nemůže konkurovat.

Indián Joe byl pochován nedaleko ústí jeskyně; a lidé se tam hrnuli na lodích a vozech z měst i ze všech farem a osad na sedm mil kolem; brali s sebou své děti i všelijaký proviant a doznávali, že si na pohřbu užili skoro tak dobře, jak by si užili na popravě.

Tento pohřeb zastavil další růst jedné věci – petice ke guvernérovi za milost pro Indián Joea. Petice už byla hodně podepsaná; konalo se mnoho slzavých a výmluvných shromáždění a výbor citlivých dam byl ustaven, aby šel v hlubokém smutku a bědoval kolem guvernéra a prosil ho, aby byl milosrdným oslem a šlápl svou povinnost pod nohy. Věřilo se, že Indián Joe zabil pět občanů vsi, ale co z toho? Kdyby to byl

sám Satan, bylo by dost slabochů ochotných načmárat svá jména na petici za milost a kápnout na ni slzu z vodovodu natrvalo poškozeného a netěsnícího.

Ráno po pohřbu si Tom vzal Hucka na soukromé místo, aby si důležitě promluvili. Huck se zatím od Velšana a vdovy Douglasové dozvěděl všechno o Tomově dobrodružství, ale Tom řekl, že si myslí, že je tu jedna věc, kterou mu neřekli; o té chtěl teď mluvit. Huckova tvář posmutněla. Povídá:

„Vím, co to je. Dostal ses do Dvojky a nenašels nic než whisky. Nikdo mi neřek, že to seš ty; ale já věděl, že to musíš bejt, hned jak sem slyšel vo tej whisky; a věděl sem, že nemáš ty peníze, protože by ses ke mně nějak dostal a řek mi to, i kdybys byl ke všem ostatním tichej. Tome, něco mi vždycky říkalo, že na ten lup se nikdy nedostanem."

„Jak to, Hucku, já na toho hostinskýho nikomu neřek. *Ty* víš, že jeho hostinec byl v pořádku tu sobotu, co sem šel na piknik. Nevzpomínáš si, že si měl tu noc hlídat?"

„Jéé jo! No, zdá se, že je to asi rok. Byla to zrovna ta noc, co sem šel za Indián Joem ke vdově."

„*Ty* sis šel za ním?"

„Jo – ale ty mlč. Myslím, že Indián Joe nechal za sebou kamarády, a nechci, aby se mi dostali na kobylku a dělali mi podlosti. Dyby nebylo mě, byl by v Texasu, v pořádku."

Pak Huck povídal celé své dobrodružství Tomovi důvěrně, a Tom o něm předtím slyšel jen Velšanovu část.

„No," řekl Huck zakrátko a vracel se k hlavní otázce, „ať štípl ten chlast ve Dvojce kdokoli, štípl i ty peníze, řek bych – každopádně je to pro nás pryč, Tome."

„Hucku, ty peníze ve Dvojce *nebyly* nikdy!"

„Co!" Huck pronikavě prozkoumal kamarádovu tvář. „Tome, tys zas na stopě těch peněz?"

„Hucku, jsou v jeskyni!"

Huckovi zazářily oči.

„Řekni to znova, Tome."

„Ty peníze jsou v jeskyni!"

„Tome – na mou duši, jestli je to legrace, nebo vopravdu?"

„Vopravdu, Hucku – tak vopravdu, jak sem byl v životě. Pudeš tam se mnou a pomůžeš mi je dostat ven?"

„To si piš! Pudu, jestli je to tam, kde si můžem označkovat cestu, abysme nezabloudili."

„Hucku, to zvládnem bez nejmenšího ťuknutí problému na světě."

„Dobrý jako řípa! Co tě vede, že myslíš, že peníze jsou –"

„Hucku, počkej, až se tam dostanem. Dyž je nenajdem, souhlasím, že ti dám svůj buben a všechno, co na světě mám. Daju, na mou duši."

„Dobře – platí. Kdy říkáš?"

„Teď hned, dyž řekneš. Jsi dost silnej?"

„Je to daleko v jeskyni? Chodim trochu po svejch, tři nebo čtyři dny už, ale víc než míli nedojdu, Tome – aspoň myslim, že ne."

„Je to tam asi pět mil, kudy by šel kdokoli jinej než já, Hucku, ale je tam strašně krátká zkratka, kterou nezná nikdo jinej než já. Hucku, zavezu tě tam v loďce. Nechám loďku splavit tam dolů, a sám ji přitáhnu zpátky. Ty nemusíš ani rukou hnout."

„Tak vyraž hned, Tome."

„Dobře. Potřebujem chleba a maso, naše dýmky, pytlíček nebo dva, a dvě nebo tři šňůry od draka, a nějaký z těch novodobejch věcí, co jim říkaj sirky. Říkám ti, kolikrát sem si přál, abych nějaký měl, dyž sem tam byl předtím."

Chvíli po poledni si kluci vypůjčili od občana, který nebyl doma, malou loďku, a hned vyrazili. Když byli několik mil pod „Jeskyní rokle", Tom povídá:

„Teď vidíš, tenhle sráz vypadá všude stejně celou cestu od tej jeskyně – žádný domy, žádný dřevosklady, keře všude stejný. Ale vidíš to

bílý místo tamhle, kde se sesula zem? No, to je jedna z mejch značek. Teď přistanem.“

Přistáli.

„Teď, Hucku, odsud, kde stojíme, bys moh dosáhnout rybářským prutem na tu díru, kterou sem vylez. Zkus ji najít.“

Huck prohledal celé okolí a nic nenašel. Tom hrdě vkročil do hustého houští škumpových keřů a povídá:

„Tady to máš! Koukni se, Hucku; to je nejšikovnější díra v týhle zemi. Jenom o ní nic nepovídej. Celou dobu sem chtěl bejt loupežník, ale věděl sem, že musím mít takovouhle věc, a jak na ni narazit, byla ta potíž. Teď ji máme, a necháme si to pro sebe, jenom Joe Harpera a Bena Rogerse vezmem – protože samozřejmě musí bejt Banda, nebo by to nemělo žádnej styl. Banda Toma Sawyera – zní to skvěle, co, Hucku?“

„No, zní, Tome. A koho budem olupovat?“

„Jéé, skoro kohokoli. Přepadávat lidi – to je ten nejčastější způsob.“

„A zabíjet je?“

„Ne, ne vždycky. Zavřít je v jeskyni, dokud nedaj dohromady vejkupný.“

„Co je vejkupný?“

„Peníze. Donutíš je, aby daly dohromady, co můžou, od svejch přátel; a dyž je máš rok, a stejně to nejde dohromady, tak je zabiješ. To je ten obecnej způsob. Jenom nezabíjíš ženský. Zavřeš ženský, ale nezabiješ je. Jsou vždycky krásný a bohatý a strašně vyděšený. Vezmeš jim hodinky a tak, ale vždycky si sundáš klobouk a mluvíš slušně. Nikdo neni tak slušnej jako loupežníci – to vidíš v každý knížce. No a ženský se do tebe zamilujou, a dyž už sou v jeskyni tejden nebo dva, přestanou plakat, a pak bys je ani neuhnal, aby šly pryč. Dyž je vyhodíš, votočí se a vrátí. Tak je to ve všech knížkách.“

„No, to je parádní, Tome. Je to lepší, než bejt pirátem.“

„Jo, je to v některejch věcech lepší, protože je to blízko domovu a cirkusů a tak."

Mezitím bylo všechno připraveno a kluci vlezli dírou dovnitř, Tom v čele. Dřeli se chodbou až k opačnému konci tunelu, pak přivázali spojené šňůry od draka a šli dál. Pár kroků je přivedlo k pramenu, a Tomem projelo zachvění. Ukázal Huckovi zbytek knotu svíčky nalepeného hroudou hlíny na stěnu, a popisoval, jak s Becky sledovali plamen, jak zápasil a hasl.

Teď kluci začali ztišovat hlasy do šeptu, protože ticho a šero místa jim tížilo duši. Šli dál a brzy vstoupili do Tomovy druhé chodby a sledovali ji, až dorazili ke „srázu". Svíčky odhalily, že to vlastně žádný sráz není, nýbrž jen strmý hliněný kopeček, dvacet nebo třicet stop vysoký. Tom zašeptal:

„Teď ti něco ukážu, Hucku."

Zvedl svíčku vysoko a povídá:

„Koukni za roh tak daleko, jak můžeš. Vidíš to? Tamhle – na tej velký skále tam vzadu – uděláno kouřem svíčky."

„Tome, to je *kříž*!"

„*Teď* kde je tvoje Číslo Dvě? ‚*pod křížem*', co? Tamhle sem viděl Indián Joea strčit svíčku, Hucku!"

Huck chvíli zíral na ten tajuplný znak, a pak třaslavým hlasem povídá:

„Tome, pojďme vocaď!"

„Co! A nechat tu poklad?"

„Jo – nechat. Duch Indián Joea je tu někde, určitě."

„Není, Hucku, není. Strašil by tam, kde umřel – tam ven u ústí jeskyně – pět mil odtud."

„Ne, Tome, nestrašil by. Byl by u peněz. Já znám způsoby duchů, a ty taky."

Tom se začal bát, že má Huck pravdu. Pochybnosti se mu hromadily v mysli. Jenže zakrátko mu to napadlo –

„Koukni, Hucku, jaký ze sebe děláme blbce! Duch Indián Joea se nebude motat tam, kde je kříž!“

Argument byl dobře mířený. Měl účinek.

„Tome, na to sem nemyslel. Ale to je pravda. Pro nás je dobře, že je tam ten kříž. Myslím, že slezem tam dolů a budem hledat tu bednu.“

Tom šel první a sekal do hliněného kopce hrubé stupně, jak sestupoval. Huck ho následoval. Z malé jeskyňky, v níž stála veliká skála, se otvíraly čtyři chodby. Kluci prohlédli tři z nich bez výsledku. V té, co byla nejblíž podstavci skály, našli malý výklenek, v němž byla rozprostřena deka; také starý šle, nějaká slanina a dobře ohlodané kosti dvou nebo tří slípek. Ale žádná bedna s penězi tam nebyla. Hoši to místo prohledali a znovu prohledali, ale marně. Tom povídá:

„Řek *pod* křížem. No, tohle má k ‚pod křížem‘ nejblíž. Nemůže to bejt pod samotnou skálou, protože ta sedí pevně na zemi.“

Prohledali ještě jednou všechno, a pak si sedli zklamaní. Hucka nenapadlo nic. Zakrátko Tom povídá:

„Koukni, Hucku, na jedný straně tej skály sou v hlíně stopy a trochu vosku ze svíčky, ale na druhejch stranách ne. Teď, k čemu to je? Vsadím se, že peníze *jsou* pod tou skálou. Pustím se do kopání v tej hlíně.“

„To neni špatnej nápad, Tome!“ povídá Huck s nadšením.

Tomův „pravý Barlow“ byl hned venku, a nekopal čtyři palce, než narazil na dřevo.

„Ty, Hucku! – slyšels to?“

Huck začal kopat a škrábat. Brzy byla odkryta a odstraněna nějaká prkna. Zakrývala přírodní trhlinu, která vedla pod skálu. Tom do ní vlezl a držel svíčku co nejhlouběji pod skálu, ale řekl, že na konec štěrbiny nedohlédne. Navrhl prozkoumat. Sehnul se a prošel pod ní; úzká cesta pozvolna klesala. Sledoval její klikatý chod, nejdřív doprava, pak doleva, Huck mu v patách. Tom zakrátko zahnul za ostrou zatáčku a zvolal:

„Panebože, Hucku, koukni se!“

Byla to opravdu bedna s pokladem, usazená v útulné malé dutině spolu s prázdným soudkem na střelný prach, dvěma puškami v kožených pouzdrech, dvěma nebo třemi páry starých mokasínů, koženým pásem a jiným harampádím, dobře prosáklým vlhkem.

„Konečně ho máme!“ řekl Huck a rozhrnul rukou matné mince. „Ty, ale my sme boháči, Tome!“

„Hucku, já vždycky myslel, že ho máme. Je to až moc dobrý, aby se tomu věřilo, ale *máme* ho, určitě! Ty – nemotejme se tu. Zdrhnem s tím. Zkusím zvednout bednu.“

Vážila asi padesát liber. Tom ji dokázal zvednout, nějak nemotorně, ale nést pohodlně nedokázal.

„Myslel sem si to,“ řekl; „*Voni* ji nesli, jako by byla těžká, tenkrát v tom strašidelným domě. Všim sem si toho. Myslím, že sem měl pravdu, dyž mě napadlo vzít s sebou ty pytlíčky.“

Peníze byly brzy v pytlíčcích a kluci je vynesli nahoru ke křížové skále.

„Teď donesme ty pušky a tak,“ řekl Huck.

„Ne, Hucku – nech je tady. Jsou to zrovna ty pomůcky, který budem potřebovat, dyž budem loupit. Necháme je tady pořád, a budeme tu mít svoje orgie. Je to parádně útulný místo pro orgie.“

„Jaký orgie?“

„Nevim. Ale loupežníci maj vždycky orgie, a tak samozřejmě musíme mít i my. Pojď, Hucku, sme tu dlouho. Myslím, že se připozdívá. Taky mám hlad. Najíme se a zakouříme, až budem v loďce.“

Zakrátko se vynořili do skupinky škumpových keřů, obezřetně se rozhlédli, zjistili, že vzduch je čistý, a brzy obědvali a kouřili v loďce. Jak slunce klonilo se k obzoru, odrazili se a dali se do pohybu. Tom se dlouhým soumrakem klouzal podél břehu, vesele si povídal s Huckem, a přistál krátce po setmění.

„A teď, Hucku,“ řekl Tom, „schováme peníze na půdě vdovina dřevníku, a já ráno přijdu nahoru a spočítáme je a rozdělíme, a pak si pro

ně najdem místo venku v lese, kde budou v bezpečí. Jen tu klidně lež a hlídej ty věci, než si doběhnu a šlohnu Bennyho Taylora vozíček; nebudu pryč ani minutu."

Zmizel a brzy se vrátil s vozíkem, naložil do něj dva pytlíčky, hodil přes ně staré hadry a vyrazil s nákladem za sebou. Když kluci došli k domu Velšana, zastavili se na odpočinek. Zrovna když se chystali pokračovat, Velšan vyšel ven a řekl:

„Hola, kdo je to?"

„Huck a Tom Sawyer."

„Dobře! Pojďte se mnou, hoši, všichni čekají. Pospěšte si – vyraž ty prvně – já vám potáhnu vozík. Nojo, není tak lehký, jak by moh být. Máš v tom cihly? – nebo starý železo?"

„Starý železo," řekl Tom.

„Já si myslel; kluci v tomhle městě budou nadělat víc námahy a utratí víc času sháněním šesti desetníků starého železa k prodeji do slévárny, než aby si vydělali dvojnásobek regulérní prací. Ale to je lidská povaha – pospěšte si, pospěšte si!"

Kluci chtěli vědět, k čemu ten spěch.

„Nestarej se; uvidíš, až budem u vdovy Douglasové."

Huck řekl s určitou obavou – protože byl dlouho zvyklý na křivá obvinění:

„Pane Jonesi, my sme neudělali nic."

Velšan se zasmál.

„No, nevím, Hucku, chlapče. Nevím o tom. Nejsi ty a vdova dobří přátelé?"

„Jo. No, vona byla ke mně aspoň dobrej přítel."

„No vida. Tak proč bys se bál?"

Tato otázka nebyla úplně zodpovězena v Huckově pomalé mysli, než se spolu s Tomem ocitl vstrčený do salonu paní Douglasové. Pan Jones nechal vozík u dveří a následoval.

Místnost byla slavnostně osvětlená a všichni, kdo něco ve vsi znamenali, tam byli. Thatcherovi tam byli, Harperovi, Rogersovi, Teta Polly, Sid, Mary, kazatel, redaktor a mnoho dalších, a všichni ve sváteční. Vdova přijala kluky tak srdečně, jak jen mohl kdokoli přijmout dvě takové postavy. Byli pokryti hlínou a voskem ze svíček. Teta Polly zrudla studem a mračila se a kroutila na Toma hlavou. Nikdo ale netrpěl ani zpoloviny tolik, co ti dva kluci. Pan Jones řekl:

„Tom ještě nebyl doma, tak jsem ho vzdal; ale narazil jsem na něj a Hucka přímo u svých dveří, a tak jsem je přivedl rovnou."

„A udělal jste dobře," řekla vdova. „Pojďte se mnou, hoši."

Vzala je do ložnice a řekla:

„Teď se umyjte a oblečte. Tady jsou dva nové obleky – košile, ponožky, všechno kompletní. Jsou Huckovy – ne, ne, díky, Hucku – pan Jones koupil jeden a já druhý. Ale budou pasovat oběma. Oblečte se. Počkáme – přijďte dolů, až budete dostatečně vyparádění."

Pak odešla.

Kapitola třicátá čtvrtá

Huck povídá: „Tome, můžem vzít roha, dyž najdem lano. Vokno není vysoko nad zemí.“

„Ale ale! Proč bys chtěl brát roha?“

„No, nejsem zvyklej na takovej dav. Nevydržim to. Já tam dolů neidu, Tome.“

„Jéé, nesmysl! Nic to není. Mně to vůbec nevadí. Dám na tebe pozor.“

Objevil se Sid.

„Tome,“ povídá, „teta na tebe čeká celý odpoledne. Mary ti připravila nedělní šaty a všichni se o tebe báli. Řekni – není to tuk a hlína, tam na tvých šatech?“

„Pane Siddy, hleď si svýho. Co je tenhle celej vopruz vlastně za?“

„Je to jeden z těch večírků, co vdova pořád pořádá. Tentokrát je to pro Velšana a jeho syny, kvůli tej šlamastice, z který jí pomohli ten večer. A řekni – můžu ti něco říct, jestli chceš vědět.“

„Tak co?“

„Starý pan Jones chce dnes těm lidem něco vybalit, ale já zaslech, jak to dnes tetě říkal jako tajemství, ale myslím, že moc tajemství to teď není. Všichni to vědí – i vdova, i když se tváří, že ne. Pan Jones trval na tom, že Huck tu musí být – bez Hucka se nemůže se svým velkým tajemstvím obejít, víš!“

„Tajemství o čem, Side?“

„O tom, jak Huck vystopoval ty lupiče ke vdově. Myslím, že chtěl pan Jones udělat velký cavyky kolem svého překvapení, ale vsadím se,

že to spadne dost na hubu.“

Sid se spokojeně a vítězně zachechtal.

„Side, bylo to tebou, kdos to řek?“

„Jéé, nestarej se, kdo to byl. *Někdo* to řek – a to stačí.“

„Side, v tomhle městě je jen jedna osoba podlá dost, aby to udělala, a to seš ty. Dyby si byl na Huckovym místě, byl bys zdrh z kopce a nikdy bys nikomu o těch lupičích neřek. Ty neumíš nic jinýho než podlosti, a nemůžeš strpět, dyž je někdo chválen za dobrý věci. – No – díky, jak říká vdova,“ – a Tom vlepil Sidovi facky a několika kopanci mu pomohl ke dveřím. „Teď jdi a řekni to tetě, dyž si troufáš – a zítra to schytáš!“

Za pár minut byli hosté vdovy u večeřícího stolu a tucet dětí bylo postaveno u malých stolečků v téže místnosti, podle zvyku té země a doby. V pravou chvíli pronesl pan Jones svůj proslov, v němž poděkoval vdově za čest, kterou prokázala jemu a jeho synům, ale řekl, že je tu další osoba, jejíž skromnost –

A tak dál a tak podobně. Vybalil své tajemství o Huckově podílu na dobrodružství tím nejdramatičtějším způsobem, jakého byl mistrem, ale překvapení, které tím vzbudil, bylo z velké části strojené a ne tak hlučné a nadšené, jak by za šťastnějších okolností mohlo být. Nicméně vdova poměrně dobře předstírala úžas a navršila na Hucka tolik komplimentů a tolik vděčnosti, že téměř zapomněl na skoro nesnesitelné nepohodlí svých nových šatů nad úplně nesnesitelným nepohodlím, že je postaven jako terč všech očí a všech chval.

Vdova řekla, že chce Huckovi dát domov pod svou střechou a dát ho vzdělat; a že až bude mít peníze nazbyt, usadí ho v mírném podnikání. Nastala Tomova chvíle. Povídá:

„Huck to nepotřebuje. Huck je bohatej.“

Jenom veliká zdrženlivost dobrých mravů společnosti zarazila patřičný a náležitý smích při tomto milém žertu. Jenže to ticho bylo trochu nemotorné. Tom je prolomil:

„Huck má peníze. Snad mi nevěříte, ale má jich fůru. Jéé, nesmíte se usmívat – myslím, že vám to můžu ukázat. Jen minutku počkejte."

Tom vyběhl ze dveří. Společnost se po sobě podívala se zmateným zájmem – a vyptavačně na Hucka, který měl jazyk na uzdě.

„Side, co to Toma popadlo?" řekla Teta Polly. „On – no, s tím klukem si nikdo nikdy neporadí. Já nikdy –"

Tom vešel, zápasil s tíhou svých pytlíčků, a Teta Polly svou větu nedokončila. Tom vysypal na stůl hromadu žlutých mincí a řekl:

„Tak! Co jsem říkal? Půlka je Huckova a půlka je moje!"

Pohled vzal všem dech. Všichni zírali, nikdo chvíli nemluvil. Pak zazněla jednomyslná výzva k vysvětlení. Tom řekl, že ho může podat, a také podal. Příběh byl dlouhý, ale přetékal zajímavostí. Sotva se našlo přerušení od kohokoli, aby rozbilo kouzlo jeho plynutí. Když skončil, pan Jones řekl:

„Myslel jsem, že jsem na tuhle příležitost zařídil malé překvapení, ale teď to za nic nestojí. Tohle to dělá hodně malým, přiznávám."

Peníze byly spočítány. Suma činila něco přes dvanáct tisíc dolarů. Bylo to víc, než kdokoli z přítomných kdy viděl najednou, i když tam bylo několik lidí, kteří měli v majetku podstatně víc než to.

Kapitola třicátá pátá

Čtenář se může spokojit s tím, že Tomův a Huckův nečekaný dar udělal ve vsi St. Petersburg veliký rozruch. Tak obrovská suma, všechno v hotových penězích, se zdála skoro neuvěřitelnou. Mluvilo se o ní, slastně se nad ní rozplývalo, oslavovala se, až rozum mnoha občanů kolísal pod náporem nezdravého vzrušení. Každý „strašidelný" dům v St. Petersburgu i v sousedních vsích byl rozebrán, prkno po prknu, a jeho základy vykopány a prohrabány za skrytými poklady – a to nejenom chlapci, ale muži – docela vážnými, neromantickými muži, někteří z nich. Kamkoli se Tom a Huck objevili, byli vyhledáváni, obdivováni, obhlíženi. Kluci si nemohli vzpomenout, že by jejich poznámky někdy předtím měly váhu; teď však byly jejich výroky uchovávány a opakovány; všechno, co udělali, se zdálo být nějak považováno za pozoruhodné; zjevně ztratili schopnost dělat a říkat obyčejné věci; navíc byla přehrabána jejich minulost a ukázalo se, že nese známky nápadné originality. Vesnické noviny otiskly životopisné črty obou chlapců.

Vdova Douglasová vložila Huckovy peníze na šest procent, a soudce Thatcher učinil totéž s Tomovými na žádost Tety Polly. Každý z chlapců teď měl příjem, který byl prostě ohromný – jeden dolar za každý pracovní den v roce a za polovinu nedělí. Bylo to právě to, co dostával kazatel – ne, bylo to, co mu bylo slibováno – obecně to nedokázal vybrat. Dolar a čtvrtina týdně v těch starých prostých dobách stačily chlapci na stravu, byt a školu – a oblékly ho a vypraly mu šaty taky.

Soudce Thatcher si o Tomovi utvořil veliký názor. Řekl, že žádný obyčejný chlapec by jeho dceru z jeskyně nedostal. Když Becky otci v nejpřísnější důvěrnosti vyprávěla, jak Tom na sebe převzal její výprask ve škole, soudce se viditelně dojal; a když prosila za milost pro tu obrovskou lež, kterou Tom pronesl, aby ten výprask přenesl z jejích ramen na svá vlastní, soudce v krásném vzplanutí řekl, že to byla ušlechtilá, velkorysá, velkolepá lež – lež, která si zaslouží zvednout hlavu a kráčet dějinami bok po boku s velebenou Pravdou George Washingtona o té sekerce! Becky si myslela, že její otec nikdy nevypadal tak vysoký a tak nádherný jako tehdy, když přecházel po pokoji a dupl si nohou a tohle řekl. Šla rovnou a Tomovi to vyprávěla.

Soudce Thatcher doufal, že Tom bude jednou velký právník nebo velký voják. Řekl, že se postará o to, aby byl Tom přijat na Národní vojenskou akademii a poté vycvičen na nejlepší právnické škole v zemi, aby byl připraven pro jednu z těch kariér nebo pro obě.

Bohatství Hucka Finna a skutečnost, že byl teď pod ochranou vdovy Douglasové, ho uvedlo do společnosti – ne, vtáhlo ho tam, vhodilo ho tam – a jeho utrpení byla téměř víc, než mohl snést. Vdovini sluhové ho udržovali v čistotě a pořádku, učesaného a vykartáčovaného, a každou noc ho ukládali do bezcitných prostěradel, která neměla ani jednu malou skvrnu nebo flek, který by si mohl přitisknout k srdci a znát jako přítele. Musel jíst nožem a vidličkou; musel používat ubrousek, pohár a talíř; musel se učit svou knížku, musel chodit do kostela; musel mluvit tak slušně, že se mu řeč v ústech stala nicotnou; kamkoli se otočil, mříže a okovy civilizace ho uzavíraly a svazovaly po rukou i po nohou.

Statečně snášel své strasti tři týdny, a pak byl jednoho dne pohřešován. Osmačtyřicet hodin ho vdova hledala všude a v hluboké tísni. Veřejnost byla hluboce znepokojena; prohledali vysoko i nízko, bagrovali řeku, zda nenajdou jeho tělo. Časně třetího rána se Tom Sawyer moudře šel pohrabat ve starých prázdných sudech dole za opuštěný-

mi jatkami, a v jednom z nich uprchlíka našel. Huck tam spal; právě posnídal z nějakých ukradených zbytků jídla, a teď si tu v pohodlí hověl s dýmkou. Byl neupravený, nečesaný, oděn do té samé staré trosky hadrů, které ho dělaly malebným v dobách, kdy byl volný a šťastný. Tom ho vytáhl, vyprávěl mu o rozruchu, který způsobil, a nutil ho jít domů. Huckova tvář ztratila ten klidný spokojený výraz a nabrala melancholickou podobu. Řekl:

„Nemluv o tom, Tome. Zkusil sem to a nefunguje to; nefunguje to, Tome. Není to pro mě; nejsem na to zvyklej. Vdova je ke mně dobrá a přátelská; ale takovýhle způsoby nevydržim. Nutí mě vstávat každý ráno v tutéž dobu; nutí mě se mejt, češou mě k smrti; nenechá mě spát v dřevníku; musím nosit ty prokletý šaty, co mě dusí, Tome; nějak jima nemůže projít vzduch; a jsou tak zatraceně slavnostní, že si v nich nemůžu sednout, ani lehnout, ani se v nich válet nikde; už asi roky sem se neklouzal na dveřích vod sklepa; musim chodit do kostela a potit se a potit se – nesnášim ty mizerný kázání! Nemůžu tam chytit mouchu, nemůžu žvejkat tabák. Musim nosit celou neděli boty. Vdova jí podle zvonu; chodí spát podle zvonu; vstává podle zvonu – všechno je tak hrozně pravidelný, že to člověk nemůže vydržet."

„Jenže všichni to tak dělají, Hucku."

„Tome, to je mi fuk. Já nejsem všichni, a já to *nevydržim*. Je to hrozný bejt tak svázanej. A žrádlo přichází moc snadno – mě tam jídlo přestalo zajímat, takhle. Musim prosit, dyž chci jít na ryby; musim prosit, dyž chci jít plavat – zatraceně, musim prosit vo všechno. Pak musim mluvit tak hezky, že to nebylo žádný potěšení – musim každej den vylízt na půdu a chvilku si zanadávat, abych si zas připomněl chuť v puse, nebo bych byl umřel, Tome. Vdova mi nedovolí kouřit; nedovolí mi křičet, nesmim zívat ani se protáhnout, ani se poškrábat před lidma –" [pak s křečí zvláštní podrážděnosti a ublíženosti] – „A hergot, vona se modlila pořád! Jaktěživ sem takovou ženskou neviděl! *Musel* sem fouknout, Tome – prostě sem musel. A kromě toho se brzy vote-

vře škola, a já bych do ní musel chodit – no, *to* bych nesnes, Tome. Koukni, Tome, bohatství není, co se mu nahání. Je to jen starost a starost, pot a pot, a přání, aby ses propad celou dobu. Tyhle šaty mi vyhovujou, a tenhle sud mi vyhovuje, a víckrát je nevopustim. Tome, do všech těch průšvihů bych se nedostal, dyby nebylo těch peněz; teď si vem můj podíl ty se svým a sem tam mi dej desetník – ne moc často, protože pro věc, co se dostane snadno, nedám ani zlámanou grešli – a ty za mě u vdovy vyjednej."

„Jéé, Hucku, víš, že to nemůžu udělat. To není fér; a kromě toho, dyž to zkusíš eště chvíli, budeš to mít rád."

„Mít to rád! Jo – tak, jako bych měl rád horká kamna, kdybych si na ně moh dost dlouho sednout. Ne, Tome, nebudu bohatej, a nebudu bydlet v těch zatracenejch dusnejch domech. Já mám rád lesy a řeku a sudy, a těch se taky budu držet. Zatraceně! Zrovna když sme měli pušky a jeskyni a všechno zařízený k loupení, tak musí přijít tahle zatracená pitomost a všechno zkazit!"

Tom viděl svou příležitost –

„Koukni, Hucku, bohatství mi nebude bránit, abych se stal loupežníkem."

„Nééé! Jéé, hergot, myslíš to vopravdu, Tome?"

„Tak vopravdu, jak tu sedím. Ale Hucku, nemůžem tě přijmout do bandy, dyž nejsi slušnej, víš."

Huckova radost pohasla.

„Nemůžete mě vzít, Tome? Nenechals mě bejt pirátem?"

„Jo, ale to je něco jinýho. Loupežník je vyššího stylu než pirát – obecně vzato. Ve většině zemí jsou vysoko ve šlechtě – vévodové a tak."

„Tome, byls mi vždycky dobrej přítel. Nezavřeš mě ven, viď, Tome? To bys mi neudělal, viď, Tome?"

„Hucku, nechtěl bych, a ani *nechci* – ale co by lidi říkali? Jéé, řekli by, ‚Pch! Banda Toma Sawyera! Pěkně nízký charaktery v ní!' Mysleli

by tím tebe, Hucku. To by se ti nelíbilo, a mně taky ne.“

Huck chvíli mlčel, zabraný do vnitřního zápasu. Nakonec řekl:

„No, vrátim se ke vdově na měsíc a popasuju se s tím a uvidím, jestli to budu moct vydržet, dyž mě pustíš do bandy, Tome.“

„Dobře, Hucku, platí! Pojď, kamaráde, a já vdovu poprosim, aby ti to kapku povolila, Hucku.“

„Uděláš to, Tome – uděláš? To je dobrý. Dyž mi povolí ty nejhorší věci, budu kouřit potají a klít potají, a buď to projdu, nebo prasknu. Kdy začneš s tou bandou a staneš se loupežníkem?“

„Jéé, hned. Dáme kluky dohromady a dnes večer třeba uděláme zasvěcení.“

„Dáme co?“

„Zasvěcení.“

„Co to je?“

„To je přísahat, že budem stát při sobě a nikdy neprozradíme tajemství bandy, i kdyby tě rozsekali na kousky, a zabijem každýho a celou jeho rodinu, kdo ublíží někomu z bandy.“

„To je paráda – to je mordovská paráda, Tome, povídám ti.“

„Vsadím se, že je. A všechno to přísahání se musí dělat o půlnoci, na nejpustším, nejhrůzostrašnějším místě, které najdeš – strašidelnej dům je nejlepší, ale ty sou teď všechny rozebraný.“

„No, půlnoc je stejně dobrá, Tome.“

„Jo, to je. A musíš přísahat na rakvi a podepsat se krví.“

„No, *to je* něco! Jéé, to je milionkrát parádnější než pirátství. Zůstanu u vdovy, dokud nezchcípnu, Tome; a dyž ze mě bude pořádnej ryzí loupežník a všichni vo mně budou mluvit, myslim, že bude hrdá, že mě vytáhla z mokra.“

Závěr

Tak končí tato kronika. Protože je to přísně dějina *chlapce*, musí tu skončit; příběh by nemohl pokračovat o mnoho dál, aniž by se stal dějinou *muže*. Když člověk píše román o dospělých lidech, ví přesně, kde skončit – totiž svatbou; ale když píše o mladých, musí skončit tam, kde to jen jde.

Většina postav, které v této knize vystupují, dosud žije a daří se jim dobře a jsou šťastné. Jednoho dne se snad bude zdát, že stojí za to příběh těch mladších znovu zvednout a podívat se, jaký z nich vyrostl druh mužů a žen; proto bude nejmoudřejší v této chvíli neprozrazovat nic z této části jejich životů.

Mark Twain: Dobrodružství Toma Sawyera

Překlad: Audioknihy CZ. Nový český překlad z originálu, který vznikl pro tento projekt a prošel nezávislou korekturou.

Zdroj originálního textu: Project Gutenberg #74.

Originální text je volné dílo. Překlad a vydání: Audioknihy CZ, licence CC BY 4.0. Můžete jej sdílet a dál používat, pokud uvedete zdroj (Audioknihy CZ, audioknihycz.cz/kniha/tom-sawyer-twain/).

Audioknihu připravujeme. Další knihy a audioknihy zdarma najdete na audioknihycz.cz/kniha/tom-sawyer-twain/.